

1 Bebeğiniz yatar pozisyondayken yüz yüze olacak şekilde pozisyon alınız.

2 Lastik banda dikilmiş oyuncak takılı olan elinizi bebeğinizin göz hizasına getiriniz.

3 Diğer elinizle oyuncağı kapatınız.

4 Oyuncağı kapatmak için kullandığınız elinizi çekiniz ve oyuncak olan eli iki yana hareket ettiriniz.

0-3 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.1. Gözleri ile takip ettiği nesne yok olduğunda nesnenin kaybolduğu yere 2-3 saniye bakar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.3. Yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa hareket ettirildiğinde 90 derece izler.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz emziğini avcunuzda sakladığınızda 2-3 saniye elinize bakıyor mu?
Bebek, dört denemenin üçünde gözleri ile takip ettiği oyuncağı yok olduğunda oyuncağın kaybolduğu yere 2-3 saniye bakıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Yuvarlak bir lastik halka ve bu lastik halkaya dikilmiş, bebeğin ilgisini çekebilecek küçük bir oyuncak (Alternatif olarak ucunda süsü olan lastik saç tokası da kullanılabilir).

UYGULAMA
Bebeğiniz sırtüstü yatarken bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde konumlanınız. Bebeğinize bakıp güzel sözler söyleyerek ve ismi ile seslenerek bebeğinizin size bakmasını sağlayınız. Bebeğinizle biraz konuştuktan sonra lastik bandı işaret parmağınıza geçirilmiş oyuncağın olduğu elinizi bebeğinizin görüş alanına getiriniz. "Bak, burada ne varmış?" gibi sözlerle bebeğinizin dikkatinin elinizdeki oyuncakta olmasını sağlayınız ve diğer elinizle oyuncağa dokununuz, oyuncakla oynayınız. Bebeğinizin oyuncağa baktığından emin olduğunuzda, bebeğiniz oyuncağa 4-5 saniye boyunca baktığında oyuncağın üstünü diğer elinizle kapatınız ve oyuncağın görünmemesini sağlayınız. "Nerede oyuncak?" diyerek şaşkın bir yüz ifadesi oluşturunuz. Bebeğiniz avuçlarınız arasında kaybolan oyuncağı göremediğinde 2-3 saniye ellerinize bakarsa coşkulu bir şekilde "A! Buradaymış.", "Oyuncak burada." diyerek bebeğinize oyuncağı gösteriniz. Bebeğiniz avuçlarınız arasında kaybolan oyuncağı göremediğinde ellerinize bakmazsa "Nerede oyuncak?" deyiniz. 1-2 saniyeliğine elinizi oyuncağın üstünden çekerek bebeğinizin oyuncağı görmesini sağlayınız. Daha sonra tekrar "Neredeymiş oyuncak?" deyiniz. Bebeğiniz avuçlarınız arasında kaybolan oyuncağı göremediğinde 2-3 saniye ellerinize bakarsa coşkulu bir şekilde "A! Buradaymış!", "Oyuncak burada!" diyerek avcunuzu açınız ve bebeğinize oyuncağı gösteriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi bebeğinizin herhangi bir sağlık sorunu olmadığından, mutlu ve huzurlu olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde farklı materyaller kullanarak aynı adımları takip edecek şekilde çeşitlendirerek sık sık tekrarlayınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, dokunulduğunda veya sallandığında ses çıkaran bir oyuncak (örneğin çıngırak) seçiniz. Oyuncağı bebeğinizin yüzüne yaklaştırarak ses çıkarmasını sağlayınız. Oyuncağın sesinin çıkmasını sağlayarak 15-20 saniye kadar oyuncağı sağa-sola, yukarı-aşağı hareket ettirerek oyuncağı bebeğinizin yüzünün etrafında gezdiriniz, daha sonra aniden durup oyuncağın ses çıkarmamasını sağlayınız. Bebeğiniz oyuncağın olduğu yöne kafasını çevirme gibi bir eylemde bulunduğunda veya elini oyuncağın sesini en son duyduğu yöne doğru hareket ettirdiğinde uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, uygulamayı el-kol hareketlerinizi, yüz ifadelerinizi daha yoğun kullanarak yapınız.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, "Nerede oyuncak?" dedikten sonra, elinizi oyuncağın üstünden çekerek bebeğinizin oyuncağı daha uzun süre (4-5 saniye) görmesini sağlayınız. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz veya sıkışınca ses çıkaran bir oyuncak seçiniz. Oyuncağın ses çıkarmasını sağlayarak bebeğinizin avuçlarınız arasındaki oyuncağı bulmasına yardım sağlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, uygulamayı bebeğinizin başını hareket ettirmesi gerekmeyecek şekilde, oyuncağı bebeğinizin görüş alanından çıkarmadan yaptığınızdan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizin ilgisini çeken bir oyuncağı yavaşça bir kutunun veya örtünün arkasına saklayabilirsiniz.
• Bebeğiniz yatağındayken ilgisini çeken bir oyuncağı iple yatağının içine sarkıtınız. Bebeğiniz oyuncağı izlerken aniden oyuncağı kendinize doğru çekiniz. Bebeğinizin oyuncağın kaybolduğu noktaya bakıp bakmadığını gözlemleyiniz.
• Parmağınıza bebeğinizin ilgisini çeken bir parmak kuklası geçiriniz ve bir süre parmak kuklasıyla vakit geçiriniz. Bebeğiniz kuklaya bakarken aniden kuklayı parmağınızdan çıkarınız. Bebeğinizin parmağınıza bakıp bakmadığını gözlemleyiniz.
• Bebeğinizi yıkarken küvetine onun ilgisini çeken bir oyuncağı (örneğin ördek) suya koyarak yüzdürünüz. Bebeğiniz oyuncağı izlerken aniden oyuncağı suya batırınız ve bebeğinizin oyuncağın kaybolduğu noktaya bakıp bakmadığını gözlemleyiniz.
• Bebeğinizle karşılıklı olduğunuz durumlarda, komik abartılı yüz ifadeleri yaparak bebeğinizin dikkatini çekiniz. Daha sonra yüzünü bir giysi veya örtü yardımıyla birkaç saniye kapatınız. Örtüyü kaldırdığınızda bebeğinizin sizin yüzünüze bakıp bakmadığını gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz gözleri ile takip ettiği oyuncak yok olduğunda oyuncağın kaybolduğu yere 2-3 saniye bakıyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste gözleri ile takip ettiği oyuncağı yok olduğunda oyuncağın kaybolduğu yere 2-3 saniye bakıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğiniz uyanıkken sizi göremeyeceği şekilde bir yere yerleşiniz.

2 Bebeğinize sesleniniz.

3 Bebeğinize seslendiğinizde ellerinin/ayaklarının hareketlerinde veya nefes alıp verişinde değişiklik olup olmadığını gözlemleyiniz.

4 Bebeğin adını söyleyiniz, onun seslerini taklit ediniz ve ona gülümseyiniz.

0-3 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.1. İnsan sesine ve çevresel seslere başını çevirerek ya da hareketleri ile tepki verir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DAE 1.1. Kendisine yöneltilen seslere vücut hareketleriyle tepki verir.
• DAE 1.2. Kendisine yöneltilen insan sesine vücut hareketleriyle tepki verir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizin sesinize hareketleriyle tepki veriyor mu?
Bebek, dört denemenin üçünde sizin sesinize hareketleriyle tepki verirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Bebeğiniz uyanıkken sizi göremeyeceği şekilde yatağına yatırınız. 4-5 dakika bekleyiniz. Ardından bebeğinize sesleniniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz sesler çıkarırsa, ellerini ya da ayaklarını hareket ettirirse veya nefes alıp verişinde değişiklik olursa bebeğin adını söyleyerek bebeğin çıkardığı sesi taklit ediniz ve bebeğinizin üstüne eğilerek gülümseyiniz. Bebeğiniz sesler çıkarmazsa, ellerini/ayaklarını hareket ettirmezse veya nefes alıp verişinde değişiklik olmazsa tekrar bebeğinize sesleniniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine sesler çıkarmazsa, ellerini ya da ayaklarını hareket ettirmezse veya nefes alıp verişinde değişiklik olmazsa bebeğinizin birkaç saniyeliğine sizi görmesini sağlayınız. Tekrar bebeğinize sesleniniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz sesler çıkarırsa, ellerini ya da ayaklarını hareket ettirirse veya nefes alıp verişinde değişiklik olursa "Buradayım." diyerek bebeğinizin üstüne eğilerek sevindiğinizi belli ediniz. Bebeğiniz yine sesler çıkarmazsa, ellerini/ayaklarını hareket ettirmezse veya nefes alıp verişinde değişiklik olmazsa ilerleyen saatlerde bir deneme daha yapınız. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin, sizinle ve nesnelerle arasındaki mesafesinin yaklaşık 30 cm olmasına dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, bebeğiniz yine sesler çıkarmazsa, ellerini/ayaklarını hareket ettirmezse veya nefes alıp verişinde değişiklik olmazsa birkaç saniyeliğine bebeğinize dokunarak sizi hissetmesini sağlayınız. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin görüş alanına giriniz ve dudaklarınızı bebeğinizin elinin üzerine koyup konuşarak bebeğinizin konuşurken oluşan titreşimi hissetmesini sağlayınız. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğiniz ağlarken görüş alanına girmeden yumuşak, sevecen ses tonunuzla bebeğinize sesleniniz. Bebeğinizin nefes alıp verişinde değişiklik olduğunda, ağlaması yavaşladığında, sesinin şiddeti düştüğünde bebeğinize görününüz ve "….. (bebeğin adı) ben geldim." "Buradayım." diyerek bebeğinizi kucağınıza alınız, bebeğinizin sakinleşmesini ve ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayınız.
• Etkinlik uygulamasının baba, büyükanne veya büyükbaba (varsa kardeş, bakıcı) gibi farklı insanlar tarafından yapılmasını sağlayarak diğer insanların seslerine hareketleriyle, çıkardığı seslerle tepki vermesi için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinize daha uzak mesafeden seslenerek sizin sesinize hareketleriyle tepki verip vermediğini gözlemleyebilirsiniz.
• Alkış veya parmak şıklatma sesi ile uygulamayı tekrarlayabilirsiniz.
• Telefonunuz veya kapı zili çaldığında bebeğinizin tepkilerini gözlemleyebilirsiniz.
• Ksilofon gibi ses çıkaran oyuncaklar kullanarak bebeğinizin çevresel ses repertuvarını zenginleştirebilirsiniz.
• Bozuk paralarınızın veya anahtarlarınızın ses çıkarmasını sağlayarak bebeğinizin tepkilerini gözlemleyebilirsiniz.
• Bebeğinizin yatağına tavandan sarkan rüzgârda ses çıkaran kapı süslerinden asabilirsiniz.
• Bebeğinizle birlikteyken çevrenizdeki nesnelerin (kâğıt, yaprak, çakıl taşı vb.) seslerini çıkararak (örneğin sallayarak, bir yere vurarak, buruşturarak) bebeğinizin çıkan sese tepki vermesi için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizin bezini değiştirirken cırt cırt seslerini birden çok kez tekrar ederek bebeğinizin tepki verip vermediğini gözlemleyebilirsiniz.
• Bebeğinizi emzirme pozisyonunda tutup bisküvi veya kraker yiyiniz. Bebeğinizin çıkan sese tepki vermesine fırsat verebilirsiniz.
• Bebeğinizin yaşına uygun bir müzik açıp bebeğinizin müzik dinlemesini sağlayınız. Müziği durdurup 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğinizin müziği tekrar açtığınızda verdiği tepkileri gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizin sesinize hareketleriyle tepki veriyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste sizin sesinize hareketleriyle tepki verirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğiniz uyanıkken karşılıklı olacak şekilde yatağına yatırınız.

2 Kafanızı bebeğinizle birlikte hareket ettirerek bebeğinizle göz kontağı kurmaya, bebeğinizin bakışlarını yakalamaya çalışınız.

3 Bebeğiniz sizinle her göz kontağı kurduğunda "Bana mı bakıyorsun sen." "Ne güzel bakıyorsun!" diyerek sevindiğinizi belli ediniz.

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.2. Yetişkinle göz kontağı kurar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.1. İnsan yüzünü dikkatlice izler.
• YE 1.4. İnsan yüzünü diğer nesnelerden ayırt ederek sosyal ilgisini gösterir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizinle göz kontağı kuruyor mu?
Bebek, dört denemenin üçünde sizinle göz kontağı kurarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Bebeğiniz uyanıkken karşılıklı olacağınız şekilde yatağına yatırınız. "Mam mam mam mam." gibi sesler çıkararak bebeğinizin dikkatini yüzünüze çekiniz. Başınızı hareket ettirerek bebeğinizle göz kontağı kurmaya, bebeğinizin bakışlarını yakalamaya çalışınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz sizinle her göz kontağı kurduğunda "Bana mı bakıyorsun sen? Ne de güzel bakıyorsun!" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz. Bebeğiniz sizinle göz kontağı kurmazsa, gözlerinizi kırpma hareketi yaparak bebeğinizin dikkatini gözlerinize çekiniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine sizinle göz kontağı kurmazsa hafifçe çenesine, burnuna dokunarak ve bebeğe seslenerek sizinle göz kontağı kurmasını sağlayınız. Ardından "Bana mı bakıyorsun sen? Ne güzel bakıyorsun!" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz.
Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin, sizinle ve nesnelerle arasındaki mesafesinin yaklaşık 30 cm olmasına dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, göz kontağı yerine yüz kontağı kurmasını destekleyiniz. Bebeğiniz yatarken onunla karşılıklı şekilde yerleşiniz. "Mam mam mam mam!" gibi sesler çıkararak bebeğinizin sesinizi duymasını sağlayınız. Bebeğiniz sizin sesinizi duyduktan sonra, çenesinden hafifçe destekleyerek yüz yüze geliniz. Bebeğinizin burnuna burnunuzu değdirerek yüz kontağı kurduğunuzu bebeğinizin anlamasına yardımcı olunuz. Bebeğiniz sizinle yüz kontağı kurduğunda "Aferin sana!" deyiniz, bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebeklerle göz kontağı sağlanamaması durumunda bebeğin iki elini kendi yüzünüzün iki yanına getirerek göz kontağı kurması için ipucu sağlayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Etkinliğin büyükanne veya büyükbaba (varsa kardeş, bakıcı gibi farklı kişiler) tarafından yapılmasını sağlayarak bebeğinizin farklı kişilerin yüzünü incelemesi için fırsat sağlayabilirsiniz.
• Renkli kâğıtlardan gözlerinizi çevreleyen bir maske yapınız. Maskeyi yüzünüze takınız. Bebeğiniz sizinle göz kontağı kurduğunda bebeğinizi alkışlayarak bu etkinliği genelleyebilirsiniz.
• Gözünüze çerçevesi dikkat çekici şekilde tüy, pul gibi nesnelerle süslenmiş gözlük takabilir. Bebeğiniz sizinle göz kontağı kurduğunda onu alkışlayarak bu etkinliği çeşitlendirebilirsiniz.
• Bebeğinizi yüzü size dönük olacak şekilde kucağınıza oturtarak, sizinle göz kontağı kurup kurmadığını gözlemleyebilirsiniz.
• Bebeğinizle dışarıya çıktığınızda bebeğinizin pusetini uygun bir yere park ediniz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğinizin yüzünün sağ ve sol tarafını kapatarak (at gözlüğü gibi) bebeğinizin göz kontağı kurması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizin sizinle göz kontağı kurduğunda sevdiği etkinlikleri tekrarlayabilirsiniz.
• Bebeğinizin sevdiği bir etkinliği yaparken etkinliği duraklatınız. Bebeğinizle göz kontağı kurduğunuzda aynı etkinliğe devam ediniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizinle göz kontağı kuruyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste sizinle göz kontağı kurarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğiniz uyanıkken sizi görebileceği şekilde yatağına yatırınız.

2 Bebeğinizle konuşunuz.

3 Bebeğinizin yüzünüzü izleyip izlemediğini gözlemleyiniz

4 Bebeğin adını söyleyiniz, onun seslerini taklit ediniz ve ona gülümseyiniz.

0-3 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.3. Konuşan kişinin yüzünü izler.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.1. İnsan yüzünü dikkatlice izler.
• Yİ 2.2. Görme alanındaki yetişkinin mimiklerini izler.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz konuşan kişinin yüzünü izliyor mu?
Bebek, dört denemenin üçünde sizinle göz kontağı kurarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Bebeğiniz uyanıkken karşılıklı olacak şekilde yatağına yatırınız. "Mam mam mam mam." gibi seslerle bebeğinizin dikkatini yüzünüze çekiniz. Konuşmaya başlayınız ve 1-2 dakika konuşunuz. Bebeğinizin konuşurken sizin yüzünüzü izleyip izlemediğini gözlemleyiniz. Bebeğinizin konuşurken sizin yüzünüzü izlerse "Sen beni mi izliyorsun? ..... (bebeğin adı)" diyerek ve gülümseyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz. Bebeğiniz siz konuşurken yüzünüzü izlemezse çok hızlı ya da çok yavaş bir şekilde, ağzınızı ve gözlerinizi açıp kapayarak 1-2 dakika bebeğinizle konuşunuz. Yine siz konuşurken bebeğiniz yüzünüzü izlemezse hafifçe bebeğinizin çenesine ya da yanaklarına dokunarak yüzünüzü izlemesini sağlayınız. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğiniz ve siz arasındaki mesafenin yaklaşık 30 cm olmasına dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin ellerini ağzınızın üzerine koymasını sağlayınız. Konuşmaya başlayınız. Bebeğinizin ellerini konuşurken yüzünüzün farklı bölgelerinde gezdirerek konuşan kişinin yüzündeki değişimleri hissetmesini sağlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin ellerini ağzınızın üzerine koymasını sağlayınız. Konuşmaya başlayınız. Bebeğinizin ağzınızdan çıkan titreşimi hissetmesini sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebeklerle konuşurken onlarla yüz yüze bir pozisyonda durunuz ve konuşma sırasında yüzünüze dikkati çekmek için abartılı jest ve mimik kullanınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Etkinliğin büyükanne veya büyükbaba (varsa kardeş, bakıcı gibi farklı kişiler) tarafından yapılmasını sağlayarak bebeğinizin farklı kişilerin yüzünü incelemesi için fırsat sağlayabilirsiniz.
• Konuşurken ağzı ve yüzü hareket eden bir oyuncak edinebilirsiniz. Bu oyuncak konuşurken bebeğinizle birlikte oyuncağı izleyebilirsiniz ya da bir el kuklasını oynatarak bebeğinizin kuklanın yüzünü izlemesini sağlayabilirsiniz.
• Bebeğinizle aynanın karşısında durup konuşabilirsiniz. Bebeğinizin siz konuşurken sizin yansımanızı izlemesi için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizle dışarıya çıktığınızda bebeğinizin pusetini uygun bir yere park ediniz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğinizle konuşunuz. Bebeğinize, konuşurken sizin yüzünüzü izlemesi için fırsat verebilirsiniz.
• Bebeğinizi yüzü dışarıya dönük olacak şekilde ana kucağına oturtup bebeğinizi konuşan kişilerin olduğu bir odaya veya ortama götürünüz. Bebeğinizin konuşan kişilerin yüzünü inceleyip incelemediğini gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizinle göz kontağı kuruyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste sizinle göz kontağı kurarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Yere yatırdığınız bebeğinizin yaklaşık 25 cm uzağında görüş alanı içinde durunuz.

2 Çeşitli yollarla dikkatini çekiniz .

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.1. İnsan yüzünü dikkatlice izler.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DAE 1.1. Kendisine yöneltilen seslere vücut hareketleri ile tepki verir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinizle gün içinde birçok kez yüz yüze geliniz. Bebeğiniz yüzünüzü birkaç saniye dikkatlice incelerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Bebeğiniz doğduğunda görme duyusu henüz tam olarak gelişmemiştir ve zaman içinde göz kasları, sinirleri ve görme ile ilgili diğer yapılar hızla gelişmeye devam etmektedir. Yeni doğmuş bebeğinizin çevresindeki nesnelere belirsizce bakmasından sonraki adım sizin (anne, baba, birincil bakıcı) yüzünüze bakıp dikkatlice izlemesidir.
Bebeğinizin uyanık olduğu, tüm ihtiyaçlarını giderdiğiniz keyifli bir zamanında onu yere yatırınız. Yaklaşık 25 cm uzaklığında görüş alanı içinde durunuz. Gülümseyerek ve yumuşak bir ses tonu ile bebeğinizle konuşunuz. Konuşmanıza bir şarkıyı mırıldanmayı, yanağına/saçlarına nazikçe dokunarak seslenmeyi veya çıkardığı sesleri taklit etmeyi de ekleyiniz. Yaptığınız bu etkileşimler ile bebeğinizin dikkatini çekiniz. Sizi dikkatlice izlediğini gözlemlediğinizde ona gülümseyiniz ya da kucağınıza alarak sevginizi belli ediniz ve güvende olduğu hissini veriniz. Yaptığınız bu etkinlik içinde eğlenmesini sağlamak için dilinizi çıkartınız veya bebeğinizin burnuna/çenesine hafifçe dokunarak sesler çıkartınız. Bebeğiniz size bakmıyorsa başını iki elinizin arasına alarak hafifçe kendinize doğru çeviriniz ve bakmasını sağlayınız. Bebeğiniz eğer sizi nadiren izliyorsa ya da çoğunlukla tepki vermiyorsa biraz zamana ihtiyacı olabilir. Bu durumda, herhangi bir uygulama yapmadan onun nelere baktığını ve incelediğini gözlemleyiniz. Farklı bir zamanda tekrar deneyiniz. Bu çalışmayı yaparken aynı zamanda uzaklık kavramı da kazanabilmesi için başınızı hafifçe geriye ve ileriye doğru hareket ettiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda gerçekleştiriniz.
• Bebeğiniz yüzünüzü birkaç saniye izledikten sonra bir molaya gerek duyacaktır. Yüzünüzü tekrar izlemesi için ona yeterli zamanı tanıyınız.
• Doğrudan ışık kaynağının önünde durmanız sizi dikkatlice izlemesini zorlaştıracaktır. Bu nedenle, ışık kaynağının bebeğinizin arkasında olmasına dikkat ediniz.
• Farklı görüş perspektifleri sağlamak, farklı nesneler/oyuncaklar/kişiler görmesini sağlamak için onu kucağınıza alarak dolaştırınız. Bebeğinizin duruş pozisyonunu gün içinde sık sık değiştiriniz. Onu veya en sevdiği oyuncağını en uygun pozisyonda yerleştirebilmeniz için bebeğinizin görüş açısından bakarak çevresini nasıl gördüğünü anlamaya çalışınız.
• Bu beceriyi bebeğinizi yatırarak çalışacaksanız, yatırdığınız yerin temiz olmasına ve sırtına batabilecek sert malzemenin bulunmamasına dikkat ediniz. Bebeğinizin başını yere vurmaması ya da çarpmaması için mutlaka koruyunuz. Başını ani hareketlerden veya sert şekilde çarpma tehlikesinden korumak için başının altına ince bir yastık koyabilirsiniz. Yatak veya yüksek bir yerde çalışıyorsanız, onu gözetimsiz olarak yalnız bırakmayınız. Bu beceriyi bebeğinizi kucağınıza alarak çalışacaksanız, mutlaka sırtından ve başından destekleyiniz. Omuzunuza yasladığınız bebeğinizin nefes almasını zorlaştıracak şekilde ağzı ve burnunun kapanmaması için tutuş pozisyonunuza dikkat ediniz.
• Bebeğinize güvende olduğunu hissettirecek şekilde göz kontağı kurmaya çalışarak, sevecen, yumuşak ses tonu ve gülümseyen yüz ifadesi ile yaklaşıp konuşunuz. Jest ve mimiklerinize, ses tonunuza, vücut dilinize dikkat ediniz. Tedirgin ve kaygılı tutum ve davranışlarda bulunmaktan kaçınınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Bebeğinizin size bakması ve izlemesi için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız. En doğru tepkiyi verebilmesi için yeterli zaman tanıyınız. Bebeğiniz hiç görmüyorsa, görsel algılamasında diğer duyu organlarını kullanmayı öğrenmesine yardımcı olmak için işitsel uyaranlara tepki verme becerilerini geliştiriniz.
• İşitme yetersizliği olan bebeğiniz için, size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Gerekliyse size bakması için başını kendinize doğru çeviriniz ve renkli bir aksesuar ya da parlak renkli bir kıyafet giyerek öncelikle dikkatini çekerek sizi izleyip izlemediğini kontrol ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, motor becerileri doğrultusunda en uygun pozisyonda yerleştiriniz. Başının ve gövdesinin sabit olmasını sağlayınız. Gerekli durumlarda bebeğinizin başını kendi yüzünüze çevirerek ya da siz yüzünüzü bebeğinizin bakış yönüne çevirerek size odaklanmasını ve bakmasını kolaylaştırınız. Gerekliyse bir uzmana danışarak nesneleri/kişileri gözleriyle takip edebilmesi için en iyi duruş pozisyonu konusunda bilgi edininiz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, farklı zamanlarda, farklı ortamlarda, sizin ve farklı kişilerin yüzünü izleyip izlemediğini gözlemleyiniz. Örneğin;
• Gün içinde bebeğinizle göz göze gelmeye ve bir saniyelik bile olsa bakışını yakalamaya çalışınız.
• Bebeğinizi yüzü size bakacak şekilde kucağınıza alarak kolunuza yatırınız ya da dikkatle tutup başınızdan daha yukarıya havaya kaldırınız. Bu sırada yüzünüzü izleyip izlemediğini gözlemleyiniz.
• Sizin dışınızda sık sık birlikte olduğu babasının, varsa kardeşlerinin ya da bakıcısının yüzünü izleyip izlemediğini gözlemleyiniz.
• Yüzünüz birbirinize dönükken sevdiği oyuncağıyla yüzünüzü kapatınız ve ona sesleniniz. Birkaç saniye yüzünüze bakarsa gülümseyerek oyuncağını veriniz.
• Bebeğinizi kucağınıza alarak büyük bir boy aynasının karşına geçiniz. Aynadaki yansımanızla göz göze gelmesini ve yüzünüzü izlemesini sağlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz yüzünüzü birkaç saniye dikkatlice izlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Yere yatırdığınız bebeğinize 20-30 cm uzaklıktan gözlerinin hizasında olacak şekilde bir çıngırak gösteriniz.

2 Çeşitli yollarla (oyuncağı gözlerinin önünde ve her iki kulağının da yakınında sallayıp sesler çıkarma vb.) oyuncağa dikkatini çekiniz.

3 Oyuncağı izlediğini gözlemlediğinizde gülümseme, neşeyle konuşma, kucaklama gibi yollarla sevincinizi belli ediniz.

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.2. 20-30 cm uzaklıktaki dikkat çekici bir nesneye bakar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.1. İnsan yüzünü dikkatlice izler.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize 20-30 cm uzaklıkta olacak şekilde dikkat çekici bir nesne gösteriniz. Bebeğiniz 20-30 cm uzaklıktaki dikkat çekici bu nesneye birkaç saniye bak*arsa* bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Ses çıkartan parlak renkli bir oyuncak.

UYGULAMA
Bu beceri de tıpkı GUİ 1.1. kazanımı gibi, bebeğinizin çevresindeki nesnelere belirsizce bakmasından bir sonraki basamaktır. Dilerseniz bu 2 kazanımı aynı anda da çalışabilirsiniz. Bebeğinizi, tüm ihtiyaçlarını giderdiğiniz mutlu bir zamanında yere yatırınız. Ona, 20-30 cm uzaklıktan gözlerinin hizasında olacak şekilde çıngırak gibi parlak renkli, sesli ve hareketli bir oyuncak gösteriniz. Bu oyuncağı gözlerinin önünde ve her iki kulağının da yakınında sallayıp sesler çıkararak dikkatini çekmeye çalışınız. Bebeğinizi gözlemleyiniz. Başını sesin geldiği yöne doğru döndürüp döndürmediğine ve oyuncağa bakıp bakmadığına dikkat ediniz. Oyuncağı izlediğini gözlemlediğinizde gülümseme, neşeyle konuşma, kucaklama gibi yollarla sevincinizi belli ediniz. Oyuncağa bakmıyorsa başını iki elinizin arasına nazikçe alarak, nesneye doğru çeviriniz ve bakmasını sağlayınız. Eğer hiç tepki vermiyorsa ya da çoğunlukla tepki vermiyorsa öncelikle herhangi bir uygulama yapmadan bebeğinizin nelere baktığını ve incelediğini gözlemleyiniz. Ona biraz daha zaman tanıyarak farklı bir zamanda, pozisyonunu değiştirerek örneğin kucağınıza alıp dik şekilde tutarak veya nesneyi değiştirerek tekrar deneyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatları değerlendirerek oyun etkinliği şeklinde uygulayınız. Gün içinde altını temizlerken, uyuturken, emzirirken ya da banyo zamanında dikkat çekici nesneleri incelemesi için onu cesaretlendiriniz.
• Oyuncağa dikkatini çekmek için çıkardığınız sesin bebeğinizi korkutacak veya rahatsız edecek derecede şiddetli/tiz olmamasına dikkat ediniz.
• Bebeğiniz bu aylarda şekil, renk ve farklı seslere karşı duyarlıdır. Bu nedenle, nesne/oyuncak seçiminizde bebeğinizin görsel, işitsel ve dokunsal duyularını geliştirecek nitelikte olanları seçmelisiniz.
• Elinizdeki oyuncağı sıkıca tutunuz ve bebeğinizin yüzüne düşürmeyiniz.
• Bebeğiniz nesneye birkaç saniye baktıktan sonra kısa bir molaya gerek duyacaktır. Bu nedenle, nesneye tekrar bakması için ona yeterli zamanı tanıyınız.
• Bebeğinizin nesnelere bakarken belirli bir renk tercihi olup olmadığını gözlemleyiniz. Bebeğiniz sevdiği renklerdeki nesnelere daha uzun süre bakacaktır. Renk tercihi olduğunu gözlemlerseniz öncelikle bu renklerdeki nesneleri kullanınız.
• Nesneyi doğrudan ışık kaynağının önünde tutmanız ona bakmasını zorlaştıracaktır. Bu nedenle, ışık kaynağının bebeğinizin arkasında olmasına dikkat ediniz.
• Bebeğinizin yatağına veya uyanıkken bulunduğu yerlere dikkatle incelemesi için ilgisini çekecek nesneler asınız. Bu nesneleri zaman zaman değiştiriniz.
• Farklı görüş perspektifleri sağlamak ve farklı nesneler/oyuncaklar/kişiler görmesini sağlamak için onu kucağınıza alarak dolaştırınız. Bebeğinizin duruş pozisyonunu gün içinde sık sık değiştiriniz. Onu veya en sevdiği oyuncağını en uygun pozisyonda yerleştirebilmeniz için bebeğinizin görüş açısından bakarak çevresini nasıl gördüğünü anlamaya çalışınız.
• Bebeğinizin çevresinin gelişim özelliklerini, ilgisini, beğenisini ve gereksinimlerini dikkate alarak araştırmasını, keşfetmesini, yeni beceriler öğrenmesini destekleyecek şekilde düzenleyiniz. Ona güvenli bir ortam sağlayınız. Ancak, ilk aşamalarda çevresindeki uyaranları minimum düzeyde tutarak her seferinde bir nesne/oyuncak/araç gereç tanıtınız. Bebeğinizin yaşı ilerledikçe uyaranlarca daha zengin bir ortam sağlayınız.
• Bu beceriyi bebeğinizi yatırarak çalışacaksanız, yatırdığınız yerin temiz olmasına ve sırtına batabilecek sert malzemenin bulunmamasına dikkat ediniz. Bebeğinizin başını yere vurmaması ya da çarpmaması için mutlaka koruyunuz. Başını ani hareketlerden veya sert şekilde çarpma tehlikesinden korumak için başının altına ince bir yastık koyabilirsiniz. Yatak veya yüksek bir yerde çalışıyorsanız onu gözetimsiz olarak yalnız bırakmayınız. Bu beceriyi bebeğinizi kucağınıza alarak çalışacaksanız mutlaka sırtından ve başından destekleyiniz. Omzunuzun, bebeğinizin ağzını ve burnunu kapatarak nefes alamaması riskine karşı dikkatli olunuz.
• Bebeğinize hareketlerini kısıtlamayacak ve içinde rahat edeceği kıyafetleri giydiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız oyuncaklara karar verirken daha büyük, daha parlak renkli, ses çıkaran veya hareket edenleri tercih ediniz. Bebeğinizin nesnelere bakması için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız. En doğru tepkiyi verebilmesi için yeterli zaman tanıyınız. Bebeğiniz hiç görmüyorsa, nesneleri/kişileri algılamasında diğer duyu organlarını kullanmayı öğrenmesine yardımcı olmak için işitsel uyaranlara tepki verme becerilerini geliştiriniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, nesneye odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Gerekliyse nesnelere bakması için başını nesneye doğru çeviriniz. Nesnelerin daha parlak, renkli, dikkat çekici olanlarını tercih ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, motor becerileri doğrultusunda en uygun pozisyonda yerleştiriniz. Başının ve gövdesinin sabit olmasını sağlayınız. Gerekli durumlarda bebeğinizin başını nesneye çevirerek odaklanmasını kolaylaştırınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu nesneleri/durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğiniz nesneleri amacına uygun olarak oynayıp kullanmak yerine nesnenin bir ayrıntısına takılarak sürekli onunla ilgilenebilir. Bu nedenle, bebeğiniz için seçeceğiniz nesnenin parlak renkli olmamasına, özellikle de dönerek hareket eden bir oyuncak olmamasına dikkat ediniz. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğiniz kullandığınız nesnelerle/oyuncaklarla kendini uyarıcı davranışlar sergilerse bunun yerine başka bir nesne/oyuncak bulunuz. Bir süre sonra tekrar bu nesneyi/oyuncağı kullanmayı deneyiniz. Sonraki denemelerinizde de benzer sorunlar yaşanıyorsa bu nesneyi/oyuncağı hiç kullanmayınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle 20-30 cm uzaklıktaki dikkat çekici bir nesneye bakma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bebeğinizi kucağınıza alarak, yan yatırarak, yüzüstü yatırarak farklı görüş açılarından dikkat çekici nesneye bakıp bakmadığı gözlemleyiniz.
• Dikkatinin dağılmaması için her defada bir tane olmak üzere daha farklı dikkat çekici nesneler göstererek bunlara bakıp bakmadığını takip ediniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz 20-30cm uzaklıktaki dikkat çekici bir nesneye birkaç saniye bakarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 En sevdiği bir oyuncağını alarak sırtüstü yatırdığınız bebeğinizin karşısına geçiniz.

2 Çeşitli yollarla (oyuncağı sallama vb.) dikkatini oyuncağa çekiniz.

3 Oyuncağı önce vücudunun sağına doğru en fazla 90 derecelik açı içinde kalacak şekilde yavaşça hareket ettiriniz.

4 Daha sonra oyuncağı vücudunun diğer yanına doğru en fazla 90 derecelik açı içinde kalacak şekilde yavaşça hareket ettiriniz.

5 Bebeğiniz hareket eden oyuncağını bakışlarıyla takip ettiğinde gülerek tepki veriniz.

0-3 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.3. Yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa hareket ettirildiğinde 90 derece izler.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.2. 20-30 cm uzaklıktaki dikkat çekici bir nesneye bakar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinizin dikkati sevdiği bir oyuncağında iken oyuncağı görüş açısı içinde yaklaşık 90 derecelik açı içinde sağdan sola ve soldan sağa yavaşça hareket ettiriniz. Bebeğiniz üç denemenin ikisinde yavaşça hareket eden bu oyuncağı bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa hareket ettirildiğinde 90 derece izlerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin sevdiği bir oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğinize yüzünüze ve nesnelere bakmayı öğrettikten sonra sıra hareket eden nesneleri takip etme becerisine gelmektedir. Bebeğiniz ilk aylarda hareket eden nesneleri, kendisine bir adım mesafeden daha uzakta ise takip edememekte, 20-30 cm uzaklıktaki nesneleri takip ederken başını nesneye doğru çevirmekte fakat zaman içinde nesneleri diğer yetişkinler gibi uzak mesafeden de görebilmekte ve başını çok az çevirerek ya da sadece bakışlarıyla nesneleri izleyebilmektedir.
Nesneleri takip etmek için başının kontrollü biçimde desteklenmesine gerek duyacağı için bu beceri öncelikli olarak yatar pozisyonda öğretilmelidir. Bu beceriyi bebeğinizin keyifli olduğu bir zamanda gerçekleştirin. Bebeğinizin başının altına ince bir yastık koyup destekleyerek sırtüstü yatırınız. En sevdiği oyuncaklardan birini elinize alarak karşısına oturunuz. Oyuncağı sallayarak dikkatini oyuncağa odaklamasına yardım ediniz. Oyuncağı önce vücudunun sağına doğru en fazla 90 derecelik açı içinde kalacak şekilde yavaşça hareket ettiriniz. Bebeğiniz, ilk aşamada oyuncağını 10-15 derecelik açıyla takip edebiliyorsa, ilk amacınız 20-25 dereceye çıkarmak ve giderek mesafeyi artırmak olmalıdır. Bebeğiniz bakışlarıyla oyuncağı izlerken kaybederse durunuz ve size yetişmesi için bekleyiniz ya da oyuncağı baktığı yöne geri getiriniz. Bebeğiniz daha geniş açı içinde hareket eden bir nesneyi takip etmeyi öğrendikçe mesafeyi yaklaşık 90 derecelik açıya kadar genişletiniz. Bebeğiniz hareket eden oyuncağını bakışlarıyla takip ederse sarılarak sevginizi gösteriniz. Bu oyuncakla bir süre birlikte oynayınız. Farklı bir zamanda, oyuncağı vücudunun diğer tarafına doğru yine 90 derecelik açı içinde hareket ettirerek takip etmesini sağlayınız. İlk aşamada zorlandığını gözlemlerseniz, elinizle başına hafifçe destek olunuz. Bebeğiniz kontrol kazandıkça bu desteğinizi çekiniz. Bu beceriyi çalışırken, önce yüzünüzü kullanarak, sonra gerçeğine yakın bir yüz resmi kullanarak, daha sonra çıngırak gibi ses çıkaran bir oyuncağıyla, son olarak da ses çıkarmayan ama renkli bir oyuncağıyla çalışınız. Bu beceriyi, aynı oturumda GUİ 1.4. kazanımıyla birlikte çalışabilir ve değerlendirebilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Dikkatini size daha kolay yöneltebilmesi için gülümsemeyi, konuşmayı ya da şarkı mırıldanmayı aynı anda yapmaktansa her seferinde birini yaparak farklı uyaranlara aşırı maruz kalmasını engelleyiniz. Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Bebeğiniz bu aylarda şekil, renk ve farklı seslere karşı duyarlıdır. Bu nedenle, nesne/oyuncak seçiminizde bebeğinizin görsel, işitsel ve dokunsal duyularını geliştirecek nitelikte olanları seçmelisiniz.
• Bebeğinizin dikkati dağılabileceği ve oyuncağı takip etmeyi bırakabileceği için, oyuncağı takip edebileceğinden daha hızlı hareket ettirmeyiniz.
• Oyuncağı gözleriyle izleme becerisi bu aylarda onu zorlayabileceği için çalışmayı bir ya da 2 dakika sürdürünüz. Bebeğiniz oyuncağını birkaç saniye izledikten sonra, bir molaya gerek duyacaktır. Bu nedenle, oyuncağı tekrar izlemesi için yeterli zamanı tanıyınız. Bebeğiniz beceriyi kazanana kadar farklı zamanlarda tekrar tekrar deneyiniz.
• Bebeğinizi yatırdığınız yerin temiz olmasına ve sırtına batabilecek sert malzemenin bulunmamasına dikkat ediniz. Bebeğinizin başını yere vurmaması ya da çarpmaması için mutlaka koruyunuz. Başını ani hareketlerden veya sert şekilde çarpma tehlikesinden korumak için başının altına ince bir yastık koyabilirsiniz. Yatak veya yüksek bir yerde çalışıyorsanız, onu gözetimsiz olarak yalnız bırakmayınız.
• Doğrudan ışık kaynağının önünde durmanız nesneyi dikkatlice izlemesini zorlaştıracaktır. Bu nedenle, ışık kaynağının bebeğinizin arkasında olmasına dikkat ediniz.
• Farklı açılardan bakış perspektifleri ve farklı nesneler/oyuncaklar/kişiler görmesini sağlamak için onu kucağınıza alarak dolaştırınız. Bebeğinizin duruş pozisyonunu gün içinde sık sık değiştiriniz. Onu veya en sevdiği oyuncağını en uygun pozisyonda yerleştirebilmeniz için bebeğinizin görüş açısından bakarak çevresini nasıl gördüğünü anlamaya çalışınız.
• Bebeğinizin başını ve vücudunu özgürce hareket ettirebilmesi için hareketlerini kısıtlamayacak, içinde rahat edeceği kıyafetler giydiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız oyuncaklara karar verirken daha büyük, daha parlak renkli, ses çıkaran, yanıp sönen veya hareket edenleri tercih ediniz. Bebeğinizin nesneye bakması ve izlemesi için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız. En doğru tepkiyi verebilmesi için yeterli zaman tanıyınız. Bebeğiniz hiç görmüyorsa, nesneleri algılamasında diğer duyu organlarını kullanmayı öğrenmesine yardımcı olmak için işitsel uyaranları içeren oyuncaklar ile etkinlik planlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, nesneye odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Gerekliyse başını etkinliğe başlamadan önce nesneye doğru çeviriniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, motor becerileri doğrultusunda en uygun pozisyonda yerleştiriniz. Başının ve gövdesinin sabit olmasını sağlayınız. Gerekli durumlarda bebeğinizin başını nesneye çevirerek odaklanmasını kolaylaştırınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu nesneleri/durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğiniz nesneleri amacına uygun olarak oynayıp kullanmak yerine nesnenin bir ayrıntısına takılarak sürekli onunla ilgilenebilir. Bu nedenle, bebeğiniz için seçeceğiniz nesnenin parlak renkli olmamasına, özellikle de dönerek hareket eden bir oyuncak olmamasına dikkat ediniz. Bebeğiniz kullandığınız nesnelerle/oyuncaklarla kendini uyarıcı davranışlar sergilerse bunun yerine başka bir nesne/oyuncak bulunuz. Bir süre sonra tekrar bu nesneyi/oyuncağı kullanmayı deneyiniz. Sonraki denemelerinizde de benzer sorunlar yaşanıyorsa bu nesneyi/oyuncağı hiç kullanmayınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa hareket ettirildiğinde 90 derece izleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bebeğiniz sırtüstü pozisyonda bu beceriyi öğrendikten sonra beceriyi yüz yüze bakacak şekilde destekleyip dizinize oturtarak ya da sırtüstü yatırarak tekrar çalışınız.
• Elinize bir el kuklası geçiriniz. Bebeğinizin dikkatini çektikten sonra kuklayı görüş mesafesi içinde yavaşça dans ettiriniz ve kuklayı izlemesini sağlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz üç denemenin ikisinde yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa hareket ettirildiğinde 90 derece izlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 En sevdiği bir oyuncağını alarak sırtüstü yatırdığınız bebeğinizin karşısına geçiniz.

2 Çeşitli yollarla (oyuncağı sallama vb.) dikkatini oyuncağa çekiniz.

3 Oyuncağı önce yukarı doğru yavaşça hareket ettiriniz.

4 Daha sonra oyuncağı aşağı doğru yavaşça hareket ettiriniz.

5 Bebeğiniz hareket eden oyuncağını bakışlarıyla takip ettiğinde gülerek tepki veriniz.

0-3 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.4. Yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile görüş açısı içindeyken yukarı-aşağı hareket ettirildiğinde izler.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.2. 20-30 cm uzaklıktaki dikkat çekici bir nesneye bakar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinizin dikkati sevdiği bir oyuncağında odaklanmışken oyuncağı görüş açısı içinde yavaşça yukarı aşağı hareket ettiriniz. Bebeğiniz üç denemenin ikisinde, yavaşça hareket eden bu nesneyi bakışları ile görüş açısı içindeyken yukarı aşağı hareket ettirildiğinde izlerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin sevdiği bir oyuncak.

UYGULAMA
Bu beceriyi çalışmak için bebeğinizin sevdiği oyuncağı yukarı ve aşağı doğru yavaşça hareket ettirerek GUİ 1.3. kazanımında izlenilen yolu takip ediniz. Bebeğinizi gözlemleyiniz. Bir öğretim denemesinde, en az 2-3 kez tekrarlayınız. Bebeğiniz gözleriyle oyuncağı yukarı aşağı doğru izlediğinde sarılarak sevincinizi belli ediniz. Oyuncağı gözleriyle takip etme çalışması yaptıktan sonra bu oyuncakla bir süre oynamasına izin veriniz. Bu beceriyi, dilerseniz aynı oturumda GUİ 1.3. kazanımıyla birlikte çalışabilir ve değerlendirebilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Dikkatini size daha kolay yöneltebilmesi için gülümsemeyi, konuşmayı ya da şarkı sözlerini mırıldanmayı aynı anda yapmaktansa her seferinde birini yaparak farklı uyaranlara aşırı maruz kalmasını engelleyiniz. Ses çıkartan bir oyuncak yardımıyla dikkatini çektiyseniz, bu oyuncakla takip süresince tekrar ses çıkarmamaya dikkat ediniz.
• Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Elinizdeki oyuncağı sıkıca tutunuz ve bebeğinizin yüzüne düşürmeyiniz.
• Bebeğiniz oyuncağı takip etmek yerine sizinle ilgileniyorsa görüş açısından çıkınız ve sadece oyuncağa odaklanmasını sağlayınız.
• Bebeğinizin dikkati dağılabileceği ve oyuncağı takip etmeyi bırakabileceği için oyuncağı bebeğinizin takip edebileceğinden daha hızlı hareket ettirmeyiniz.
• Oyuncağı gözleriyle izleme becerisi bu aylarda onu zorlayabileceği için çalışmayı bir ya da 2 dakika sürdürünüz. Bebeğiniz oyuncağını birkaç saniye izledikten sonra bir molaya gerek duyacaktır. Bu nedenle, oyuncağı tekrar izlemesi için yeterli zamanı tanıyınız. Bebeğiniz beceriyi kazanana kadar farklı zamanlarda uygulamayı tekrar tekrar deneyiniz.
• Bebeğinizi yatırdığınız yerin temiz olmasına ve sırtına batabilecek sert malzemenin bulunmamasına dikkat ediniz. Bebeğinizin başını yere vurmaması ya da çarpmaması için mutlaka koruyunuz. Başını ani hareketlerden veya sert şekilde çarpma tehlikesinden korumak için başının altına ince bir yastık koyabilirsiniz. Yatak veya yüksek bir yerde çalışıyorsanız, onu gözetimsiz olarak yalnız bırakmayınız.
• Doğrudan ışık kaynağının önünde durmanız nesneyi dikkatlice izlemesini zorlaştıracaktır. Bu nedenle, ışık kaynağının bebeğinizin arkasında olmasına dikkat ediniz.
• Bebeğinizin farklı açılardan bakış perspektifleri ve farklı nesneler/oyuncaklar/kişiler görmesini sağlamak için onu kucağınıza alarak dolaştırınız. Bebeğinizin duruş pozisyonunu gün içinde sık sık değiştiriniz. Onu veya en sevdiği oyuncağını en uygun pozisyonda yerleştirebilmeniz için bebeğinizin görüş açısından bakarak çevresini nasıl gördüğünü anlamaya çalışınız.
• Bebeğinizin başını ve vücudunu rahat hareket ettirebilmesi için hareketlerini kısıtlamayan kıyafetleri giydiriniz.
• Oyuncağa dikkatini çekmek için çıkardığınız sesin bebeğinizi korkutacak veya rahatsız edecek derecede şiddetli/tiz olmamasına dikkat ediniz.
• Bebeğiniz bu aylarda şekil, renk ve farklı seslere karşı duyarlıdır. Bu nedenle, nesne/oyuncak seçiminizde bebeğinizin görsel, işitsel ve dokunsal duyularını geliştirecek nitelikte olanları seçmelisiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız oyuncaklara karar verirken daha büyük, daha parlak renkli, ses çıkaran, yanıp sönen veya hareket edenleri tercih ediniz. Bebeğinizin nesnelere bakması ve gözleriyle takip edebilmesi için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız. En doğru tepkiyi verebilmesi için yeterli zaman tanıyınız. Bebeğiniz hiç görmüyorsa, nesneleri/kişileri algılamasında diğer duyu organlarını kullanmayı öğrenmesine yardımcı olmak için işitsel uyaranlar içeren sesli oyuncaklar kullanınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, nesnelere odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Gerekliyse etkinliğe başlamadan önce başını nesneye doğru çeviriniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, motor becerileri doğrultusunda en uygun pozisyonda yerleştiriniz. Başının ve gövdesinin sabit olmasını sağlayınız. Gerekli durumlarda bebeğinizin başını nesneye çevirerek odaklanmasını kolaylaştırınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu nesneleri/durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğiniz nesneleri amacına uygun olarak oynayıp kullanmak yerine nesnenin bir ayrıntısına takılarak sürekli onunla ilgilenebilir. Bu nedenle, bebeğiniz için seçeceğiniz nesnenin parlak renkli olmamasına, özellikle de dönerek hareket eden bir oyuncak olmamasına dikkat ediniz. Bebeğiniz kullandığınız nesnelerle/oyuncaklarla kendini uyarıcı davranışlar sergilerse bunun yerine başka bir nesne/oyuncak bulunuz. Bir süre sonra tekrar bu nesneyi/oyuncağı kullanmayı deneyiniz. Sonraki denemelerinizde de benzer sorunlar yaşanıyorsa bu nesneyi/oyuncağı hiç kullanmayınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile görüş açısı içindeyken yukarı-aşağı hareket ettirildiğinde izleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Beslemeden hemen önce bebeğinizin dikkatini biberonuna çekerek biberonu yavaşça sağa-sola hareket ettiriniz ve bebeğin biberonu izlemesini sağlayınız.
• Elinize baloncuk çıkaran oyuncağı alınız. Bebeğinizin dikkatini çekerek oyuncağı yavaşça yukarıya doğru üfleyiniz. Bebeğinizin baloncukları yukarı çıkarken ve aşağıya düşerken izlemesini isteyiniz.
• Bebeğinizin altını değiştirirken, ayaklarını yukarı aşağı kaldırıp indirerek dikkatini çekiniz. Ayaklarına öpücükler kondurarak keyiflenmesini sağlayınız ve ayaklarını izlemesi için cesaretlendiriniz.
• Renkli bir balon şişiriniz. Bebeğinizin dikkatini çekerek balonu yavaşça havaya atınız. Bu balon yukarıya çıkarken ve aşağıya inerken izlemesini isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz üç denemenin ikisinde, yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile görüş açısı içindeyken yukarı aşağı hareket ettirildiğinde izlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi kucağınıza alıp emzirme pozisyonunda tutunuz. Bebeğinize bakıp “Merhaba.” diyerek bebeğinizin dikkatini kendi üzerinize çekiniz.

2 Bebeğinizin biberonu gördüğünde ağzını biberona doğru çevirip çevirmediğini gözlemleyiniz. “Evet aferin!” diyerek bebeğinizi besleyiniz.

0-3 AY

KİŞİSEL BAKIM RUTİNLERİNİ ANLAMA (KBR)

KAZANIM: KBR 4.1. Ağzını annenin memesine ya da biberona doğru çevirir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• H 1.2. Yüzüstü ve sırtüstü yatırıldığında başını bir taraftan diğer tarafa çevirir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz memenizi veya biberonu gördüğünde ağzını memenize ya da biberona doğru çeviriyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde memenizi veya biberonu gördüğünde ağzını memenize ya da biberona doğru çevirirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Bebeğiniz acıktığında kucağınıza alıp emzirme pozisyonunda tutunuz. Bebeğinize bakıp gülümseyerek " ..... (bebeğin adı) acıktın mı? Karnımız doysun mu?" gibi sözlerle dikkatini sizin üzerinize çekiniz. Ardından memenizi kıyafetinizden dışarı çıkarınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz memenizi gördüğünde ağzını memenize doğru çevirirse "Evet aferin!" gibi övücü sözler söyleyerek ve onu okşayarak bebeğinizi emziriniz. Bebeğiniz memenizi gördüğünde ağzını memenize doğru çevirmezse memenizi hafifçe hareket ettirip "Meme... meme..." diyerek bebeğinizi teşvik ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine memenizi gördüğünde ağzını memenize doğru çevirmezse başından hafifçe destekleyerek ağzını memenize doğru çevirmesini sağlayınız. Ardından "Evet aferin!" diyerek bebeğinizi emziriniz. Aynı adımları takip ederek başka bir beslenme zamanında uygulamayı tekrarlayınız. Bebeğinizi biberonla besliyorsanız aynı uygulamayı biberonla da gerçekleştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi memenizi bebeğinizin farklı bir tat almasına neden olabilecek unsurlardan (krem, losyon vb.) arındırdığınızdan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde bebeğiniz uyanıkken her beslenme zamanı tekrarlayınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, bebeğinizi emzirme pozisyonunda tutarken bebeğinizin dudaklarına birkaç damla süt değdiriniz. Bebeğinizin sütün kaynağını arayışını gözlemleyiniz. Başından destekleyerek bebeğinizin ağzını memenize doğru çevirmesine yardım ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğiniz biberon ile beslenmeye başladığında aynı adımları takip ederek biberon ile uygulamayı tekrarlayabilirsiniz.
• Bebeğinizi emzirmeden önce memenizin yakınında bebeğinizin ilgisini çeken parlak, sesli bir oyuncak çalıştırarak bebeğinizin ağzını memenize doğru çevirmesini sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz memenizi veya biberonu gördüğünde ağzını memenize ya da biberona doğru çeviriyor mu?
Bebek üç oturum üst üste memenizi veya biberonu gördüğünde ağzını memenize ya da biberona doğru çevirirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğiniz uyandığında bebeğinizin yatağının yanına gidiniz. Bebeğinize bakıp “Ne oldu?”, “Mama mı yiyeceksin?”, “E mi yaptın?” diyerek bebeğinizin dikkatini üzerinize çekiniz.

2 Bebeğinizin ellerini, ayaklarını hareket ettirerek heyecanlandığını gösterip göstermediğini gözlemleyiniz.

3 “Evet, aferin!” diyerek bebeğinizi kucağınıza alınız ve bakımını yapınız.

KİŞİSEL BAKIM RUTİNLERİNİ ANLAMA (KBR)

KAZANIM: KBR 4.2. Bakım sunulmak amacıyla kendisine yaklaşıldığında hareketleri ile heyecanlandığını gösterir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
- DG 7.3. Heyecanlandığında ses çıkararak heyecanını gösterir.
- SA 11.2. Ebeveynin onu beslemek için hazırlarken verdiği sosyal uyaranlara, heyecanlanarak tepki verir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz bakım sunulmak amacıyla kendisine yaklaştığınızda hareketleri ile heyecanlandığını gösteriyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde bakım sunulmak amacıyla kendisine yaklaştığınızda hareketleri ile heyecanlandığını gösterirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Bebeğiniz uyandığında bebeğinizin yanına gidiniz. Bebeğinize bakıp "Uyandın mı? Güzel uyudun mu?" diyerek gülümseyin ve "Acaba altımız ıslak mı? Acıktık mı?" gibi sözlerle bebeğinizin dikkatini üzerinize çekiniz. Ardından bebeğinize biraz yaklaşınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz ellerini, ayaklarını hareket ettirerek heyecanlandığını gösterirse "Sen benim söylediklerimi anlayıp cevap mı veriyosun? (gülümseyerek) Aferin sana." diyerek bebeğinize kucağınıza alınız ve bakımını yapınız. Bebeğiniz ellerini, ayaklarını hareket ettirerek heyecanlandığını göstermezse bebeğinize doğru biraz yaklaşıp geri çekiliniz. "Anne mi istiyorsun?" gibi sözlerle bebeğinizi teşvik ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine ellerini, ayaklarını hareket ettirerek heyecanlandığını göstermezse bebeğinizin ellerinden hafifçe tutarak ellerini hareket ettirmesini sağlayınız. Ardından "Evet aferin!" diyerek bebeğinizi kucağınıza alınız ve bakımını yapınız. Aynı adımları takip ederek başka bir bakım zamanında uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde uygun zamanlarda sık sık tekrarlayınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- İşitme yetersizliği olan bebek için, uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin siz yaklaştığınızda nefes alış verişinin hızlanıp hızlanmadığını gözlemleyiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Bebeğinizi emzirme pozisyonunda tutarken memenizi gösteriniz. 2-3 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz ellerini, ayaklarını hareket ettirirse emziriniz. Bebeğiniz ellerini, ayaklarını hareket ettirmezse bebeğinizi 2-3 saniye hem kucağınızda sallayınız hem de elinden tutarak elini hareket ettirmesini sağlayınız ve emziriniz.
- Bezini değiştirmeden önce bebeğinize bezini gösterip bezinizin cırt cırtlarıyla oynayarak eğlenmesini sağlayınız. Bir sonraki bez değiştirme zamanında bebeğinizin bezi gördüğünde verdiği tepkileri gözlemleyiniz.
- Banyo zamanında küvetine yatırdığınızda bebeğinizin heyecanını hareketlerle ifade edip etmediğini gözlemleyiniz.
- Banyo öncesi ve sonrası bebeğinizin giysilerini çıkarırken ve giydirirken kendisinin heyecanlanıp heyecanlanmadığını gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz bakım sunulmak amacıyla kendisine yaklaştığınızda hareketleri ile heyecanlandığını gösteriyor mu?
Bebek üç oturum üst üste bakım sunulmak amacıyla kendisine yaklaştığınızda hareketleri ile heyecanlandığını gösterirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi mama sandalyesine oturtunuz ve bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde karşılıklı oturunuz.

2 Oyuncakları mama sandalyesinden alçakta bir sehpaya koyunuz.

3 Mama sandalyesinin üzerine bebeğinizin aşina olduğu oyuncaklardan birini koyunuz.

4 Bebeğin oyuncağa bakıp gülümsemesine ve oyuncağa uzanmasına karşılık siz de ona gülümseyiniz.

5 "Evet senin oyuncağın!" diyerek bebeğinizi alkışlayınız.

6 Daha sonra bu oyuncağı kenara kaldırıp diğer oyuncaklar arasından bir oyuncak seçiniz.

4-6 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.2. Aşina olduğu nesneleri ya da kişileri tanıdığını nesneye ya da kişiye uzanmaya çalışma, ses çıkarma gibi tepkilerle belli eder.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- GUİ 1.1. İnsan yüzünü dikkatlice izler.
- DOD 2.1. İnsan sesine ve çevresel seslere başını çevirerek ya da hareketleri ile tepki verir.
- BND 3.1. Gözleri ile takip ettiği nesne yok olduğunda nesnenin kaybolduğu yere 2-3 saniye bakar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz aşina olduğu oyuncağı/nesneyi gördüğünde oyuncağa bakıp gülümseme, uzanmaya çalışma, bazı sesler çıkarma gibi davranışlar sergiliyor mu?
Bebek, dört denemenin üçünde aşina olduğu oyuncağı gördüğünde tepki veriyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
- Bebeğinizin aşina olduğu oyuncaklar/nesneler.

UYGULAMA
Bebeğinizi mama sandalyesine ya da bir başka yetişkinin kucağına yüzü size dönük olacak şekilde oturtunuz. Bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde siz de onun karşısına oturunuz. Materyallerinizi bebeğinizin görüş alanı dışında uzanıp alabileceğiniz bir yere (örneğin mama sandalyesinden alçakta bir yere (ya da sehpaya) koyunuz. Bebeğinizin size bakması için ona sesleniniz veya "Bak neler var burada?" gibi ifadelerle bebeğinizin dikkatini çekiniz. Daha sonra mama sandalyesinin üzerine bebeğinizin aşina olduğu oyuncaklardan birini koyunuz. Bebeğiniz oyuncağa bakıp gülümsediğinde, uzanmaya çalıştığında, bazı sesler çıkarırsa coşkulu bir şekilde "Evet, burada …. (oyuncağın/nesnenin adını söyleyerek) varmış!" deyip bebeğinizi alkışlayınız ve gülümseyiniz. Bebeğiniz aşina olduğu oyuncağı görüp baktığında herhangi bir tepki vermezse oyuncağı bebeğinize yaklaştırarak, oyuncak ile nasıl oynandığını ona göstererek oyuncağın ses, ışık gibi bir özelliği varsa sesini dinleterek ya da ışığını göstererek bebeğinizin tepki vermesine yardımcı olunuz. Bebeğiniz oyuncağa bakıp gülümsediğinde, uzanmaya çalıştığında, bazı sesler çıkarırsa coşkulu bir şekilde "Evet senin oyuncağın!" gibi sözler söyleyerek bebeğinize oyuncağı veriniz ve oyuncakla kısa bir süre oynamasına fırsat tanıyınız. Daha sonra bu oyuncağı kenara kaldırınız. Diğer oyuncaklar arasından bir oyuncak seçiniz. Aynı adımları takip ederek etkinlik uygulamasını diğer oyuncakla tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Uygulama öncesi mama sandalyesinin üzerinin boş olduğundan emin olunuz.
- Uygulama öncesi bebeğiniz bir başka yetişkinin kucağında ise yakınında dikkatini çekebilecek oyuncak/nesne olmadığından emin olunuz.
- Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun mekânlarda desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- Görme yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin göğüs hizasında ve eliyle uzanabileceği mesafede müzikli bir oyuncak tutunuz. Bebeğinizin bir kolundan destekleyerek oyuncağa dokunmasını sağlayınız.
- Görme yetersizliği olan bebek için, bebeğiniz en sık oynadığı oyuncağı seçiniz. Bu oyuncağın farklı bir yüzeyi olmasına veya dokunulduğunda belirli bir ses çıkarmasına dikkat ediniz (örneğin plastik pütürlü top, pelüş oyuncak, ses çıkaran plastik ördek vb.). Seçtiğiniz oyuncaklardan birini bebeğinizin yanağına veya koluna hafifçe dokundurunuz. Bebeğiniz oyuncağı hissettiğinde, sesler çıkardığında oyuncağı elleri ile incelemesini ve onu tanımasını sağlayınız. Bebeğinizin oyuncağı incelemesini sağlarken bebeğinizle oyuncağın özellikleri hakkında kısa cümlelerle konuşunuz. Bebeğiniz bu oyuncağı tanıdıktan sonra diğer oyuncağa geçiniz.
- Zihinsel yetersizliği olan bebek için, uygulamayı başlangıçta bebeğinizin aşina olduğu tek bir oyuncak seçerek yapınız. Mama sandalyesinin üzerine oyuncağı koyduktan sonra oyuncağa bakınız, uzanmaya çalışıyor gibi yapınız ve bebeğinizin çıkardığı seslere benzeyen sesler çıkararak bebeğinize model olunuz. Bebeğiniz sizi izledikten sonra, oyuncağı mama sandalyesinin üzerinden kaldırınız. 2-3 saniye sonra oyuncağı tekrar mama sandalyesine koyunuz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğiniz oyuncağa bakıp gülümseyerek, bazı sesler çıkararak oyuncağı tanıdığını belli ederse uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Bebeğinizin nesnelere yönelik aşinalık geliştirmesi için oyuncaklar/nesneler ile rutinler oluşturarak oyunlar oynayabilir ya da aynı oyuncaklar/nesnelerle benzer oyunları tekrarlayabilirsiniz.
- Bebeğinizin aşina olduğu kişileri gördüğünde heyecanlanma, sevinme, ağlama, tepinme gibi tepkilerini gözlemleyebilirsiniz.
- Bebeğinizin aşina olduğu oyuncakları/nesneleri bir keseye veya kutuya koyup tek tek çıkararak bu etkinliği daha ilgi çekici hâle getirebilirsiniz.
- Bebeğinizi emzirmeden önce memenizi görmesini sağlayıp 4-5 saniye bekleyebilir ve bebeğinizin beslenme öncesi, çeşitli sesler çıkararak ya da el-kol vücut hareketleri ile heyecanını ve mutluluğunu göstermesine fırsat verebilirsiniz.
- Bebeğinizin altını değiştirirken bezini bağlamadan önce bezini görmesini sağlayınız. Bezin cırtlarını açıp kapatarak bebeğinizin eğlenmesini sağlayınız. Bebeğinizin sonraki bakım rutinlerinde bezini gördüğünde gülme, mutlu olma gibi bir tepki verip vermediğini gözlemleyebilirsiniz.
- Bebeğiniz için ek gıda dönemine başlamışsanız her yemek rutininden önce tabak, kaşık gibi yemek için kullanılan nesneleri incelemesini sağlayarak bu nesnelere aşinalık geliştirmesine fırsat tanıyabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz aşina olduğu oyuncağı/nesneyi gördüğünde oyuncağa bakıp gülümseme, uzanmaya çalışma, bazı sesler çıkarma gibi davranışlar sergiliyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste aşina olduğu oyuncağı/nesneyi gördüğünde tepki veriyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi düz ve rahat bir zemine, sırtını destekleyerek oturtunuz ve bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde karşılıklı oturunuz.

2 Oyuncağı yavaşça hareket ettirerek bebeğinizin göz hizasına getiriniz.

3 Bebeğiniz göz hizasındaki oyuncağa 2-3 saniye baktıktan sonra oyuncağı tutmayı bırakınız.

4 Oyuncağın yere düşmesinin ardından oyuncağa bakan bebeği alkışlayarak ona gülümseyiniz.

4-6 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.3. Otururken göz hizasından yere düşen nesneye, başını ve vücudunu öne eğerek bakar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.4. Yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile görüş açısı içindeyken yukarı aşağı hareket ettirildiğinde izler.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz otururken göz hizasından yere düşen oyuncağa, başını ve vücudunu eğerek bakıyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde otururken göz hizasından yere düşen oyuncağa, başını ve vücudunu eğerek bakıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin ilgisini çeken parlak, renkli, sesli bir oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğinizi düz ve rahat bir zemine, sırtını destekleyerek oturtunuz. Bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde karşılıklı oturunuz. Oyuncağı yakınınıza bir yere koyunuz. Bebeğinize seslenerek, onunla sohbet edermiş gibi yaparak bebeğinizin dikkatini üzerinize çekiniz. Daha sonra oyuncağı yavaşça bebeğinizin görüş alanı içine getiriniz. "Aaa burada ne var? Neymiş bu?" gibi sözler söyleyerek ve oyuncağı sallayarak çıkardığı sesi dinleterek bebeğinizin dikkatini oyuncağın üzerine çekiniz. Bebeğinizin dikkatinin oyuncak üzerinde olduğundan emin olduğunuzda oyuncağı yavaşça hareket ettirerek bebeğinizin göz hizasına getiriniz. Bebeğiniz göz hizasındaki oyuncağa 2-3 saniye baktıktan sonra oyuncağı tutmayı bırakınız. Bebeğiniz yere düşen oyuncağa, başını ve vücudunu öne eğerek bakarsa "Aaa oyuncak burada." "Aferin, buldun!" gibi sözler söyleyerek bebeğinizi alkışlayınız, sevindiğinizi belli ediniz. Bebeğiniz yere düşen oyuncağa, başını ve vücudunu öne eğerek bakmazsa oyuncağı yerden alıp tekrar bebeğinizin göz hizasına getiriniz. Bebeğinizin dikkati oyuncaktayken, oyuncağı tutmayı bırakmadan yavaşça yere bırakarak bebeğinizin başını ve vücudunu yavaşça öne eğerek bakmasına yardımcı olunuz. Bu işlemi birkaç kez tekrarlayınız. Daha sonra bebeğiniz göz hizasındaki oyuncağa 2-3 saniye baktıktan sonra oyuncağı tutmayı bırakınız. Bebeğiniz yere düşen oyuncağa, başını ve vücudunu öne eğerek bakarsa "Aaa oyuncak burada, aferin ….. (bebeğin adı), buldun!" gibi sözler söyleyerek bebeğinizi alkışlayınız, sevindiğinizi belli ediniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sırasında oyuncağı bebeğinizin göz hizasına yaklaştırırken oyuncak ile bebeğiniz arasındaki mesafenin 30 cm'den az olmamasına dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin göğüs hizasında ve eliyle uzanabileceği mesafede müzikli bir oyuncak tutunuz. Bebeğinizin bir kolundan destekleyerek oyuncağa dokunmasını sağlayınız. Bebeğiniz oyuncağa dokunurken oyuncağı tutmayı bırakınız. Bebeğinizin yere düşen müzikli oyuncağa, başını ve vücudunu öne eğerek tekrar dokunmasına yardım ediniz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, oyuncağın renkli, ışıklı ve çıkardığı sesin yüksek olmasına özen gösteriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin yere düşen oyuncağa başını ve vücudunu öne eğerek bakması için hafifçe başından ve sırtından dokunarak oyuncağın düştüğü yere bakmasını sağlayınız. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz. Bir sonraki uygulamada, bebeğinizin yere düşen oyuncağa başını ve vücudunu öne eğerek bakması için oyuncak yere düştüğünde başınızı ve vücudunuzu eğerek model olunuz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin yere düşen oyuncağa başını ve vücudunu öne eğerek bakması hafifçe başından ve sırtından dokunarak oyuncağın düştüğü yere bakmasını sağlayınız. Baş kontrolü olgunlaşmamış ise, bebeğinizin göz hizasından yere düşen oyuncağa bakışlarını kaydırmasını da artı olarak değerlendiriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizin ilgisini çeken tüm oyuncaklar/nesneler ile bu etkinliği çeşitlendirebilirsiniz.
• Bebeğinizi düz ve rahat bir zemine sırtını destekleyerek oturtunuz. Uygulama için varsa mama sandalyesine de bebeğinizi oturtabilirsiniz. Bebeğinizin ilgisini çeken oyuncaklardan birinin ucuna ip bağlayınız. Oyuncağı bebeğinizin göz hizasında duracak şekilde yavaşça sarkıtınız. Bebeğiniz dikkatini 2-3 saniye oyuncağa yönelttiğinde oyuncağı yere düşürerek bebeğinizin yere düşen oyuncağa başını ve vücudunu öne eğerek bakması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğiniz oturur pozisyondayken onun önüne düşecek şekilde yumuşak küçük renkli topları, başının üzerinden bırakabilirsiniz.
• Bebeğinizle birlikte alışverişe çıktığınızda bebeğinizi alışveriş sepetindeki bebekler için uygun yere oturtunuz. Daha sonra alışveriş sırasında aldığınız her ürünü bebeğinizin göz hizasından sepete bırakarak bebeğinizin yere düşen oyuncağa başını ve vücudunu öne eğerek bakması için fırsat verebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz otururken göz hizasından yere düşen oyuncağa, başını ve vücudunu eğerek bakıyor mu?
Bebek üç oturum üst üste otururken göz hizasından yere düşen oyuncağa, başını ve vücudunu eğerek bakıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi yüzü size bakacak biçimde babasının kucağına oturtunuz, siz de bebeğinizin karşısına oturunuz.

2 Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana ilgisini çeken bir nesne/ oyuncak koyunuz ve oyuncak üzerine konuşunuz.

3 Nesneyi bebeğinizin eline yerleştiriniz.

4 Bebeğinizin nesne ile bir süre oynayıp oynamadığını gözlemleyiniz.

5 Bebeğinizle birlikte oyuncakla oynayınız.

4-6 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.4. Elindeki nesne ile bir süre oynar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- Uİ 1.7. Elindeki nesneyi ağzına götürür.
- GUİ 1.9. Elinde tuttuğu nesneleri inceler.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz elindeki nesne ile bir süre oynuyor mu?
Bebek, dört denemenin üçünde elindeki nesne ile bir süre oynarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyal
- Bebeğinizin ilgisini çeken nesneler/oyuncaklar.

UYGULAMA
Bebeğinizi destekleyerek rahat bir zemine, mama sandalyesine ya da başka birinin (örneğin babasının) kucağına oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde siz de oturunuz. Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana ilgisini çeken bir nesne/oyuncak koyunuz. "Aaa, burada ne varmış!" diyerek bebeğinizin dikkatini nesnenin üzerine çekiniz. Nesnenin adını söyleyiniz, ardından "…. (bebeğin adı) oynayabilirsin." diyerek nesneyi bebeğinizin eline yerleştiriniz. Bebeğinizin nesne ile bir süre oynayıp oynamadığını gözlemleyiniz. Bebeğiniz nesneyle en az 10-15 saniye oynarsa "Ne güzel oynuyorsun!" diyerek bebeğinizle birlikte oynamaya devam ediniz. Bebeğiniz elindeki nesneyle en az 10-15 saniye oynamazsa bebeğinizin ellerinden tutarak nesneyi tutmasını sağlayınız ve birlikte nesneyle 10-15 saniye oynayınız. Aynı adımları takip ederek farklı nesnelerle uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnenin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- Görme yetersizliği olan bebek için, çıngırak gibi ses çıkaran bir oyuncak ile uygulamayı tekrarlayınız.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
- Zihinsel yetersizliği olan bebek için, her birinden iki tane olacak şekilde nesne/oyuncak ile uygulamayı tekrarlayınız. Nesneyi bebeğinizin eline yerleştirdikten sonra aynı oyuncaktan siz de elinize bir tane alınız. Bebeğinize en az 10-15 saniye oyuncakla oynaması için model olunuz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin nesneyi veya oyuncağı elindeki tutması ve nesneyle bir süre oynaması için fiziksel yardım sağlayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Mümkün olduğunca farklı özellikte (ahşap, plastik, pürüzlü, pürüzsüz, kaygan, ıslak, sesli, ışıklı) nesne ile bebeğinizin bir süre oynamasına fırsat vererek bu etkinliği genelleyebilirsiniz.
- Bebeğinizin nesneyle oynama süresini artırmak için nesneyle neler yapabileceğine (nesneyi sallama, ağzına götürme, nesneyi yere, masaya, başka nesnelere vurma vb.) model olabilirsiniz.
- Bebeğinizin yatağına nesne veya oyuncaklar yerleştirip uyandığında nesne veya oyuncakla bir süre oynamasına fırsat verebilirsiniz.
- Bebeğinizin biberonuna küçük nesne veya oyuncaklar bağlayarak bebeğinizin beslenmeden önce veya sonra bu nesnelerle bir süre oynamasına fırsat oluşturabilirsiniz.
- Bebeğinizin mama sandalyesine nesne/oyuncaklar koyarak bebeğinizin nesne/oyuncaklarla bir süre oynamasına fırsat verebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz elindeki nesne ile bir süre oynuyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste elindeki nesne ile bir süre oynarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi babasının kucağına oturtunuz, siz de bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz.

2 Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana ilgisini çeken oyuncaklardan birini koyunuz.

3 Bebeğin yerdeki oyuncakla ilgilenmesi için zaman veriniz.

4 "Ta ta!", "Aaa, bak!" diyerek diğer oyuncağı bebeğinizin görüş alanında elinizde tutunuz.

5 Bebeğiniz bakışını yerdeki oyuncaktan elinizdeki oyuncağa yöneltip yöneltmediğini gözlemleyiniz.

6 Bebeğin iki oyuncakla oynamasına izin veriniz.

4-6 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.5. Bakışını bir nesneden diğerine yöneltir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- GUİ 1.4. Yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile görüş açısı içindeyken yukarı aşağı hareket ettirildiğinde izler.
- GUİ 1.5. Yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa 180 derece izler.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz bakışını bir nesneden diğerine yöneltiyor mu?
Bebek, dört denemenin üçünde bakışını bir nesneden diğerine yöneltirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
- Bebeğinizin ilgisini çeken iki tane nesne veya oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğinizi destekleyerek rahat bir zemine, destekli olarak mama sandalyesine ya da başka birinin (örneğin babasının) kucağına oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde siz de oturunuz. Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana ilgisini çeken oyuncaklardan birini koyunuz. " ..... (bebeğin adı) aaa, bak burada ne var!" diyerek bebeğinizin dikkatini nesnenin üzerine çekiniz. Bebeğinizin 4-5 saniye oyuncağı incelemesine izin veriniz. Ardından "Ta ta!", "Aaa, bak!" gibi ifadelerle farklı ikinci bir oyuncağı bebeğinizin görüş alanında elinizde tutunuz. 2-3 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz bakışını yerdeki oyuncaktan elinizdeki oyuncağa yöneltirse "Evet, burada ..... (oyuncağın adı) var. Çok güzelmiş." diyerek bebeğinizi bakışını onaylayınız ve oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Bebeğiniz bakışını yerdeki oyuncaktan elinizdeki oyuncağa yöneltmezse yerdeki oyuncağı sallayarak bebeğinizin dikkatini çekiniz ve oyuncağı yavaşça elinizdeki oyuncağın yanına doğru götürünüz. Bebeğiniz yine bakışını yerdeki oyuncaktan elinizdeki oyuncağa yöneltmezse, yerdeki oyuncağı elinizdeki oyuncağın yanına doğru götürerek bebeğinizin bakışını yerdeki oyuncaktan elinizdeki oyuncağa yöneltmesini sağlayınız. Ardından "Evet, burada ..... (oyuncağın adı) var!" diyerek bebeğinizi alkışlayınız ve oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnenin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- Görme yetersizliği olan bebek için, iki tane farklı ses çıkaran oyuncak ile (çıngırak ve müzik kutusu vb.) uygulamayı tekrarlayınız.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, iki tane ışıklı veya hareketli oyuncak ile (ışıklı top, rüzgâr gülü vb.) uygulamayı tekrarlayınız. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, bebeğinizin ilgisini çeken iki nesne seçtiğinizden ve bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Bebeğiniz ilgisini çeken nesne/oyuncaklarla oynarken bebeğinizin önüne koyduğunuz veya eline verdiğiniz nesneye bakışını yöneltmesine fırsat sağlayabilirsiniz.
- Bebeğinizin ilgisini çeken iki nesnenin/oyuncağın arasındaki mesafeyi her seferinde artırarak bu etkinliği genelleyebilirsiniz.
- Bebeğinizi beslerken tanıdığı bir başka yetişkinin bebeğinize seslenmesini isteyebilirsiniz. Bebeğinizin beslenmeyi bırakıp seslenen kişiye döndüğünü gözlemleyebilirsiniz.
- Bebeğiniz bir oyuncağıyla oynarken süt dolu biberonu çalkalayarak bebeğinizin dikkatini çekiniz.
- Bebeğinizle dışarı çıktığınızda bebeğinizin pusetini parktaki oyuncakları ve akranlarını görebileceği şekilde park ediniz. Bebeğinizin yüzünü görebileceğiniz bir şekilde yerleşiniz ve bebeğinizin bakışlarını gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz bakışını bir nesneden diğerine yöneltiyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste bakışını bir nesneden diğerine yöneltirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek babasının kucağına oturtunuz, siz de bebeğinizin karşısına oturunuz.

2 Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana birkaç oyuncak/nesne koyunuz.

3 Bebeğinizin oyuncaklarla oynamasını sağlayınız.

4 Bebeğin bakmadığı farklı bir yerde müzikli bir oyuncak çalıştırınız.

5 Bebeğinizin araması-nı bekleyiniz.

6 Bebeğiniz müzikli oyuncağa doğru bakarsa "Evet, buradaymış." deyiniz.

4-6 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.6. Araştırarak insan ya da çevresel seslerin kaynağını bulur.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.1. İnsan sesine ve çevresel seslere başını çevirerek ya da hareketleri ile tepki verir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz araştırarak oyuncağın sesinin kaynağını buluyor mu?
Bebek, dört denemenin üçünde araştırarak oyuncağın sesinin kaynağını bulursa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin ilgisini çeken nesneler/oyuncaklar.

UYGULAMA
Bebeğinizi destekleyerek rahat bir zemine, destekli olarak mama sandalyesine ya da başka birinin (örneğin babasının) kucağına oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana birkaç oyuncak/nesne koyunuz. Bebeğinizin sevdiği sesli/müzikli oyuncağı kısmen görünecek şekilde arkanıza yerleştiriniz. "Aaa, burada ne var!" diyerek bebeğinizin dikkatini diğer oyuncakların üzerine çekiniz. 9-10 saniye bebeğinizin diğer oyuncaklar ile oynamasını sağlayınız. Bebek oyuncaklarla oynarken görüş alanı içinde ama bakmadığı bir yerde müzikli bir oyuncak çalıştırınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz müzikli oyuncağa doğru bakarsa, "Evet! Aferin sana!" deyiniz. Müzikli oyuncağı bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana koyunuz ve bebeğinizin bir süre müzikli oyuncakla oynamasına fırsat veriniz. Bebeğiniz müzikli oyuncağa doğru bakmazsa 9-10 saniye diğer oyuncaklar ile oynadıktan sonra tekrar müzikli oyuncağı çalıştırınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine müzikli oyuncağa doğru bakmazsa 9-10 saniye diğer oyuncaklar ile oynadıktan sonra bebeğinize yaklaşmasını sağlayıp tekrar müzikli oyuncağı çalıştırınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine ses çıkaran oyuncağa doğru bakmazsa müzikli oyuncağı çalıştırdıktan sonra müzikli oyuncağın yerini göstererek ya da oyuncağı sallayarak sesin kaynağına bakmasını sağlayınız. "Evet, buradaymış" deyiniz. Müzikli oyuncağı bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana koyunuz ve bebeğinizin bir süre müzikli oyuncakla oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnenin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, müzikli oyuncağı çalıştırdığınızda bebeğiniz diğer oyuncaklarla oynamaya ara verirse ve elinizi müzikli oyuncağa doğru uzatma girişiminde bulunursa doğru tepki kabul ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, ışıklı, hareketli bir oyuncakla uygulamayı tekrarlayınız. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, bebeğinizin ilgisini çeken bir müzikli oyuncak seçtiğinizden ve bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizi rahat, düz bir zemine oturtunuz. Odanın farklı yerlerinden bebeğinize seslenerek sizin sesinizin kaynağını bulmasına fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizi rahat, düz bir zemine oturtunuz. Odanın farklı yerlerinden alkış sesi çıkarınız. Bebeğiniz alkış sesinin kaynağını bulduğunda ona sevdiği bir şarkıyı söyleyerek bu etkinliği çeşitlendirebilirsiniz.
• Evinizde kuş besliyorsanız, bebeğinizi kuşun olduğu odada rahat, düz bir zemine oturmasını sağlayarak bebeğinizin kuş sesinin kaynağını araştırarak bulması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizin pusetine rüzgârda ses çıkaran kapı süslerinden asarak, pusette bebeğinizle dışarıda dolaşırken pusetteki sesi takip edip nesneyi bulmasını sağlayabilirsiniz.
• Bebeğinizle parktayken bebeğinizin insan, kedi, köpek, gibi canlıların ve kumandalı araba, kurmalı oyuncak gibi nesnelerin seslerinin kaynağını bulup bulmadığını gözlemleyiniz.
• Telefon, saat gibi teknolojik ürünlerin alarmlarını kurunuz ve kullandığınız cihazı odada bir yere bırakabilir ardından alarm çaldığında bebeğinizin tepkilerini gözlemleyebilirsiniz.
• Bebeğinizin dış mekânlarda duyduğu seslerin (anons, korna vb.) kaynağını bulması için fırsat oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz araştırarak oyuncağının sesinin kaynağını buluyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste araştırarak oyuncağın sesinin kaynağını bulursa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 En sevdiği bir oyuncağını alarak sırtüstü yatırdığınız bebeğinizin karşısına geçiniz.

2 Çeşitli yollarla (oyuncağı sallama vb.) dikkatini oyuncağa çekiniz.

3 Oyuncağı önce vücudunun sağına doğru en fazla 180 derecelik açı içinde kalacak şekilde yavaşça hareket ettiriniz.

4 Daha sonra oyuncağı vücudunun diğer yanına doğru en fazla 180 derecelik açı içinde kalacak şekilde yavaşça hareket ettiriniz.

5 Bebeğiniz hareket eden oyuncağını bakışlarıyla takip ettiğinde gülerek tepki veriniz.

4-6 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.5. Yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa 180 derece izler.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.3. Yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa hareket ettirildiğinde 90 derece izler.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinizin dikkati sevdiği bir oyuncağında odaklanmışken oyuncağı sağdan sola ve soldan sağa yavaşça hareket ettiriniz. Bebeğiniz üç denemenin ikisinde yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa 180 derece izlerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin sevdiği bir oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğiniz hareket eden oyuncağını bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa 90 derecelik açıyla izlemeyi öğrendikten sonra (Bkz: GUİ 1.3.) 180 derece açıya kadar çıkınız. Bebeğiniz bakışlarını birden 180 derecelik açı içinde yönlendiremeyebilir. Bu nedenle, açıyı 90 dereceden yavaş yavaş artırınız ve oyuncağı bir yönden diğer yöne doğru hareket ettirerek takip etmesini sağlayınız. Bebeğiniz zorlanıyorsa ilk aşamada elinizle başına destek olunuz. Bebeğiniz kontrol kazandıkça bu desteğinizi çekiniz. Oyuncağı gözleriyle takip etme çalışması yaptıktan sonra bu oyuncakla bir süre oynamasına izin veriniz. Bu beceriyi, GUİ 1.4. kazanımıyla birlikte çalışabilir ve değerlendirebilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Dikkatini size daha kolay yöneltebilmesi için gülümsemeyi, konuşmayı ya da şarkı mırıldanmayı aynı anda yapmaktansa her seferinde birini yaparak farklı uyaranlara aşırı maruz kalmasını engelleyiniz. Ses çıkartan bir oyuncak yardımıyla dikkatini çektiyseniz bu oyuncakla takip süresince tekrar ses çıkarmamaya dikkat ediniz.
• Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Elinizdeki oyuncağı bebeğinizin yüzüne düşürmeyiniz.
• Bebeğiniz oyuncağı takip etmek yerine sizinle ilgileniyorsa görüş açısından çıkınız ve sadece oyuncağa odaklanmasını sağlayınız.
• Bebeğinizin dikkati dağılabileceği ve oyuncağı takip etmeyi bırakabileceği için, oyuncağı bebeğinizin takip edebileceğinden daha hızlı hareket ettirmeyiniz.
• Oyuncağı gözleriyle izleme becerisi bu aylarda onu zorlayabileceği için çalışmayı bir ya da iki dakika sürdürünüz. Bebeğiniz oyuncağını birkaç saniye izledikten sonra bir molaya gerek duyacaktır. Bu nedenle, oyuncağı tekrar izlemesi için yeterli zamanı tanıyınız. Bebeğiniz beceriyi kazanana kadar farklı zamanlarda tekrar tekrar deneyiniz.
• Bebeğinizi yatırdığınız yerin temiz olmasına ve sırtına batabilecek sert malzemenin bulunmamasına dikkat ediniz. Bebeğinizin kafatası kemikleri tam olarak gelişmediği için başını yere vurmaması ya da çarpmaması için mutlaka koruyunuz. Başını ani hareketlerden veya sert şekilde çarpma tehlikesinden korumak için başının altına ince bir yastık koyabilirsiniz. Yatak veya yüksek bir yerde çalışıyorsanız, onu gözetimsiz olarak yalnız bırakmayınız.
• Doğrudan ışık kaynağının önünde durmanız nesneyi dikkatlice izlemesini zorlaştıracaktır. Bu nedenle, ışık kaynağının bebeğinizin arkasında olmasına dikkat ediniz.
• Bebeğinizin farklı açılardan bakış perspektifleri ve farklı nesneler/oyuncaklar/kişiler görmesini sağlamak için bebeğinizi kucağınıza alarak dolaştırınız. Bebeğinizin duruş pozisyonunu gün içinde sık sık değiştiriniz. Onu veya en sevdiği oyuncağını en uygun pozisyonda yerleştirebilmeniz için bebeğinizin görüş açısından bakarak çevresini nasıl gördüğünü anlamaya çalışınız.
• Bebeğinizin baş ve vücudunu özgürce hareket ettirebilmesi için hareketlerini kısıtlamayan ve içinde rahat edeceği kıyafetler giydiriniz.
• Oyuncağa dikkatini çekmek için çıkardığınız sesin bebeğinizi korkutacak veya rahatsız edecek derecede şiddetli/tiz olmamasına dikkat ediniz.
• Bebeğiniz bu aylarda şekil, renk ve farklı seslere karşı duyarlıdır. Bu nedenle, nesne/oyuncak seçiminizde bebeğinizin görsel, işitsel ve dokunsal duyularını geliştirecek nitelikte olanları seçmelisiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız oyuncaklara karar verirken daha büyük, daha parlak renkli, ses çıkaran, yanıp sönen veya hareket edenleri tercih ediniz. Bebeğinizin nesnelere bakması ve gözleriyle takip edebilmesi için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız. En doğru tepkiyi verebilmesi için yeterli zaman tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, nesneye odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebeğinizi, motor becerileri doğrultusunda en uygun pozisyonda yerleştiriniz. Nesneleri gözleriyle takip edebilmesi için en iyi duruş pozisyonunu belirleyiniz. Başının ve gövdesinin sabit olmasını sağlayınız. Gerekli durumlarda bebeğinizin başını etkinlik öncesi nesneye çevirerek odaklanmasını kolaylaştırınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu nesneleri ve durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğiniz nesneleri amacına uygun olarak oynayıp kullanmak yerine nesnenin bir ayrıntısına takılarak sürekli onunla ilgilenebilir. Bu nedenle, bebeğiniz için seçeceğiniz nesnenin parlak renkli olmamasına, özellikle de dönerek hareket eden bir oyuncak olmamasına dikkat ediniz. Bebeğiniz kullandığınız nesnelerle/oyuncaklarla kendini uyarıcı davranışlar sergilerse bunun yerine başka bir nesne/oyuncak bulunuz. Bir süre sonra tekrar bu nesneyi/oyuncağı kullanmayı deneyiniz. Sonraki denemelerinizde de benzer sorunlar yaşanıyorsa bu nesneyi/oyuncağı hiç kullanmayınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, bebekle çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola, soldan sağa 180 derece izleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bebeğinizi destekleyerek koltuğa ya da mama sandalyesine oturtunuz. Dikkati sizin üzerinizdeyken oda içinde bir yönden diğer yöne doğru hareket ediniz. Sizi izlemesini ve etrafına bakınmasını sağlayınız.
• Bebeğinizi kucağınıza alarak bir akvaryumun karşısına geçiniz. Balıklara bakmasını ve izlemesini isteyiniz.
• Bebeğinizin görme alanı içindeyken dans edebilirsiniz. Aynı anda bir şarkı söyleyerek sesinizi takip etmesini sağlayınız.
• Bebeğinizi, diğer çocukları izlemesi için bir parka ya da oyun alanına götürünüz.
• Renkli bir topa dikkatini çekiniz. Topu odanın bir yerinden diğer yönüne doğru yavaşça yuvarlayınız ve topu izlemesini isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz üç denemenin ikisinde yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola/soldan sağa 180 derece izlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Sırtüstü yatırdığınız bebeğinizin el bileklerine küçük ziller eklenmiş bir bileklik takınız.

2 Çeşitli yollarla (ellerini tutma, parmaklarını öpme, ellerini sağa sola doğru hafifçe sallama, ellerini bir araya getirme, şakalaşma, alkış) bebeğin dikkatini ellerine çekiniz.

3 Kollarını sallayarak sesler çıkarmasına yardım ediniz .

4 Kollarını bırakınız.

4-6 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.6. Sırt üstü yatarken ellerini inceler.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.2. 20-30 cm uzaklıktaki dikkat çekici bir nesneye bakar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinizi sırt üstü yatırınız. Bebeğiniz üç denemenin ikisinde sırtüstü yatarken ellerini incelerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Zil eklenmiş bileklik.

UYGULAMA
Bebeğiniz bu dönemde, ellerinin ona ait olduğunu, onları kontrol edebileceğini ve parmaklarını, ellerini hareket ettirerek yapabileceklerini (örneğin kendisini rahatsız eden ışığa engel olma vb.) anlamaya başlamaktadır. Bebeğinizin ellerini incelemesi tutma, bırakma, yerleştirme gibi ilerideki becerilerine öncü olmaktadır. Bu beceriyi çalışmak üzere, banyo zamanından ya da alt değişiminden sonraki zaman uygun bir zaman olarak düşünülebilir.
Bebeğiniz keyifliyken onu sırtüstü yatırınız. El bileklerine küçük ziller eklenmiş bir bileklik takınız. Ellerine odaklanmasını sağlamak için parmaklarına nazikçe masaj yapma, parmaklarını teker teker öpme, ellerini sağa sola doğru hafifçe sallama, ellerini bir araya getirme, el çırpma gibi hareketler yaptırarak elleriyle neler yapabileceğini göstermeye çalışınız. Bu süreçte ellerini, parmaklarını kullanarak basit bir parmak oyunu da oynayarak ellerini hissetmesini sağlayabilirsiniz. Ardından kollarını sallayarak sesler çıkarmasına yardım ediniz. Bir süre sonra bilekliğe odaklanmaması için bilekliği çıkarınız. Sonra, kollarını serbest bırakınız. "Eller, eller" gibi bir ifade ile bebeğinizi, vücudunun orta hattında kollarını kaldırıp ellerini incelemesi için cesaretlendiriniz. Ellerini incelemesini isteyiniz. Gün içinde farklı zamanlarda bebeğinizi gözlemleyerek ellerini inceleyip incelemediğini kontrol ediniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Dikkatini size daha kolay yöneltebilmesi için gülümsemeyi, konuşmayı ya da şarkı sözlerini mırıldanmayı aynı anda yapmaktansa her seferinde birini yaparak farklı uyaranlara aşırı maruz kalmasını engelleyiniz.
• Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Bebeğinizin her iki elini de incelediğinden emin olunuz.
• Bilekliğin bebeğinizin kolunu sıkmadığından emin olunuz ve bilekliği uzun süre bebeğin bileğinde tutmayınız.
• Bebeğinizi yatırarak çalıştığınızda bebeğinizi yatırdığınız yerin temiz olmasına ve sırtına batabilecek sert malzemenin bulunmamasına dikkat ediniz. Bebeğinizin başını yere vurmaması ya da çarpmaması için mutlaka koruyunuz. Başını ani hareketlerden veya sert şekilde çarpma tehlikesinden korumak için başının altına ince bir yastık koyabilirsiniz. Yatak veya yüksek bir yerde çalışıyorsanız onu gözetimsiz olarak yalnız bırakmayınız.
• Bebeğinizi doğrudan ışık kaynağına döndürmeyiniz. Işığın bebeğinizin arkasında olmasına dikkat ediniz.
• Bebeğinizin ellerini özgürce hareket ettirebilmesi için hareketlerini kısıtlamayan ve içinde rahat edeceği kıyafetler giydiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışırken dikkatini ellerine çekiniz. Görme kalıntısından en iyi yararlanmak için oda ışığını bebeğinize göre ayarlayınız. El bileklerine bağlayacağınız bilekliklerin daha renkli, ışıklı, hoş sesler çıkaranlar arasından seçiniz. Ayrıca birden fazla bileklikle çalışmayı yürütünüz. Her bilekliğin üzerindeki zillerin çıkardığı sesin farklı olmasına özen gösteriniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, ellerine odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, kendi ellerini rahatça görebileceği ve oynatacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Kaslarıyla ilgili yetersizlik yaşanıyorsa (gergin ya da gevşek) en uygun pozisyon yan yatış ya da sırtüstü yatış pozisyonu olabilir. Bunu deneyerek belirleyiniz. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayarak sırtüstü yatarken ellerini incelemesine yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, sırt üstü yatarken ellerini inceleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bebeğinizin ellerine eldiven giydiriniz ve eldiveni yavaş yavaş çıkartınız. Bu sırada abartılı tonlamalarla, ifadelerle dikkatini ellerine çekiniz.
• Her gün birkaç dakika zaman ayırıp altında sadece bezi varken, nesne, oyuncak veya diğer uyaranlar olmadan ellerini/ayaklarını tanıması ve özgürce hareketler yapması için cesaretlendiriniz.
• Bebeğinizi emzirirken ellerinden hafifçe tutunuz. Ellerinin ismini söyleyerek, ellerini göstererek, ellerine masaj yaparak ellerini hissetmesine yardım ediniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz üç denemenin ikisinde bağımsız olarak sırt üstü yatarken ellerini incelerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi yere yatırınız.

2 Bebeğinize eliyle uzanıp alabileceği mesafeden plastik kaşık, çıngırak, diş kaşıyıcısı veya plastik oyuncaklar gibi nesneler uzatınız.

3 Bebeğiniz keşfetmek, tanımak amacıyla nesneleri/oyuncakları ağzına götürdüğünde "Ay bu da neymiş?" gibi cümlelerle bu davranışını pekiştiriniz.

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.7. Elindeki nesneyi ağzına götürür.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.1. Bir eliyle bir tane nesneyi tutar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize görüş alanında kalacak şekilde ilgilendiği oyuncağını veriniz. Bebeğiniz üç denemenin ikisinde elindeki nesneyi ağzına götürürse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 1 tane kaşık.
• Bebeğinizin ilgisini çekebilecek çıngırak, diş kaşıyıcı, tırtıklı küçük top gibi oyuncaklar.

UYGULAMA
Bebeğiniz çevresindeki nesneleri tanıma, doku/ses/tat gibi farklı özelliklerini keşfetme gibi amaçlarla nesneleri ağzına götürmektedir. Bu nedenle, bebeğinizin hangi oyuncağın sallanacağını, hangisinin elle sıkılacağını, hangisinin düğmesine basılacağını, anlamak için nesneleri ağzına götürüp keşfetmeye ihtiyacı olduğunu unutmayınız. Dolayısıyla nesneleri ağzına götürerek keşfetmesine izin vermelisiniz.
Bu beceriyi bebeğinizle çalışmak için tüm ihtiyaçlarını giderdiğiniz mutlu bir anını seçiniz. Bebeğinizi sırtüstü yatırınız ve ona eliyle uzanıp alabileceği mesafeden ilgisini çekeceğini düşündüğünüz oyuncaklarını (örneğin plastik oyun kaşığını çıngırağını, diş kaşıyıcısını veya tırtıklı küçük topunu) tek tek uzatınız. 4-5 saniye bebeğinizin eline aldığı nesneyi ağzına götürüp götürmediğini izleyiniz. Bebeğiniz oyuncakları sadece ağzına götürüyor ve keşifler yapmaya çalışmıyorsa fiziksel yardım sağlayarak oyuncaklarla nasıl oynaması gerektiğini mutlaka gösteriniz. Örneğin plastik kaşığını göstererek ve ağzına götürmesini sağlayarak yardımcı olunuz. Bu kazanım ile "OSO 8.1. Bir nesneyi tanımak için ağzına götürür." kazanımını birlikte çalışabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Bebeğinizin nesneleri tanımak için ağzına götürmesi boğulma, ağız yaralanması ya da enfeksiyon risklerini de artmaktadır. Bu riskleri yok etmek için çevrenizdeki nesneleri kontrol ediniz ve bunların güvenli, temiz, sağlığa uygun olmasını sağlayınız. Nesnelerin/oyuncakların hafif, elde tutmaya uygun, güvenli bir oyuncak (sivri/kesici/batıcı olmama, parmakların sıkışabileceği delikler içermeme, bütünden ayrılabilen parçalar içermeme, soluk ya da nefes borusunun tıkanmasına yol açacak şekilde üst kısmının yuvarlak hatlı olmaması, uzun ipler içermeme, yıkanabilme, boyasının akmaması/çıkmaması vb.) olduğundan emin olunuz. Oyuncakları/nesneleri düzenli olarak kontrol ederek sağlam olduklarından emin olunuz. Ayrıca 5. aydan itibaren artan tükürük salgısı nedeniyle bebeğinizin etkileşimde bulunacağı her türlü nesneye/oyuncağına tükürük bulaşabileceği için enfeksiyon riskinden dolayı nesnelerin/oyuncakların temiz olmasına çok dikkat ediniz. Oyuncakları ve sık kullanılan yüzeyleri düzenli olarak dezenfekte ediniz. Bebeğinizin bağışıklık sistemi tam olarak gelişmediği için siz de bireysel hijyeninize dikkat ediniz.
• Etkinlikler sırasında bebeğinizi yatırdığınız yerin temiz olmasına ve sırtına batabilecek sert malzemenin bulunmamasına dikkat ediniz. Bebeğinizin başını yere vurmaması ya da çarpmaması için mutlaka koruyunuz. Başını ani hareketlerden veya sert şekilde çarpma tehlikesinden korumak için başının altına ince bir yastık koyabilirsiniz. Yatak veya yüksek bir yerde çalışıyorsanız, onu gözetimsiz olarak yalnız bırakmayınız.
• Bebeğinizi doğrudan ışık kaynağına döndürmeyiniz ve ışığın bebeğinizin arkasında olmasına dikkat ediniz.
• Bebeğiniz elinde tuttuğu nesneyi bir süre korumak ve bir süre bırakmamak isteyebilir. Bu nedenle nesneleri elinden zorla almaya çalışmayınız.
• Bebeğinizin ellerini özgürce hareket ettirebilmesi için ona, hareketlerini kısıtlamayacak ve içinde rahat edebileceği kıyafetler giydiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Nesneleri/oyuncakları önceden dokunarak tanımasına fırsat veriniz. Görme kaybının derecesine ve bebeğinizin kavrama becerisine göre etkinlikte kullanacağınız oyuncağın büyüklüğüne karar veriniz. Bebeğiniz az görüyorsa, parlak renkli, dokulu ve sesli oyuncakları tercih etmeye dikkat ediniz. Oda ışığını bebeğinizin en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken nesnelere/oyuncaklara odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken bebeğinizin nesnelerle/oyuncaklarla daha kolay ve rahat etkileşime gireceği pozisyonda olmasını sağlayınız. Oyuncakların bebeğiniz tarafından kolay kavranabilecek olmasına dikkat ediniz. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayarak nesneyi ağzına götürmesine yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekleri farklı ortamlarda ve farklı kişilerle birlikteyken ağzına götürüp götürmediğini gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz üç denemenin ikisinde bağımsız olarak elindeki nesneyi ağzına götürürse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Elinize bebeğinizin sevdiği oyuncağını alarak yere yatırdığınız bebeğinizin çeşitli yollarla (oyuncağını sallayarak ve hafifçe ellerine, burnuna dokunarak vb.) dikkatini çekiniz.

2 Oyuncağa odaklanmasını sağlayıp kısa süre içinde bu oyuncağı yavaşça bebeğinizin görüş alanının dışına çıkarınız.

3 Oyuncakla sesler çıkarmayı sürdürüp bebeğinizin oyuncağını gözleriyle arayıp aramadığını kontrol ediniz.

4 Bebeğinizin nesneyi gözleriyle aradığını gözlemlediğinizde, oyuncağın kaybolmadığını göstermek için "Bak oyuncak burada." diyerek oyuncağı tekrar görüş alanı içine getiriniz.

4-6 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.8. Görüş alanının dışına çıkan bir nesneyi gözleri ile arar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- BND 3.3. Otururken göz hizasından yere düşen nesneye, başını ve vücudunu öne eğerek bakar.
- GUİ 1.5. Yavaşça hareket eden nesneyi bakışları ile sağdan sola ve soldan sağa 180 derece izler.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğinize, en sevdiği oyuncağını görüş açısı içinde kalacak şekilde gösterip dikkatini oyuncağa odaklamasını sağlayınız. Daha sonra, görüş açısı dışına çıkarınız. Bebeğiniz üç denemenin ikisinde görüş alanının dışına çıkan oyuncağını gözleri ile ararsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller
- Bebeğinizin en sevdiği sesli oyuncakları.

UYGULAMA

Bebeğiniz, henüz nesne devamlılığı kazanmadığı için bu beceri saklanan nesneleri arama becerisinin gelişmesine yardım etmektedir. Bebeğinizin tüm ihtiyaçlarını gidererek onu keyifli şekilde sırt üstü yatırınız. Oynamaktan ve bakmaktan keyif aldığı sesli bir oyuncağını sallayarak ve hafifçe ellerine, burnuna dokunarak dikkatini çekiniz ve oyuncağa odaklanmasını sağlayınız. Onun da size el-kol hareketleriyle ve çıkaracağı seslerle karşılık verdiğini gözlemlediğinizde kısa süre içinde bu oyuncağı yavaşça görüş alanının dışına çıkarınız. Oyuncakla sesler çıkarmayı sürdürünüz. Bebeğinizi gözlemleyiniz. Oyuncağını gözleriyle arayıp aramadığını kontrol ediniz. Oyuncağı araması için "Oyuncak nerede?" diyerek bebeğinizi teşvik ediniz. Bebeğinizin nesneyi gözleriyle aradığını gözlemlediğinizde görüş alanından çıkan oyuncağın kaybolmadığını göstermek için "Bak buradaymış." diyerek tekrar görüş alanı içine getiriniz. Bu oyunu birkaç kez oynayarak onu tekrar heyecanlandırınız. Oyuncağı görüş alanına geri getireceğiniz süreyi bebeğinizin tepkilerine göre belirlemeye özen gösteriniz. Oyuncak kaybolduğunda huzursuz olmaya başladığını hissettiğinizde hemen oyuncağı görüş alanı içine getiriniz. Bu kazanımı "BND 3.3. Otururken göz hizasından yere düşen nesneye, başını ve vücudunu öne eğerek bakar." kazanımı ile birlikte çalışabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Bebeğinizin dikkatinin oyuncak üzerinde olduğundan emin olunuz.
- Bebeğinizi yatırdığınız yerin temiz olmasına ve sırtına batabilecek sert malzemenin bulunmamasına dikkat ediniz. Bebeğinizin kafatası kemikleri tam olarak gelişmediği için başını yere vurmaması ya da çarpmaması için mutlaka koruyunuz. Başını ani hareketlerden veya sert şekilde çarpma tehlikesinden korumak için başının altına ince bir yastık koyabilirsiniz. Yatak veya yüksek bir yerde çalışıyorsanız onu gözetimsiz olarak yalnız bırakmayınız.
- Bebeğinizi doğrudan ışık kaynağının önünde yatırmanız oyuncağa odaklanmasını ve gözleriyle oyuncağı aramasını zorlaştıracaktır. Bu nedenle, ışık kaynağının bebeğinizin arkasında olmasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Bebeğinizin nesneyi önceden dokunarak tanımasına fırsat veriniz. Kullanacağınız nesnenin/oyuncağın büyüklüğüne, görme kaybının derecesine göre karar veriniz. Bebeğiniz az görüyorsa dikkatini nesneye daha kolay odaklaması için daha parlak renkli, dokulu, yanıp sönen veya sesli oyuncakları tercih etmeye dikkat ediniz. Bebeğiniz için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken nesneye odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken bebeğinizin ve oyuncağın daha kolay ve rahat etkileşime girecekleri pozisyonda olmalarını sağlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
- Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, görüş alanının dışına çıkan bir nesneyi gözleri ile arama etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
- Dikkati bir oyuncak üzerindeyken, oyuncağın üzerini bir örtüyle kapatınız ve gözleriyle onu arayıp aramadığını kontrol ediniz. Kısa süre sonra hemen örtüyü kaldırınız.
- Kendiniz çok kısa süre görüş alanından çıkınız. Sesinizi duyacağı şekilde "Anne nerede?" diye sorunuz. Kısa süre içinde "İşte burada." diyerek görüş alanına geri geliniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğiniz üç denemenin ikisinde görüş alanının dışına çıkan bir nesneyi gözleri ile ararsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğiniz huzursuz olduğunu gösteren ağlama benzeri sesler çıkardığında bebeğinizin yatağının yanına gidiniz .

2 Bebeğinize bakıp “Anne geldi, gel bakalım.” diyerek bebeğinizin dikkatini üzerinize çekiniz.

3 Bebeğinizi kucağınıza almak için kollarınızı bebeğinize doğru yaklaştırınız. Bebeğinizin sakinleşip sakinleşmediğini veya ağlama benzeri seslerinin şiddetini düşürüp düşürmediğini gözlemleyiniz.

4 “Evet anne burada.” diyerek bebeğinizi kucağınıza alıp sarılınız.

4-6 AY

KİŞİSEL BAKIM RUTİNLERİNİ ANLAMA (KBR)

KAZANIM: KBR 4.3. Huzursuzken kucağa alınmak için yaklaşıldığında sakinleşir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- KBR 4.2. Bakım sunulmak amacıyla kendisine yaklaşıldığında hareketleri ile heyecanlandığını gösterir.
- DG 7.5. Ebeveyni tarafından kucağa alındığında öfke, kaygı ve mutsuzluk gibi duygulardan kaynaklı ağlama davranışını sonlandırır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğiniz huzursuzken kucağınıza almak için yaklaştığınızda sakinleşiyor mu?

Bebek dört denemenin üçünde huzursuzken kucağınıza almak için yaklaştığınızda sakinleşirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bebeğiniz huzursuz olduğunu gösteren ağlama benzeri sesler çıkardığında bebeğinize bakıp "Anne geldi, gel bakalım." deyiniz ve bebeğinize doğru ellerinizi uzatıp bebeğinizin dikkatini üzerinize çekiniz. Ardından bebeğinizi kucağınıza almak için kollarınızı bebeğinize doğru yaklaştırınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz kucağınıza almak için yaklaştığınızda sakinleşirse veya ağlama benzeri seslerinin şiddetini düşürürse "Evet anne burada. Anne geldi" diyerek bebeğinizi kucağınıza alıp sarılınız. Bebeğiniz kucağınıza almak için yaklaştığınızda sakinleşmezse veya ağlama benzeri seslerinin şiddetini düşürmezse bebeğinize bir ninni/şarkı söyleyerek bebeğinizi kucağınıza alınız. Bu adımı bebeğinizin huzursuz olduğunu gösteren ağlama benzeri sesler çıkardığında rutin olarak tekrarlayınız. 3-4 tekrardan sonra uygulamayı bir daha yapınız. Bu kez bebeğinizi kucağınıza almak için ninni/şarkı söyleyerek kollarınızı bebeğinize doğru yaklaştırınız. Bebeğiniz kucağınıza almak için yaklaştığınızda sakinleşirse veya ağlama benzeri seslerinin şiddetini düşürürse "Evet anne burada. Anne geldi." diyerek bebeğinizi kucağınıza alıp sarılınız.
Aynı adımları takip ederek bebeğinizin huzursuz olduğu anlarda uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sonrası bu uygulamayı özellikle uykudan uyandığı anlarda tekrarlayınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- İşitme yetersizliği olan bebek için, uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Bebeğinizle dış mekândayken bebeğiniz ağlama benzeri sesler çıkardığınızda bebeğinizin pusetin önüne geçip kollarınızı kucağa alacak şekilde açınız ve bebeğinize güzel sözler söyleyiniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğinizin kucağa almak için yaklaştığınızda sakinleşip sakinleşmediğini gözlemleyiniz.
- Bebeğinizin etrafındaki diğer yakın kişiler bebeğinizi kucağına almak için yaklaştığında bebeğinizin sakinleşip sakinleşmediğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğiniz huzursuzken kucağınıza almak için yaklaştığınızda sakinleşiyor mu?

Bebek üç oturum üst üste huzursuzken kucağınıza almak için yaklaştığınızda sakinleşirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğiniz uyanıkken bebeğinizin yatağının yanına gidiniz.

2 Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğinize bakıp "Merhaba, ben geldim." diyerek bebeğinizin dikkatini sizin üzerinize çekiniz.

3 Bebeğinizin kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli edip etmediğini gözlemleyiniz.

4 "Evet, gel bakalım." diyerek bebeğinizi kucağınıza alıp sarılınız.

4-6 AY

KİŞİSEL BAKIM RUTİNLERİNİ ANLAMA (KBR)

KAZANIM: KBR 4.4. Kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli eder.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- KBR 4.2. Bakım sunulmak amacıyla kendisine yaklaşıldığında hareketleri ile heyecanlandığını gösterir.
- YF 6.1. Yetişkinin kucağa alması için kollarını kaldırarak bir şeyler yapabildiğini gösterir.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğiniz kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli ediyor mu?

Bebek dört denemenin üçünde kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bebeğiniz uyanır uyanmaz yakınında olunuz ama sizi göremeyeceği bir yerde durunuz. Bir süre bekleyiniz. Bebeğiniz yatağında kendisini bir süre oyalayıp oyalamadığını gözlemleyiniz. Bebeğiniz yataktan alınmak istediğini anlatmaya çalıştığı sesler çıkardığında uyanıkken bebeğinizin yatağının yanına gidiniz. Bebeğinize doğru eğilip ona bakarak "Merhaba, ben geldimmmm." diyerek gülümseyiniz ve bebeğinizin dikkatini sizin üzerinize çekiniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli ederse "Evet, kalkmak mı istiyorsun? Gel bakalım." diyerek bebeğinizi kucağınıza alıp sarılınız. Bebeğiniz kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli etmezse kollarınızı bebeğinize doğru yaklaştırıp geri çekiniz. Bu adımı 1-2 defa tekrarlayınız. "Kucak mı istiyorsun?" diyerek bebeğinizi teşvik ediniz. Bebeğiniz yine kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli etmezse ellerinden tutarak bebeğinizin size doğru uzanma hareketi yapmasını sağlayınız. Ardından "Evet, gel bakalım." diyerek bebeğinizi kucağınıza alıp sarılınız. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- İşitme yetersizliği olan bebek için, uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Bebeğinizle dış mekândayken bebeğinizin pusetini uygun bir yere park edip bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğinizin kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli edip etmediğini gözlemleyiniz.
- Bebeğinizin etrafındaki diğer yakın kişilere kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli edip etmediğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğiniz kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli ediyor mu?

Bebek üç oturum üst üste kucağa alınmayı istediğini hareketleriyle belli ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi sırt üstü yatırınız ve elinize bir çıngırak alarak siz de karşısına oturup bebeğe doğru eğiliniz.

2 Bu çıngırağa dikkatini çekiniz ve ona uzatarak almasını isteyiniz.

3 Çıngırak onun elindeyken elinizle fiziksel yardımda bulunarak çıngırağı çenesinden biraz uzakta tutunuz ve birlikte sallayarak sesi duymasına yardım ediniz. Aynı anda "Ay sesler mi çıkıyormuş bundan? Salla, salla, salla." deyiniz.

NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİ (NSİ)

KAZANIM: NSİ 5.1. Ses çıkaran nesneleri tekrarlı olarak sallar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.1. İnsan sesine ve çevresel seslere başını çevirerek ya da hareketleri ile tepki verir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize bir çıngırak veriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde ses çıkaran nesneyi tekrarlı olarak sallarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Çıngırak.

UYGULAMA
Bebeğiniz, eylemlerin nesneler ve çevresi üzerinde etkileri olduğunu, bir olayın diğer bir olayın nedeni/sonucu olduğunu, daha birkaç günlükken bile fark edebilmektedir. Örneğin her ağladığında onu beslemek, sakinleştirmek veya altını temizlemek için siz yanına gitmişseniz ve ihtiyaçlarını karşılamışsanız ağlama ve sizin gereksinimlerini karşılamanız arasında ilişki kurmaya başlayacaktır. Bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini anlamaya başlamasıyla, çevresini istediği şekilde kontrol edebileceği duygusu gelişmektedir. Çıngıraklar, bebeğinize hem görsel hem işitsel deneyimler sağlamaktadır. Bebeğiniz bir çıngırağın ses çıkardığını fark edene kadar onu ağzına götürecek, ona bakacak, yere vuracak veya çeşitli şekilde elinde tutup döndürecektir.
Bu beceriyi çalışmak için bebeğinizin uyanık, keyifli ve ihtiyaçlarını giderdiğiniz bir zaman sırt üstü yatırınız. Bebeğinizin dikkatini çekiniz ve ona eliyle tutabileceği boyuttaki bir çıngırağı uzatarak almasını isteyiniz. Gerekliyse kollarından destekleyerek eline hafifçe dokundurarak ya da parmaklarını okşayarak çıngırağı almasını sağlayınız. Bebeğinizi gözlemleyiniz. Çıngırağı eline alır ama sallamazsa sesini duyamayacaktır. Bu nedenle çıngırak onun elindeyken elinizle fiziksel yardımda bulunarak çıngırağı çenesinden biraz uzakta tutunuz ve birlikte sallayarak sesi duymasına yardım ediniz. Sesi duyması, tekrar sallaması için doğal bir pekiştireç olacaktır. Bebeğiniz kollarını ileriye geriye hareket ettirerek çıngıraktan ses çıkardığında "Ay sesler mi çıkıyormuş bundan? Salla, salla, salla." deyiniz. Bebeğiniz elindeki çıngırağı sallandığı zaman ses çıkardığını fark ettiğinde artık bunu rastgele değil de ses çıkarma amacıyla yapacaktır. Bebeğinizin sallama eylemine devam etmesi için "Çık çık çık, şıkır şıkır." gibi çıngıraktan çıkan sesleri taklit ediniz. Bebeğinizle bir süre birlikte oynayınız. Denemeleriniz süresince bebeğinizin yan yatma, sırtüstü yatma veya oturma gibi değişik pozisyonlarda da çıngırağı sallayıp sallayamadığını kontrol ediniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz.
• Bebeğinize korunaklı, güvenilir, sağlıklı, aktif şekilde keşifler yapacağı bir iç ve dış mekân sağlayınız. Bu çevreyi bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini öğrenmesini teşvik edecek şekilde farklı birçok oyuncak ve araç gereç ile zenginleştirip düzenleyiniz. Oyuncakları/nesneleri/araç gereçleri bebeğinizin kolayca ulaşabileceği bir şekilde yerleştiriniz. Seçilen oyuncağın hem eğlendirici hem de eğitici özelliği olmasına dikkat ediniz.
• Çıngırağın bebeğinizin eline uygun, kolayca kırılmayan, küçük ve sağlığı açısından zararlı olabilecek parçalar içermediğinden emin olunuz.
• Bebeğinizin küçük kasları çok kuvvetli değilse çıngırağı başına düşürebilir ya da çarpabilir. Bu nedenle çok sert ve ağır olmayan çıngırakları tercih ediniz.
• Bebeğinizi yatırdığınız yerin temiz ve korunaklı bir yer olmasına dikkat ediniz.
• Çıngıraktan çıkan sesin korkutucu veya bebeğinizi rahatsız edecek, hoşlanmayacağı bir ses olmamasına dikkat ediniz.
• Bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini doğrudan gözlemleyip denemesi için gün içinde pek çok fırsat oluşturunuz. Neden-sonuç ilişkilerini sözel olarak açıklamak yerine uygulamalı olarak göstermeniz, sizi amacınıza daha kolay ulaştıracaktır. Bu yaştaki bebeğiniz eylemlerinin sonucunu gördükten sonra jest/mimik/vücut hareketleriyle olayların sonucuna/sonuçlarına ilişkin çıkarımlar/yorumlar yapmasını bekleyebilirsiniz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çalışmadan önce, çevreyi düzenleyiniz. Hareket gelişimi kısıtlıysa nesnelere erişimini kolaylaştırmak amacıyla daha çok yakın çevresinde bulundurunuz. Çevrede bebeğinizin hareket etmesini kısıtlayacak, güvenlik riski oluşturacak hiç bir engel olmamalıdır. Çıngırak seçiminizde daha büyük boyutlu, zıt, parlak renkte, dokulu olanları ve ses çıkardığında ilgi uyandırıcı olanlarını tercih ediniz. Bebeğinizle gün içinde sık sık konuşunuz ve onun ilgisini çekebilecek konuları anlayabileceği bir dilde anlatınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Tek seferde bir yönerge veriniz ve verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz. Çıngırağın görüntüsünün ilgi uyandırıcı, ışıklı, parlak ve renkli olmasına dikkat ediniz. Sallayınca çıkardığı sesin yüksekliğinin bebeğinizin duyma eşiğine uygun ve rahatsız edici olmadığından emin olunuz. Bebeğiniz çıkan sesten rahatsız olduğunu huzursuzlanarak belli edecektir.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken kendisini yeterli ve bağımsız bir birey olarak görmesini engelleyecek gereksiz/aşırı fiziksel yardım sağlama, onun yerine yapma gibi eylemlerden kaçınınız. Beceriyi çalışırken gerekliyse daha fazla zaman ayırınız. Gerektiğinde çıngırağı kavramasını ve tutmasını kolaylaştıracak başka kulplar ekleme, tutulacak kısmını ince kumaşlarla kaplama gibi yollara başvurunuz. Gerektiğinde fiziksel ipucu sağlayarak ses çıkaran nesneyi tekrarlı olarak sallamasına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, çalışırken aşırı duyarlı olduğu durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Örneğin çıngırağın yapıldığı materyal onu rahatsız ediyorsa başka bir materyalden yapılmış çıngırak seçiniz. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Çevresinde olup bitenleri anlamasına yardım etmek için bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net cümleler kullanınız. Bebeğiniz sizinle göz teması kurmadığında, nazikçe çenesinden tutarak başını kendinize döndürünüz ve bakmasını sağlayınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereçler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle ses çıkaran nesneleri tekrarlı olarak sallama etkinlikleri planlayabilirsiniz.
Örneğin;
• Bebeğinizin bu becerisini geliştirmek için ağzının sıkı bir şekilde kapatılması koşulu ile boş pet şişelerin içine mercimek, fasulye, makarna, tuz gibi malzemeler koyarak farklı sesler çıkaran marakaslar yapabilirsiniz. Her denemede bir marakası bebeğinize uzatıp almasını sağlayınız. Bebeğinizin marakası sallayarak sesler çıkarmasını ve her defasında çıkan farklı sesleri dinlemesini bekleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak ses çıkaran bir nesneyi tekrarlı olarak sallarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi mama sandalyesine oturtunuz ve siz de karşısına geçiniz.

2 Önüne aşina olduğu nesneleri (biberon, davul, tarak, araba vb.) teker teker koyup "Ay burada ne varmış?" gibi sözcüklerle ilgisini nesneye çekiniz.

3 Daha sonra nesneyi bebeğinizin eline veriniz ve tepkilerini gözlemleyiniz.

4 Eline aldığı nesneyi işlevine uygun kullandığında onaylayıcı ifadelerle nesneleri amacına uygun kullanma davranışını pekiştiriniz.

4-6 AY

NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİ (NSİ)

KAZANIM: NSİ 5.2. Aşina olduğu nesneleri işlevine uygun olarak kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.4. Elindeki nesne ile bir süre oynar.
• BND 3.2. Aşina olduğu nesneleri ya da kişileri tanıdığını nesneye/kişiye uzanmaya çalışma, ses çıkarma gibi tepkilerle belli eder.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize aşina olduğu bir nesne veriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde aşina olduğu nesneleri işlevine uygun olarak kullanırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyal
• Biberon, davul, tarak, araba, kitap, mama kaşığı gibi nesneler.

UYGULAMA
Bebeğiniz farklı oyuncaklarla/nesnelerle oynadıkça nesnelerin farklı işlevler için kullanıldığını anlamaya ve bunları işlevlerine göre birbirinden ayırt etmeye başlayacak, çıngırakların sallandığında, topların fırlatıldığında, kâğıtların yırtıldığında veya blokların birbirine çarptırıldığında daha ilginç olduğunu keşfedecektir.
Bu beceriyi çalışmak için bebeğinizin keyifli olduğu ve tüm ihtiyaçlarını giderdiğiniz bir zaman, destekle mama sandalyesine ya da yere oturtunuz. Oyuncaklara ya da nesnelere olan ilgisini çekmek için birlikte oynamanız önemlidir. Bu nedenle bebeğinizin dikkatini çekerek siz de karşısına oturunuz. Önüne aşina olduğu nesneleri teker teker koyarak "Ay burada ne varmış?" gibi sözcüklerle ilgisini nesneye çekiniz. Daha sonra nesneyi bebeğinizin eline veriniz ve tepkilerini gözlemleyiniz. Örneğin aşina olduğu bir biberonunun renginden, şeklinden bahsederek dikkatini çekiniz ve içi boşken ona uzatarak tutmasını sağlayınız. Biberonun içinde süt ya da su yokken de emzik kısmını ağzına götürmesi ve emme davranışı sergilemesi biberonun hangi amaçla kullanıldığını bildiğini göstermektedir. Ancak bu yaştaki bebeğiniz, onu her yeni bir oyuncakla tanıştırdığınızda oyuncağı keşfetmek için ağzına götürecektir. Bu nedenle, biberonu ağzına rastgele mi götürdüğünü yoksa amaçlı olarak mı götürdüğünü dikkatle gözlemleyiniz. Bebeğiniz eline aldığı biberonu ağzına götürmüyor sadece elinde tutuyorsa elinden nazikçe tutarak biberonu ağzına yaklaştırınız. "Hmm biberonla süt mü içiyorsun? Aferin, sana." veya "Biberonla süt içmek çok lezzetliymiş." gibi ifadelerle biberonu amacına uygun kullanma davranışını onaylayarak sevincinizi gösteriniz. Aşina olduğu oyuncak davul, tarak, araba, mama kaşığı, kitap veya peçete gibi nesneleri de teker teker uzatarak bu beceriyi tekrarlayınız. Sayılan bu nesneleri, ağzına götürmek yerine amacına uygun olarak kullanıyorsa bebeğinizi pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekiniz ve etkinlik süresince dikkatinin sizde ve kullanacağınız oyuncaklarda olmasını sağlayınız. Oyuncaklarla ya da nesnelerle ilgilenmesi için birlikte oynamanız önemlidir.
• Bebeğinizin çevresinde aynı anda çok fazla oyuncak olması ya da çevredeki diğer uyaranlar dikkatini yöneltmesini engelleyebilir. Bunun için etkinlikler/oyunlar süresince dikkatini dağıtacak uyaranları ortadan kaldırarak çevreyi düzenleyiniz.
• Bebeğinize vereceğiniz nesnelerin aşina olduğu, günlük bakım rutinlerinde kullandığınız, ya da bebeğinizin her gün oynadığı nesneler olmasına dikkat ediniz.
• Nesnelerin işlevine uygun olarak nasıl kullandığını anladığını gösterdiğinde ama eylemi tamamlayamadığında örneğin tarağı saçlarına götürüyor ama taramıyorsa bile artı veriniz.
• Bebeğiniz bir oyuncakla oynarken en az 15 saniye onunla etkileşimini sürdürmesi beklenmektedir.
• Gün içinde kendi kullandığınız ya da bebeğinizin kullandığı araç gereçlerin isimlerini ve ne işe yaradıklarını bebeğinize açıklayınız. Bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini kavramasına yardım etmek amacıyla onunla sürekli iletişim kurarak nesneler hakkında açıklamalar yapınız. Örneğin elinize bir kaşık alınız ve abartılı ifadeler kullanarak kaşıkla yemek yermiş gibi yapınız.
• Bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini doğrudan gözlemleyip denemesi için gün içinde pek çok fırsat oluşturunuz. Neden-sonuç ilişkilerini sözel olarak açıklamak yerine uygulamalı olarak göstermeniz, sizi amacınıza daha kolay ulaştıracaktır. Bebeğiniz, eylemlerin sonucunu gördükten sonra, mimik ve vücut hareketleriyle olayların sonucuna/sonuçlarına ilişkin çıkarımlar/yorumlar yapabilir.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Seçtiğiniz oyuncakları bebeğinizin eline dokundurun ve incelemesi için bir süre fırsat veriniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Tek seferde bir yönerge veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken kendisini yeterli ve bağımsız bir birey olarak görmesini engelleyecek gereksiz/aşırı fiziksel yardım sağlama, onun yerine yapma gibi eylemlerden kaçınınız. Beceriyi çalışırken gerekliyse bebeğinize daha uzun zaman ayırınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayarak aşina olduğu nesneleri işlevine uygun kullanmasına yardım ediniz. Gerektiğinde oyuncakları/nesneleri kavramasını ve tutmasını kolaylaştıracak düzenlemeler yapınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, çalışırken aşırı duyarlı olduğu durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Çevresinde olup bitenleri anlamasına yardım etmek için bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net cümleler kullanınız. Bebeğiniz sizinle göz teması kurmadığında, nazikçe çenesinden tutarak başını kendinize döndürünüz ve bakmasını sağlayınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle aşina olduğu nesneleri işlevine uygun olarak kullanma etkinlikleri planlayabilirsiniz.
• Bebeğinizin dikkatini oyuncak arabasına çekiniz ve birlikte arabayı sürünüz.
• Beslenme rutini sırasında birlikte bir çubukla masaya vurunuz.
• Bebeğinizin dikkatini benzer biberon ya da mama kaşıklarına çekiniz. Beslenme rutinlerinde benzer biberonları benzer mama kaşıklarını kullanınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak aşina olduğu nesneleri işlevine uygun olarak kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir zemine oturtunuz ya da sırt üstü yatmasını sağlayınız ve bebeğinize doğru eğilerek ya da yere uzanarak yüz yüze bir pozisyonda bebeğinizin karşısına yerleşiniz.

2 Bebeğinizin ilgisini çekebilecek nesneleri yakınınıza koyunuz. Nesnelerden birini bebeğinizin görüş alanına getiriniz.

3 Bebeğinizin nesneyi avuç içi ile tutmasını sağlayınız.

4 Bebeğinizin nesneyi ağzına götürüp götürmediğini gözlemleyiniz.

4-6 AY

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.1. Bir nesneyi tanımak için ağzına götürür.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.7. Elindeki nesneyi ağzına götürür.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz bir nesneyi tanımak için ağzına götürüyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde bir nesneyi tanımak için ağzına götürürse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin ilgisini çekebilecek nesneler.

UYGULAMA
Bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir zemine oturtunuz ya da sırt üstü yatmasını sağlayınız. Ona doğru eğilerek ya da yere uzanarak yüz yüze bir pozisyonda bebeğinizin karşısına yerleşiniz. Bebeğinizin ilgisini çekebilecek nesneleri yakınınıza koyunuz. Nesnelerden birini bebeğinizin görüş alanına getiriniz. "Aaa burada ne varmış!" diyerek bebeğinizin dikkatini sizin ve nesnenin üzerinize çekiniz. Bebeğinizin nesneyi 2-3 saniye görmesini sağladıktan sonra nesneyi yavaşça bebeğinize doğru yaklaştırınız ve bebeğinizin nesneyi avuç içi ile tutmasını sağlayınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz nesneyi tanımak için ağzına götürürse gülümseyerek sevindiğinizi belli ediniz ve nesneyi ağzıyla tanımasına bir süre fırsat veriniz. Bebeğiniz nesneyi tanımak için ağzına götürmezse bebeğinizin dirseğinden hafifçe destekleyerek nesneyi ağzına götürmesini sağlayınız. Ardından "Aferin sana!" diyerek sevindiğinizi belli ediniz ve nesneyi ağzıyla tanımasına bir süre fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek diğer nesnelerle uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin zararlı boya ve kimyasal maddeler içermemesine, keskin kenarlı olmamasına ve sağlam olmasına dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnenin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, şekil, yüzey, doku gibi farklı duyu hissi uyandıracak özellikleri olan nesneler seçmeye özen gösteriniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, uygulamayı bir nesneyle 3-4 kez tekrarladıktan sonra diğer nesneye geçiniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, nesneyi bebeğinizin avuç içine yerleştiriniz, bebeğinizin elinden destekleyerek nesneyi ağzına götürmesine yardım ediniz. Gerekirse bebeğinizin ağzına nesneyi siz götürünüz ve siz nesneyi tutarken bebeğiniz nesneyi ağzıyla incelemesine fırsat veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizin tanımak için ağzına götüreceği her farklı oyuncak/nesne ile bu etkinliği çeşitleyebilirsiniz.
• Farklı özellikte nesneler seçerek (pürüzlü, pürüzsüz, kaygan, sert, yumuşak, eğri büğrü, plastik, karton, ahşap) bebeğinizin farklı nesneleri ağzına götürmesine ve farklı nesneleri keşfetmesine fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğiniz uyandığında yatar pozisyondayken eline ilgisini çekebilecek bir nesne verip ağzına götürmesi için fırsat verebilirsiniz.
• Bebeğiniz mama sandalyesinde otururken eline ilgisini çekebilecek bir nesne vererek bu etkinliği genelleyebilirsiniz.
• Bebeğinizin için diş kaşıyıcı olarak kullandığınız nesneleri sık sık değiştirebilirsiniz. Bebeğinizin diş kaşıyıcılarının şekil ve doku açısından farklı olmasını sağlayarak bu etkinliği çeşitleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz bir nesneyi tanımak için ağzına götürüyor mu?
Bebek üç oturum üst üste bir nesneyi tanımak için ağzına götürürse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir zemine oturtunuz ve siz de bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz.

2 Nesne kutusunun içine bakarak 2 tane nesne (birbirinin aynısı olan) seçiniz ve kutuyu bir kenara kaldırınız.

3 "Aaa ….. (nesnenin adı)!" diyerek nesnenin bir eşini bebeğinizin avuç içi ile tutmasına yardımcı olunuz. Nesnenin diğer eşini de siz tutunuz.

4 "Bak ben oynuyorum." diyerek nesneyi sallayınız, vurunuz, atınız.

5 Bebeğiniz elindeki nesneyi sallayarak, vurarak, atarak keşfedici oyunlar oynayıp oynamadığını gözlemleyiniz.

6 "Ne güzel oynuyorsun sen. Aferin benim bebeğime!" diyerek bebeğinizi tebrik ediniz.

4-6 AY

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.2. Nesneleri sallayarak, vurarak ya da atarak keşfedici oyunlar oynar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- DOD 2.4. Elindeki nesne ile bir süre oynar.
- K 1.5. Her iki eliyle bir nesneyi kavrar.
- EB 2.2. Elindeki nesneyi art arda sallayarak ses tekrarı yapar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz nesneleri sallayarak, vurarak ya da atarak keşfedici oyunlar oynuyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde nesneleri sallayarak, vurarak ya da atarak keşfedici oyunlar oynarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
- 1 tane kutu.
- Bebeğinizin ilgisini çekebilecek, her birinden 2'şer tane nesne.

UYGULAMA
Bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir zemine oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğinizin ilgisini çeken nesnelerin olduğu kutuyu yakınınıza bir yere koyunuz. Daha sonra bu kutuyu bebeğinizin görüş alanına getiriniz. "Aaa bak burada ne var?" diyerek kutuyu hafifçe sallayınız ve bebeğinizin dikkatini sizin ve kutunun üzerine çekiniz. Kutunun içine bakarak 2 tane nesne (birbirinin aynısı olan) seçiniz ve kutuyu bir kenara kaldırınız. Ardından nesneleri bebeğinizin görüş alanına getiriniz. "Aaa ….. (nesnenin adı)!" diyerek bebeğinizin dikkatini sizin ve nesnenin üzerinde sürdürmesini sağlayınız. Daha sonra nesnenin bir eşini bebeğinize uzatınız, bebeğinizin nesneyi avuç içi ile tutmasına yardımcı olunuz. Nesnenin diğer eşini de siz tutunuz. "Bak ben oynuyorum." diyerek bebeğinizin dikkatini sizin ve nesnenin üzerine çekiniz. Ardından nesneyi sallayınız, vurunuz, atınız (Nesnenin özelliğine göre başka keşfedici oyunlar da olabilir.). 3-4 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz elindeki nesneyi sallayarak, vurarak, atarak keşfedici oyunlar oynarsa "Ne güzel oynuyorsun sen. Aferin benim bebeğime!" diyerek bebeğinizi tebrik ediniz ve nesneyle bir süre oynamasına fırsat veriniz. Bebeğiniz elindeki nesneyi sallayarak, vurarak, atarak keşfedici oyunlar oynamazsa, bebeğinizin ellerinden tutunuz ve nesneyi sallayarak, vurarak, atarak keşfedici oyunlar oynamasını sağlayınız. Aynı adımları takip ederek diğer nesnelerle uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnenin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
- Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- Görme yetersizliği olan bebek için, farklı şekil, yüzey, doku gibi özellikleri olan nesneler seçmeye özen gösteriniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
- Zihinsel yetersizliği olan bebek için, uygulamayı bir nesneyle 3-4 kez tekrarladıktan sonra diğer nesneye geçiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, nesneyi bebeğinizin eline yerleştiriniz, bebeğinizin elinden destekleyerek nesneyi incelemesine fırsat veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Bebeğinizin tanımak için ağzına götüreceği her farklı oyuncak/nesne ile bu etkinliği çeşitleyebilirsiniz.
- Farklı özellikte nesneler seçerek (pürüzlü, pürüzsüz, kaygan, sert, yumuşak, eğri büğrü, plastik, karton, ahşap) bebeğinizin farklı nesneleri ağzına götürmesine ve farklı nesneleri keşfetmesine fırsat oluşturabilirsiniz.
- Bebeğiniz uyandığında yatar pozisyondayken eline ilgisini çekebilecek bir nesne verip ağzına götürmesi için fırsat verebilirsiniz.
- Bebeğiniz mama sandalyesinde otururken eline ilgisini çekebilecek bir nesne vererek bu etkinliği genelleyebilirsiniz.
- Bebeğiniz için diş kaşıyıcı olarak kullandığınız nesneleri sık sık değiştirebilirsiniz. Bebeğinizin diş kaşıyıcılarının şekil ve doku açısından farklı olmasını sağlayarak bu etkinliği çeşitleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz nesneleri sallayarak, vurarak ya da atarak keşfedici oyunlar oynuyor mu?
Bebek üç oturum üst üste nesneleri sallayarak, vurarak ya da atarak keşfedici oyunlar oynarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizin en sevdiği oyuncağını alarak sizi görebileceği pozisyonda yatırınız.

2 Oyuncağı sallayıp hareket ettirip sesler çıkartınız ve “Burada ne varmış?” ya da “Bak, bu da ne?” gibi ifadeler kullanarak bebeğinizin dikkatini oyuncağa çekiniz.

3 Oyuncağı ulaşabileceği kadar yakınına bırakıp 4-5 saniye bekleyiniz.

4 Bebeğiniz oyuncağı alırsa “Aaaa burada ..... (oyuncağın adı) varmış.” diyerek dikkatini elindeki oyuncağa çekiniz.

5 Bebeğinizin bir süre bununla oynamasını sağlayınız. Bu oyuna siz de katılınız.

4-6 AY

SAYI HİSSİ (SHS)

KAZANIM: SHS 7.1. Bir eliyle bir tane nesneyi tutar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.4. Elindeki nesne ile bir süre oynar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize sevdiği bir tane nesne uzatınız. Bebeğiniz dört denemenin üçünde bir eliyle bir tane nesneyi tutarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin en çok sevdiği oyuncaklar.

UYGULAMA
Bu beceri, bebeğinizin sayı kavramları ve sayma becerileri geliştirmesinin ilk basamağıdır. Bebeğinizin en sevdiği oyuncağını alarak sizi görebileceği pozisyonda yatırınız ya da destekleyerek oturtunuz. Oyuncağı sallayarak, hareket ettirerek veya sesler çıkartarak " ..... (bebeğin adı) bak burada ne varmış?" ya da " ..... (bebeğin adı) bak bu da ne?" gibi ifadeler kullanınız ve bebeğinizin dikkatini oyuncağa çekiniz. Ardından oyuncağı bebeğinizin ulaşabileceği kadar yakınına bırakınız ve 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz oyuncağı alırsa "Aaaa burada ..... (oyuncağın adı) varmış." gibi ifadeler kullanarak bebeğin dikkatini elindeki oyuncağa çekiniz. Bebeğiniz oyuncağı eline almazsa bebeğinize oyuncağı uzatarak, eline hafifçe oyuncağa yönlendirerek ya da fiziksel yardım vererek oyuncağı almasını ve bir süre oynamasını sağlayınız. Bu oyuna siz de katılarak onu pekiştiriniz. Farklı oyuncaklarla uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Bu beceriyi çalışırken her denemenizde bir tane nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek vererek bir eliyle oyuncağı tutmasını sağlayınız.
• Bebeğinizin çevresinde aktif bir şekilde keşifler yapabileceği farklı özellikleri olan çok sayıda gerçek ya da oyuncak nesne bulundurarak bunlarla oynamasını sağlayınız.
• Bebeğinizin tutacağı nesnenin hafif, keskin köşe ve kenarları olmayan, küçük parçalar/cam/parmakların sıkışabileceği delikler içermeyen ve eliyle tutmaya uygun olan nesneler olmasına dikkat ediniz. Küçük parçalar içeren veya bebeğinizin yemek veya nefes borusuna kaçabilecek kadar küçük ve tehlikeli nesneler seçmeyiniz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Bebeğinizin dikkatinin etkinlikte kullanacağınız nesnenin ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Az gören bebeğiniz için, oyuncak/nesne uzanabileceği alan dışında ise onu göremeyeceği için oyuncağın/nesnenin mutlaka uzanabileceği görme alanında olmasına dikkat ediniz. Oyuncak seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan nesneyi seçiniz. Aşina olmadığı nesneleri açıklama yaparak tanıtınız. Bunları keşfetmesi için zaman tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken renkli ışıklı oyuncaklar kullanabilirsiniz. Bebeğinizin etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekliyse ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken bebeğinizin ve nesnenin daha kolay ve rahat etkileşime girecekleri pozisyonda olmalarını sağlayınız. Nesnenin bebeğiniz tarafından kolay kavranabilecek olmasına dikkat ediniz. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayıp bir eliyle bir nesne tutmasına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her türlü fırsatı değerlendirerek bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç yardımıyla, farklı ortamlarda, aile bireylerinizden destek de alarak bir eliyle bir tane nesneyi tutma becerisi çalışacağınız etkinlikler planlayınız. Örneğin;
• Alt değişimi yapacağınızda, temiz bir tane çocuk bezini tutmasını isteyiniz.
• Beslenme zamanında, bir eliyle kavrayabileceğine ve tutabileceğine emin olduğunuz boyuttaki bir biberonu ona uzatarak tutmasını sağlayınız.
• Banyo zamanında, eğlenmesi için ona bir tane oyuncak uzatıp tutmasını ve bununla oynamasını sağlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak bir eliyle bir tane nesneyi tutarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

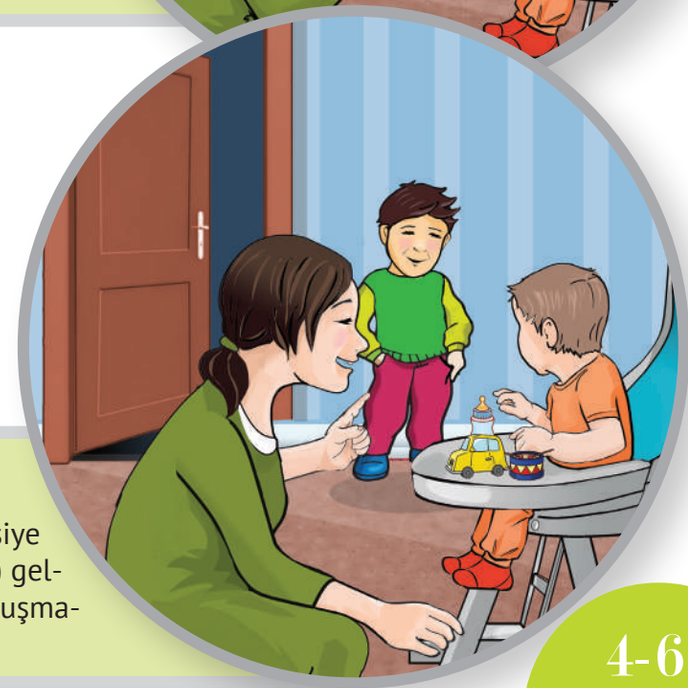
1 Bebeğinizle birlikte bir oyun başlatıp 2-3 dakika oynayınız.

2 Birlikte oynadığınız anda, şarkı söyleyerek veya sesler çıkartarak birinin odaya girmesini ağlayınız.

3 Bebeğinizin tepki vermesi için 4-5 saniye bekleyiniz.

4 Bebeğiniz odaya yeni giren bu kişiye tepki veriyorsa "Ayy ..... (giren kişinin adı) gelmiş." deyip bu kişinin de bebeğinizle konuşmasını, ona gülümsemesini sağlayınız.

4-6 AY

SAYI HİSSİ (SHS)

KAZANIM: SHS 7.2. Odaya yeni giren kişiye bakar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.5. Bakışını bir nesneden diğerine yöneltir.
• BND 3.2. Aşina olduğu nesneleri ya da kişileri tanıdığını nesneye/kişiye uzanmaya çalışma, ses çıkarma gibi tepkilerle belli eder.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinizin bulunduğu odaya yeni bir kişinin girmesini sağlayınız. Bebeğiniz dört denemenin üçünde odaya yeni giren kişiye bakarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller

UYGULAMA
Bu yaştaki bebeğinizin odaya yeni giren bir kişiye bakması izlenerek anlaşılabilmektedir. Odaya yeni bir kişi girdiğinde, bebeğinizde korku, gülümseme, stres, solunum sayısında artış ya da azalma, yüz ifadesinde değişiklik, vücudunda gerginlik, mutlu yüz ifadesi, kaş çatma, göz kırpma gibi belirtilerin birini veya birkaçını gözlemlediğinizde bebeğinizin yeni gelen kişiye baktığını anlayabilirsiniz.
Bebeğinizle bu beceriyi çalışmak için bebeğinizin tüm ihtiyaçlarını karşıladığınız bir anda, birlikte bir oyun başlatınız. Bebeğinizle 2-3 dakika oynayınız. Siz bebeğinizle oynarken şarkı söyleyerek veya sesler çıkartarak odaya birinin girmesini sağlayınız. Bebeğinizin tepki vermesi için 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz odaya yeni giren bu kişiye tepki veriyorsa "Ayy ..... (giren kişinin adı) gelmiş." deyiniz. Bekleme süresi içinde bebeğiniz tepki vermiyorsa "Ayy kim gelmiş?" gibi bir ifadeyle bebeğinizin dikkatini odaya yeni giren kişiye çekiniz. Bebeğiniz odaya yeni giren kişiye baktığında bu kişinin bebeğinizle konuşmasını, ona gülümsemesini sağlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Odada bebeğinizin dikkatini dağıtan işitsel veya görsel çok fazla uyaran olmamasına dikkat ediniz. Bu etkinliği mümkünse sessiz bir ortamda çalışınız.
• Bebeğinizin bakışları zaten odaya yeni giren kişinin geldiği noktadaysa farklı bir zamanda deneme yapmak üzere bu etkinliği tekrarlayınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, odaya giren kişinin sesler çıkararak ya da şarkı söyleyerek girmesini sağlayabilirsiniz ve yeni birinin geldiğini sözel olarak ifade edebilirsiniz. Odaya girecek kişinin bebeğinizin görme alanında olmasına dikkat ediniz. Bebeğinizin bu kişiye dokunarak tepki vermesini bekleyebilirsiniz. Bebeğiniz az görüyorsa, oda sessizken kişinin odaya dikkat çekici bir ses eşliğinde ya da canlı renkleri barındıran dikkat çekici bir kıyafetle girmesini sağlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, odaya girecek kişinin bebeğinizin dikkatini çekecek şekilde bir renkli aksesuar ya da herhangi bir nesne ile girmesini sağlayınız. Gerekliyse odaya girecek kişinin ses tonunu biraz daha artırmasını sağlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken bebeğinizin odaya yeni girecek kişiyi kolay ve rahat şekilde görebileceği pozisyonda olmasını sağlayınız. Uygun pozisyonda değilse kişiyi arayabilmesi ve başını o kişiye döndürebilmesi için bebeğinize zaman tanıyınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, kişilere dikkatini yöneltme konusunda problem yaşayabileceği için gerekli durumlarda sözel ifadeler kullanarak odaya yeni giren kişiye dikkatini yöneltmesini sağlayınız. Bebeğinize gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her türlü fırsatı değerlendirerek aile bireylerinizden destek de alarak farklı zamanlarda, farklı ortamlarda, farklı kişilerle odaya yeni giren kişiye bakma becerisini çalışacağınız etkinlikler planlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak odaya yeni giren kişiye bakarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek rahat bir zemine oturtunuz, siz de karşısına oturunuz.

2 Oyuncakları/nesneleri, bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana koyunuz.

3 Bebeğinizin kendiliğinden sesletimler, hareketler, oyuncak/nesnelerle eylemler yapması için bekleyiniz.

4 Bebeğinizin sesletimlerini, bedensel hareketlerini, oyuncaklarla/nesnelerle yaptığı eylemleri taklit ediniz.

4-6 AY

TAKLİT (TAK)

KAZANIM: TAK 6.1. Kendiliğinden yaptığı hareketleri ya da sesleri tekrarlar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.4. Elindeki nesne ile bir süre oynar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz kendiliğinden yaptığı hareketleri ya da sesleri tekrarlıyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde kendiliğinden yaptığı hareketleri ya da sesleri tekrarlarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin ilgisini çekebilecek, her birinden 2'şer tane nesne/oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğinizi destekleyerek rahat bir zemine, mama sandalyesine ya da tanıdığı başka bir kişinin (örneğin babasının) kucağına oturtunuz. Siz de bebeğinizin karşısına oturunuz. Bebeğinize seslenerek bebeğinizin dikkatini sizin üzerinize çekiniz. Oyuncakları veya nesneleri bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana koyunuz. Bebeğinizin kendiliğinden sesletimler, hareketler, oyuncaklarla/nesnelerle eylemler yapması için bekleyiniz. Ardından bebeğinizin sesletimlerini, bedensel hareketlerini, oyuncaklarla/nesnelerle yaptığı eylemleri taklit ediniz. Örneğin bebeğiniz "ba-ba-ga" gibi sesleri kendiliğinden çıkardığında siz de "ba-ba-ga" diyerek bebeğinizi taklit ediniz. Oyuncağının üzerine elini koyarsa siz de aynı oyuncaktan alıp üzerine elinizi koyunuz. Bebeğinizin davranışlarını taklit etmeniz onun kendi davranışlarını taklit etme olasılığını artıracaktır. Bunun yanı sıra bebeğinizin davranışlarını taklit etmeniz, bebeğinizin taklide ilişkin farkındalığının artmasını sağlayacaktır. Ek olarak bebeğiniz bir sesletim ya da eylem yaptığında bebeğinizle sohbet edermiş gibi "Evet, haklısın." gibi ifadeler kullanınız. Aynı adımları takip ederek farklı sesletimler, bedensel hareketler veya oyuncak/nesnelerle yapılan eylemler için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnenin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sırasında seçtiğiniz davranışın bebeğinizin motor gelişimi açısından uygunluğuna dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin problem davranışlarını veya zarar verici davranışlarını taklit etmediğinizden emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin sesletimlerini taklit ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin bedensel hareketlerini taklit ediniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin sesletimlerini, bedensel hareketlerini, oyuncaklarla/nesnelerle yaptığı eylemlerin taklidini 3-4 kez daha tekrarlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin sesletimlerini taklit ediniz. Bebeğinizin yapabildiği bedensel hareketleri taklit ederek uygulamayı tekrarlayınız.

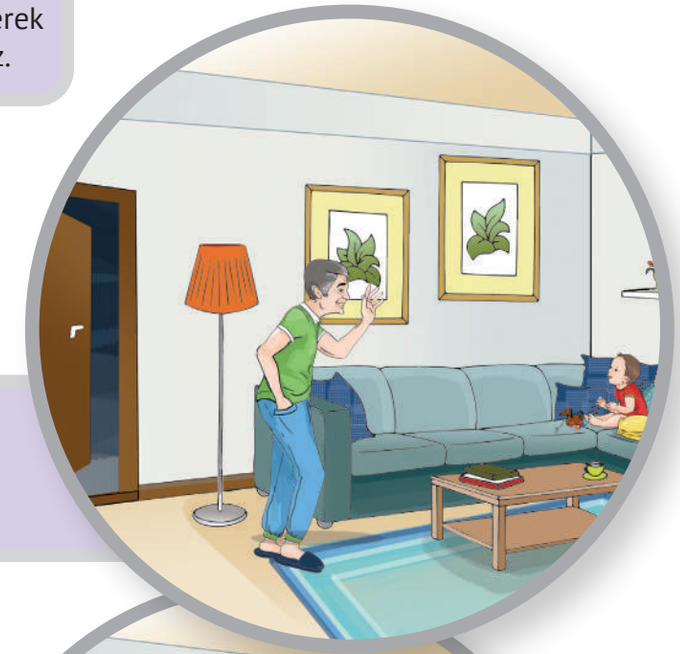
ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğiniz bir hareketi yaptığında ya da ses çıkardığında onu anlıyormuş gibi yaparak "Evet." deyiniz ve onu taklit ediniz.
• Bebeğinize benzer seslerin yoğun tekrarlandığı şarkılar, tekerlemeler söyleyebilirsiniz.
• Bebeğinize müzikli oyuncaklar alabilirsiniz.
• Bebeğinizin tekrarladığı sesleri bir şarkıya veya tekerlemeye dönüştürebilirsiniz.
• Bebeğinizle ilgilenmediğiniz anlarda da konuşmaya, şarkı söylemeye, mırıldanmaya devam edebilirsiniz.
• Bebeğinizin kendiliğinden hareket veya sesler üretmesi için bebeğinizin çevresini düzenleyebilirsiniz. Bebeğinizin yatağına sarkan parlak renkli dönenceler (mobiller) asabilirsiniz. Bebeğinizin yatağının iç kısmına farklı dokuda, renkte, büyüklükte oyuncak ve nesneler koyabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz kendiliğinden yaptığı hareketleri ya da sesleri tekrarlıyor mu?
Bebek üç oturum üst üste kendiliğinden yaptığı hareketleri ya da sesleri tekrarlarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi içinde bulunduğunuz odanın kapısını görebilecek şekilde destekleyerek koltuğa veya kendi sandalyesine oturtunuz.

2 Bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde karşılıklı oturarak onunla bir süre konuşunuz ve oynayınız.

3 Bebek size bakarken kapıya yöneliniz.

4 Bebek size bakarken odadan çıkınız.

5 Bebek kapıya bakarken içeri giriniz ve "Buradayım." diyerek iki elinizi sallayınız.

7-9 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.4. Tanıdığı kişi odadan çıktığında arkasından bakar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.1. Gözleri ile takip ettiği nesne yok olduğunda nesnenin kaybolduğu yere 2-3 saniye bakar.
• BND 3.2. Aşina olduğu nesneleri ya da kişileri tanıdığını nesneye/kişiye uzanmaya çalışma, ses çıkarma gibi tepkilerle belli eder.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz annesi/babası odadan çıktığında annesinin/babasının arkasından bakıyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde tanıdığı kişi odadan çıktığında arkasından bakıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller

UYGULAMA
Bebeğinizi odanın kapısını görebilecek şekilde destekleyerek koltuğa veya kendi sandalyesine oturtunuz. Bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde karşılıklı oturunuz. Bebeğinizle bir süre konuşunuz, onunla birlikte oyun oynayınız ve dikkatini sizin üzerinizde tutmasını sağlayınız. Daha sonra oyuna ara verip bebeğinizin karşısından kalkınız. Odanın kapısına doğru yürüyünüz. Bebeğinizin size bakıp bakmadığını gözlemleyerek odadan çıkınız. Bebeğiniz siz odadan çıkarken size bakıyorsa 2-3 saniye sonra kapıyı açıp coşkulu bir şekilde " .... (bebeğin adı) buradayım!" diyerek bebeğinizi alkışlayınız ve sevindiğinizi belli ediniz. Bebeğiniz siz odadan çıkarken size bakmıyorsa bebeğinize adıyla seslenerek "Hey!" gibi coşkulu sözcükleri söyleyerek ve kapıyı vurup "tık tık" sesi çıkararak bebeğinizin size bakmasını sağlayınız ve ardından odadan çıkınız. Daha sonra kapıyı hemen açıp " .... (bebeğin adı) buradayım, geldim." gibi ifadeler kullanarak bebeğinize iki elinizi sallayınız ya da alkışlayarak sevindiğinizi belli ediniz. Aynı adımları takip ederek etkinliği tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sırasında odadan çıkmadan önce bebeğinizin sizi ya da çıkan kişiyi izlediğinden emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.
• Bebeğinizi güvenli bir yere oturttuğunuzdan emin olunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin tanıdığı kişi odadan çıkarken arkasından bakması için hafifçe başını kapının olduğu yöne doğru hareket etmesine yardım ediniz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz. Bir sonraki uygulamada tanıdığı kişi odadan çıkarken kapının olduğu yöne başınızı yavaşça çevirerek o kişinin arkasından bakarak bebeğinize model olunuz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, odadan çıkmadan önce dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz. Bebeğinizin dikkatini size yönlendirmesini kolaylaştırmak için bebeğinizin sevdiği bir oyuncak veya nesneyi bebeğinize göstererek, sallayarak, ışık/ses özelliğini çalıştırarak kapıdan çıkınız. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizin tanıdığını düşündüğünüz tüm kişiler odadan çıkarken bebeğinizin o kişinin arkasından bakıp bakmadığını gözlemleyebilir, o kişi odadan çıkarken "Bak, ... (çıkan kişinin adı) gidiyor." diyerek, o kişiyi işaret ederek, bebeğinizin başını hafifçe hareket ettirerek o kişinin arkasından bakmasını sağlayabilirsiniz.
• Bebeğinizi komşu akraba gibi ilişkileriniz olan bir kişinin bebeğiyle/çocuğuyla bir araya getirip onunla oyun oynamasını sağlayınız. Oyun sırasında bebeğinizi ve arkadaşını gözlemleyiniz. Arkadaşı odadan çıkarken arkasından baktığında bebeğinizi kucağınıza alıp kapıyı açınız ve arkadaşıyla tekrar oynamasını sağlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz annesi/babası odadan çıktığında annesinin/babasının arkasından bakıyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste annesi/babası odadan çıktığında annesinin/babasının arkasından bakarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek düz, rahat bir zemine oturtunuz ve siz de onunla yüz yüze olacak biçimde karşısına oturunuz.

2 Oyuncağı bebeğinizin görüş alanına getiriniz.

3 Bebeğinizin dikkati oyuncağın üzerindeyken oyuncağı ortanızda bir yere koyunuz.

4 Oyuncağın yarısını uygun büyüklükte bir örtüyle kapatınız.

5 Ellerinizi iki yana açarak nerede olduğunu sorunuz.

6 Bebeğin örtüyü kaldırma davranışını alkışlayınız ve “Buradaymış!” deyiniz.

7-9 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.5. Gözü önünde yarısı saklanan nesneyi bulur.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.1. Gözleri ile takip ettiği nesne yok olduğunda nesnenin kaybolduğu yere 2-3 saniye bakar.
• BND 3.3. Otururken göz hizasından yere düşen nesneye, başını ve vücudunu öne eğerek bakar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz annesi/babası odadan çıktığında annesinin/babasının arkasından bakıyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde tanıdığı kişi odadan çıktığında arkasından bakıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 1 tane örtü.
• Bebeğinizin ilgisini çekebilecek bir oyuncak veya nesne.

UYGULAMA
Bebeğinizin ilgisini çeken bir oyuncak ile saklama-bulma oyunu oynayınız. Bebeğinizi destekleyerek düz, rahat bir zemine oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde konumlanınız. Oyuncağı bebeğinizin görüş alanına getiriniz. Bebeğinizin dikkati oyuncağın üzerindeyken oyuncağı yere veya bebeğinizin kolaylıkla erişebileceği bir yere koyunuz. Oyuncağın yarısını uygun büyüklükte bir örtüyle kapatınız. Bebeğinize şaşkın bir yüz ifadesiyle " .... (oyuncağın adı) nerede? Aaa nerede bu ..... (oyuncağın adı)?" diyerek oyuncağın nerede olduğunu sorunuz. Ardından örtüyü kaldırarak "Buradaymış!" deyiniz. Bu rutini 3-4 defa tekrarlayınız. Daha sonra oyuncağın yarısını uygun büyüklükte bir örtüyle tekrar kapatınız. Bebeğinizin örtüyü açması veya açma girişiminde bulunması için 5-6 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz bu süre içinde örtüyü açmak için herhangi bir girişimde bulunmazsa veya açmaya çalışıp açamazsa ona yardım ederek örtüyü açmasını ve oyuncağı bulmasını sağlayınız. "Bak ..... (oyuncağın adı) buradaymış!" diyerek bebeğinizi alkışlayınız ve oyuncakla bir süre oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı diğer oyuncaklar/nesnelerle tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, başlangıçta tek renkli, desensiz oyuncaklar/nesneler seçerek uygulamayı tekrarlayınız. Bebeğiniz oyuncağı bulamazsa, örtüyü veya oyuncağı hareket ettirerek bebeğinize ipucu veriniz ve oyuncağı bulmasını sağlayınız. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, oyuncağın yarısını örtü ile kapatınız. Bebeğiniz önce örtüye, sonra size, ardından tekrar örtüye baktığında ya da örtüye ve size bakarken bazı sesler çıkardığında oyuncağı almasını sağlayınız ve bir süre oyuncakla oynamasına izin veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğiniz sizin yüzünüzü incelerken, yüzünüzün yarısını örtüyle kapatarak bu etkinliği çeşitleyebilirsiniz.
• Vücudunuzun yarısını, bir örtü ile örterek bebeğinizin sizi bulması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Kapının arkasına saklanıp vücudunuzun bir kısmını göstererek bebeğinizin sizi bulmasını sağlayarak etkinliği çeşitleyebilirsiniz.
• Bebeğiniz mama sandalyesinde otururken emziğinin/kaşığının yarısını bir kumaşla kapatarak mama sandalyesine koyabilir ve emziğin ya da kaşığın nerede olduğunu sorabilirsiniz ve onu izleyebilirsiniz.
• Bebeğinizle bahçede oynarken oyuncağının yarısını yapraklarla kapatarak oyuncağı bulmasına fırsat verebilirsiniz.
• Bebeğinizin yatağının içine yarısı, yastığın arkasında kalmış bir oyuncak yerleştirebilirsiniz.
• Gömleğinizin göğüs cebine kalem koyarak bebeğinize yarısı görünmeyen kalemi bulması için fırsat verebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz ilgisini çeken bir oyuncağın yarısını örtüyle kapattığınızda oyuncağı buluyor mu?
Bebek üç oturum üst üste ilgisini çeken bir oyuncağın yarısını örtüyle kapattığınızda oyuncağı buluyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek rahat bir zemine oturtunuz, siz de bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde oturunuz.

2 Köpük oyuncağından 2-3 saniye köpük çıkmasını sağlayınız. Baloncuklar üzerine konuşunuz.

3 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz tekrar köpük çıkarmanız için sizinle göz kontağı kurup kurmadığını gözlemleyiniz.

4 Bebeğinizin göz teması kurmasını bekleyiniz.

5 “Bir daha?” diyerek köpük oyuncağından köpük çıkmasını sağlayınız.

7-9 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.7. İstediğini elde etmek için yetişkini aracı olarak kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.2. Yetişkinle göz kontağı kurar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz istediğini elde etmek için sizi aracı olarak kullanıyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde istediğini elde etmek için sizi aracı olarak kullanırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Baloncuk oyuncağı/tabancası.

UYGULAMA
Bebeğinizi rahat düz bir zemine, mama sandalyesine ya da başka birinin (örneğin babasının) kucağına oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana baloncuk çıkaran oyuncağı koyunuz. "Aaa, ... (bebeğin adı) bak, burada ne var?" diyerek bebeğinizin dikkatini baloncuk çıkaran oyuncağın üzerine çekiniz. Bebeğinizin oyuncağı incelemesi için 4-5 saniye bekleyiniz. Ardından baloncuk çıkaran oyuncak ile 2-3 saniye baloncuk çıkarınız ve 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz tekrar köpük çıkarmanız için sizinle göz kontağı kurarsa ve tekrar yapmanız için sesler çıkarırsa "Bir daha?", "Bir daha mı yapalım?" diyerek bebeğinize gülümseyiniz ve tekrar baloncuklar çıkarınız. Bebeğiniz köpük çıkarmanız için sizinle göz kontağı kurmazsa 2-3 saniye boyunca tekrar baloncuk çıkaran oyuncak ile baloncuk çıkarınız, ardından 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine baloncuk çıkarmanız için sizinle göz kontağı kurmazsa bebeğinizin yüzünü takip ederek ya da baloncuk oyuncağına bakıyorsa oyuncağı göz hizanıza getirerek siz bebeğinizle göz kontağı yakalamaya çalışınız. Göz kontağı kurar kurmaz "Bir daha?", "Bir daha mı yapalım?", "Devam edelim mi?" diyerek bebeğinize gülümseyiniz ve baloncuk çıkaran oyuncakla yine baloncuklar çıkarınız. Bu rutini 3-4 kez tekrarlayınız. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında oyuncaktan çıkan köpüklerin bebeğinizin gözüne, ağzına gelmemesine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Bu kazanıma yönelik etkinlikleri uygun zamanda ve uygun yerlerde tekrar ederek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, sallanınca veya düğmesine basılınca müzik çalan bir oyuncak ile uygulamayı tekrarlayınız. Bebeğiniz tekrar müzik çalmanız için sizinle yüz kontağı kurarsa "Bir daha?", "Bir daha mı yapalım?", "Devam edelim mi?" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz ve oyuncağın müzik çalmasını sağlayınız. Uygulamaya kaldığınız yerden bebeğinizin sizinle yüz kontağı kurması için devam ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, her uygulamada bebeğinizin sizinle göz kontağı kurma süresini uzatmaya çalışınız. Baloncuk çıkaran oyuncak, bebeğinizin ilgisini çekmiyorsa uygulamayı bebeğinizin ilgisini çeken başka bir oyuncak ile tekrarlayınız. Bebeğinizin oyuncak ile oynamasını engelleyecek bir davranışta bulununuz (Örneğin arabayı süreceği yeri elinizle kapatınız.). 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yaptığınız davranışı bırakmanız için (örneğin elinizi arabayı süreceği yerden çekmeniz için) sizinle göz kontağı kurarsa "Devam etmek istiyorsun, peki." diyerek ilgi duyduğu oyuncak ile oynamasına izin veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğiniz bir yiyecek istediğinde birkaç tane/biraz vererek bebeğinizin o yiyecekten tekrar almak için sizinle göz kontağı kurmasına fırsat verebilirsiniz. Örneğin bebeğiniz meyve püresini tekrar almak istediğinde, bebeğinize sadece bir kaşık püre verip bekleyiniz.
• Bebeğinizin sevdiği yiyecek/oyuncak/nesneleri bebeğinizin ulaşamayacağı hâle getiriniz. Bebeğinizin yiyeceği/oyuncağı/nesneyi almak için sizinle göz kontağı kurup kurmadığını gözlemleyiniz.
• Bebeğinizin sevdiği yiyecek/oyuncak/nesneleri şeffaf kilitli buzdolabı poşetine, plastik saklama kabına koyarak bebeğinizin oyuncak/nesneye ulaşmak için sizinle göz kontağı kurmasına fırsat verebilirsiniz.
• Bebeğinizin bir rutinin devam etmesini beklemesi için fırsatlar oluşturunuz. Örneğin bebeğinizle oyuncak atı "Pam, pam, pam." diyerek zıplatınız. Bu rutini 3-4 kez tekrarlayınız. Ardından "Pam, pam, pam." demeden atı zıplatınız ve bebeğinizin sizinle göz kontağı kurup kurmadığını gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz istediğini elde etmek için sizi aracı olarak kullanıyor mu?
Bebek üç oturum üst üste istediğini elde etmek için sizi aracı olarak kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir zemine oturtunuz, siz de onun karşısına oturunuz.

2 Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alanda kurmalı oyuncağı çalıştırınız.

3 Bebeğinizin kurmalı oyuncakla ilgilenmesi için süre veriniz.

4 Bebeğinizin bakışlarını siz ve oyuncak arasında değiştirmesini bekleyiniz.

7-9 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.8. İlgisini ya da dikkatini paylaşmak için bakışını nesne ve yetişkin arasında değiştirir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.5. Bakışını bir nesneden diğerine yöneltir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz ilgisini ya da dikkatini paylaşmak için bakışını nesne ve sizin aranızda değiştiriyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde ilgisini ya da dikkatini paylaşmak için bakışını nesne ve sizin aranızda değiştirirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Kurmalı bir oyuncak.

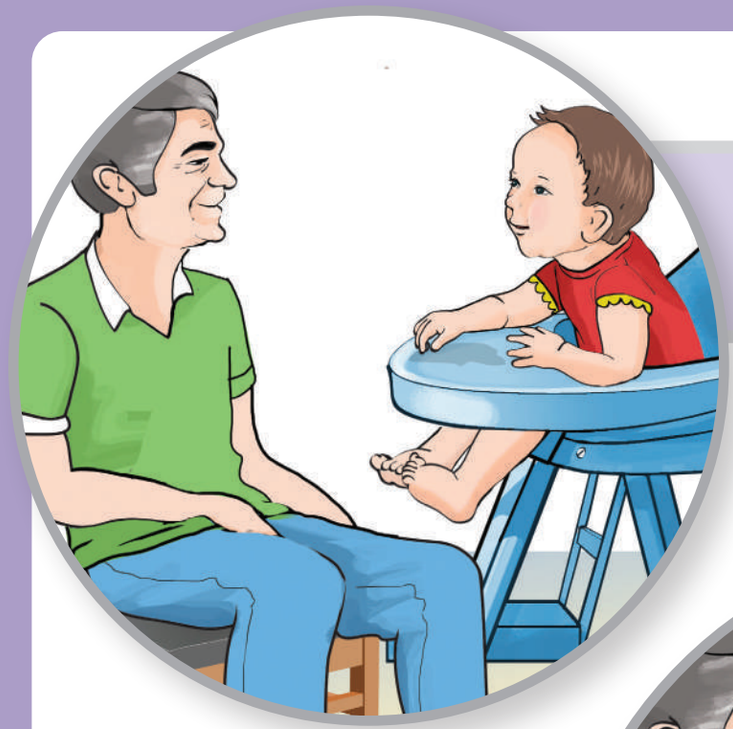
UYGULAMA
Bebeğinizi rahat bir zemine, mama sandalyesine ya da babasının kucağına oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana kurmalı oyuncağı koyunuz. "Aaa, ... (bebeğin adı) bak burada ne var?" diyerek bebeğinizin dikkatini oyuncağa çekiniz. Bebeğinizin oyuncağı incelemesi için 2-3 saniye bekleyiniz. Ardından oyuncağı kurup hareket etmesi için bırakınız. Bebeğinizi 4-5 saniye gözlemleyiniz. Bebeğiniz ilgisini/dikkatini paylaşmak için bakışını kurmalı oyuncak ve sizin aranızda değiştirirse "Evet, ... (oyuncağın adı) yürüyor." deyiniz. Bebeğiniz ilgisini/dikkatini paylaşmak için bakışını kurmalı oyuncak ve sizin aranızda değiştirmezse kurduğunuz oyuncağı bebeğinizin hemen yanında çalıştırınız. Bebeğinizi 4-5 saniye gözlemleyiniz. Bebeğiniz yine ilgisini/dikkatini paylaşmak için bakışını oyuncak ve sizin aranızda değiştirmezse aynı oyuncaktan bir tane daha çıkarıp onu da kurarak diğeri ile birlikte art arda çalıştırınız ve bebeğinizi 4-5 saniye gözlemleyiniz. Bebeğiniz yine bakışlarını oyuncaklar ile sizin aranızda değiştirmez ise abartılı jestlerle ve mimiklerle "Aaa, bunlar yürüyor!" diyerek oyuncağı işaret ediniz. Bebeğiniz oyuncaklara ve size bakarsa "Evet ..... (oyuncağın adı) çok güzel gidiyorlar değil mi?" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz ve bu oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve kurmalı oyuncağın üzerinde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

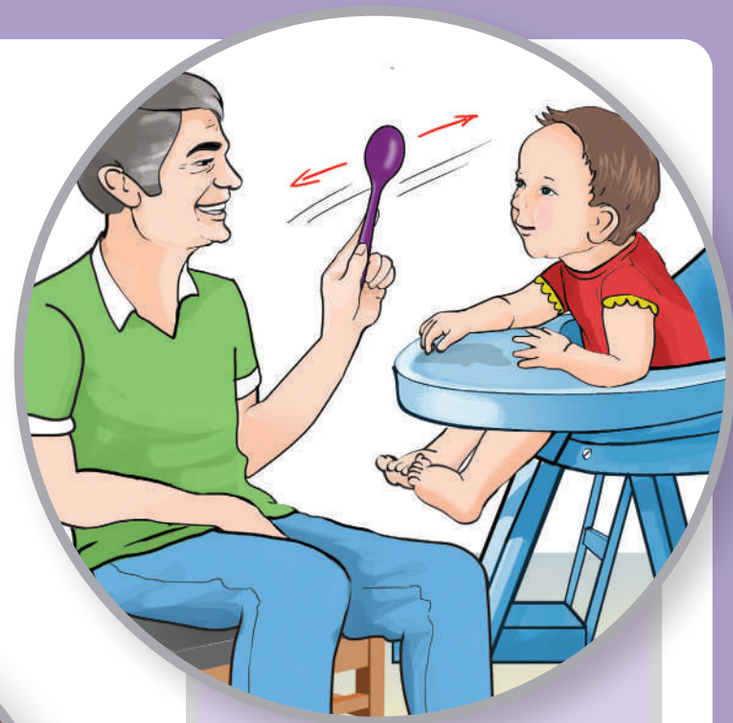
YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, zilli bir top ya da sesli kurmalı bir oyuncak ile uygulamayı tekrarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, kurmalı oyuncak ilgisini çekmiyorsa bebeğinizin ilgisini çeken bir oyuncak/nesne ile uygulamayı tekrarladığınızdan ve bebeğinizin dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Kırık bir oyuncağı, bebeğinizin bir süre kırık değilmiş gibi görmesini sağlayıp kendisine veriniz. Oyuncağın iki parçaya veya parçalara ayrılmasını bekleyiniz. Bebeğinizin ilgisini/dikkatini paylaşmak için bakışını kırık oyuncak ve sizin aranızda değiştirmesine fırsat vererek etkinliği çeşitlendirebilirsiniz.
• Biberonu ters bir şekilde tutarak bebeğinize süt içirmeye çalışınız. Bebeğinizin ters biberona ilişkin ilgisini/dikkatini paylaşmak için biberon ve sizin aranızda bakışını değiştirip değiştirmediğini gözlemleyebilirsiniz.
• Bebeğinizin mama sandalyesine boş bir kâseyi koyup bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğinizin mamasının olmamasına ilişkin ilgisini/dikkatini paylaşmak için boş kâse ve sizin aranızda bakışını değiştirmesine fırsat vererek etkinliği çeşitlendirebilirsiniz.
• Bebeğinizi boş küvete oturtunuz. Bebeğinizin küvetin boş olmasına ilişkin ilgisini/dikkatini paylaşmak için boş küvet ve sizin aranızda bakışını değiştirmesine fırsat oluşturabilirsiniz.
• Dışarıdan kamyon gibi gürültülü bir araç geçerken bebeğinizin bakışını pencere ve sizin aranızda değiştirip değiştirmediğini gözlemleyebilirsiniz.
• Bebeğinizle kitap okumadan önce kitabın arasına anne/baba veya kendisinin fotoğrafını koyunuz. Bebeğinizin fotoğraf olan sayfaya geldiğinizde fotoğrafa ilişkin ilgisini/dikkatini paylaşmak için biberon ve sizin aranızda bakışını değiştirip değiştirmediğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz ilgisini ya da dikkatini paylaşmak için bakışını nesne ve sizin aranızda değiştiriyor mu?
Bebek üç oturum üst üste ilgisini ya da dikkatini paylaşmak için bakışını nesne ve sizin aranızda değiştirirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi mama sandalyesine oturtunuz.

2 Bebeğinizin aşina olduğu bir kaşığı gözünün önünde yavaşça sallayınız ve kaşığı hareket ettirerek dikkatini kaşığa çekiniz.

3 Bebeğinizin dikkatinin kaşığa yöneldiğinden emin olduktan sonra kaşığı eline alıp incelemesine izin veriniz.

EŞLEME/SINIFLAMA BECERİLERİ (ESF)

KAZANIM: ESF 9.1. Tanıdığı nesne, oyun ya da ortamlara hareketleriyle tepki verir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.2. Aşina olduğu nesneleri ya da kişileri tanıdığını nesneye/kişiye uzanmaya çalışma, ses çıkarma gibi tepkilerle belli eder.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz tanıdığı nesne, oyun ya da ortamlara hareketleriyle tepki veriyor mu? Bebeğinizi gözlemlediğinizde dört denemenin üçünde tanıdığı nesne, oyun ya da ortamlara hareketleriyle tepki verirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin tanıdığı bir mama kaşığı.

UYGULAMA
Bebeğiniz tanıdığı nesne, oyun ya da ortamları, ayaklarıyla tekme atar gibi hareketler yapma, kollarıyla çeşitli hareketler yapma, gülümseme, sakinleşme, gürültü gibi sesler çıkarma, her zamankinden daha fazla hareketli olma, daha hızlı nefes alıp verme gibi tepkiler yoluyla belli etmektedir. Örneğin bebeğiniz biberonunu gördüğünde beslenmeyi umduğunu belli etmek için ayaklarını hareket ettirmekte veya tekme atmakta, sizi kendisine gülümserken gördüğünde o da gülümsemekte ve kollarını açarak kucağa alınmayı umduğunu belli etmekte ya da tanıdığı oyuncağını gördüğünde ise sakinleşmekte ve gülümsemektedir.
Bu beceriyi çalışmak için beslenme rutininde bebeğinizi mama sandalyesine destekle oturtunuz. Bebeğin dikkatini elinizdeki kaşığa çekmek için tanıdığı bir kaşığı bebeğinizin gözünün önünde yavaşça sallayınız veya kaşığı hareket ettirerek görüş alanına getiriniz. Dikkatinin kaşığa yöneldiğinden emin olduktan sonra kaşığı eline alıp incelemesine izin veriniz. Bebeğinizin gün içinde tanıdığı nesne, oyun ya da ortamlara hareketleriyle tepki verip vermediğini dikkatle gözlemleyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Bebeğinizin kendisine sürekli bakım veren kişi olarak sizinle diğer yetişkinler arasında bir ayrım yapmaması ya da farklı tepkilerde bulunmaması, aşırı derecede bir nesneye/oyuncağa bağımlı olması, onu tercih etmesi ya da hiçbir nesneye/oyuncağa karşı ilgi göstermemesi gelişimsel bir riskin belirtisi olabilir. Bu konuda bir uzmana başvurunuz.
• Bebeğinizin eline, boğulma riskinden dolayı kendi yumruğundan daha küçük nesneler vermemeye dikkat ediniz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 1-2 dakika bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce çevreyi düzenleyiniz. Bebeğinizin aşina olduğu sesler üzerinden nesneleri ayırt etmesi için sesli oyuncaklar kullanınız ve bu sesli nesne ve oyuncakları günlük rutinler içinde kullanınız. Çevrede bebeğinizin hareket etmesini kısıtlayacak, güvenlik riski oluşturacak hiç bir engel olmamalıdır. Bebeğiniz için oyuncak/nesne seçiminizde gerektiğinde daha büyük, zıt/parlak renkli ve sesli olanları tercih ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, nesneye ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız ya da gerekirse bebeğinizle birlikte daha sakin bir ortama gidiniz. Seçeceğiniz oyuncağın/nesnenin ışıklı, parlak renkli, ilgi uyandırıcı olmasına dikkat ediniz. Tek seferde bir yönerge veriniz. Bebeğinizin verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, kendisini yeterli ve bağımsız bir birey olarak görmesini engelleyecek gereksiz/aşırı fiziksel yardım sağlama, onun yerine yapma gibi eylemlerden kaçınınız. Beceriyi çalışırken gerekirse bebeğinize daha uzun zaman ayırınız. Bebeğinizin fiziksel hareketlerle tepki vermesi çok mümkün değil ise bakışlarla verdiği tepkilerini de kabul edebilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Uygulamalarda bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Çevresinde olup bitenleri anlamasına yardım etmek için bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net cümleler kullanınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek yeni etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Gün içinde bebeğinize, güvenli ve onun gelişimine uygun nesneler/oyuncaklar/araç-gereçler veriniz. Bebeğinizi farklı ortamlara götürerek onun farklı kişilerle tanışmasını sağlayınız. Bu nesne, oyun ya da ortamlara hareketleriyle/sesleriyle verdiği tepkileri gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste tanıdığı farklı nesne, oyun ya da ortamlara hareketleriyle tepki verirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Destekleyerek oturttuğunuz bebeğinizin önüne farklı büyüklükte, şekillerde, renklerde ve dokularda oyuncaklar/nesneler koyunuz.

2 Bebeğinizin bunları çeşitli yollarla (elle dokunma, ağza götürme, evirip çevirme, yere vurma, sallama vb.) incelemesini sağlayınız.

3 Bebeğin nesneleri keşfetmesine izin veriniz.

7-9 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.9. Elinde tuttuğu nesneleri inceler.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• OSO 8.2. Nesneleri sallayarak, vurarak ya da atarak keşfedici oyunlar oynar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize büyüklük, şekil, renk ya da doku açısından farklı özellikte birkaç nesne/oyuncak veriniz. Bebeğiniz üç denemenin ikisinde elinde tuttuğu nesneleri incelerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Pelüş bir oyuncak, tenis topu büyüklüğünde içinde sünger parçaları olan dışı farklı dokularda (polar, kadife, deri, keçe gibi) kumaş kaplı toplar, sünger, içinde farklı nesnelerin olduğu (su, nohut, şeker, pirinç gibi) plastik su şişeleri, çeşitli Lego parçaları

UYGULAMA
Bebeğinizin bilişsel becerilerini desteklemek için ebeveyn olarak bebeğinizin çevresini gelişim özelliklerine, ilgilerine ve gereksinimlerine göre farklı pek çok uyaranlarla zenginleştirmeniz ve her nesneyi/oyuncağı/araç gereci/yiyeceği birer öğretici olarak görüp fırsata dönüştürmeniz gerekmektedir. Bu beceriyi çalışmak için, yere yumuşak bir örtü seriniz ve bebeğinizi yastıklarla destekleyerek oturtunuz. Önüne farklı büyüklükte, şekillerde, renklerde ve dokularda oyuncaklar/nesneler koyunuz. Örneğin pelüş bir oyuncak, polar/kadife/deri/keçe kumaş parçaları, sünger, içine su, nohut, şeker, pirinç koyduğunuz ve ağzını sıkı bir şekilde kapattığınızdan emin olduğunuz plastik su şişeleri büyük-küçük/uzun-kısa/plastik-tahta/parlak-mat renkli lego parçaları, etkinlikle ilgili amacınıza hizmet edecektir. Bu nesneleri bebeğinizin önüne bıraktığınızda onu gözlemleyiniz. Bebeğinizi, elle dokunma, ağza götürme, evirip çevirme, yere vurma, sallama gibi yollarla bunları incelemesi için cesaretlendiriniz. Farklı dokulardaki kumaş parçalarını hem eliyle hem de ayaklarıyla tanımasına yardım etmek için bebeğinizin çoraplarını da çıkartınız. Dokuları fark ettiği andaki tepkilerini gözlemleyiniz. Eline bir nesne/oyuncak aldığında bu nesneyle/oyuncakla ilgili konuşunuz. Nesnelere ilişkin özellikleri onların isimlerini söyleyerek bebekle sohbet ediniz. Daha sonra, ilgisi devam edene kadar bu oyuncaklarla/nesnelerle bir süre birlikte oynayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatinin nesnelerde/oyuncaklarda olduğundan emin olunuz. Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Nesnelerin/oyuncakların batıcı, delici, kesici, yakıcı özellikte olmamasına özen gösteriniz. Çanta, torba gibi eşyalarla veya kurdele gibi uzun ipleri olan oyuncaklarla çalışıyorsanız, bebeğinizi gözetimsiz olarak yalnız bırakmayınız. Nesneleri/oyuncakları rastgele önüne koyup uzaklaşmayınız. Farklı duyularını kullanarak çevresini keşfetmesi için bebeğinize rehberlik ediniz.
• Bebeğinizi doğrudan ışık kaynağının önüne oturtmanız nesneleri dikkatlice izlemesini zorlaştıracaktır. Bu nedenle, ışık kaynağının bebeğinizin arkasında olmasına dikkat ediniz.
• Şişelerin ağzının iyi kapandığından emin olunuz.
• Bebeğinizi oturttuğunuz yerin temiz olmasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmaya başlamadan önce adını söyleyerek dikkatinin sizde olmasını sağlayınız. Nesneleri/oyuncakları dokunarak tanımasına fırsat veriniz. Kullanacağınız nesnenin/oyuncağın büyüklüğüne görme kaybının derecesine göre karar veriniz. Bebeğiniz az görüyorsa, daha parlak renkli, dokulu, hareketli ve sesli oyuncakları tercih etmeye ve seçtiğiniz oyuncakla kutunun zıt renklerde olmasına dikkat ediniz. Bebeğiniz için oda ışığını ve ısısını onun rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekli görürseniz ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin nesneleri/oyuncakları en kolay göreceği, tutacağı ve bunlarla işlemler yapacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde bebeğiniz nesneyi/oyuncağı tutamıyorsa fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu nesneleri/durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğiniz nesneleri amacına uygun olarak oynayıp kullanmak yerine nesnenin bir ayrıntısına takılarak sürekli onunla ilgilenebilir. Bu nedenle, bebeğiniz için seçeceğiniz nesnenin parlak renkli olmamasına, özellikle de dönerek hareket eden bir oyuncak olmamasına dikkat ediniz. Bebeğiniz kullandığınız nesnelerle/oyuncaklarla kendini uyarıcı davranışlar sergilerse bunun yerine başka bir nesne/oyuncak bulunuz. Bir süre sonra tekrar bu nesneyi/oyuncağı kullanmayı deneyiniz. Sonraki denemelerinizde de benzer sorunlar yaşanıyorsa bu nesneyi/oyuncağı hiç kullanmayınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, elinde tuttuğu büyüklük, şekil, renk ya da doku açısından farklı olan nesneleri inceleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Birlikte parka çevre gezisine çıkınız. Yere bir örtü seriniz ve bebeğinizi çimenlerin üzerine bırakınız. Çevrede gördükleriniz hakkında açıklamalar yapınız. Yakınınızdan geçen farklı insanları izlemesi için dikkatini çekiniz. Çevreden çeşitli nesneler (örneğin yaprak, dal parçası, kozalak, farklı özellikte taşlar vb.) toplayınız ve bebeğinizin bunları gözetiminiz altında incelemesine yardım ediniz.
• Evinizin balkonuna, bahçesine (ya da uygun yerine) küçük bir kum havuzu oluşturunuz. Havuzu bazen ince kumlarla bazen de farklı büyüklükte taşlarla doldurunuz. Gözetiminiz altında kumlara/taşlara dokunmasına ve oynamasına rehberlik ediniz.
• Birlikte sahile gittiğinizde farklı özellikte taşlar ve deniz kabukları toplayınız. Bebeğinizin gözetiminiz altında bunları incelemesine, oyuncak kova ve kürek yardımıyla çeşitli oyunlar kurmasına yardım ediniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz üç denemenin ikisinde bağımsız olarak elinde tuttuğu nesneleri incelerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek halıya oturtunuz. Siz de karşısına oturunuz.

2 Ona iki eliyle tutabileceği bir çember uzatınız.

3 Bu çemberle kısa süre oynamasını bekleyiniz.

4 Bir süre bekledikten sonra, bebeğinize alması için ikinci bir oyuncak uzatınız.

5 Bebeğiniz yeni oyuncağı almak için bir elini çemberden çektiğinde, kolundan nazikçe yönlendirerek çemberi diğer eliyle tutmasını sağlayınız.

6 Bebeğin çemberi diğer eline almasını sağlayınız.

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.10. Bir nesneyi bir elinden diğer eline geçirir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.5. Bakışını bir nesneden diğerine yöneltir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize oyuncak bir çember veriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde bu nesneyi bir elinden diğer eline geçirise bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Oyuncak.
• Oyuncak çember.

UYGULAMA
Bebeğiniz oyuncaklarıyla oynadığı sırada bu beceriyi kendiliğinden kazanabilir. Bebeğiniz bu beceriyi kendiliğinden kazanmadıysa onun keyifli bir zamanında bebeğinize destek olarak onu halıya oturtunuz. Siz de karşısına oturunuz. Ona iki eliyle tutabileceği bir çember uzatınız. Bir süre bu çemberle oynaması için bekleyiniz. Bir süre bekledikten sonra, alması için ikinci bir oyuncak uzatınız. Bebeğiniz yeni oyuncağı almak için bir elini çemberden çektiğinde, kolundan nazikçe yönlendirerek çemberi bu boş eliyle tutmasını sağlayınız. O sırada "Hoop oyuncak bu elde, hoopp oyuncak şimdi buraya geçti." gibi bir ifadeyle oyuncağın bir elinden diğerine geçtiğine dikkatini çekiniz. Bebeğiniz önerdiğiniz ikinci oyuncağı almak istemiyor veya elindeki oyuncağı hiç bırakmak istemiyorsa ikinci oyuncağı alması için önermekten vazgeçiniz. Sadece çemberle çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatinin çemberde olmasını sağlayınız.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bebeğinizi bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çemberin büyüklüğüne bebeğinizin görme kaybının derecesine göre karar veriniz. Etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin çemberi elleriyle dokunarak tanımasına fırsat veriniz. Gerektiğinde çemberin etrafına küçük ziller monte ederek sesler çıkarmasını sağlayınız. Bebeğiniz için oda ışığını ve ısısını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekli görürseniz ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, motor becerileri doğrultusunda nesneyle en kolay şekilde etkileşim kurabileceği uygun pozisyonda yerleştiriniz. Gerekli görürseniz fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu nesneleri/durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğiniz nesneleri amacına uygun olarak oynayıp kullanmak yerine nesnenin bir ayrıntısına takılarak sürekli onunla ilgilenebilir. Bu nedenle, bebeğiniz için seçeceğiniz nesnenin mat renklerde olmasına özellikle de dönerek hareket eden bir oyuncak olmamasına dikkat ediniz. Bebeğiniz kullandığınız nesnelerle/oyuncaklarla kendini uyarıcı davranışlar sergilerse bunun yerine başka bir nesne/oyuncak bulunuz. Bir süre sonra tekrar bu nesneyi/oyuncağı kullanmayı deneyiniz. Sonraki denemelerinizde de benzer sorunlar yaşanıyorsa bu nesneyi/oyuncağı hiç kullanmayınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda dikkatini dağıtacak başka nesne bulundurmayınız. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, bir nesneyi bir elinden diğer eline geçirme etkinlikleri planlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz üç denemenin ikisinde bağımsız olarak elinde tuttuğu nesneleri incelerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

12
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
7-9
AY

KİŞİSEL BAKIM RUTİNLERİNİ ANLAMA (KBR)

KAZANIM: KBR 4.5. Gün içinde bir veya iki kez belirli saatlerde uyur.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

• SA 11.3. Yetişkinin davranışlarını takip ederek rutini başlatmasını bekler.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğiniz gün içinde bir veya iki kez belirli saatlerde uyuyor mu?

Bebek dört denemenin üçünde gün içinde bir veya iki kez belirli saatlerde uyursa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bebeğinizin uyuması için belirli saatler seçiniz (örneğin 11.00'de emzirdikten/ek gıda verdikten sonra veya 14.00'te oyun/etkinlik zamanından sonra vb.). Örneğin saat 11.00'e yaklaştığında emzirme/ek gıda verme rutininizi tamamlayınız. Ardından bebeğinizi yatağına yatırınız. "Uykusu gelmiş benim bebeğimin?" deyiniz. Bebeğinize ninni söyleyerek bebeğinizin uyumasına yardımcı olunuz. 1-2 dakika bekleyiniz. Bebeğiniz belirlediğiniz saatte uyumazsa bebeğinizin uykuya en kolay daldığı rutini tekrarlayarak bebeğinizin uyumasını sağlayınız. Aynı adımları takip ederek belirlediğiniz saatlerde uygulamayı hep tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

• Uyku zamanlarında konuşurken ses tonunuzun yumuşak ve sevecen olmasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

• İşitme yetersizliği olan bebek için, uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

• Belirli saatlerde, örneğin bebeğiniz uyumadan önce, bebeğinizi aynı oyuncakla/nesneyle oynatabilirsiniz.

• Bebeğinizi belirlediğiniz saatlerde uyutmadan önce bebeğinizin ellerine, ayaklarına, bileklerine, karnına, boynuna bebek yağı ile hafifçe masaj yaparak bunu bir rutine dönüştürebilirsiniz.

• Bebeğinizi belirlediğiniz saatlerde uyutmadan önce her seferinde aynı ses tonu ve vurguyla "İyi uykular!" diyerek bebeğinize bir iyi uykular öpücüğü kondurunuz. Bunu bir rutin hâline getirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğiniz gün içinde bir veya iki kez belirli saatlerde uyuyor mu?

Bebek üç oturum üst üste gün içinde bir veya iki kez belirli saatlerde uyursa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizle karşılıklı oturunuz ve ortanızda ışıklı, sesler çıkaran bir oyuncak çalıştırınız.

2 6-7 saniye sonra oyuncağı durdurunuz ve bebeğinizin yeniden çalıştırmanız için seslerle, bakışlarla ya da davranışlarla mesaj vermesini bekleyiniz.

3 Mesajını aldıktan sonra "Devam etmek mi istiyorsun? Tamam, devam edelim." diyerek bu yaptığı ile sizin davranışınız arasında bağlantı kurmasına yardım ediniz.

4 Oyuncağı yeniden çalıştırınız.

7-9 AY

NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİ (NSİ)

KAZANIM: NSİ 5.4. İstediğini elde etmek için yetişkini aracı olarak kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.2. Yetişkinle göz kontağı kurar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize bir süre sonra kendiliğinden duracak olan sesli, hareketli ve ilgisini çeken bir oyuncak veriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde istediğini elde etmek için yetişkini aracı olarak kullanırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Işıklı ve sesli bir oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğiniz, istediği bir nesneye veya hizmete ulaşmak için bir eylemi sizin yapmanızı isteyebilir. Bunun için sesler çıkarma, bakışlarını size yöneltme, elinize dokunma gibi çeşitli yollara başvurabilir. Bu beceriyi gün içinde ek bir öğretim oturumu hazırlamadan da doğal ortamda çalışabilirisiniz.
Bu amaçla, bebeğinizle karşılıklı oturup ayağınıza ışıklı, sesli müzikli bir oyuncağı bebeğinizle sizin aranızda kalacak biçimde çalıştırınız. 6-7 saniye çalıştıktan sonra oyuncağı durdurunuz ve bebeğinize bakarak 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğinizin size onu yeniden çalıştırmanız için seslerle, bakışlarla ya da davranışlarla mesaj vermesini bekleyiniz. Mesajını aldıktan sonra "Devam etmek mi istiyorsun? Tamam, devam edelim." diyerek bu yaptığı ile sizin davranışınız arasında bağlantı kurmasına yardım ediniz. Bebeğiniz istediğini elde etmek sizi kullanabileceğini anlamaya başladığında, bağımsızlığını desteklemek amacıyla size hemen ulaşmaması için aranızdaki mesafeyi aşamalı olarak artırınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Oyuncaklarla ya da nesnelerle ilgilenmesi için birlikte oynamanız önemlidir.
• Bebeğinize korunaklı/güvenilir, sağlıklı, aktif şekilde keşifler yapacağı bir iç ve dış mekân sağlayınız. Bu çevreyi bebeğinizi neden-sonuç ilişkilerini öğrenmeyi teşvik edecek şekilde farklı birçok oyuncak ve araç gereç ile zenginleştirip düzenleyiniz. Güvenilir, kolay kırılmayan, ilgi çekici, merak uyandırıcı oyuncakları bebeğinizin kolayca ulaşabileceği bir yere yerleştiriniz. Seçtiğiniz oyuncağın hem eğlendirici hem de eğitici özelliği olmasına dikkat ediniz.
• Bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini doğrudan gözlemleyip denemesi için gün içinde pek çok fırsat oluşturunuz. Neden-sonuç ilişkilerini sözel olarak açıklamak yerine uygulamalı olarak göstermeniz, sizi amacınıza daha kolay ulaştıracaktır. Bu yaştaki bebeğiniz eylemlerinin sonucunu gördükten sonra, mimik ve vücut hareketleriyle olayların sonucuna/sonuçlarına ilişkin çıkarımlar/yorumlar yapmasını bekleyebilirsiniz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce çevreyi düzenleyiniz. Çevrede bebeğinizin hareket etmesini kısıtlayacak, güvenlik riski oluşturacak hiç bir engel olmamalıdır. Gerektiğinde oyuncağın daha büyük boyutlu olanlarını temin ediniz. Bebeğinizin hoşuna giden sesler çıkaran bir oyuncağı çalıştırarak rutinler oluşturup 4-5 kere arka arkaya çalıştırabilirsiniz. Daha sonra 4-5 saniye çalıştırmadan bekleyip bebeğinizin sizden istemesini sağlayabilirsiniz. Bebeğinizle gün içinde bol bol konuşunuz ve olan biteni ona açıklayarak anlatınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinizin hoşuna giden ışıklı bir oyuncağı kurup 4-5 kere arka arkaya çalıştırınız. Daha sonra 4-5 saniye çalıştırmadan bekleyip bebeğinizin sizden istemesini sağlayınız. Tek seferde bir yönerge veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz. Bebeğiniz ses çıkartamıyorsa işaret ederek ve eylemlerde bulunarak size isteğini anlatmasını bekleyiniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, kendisini yeterli ve bağımsız bir birey olarak görmesini engelleyecek gereksiz/aşırı fiziksel yardım sağlama, onun yerine yapma gibi eylemlerden kaçınınız. Beceriyi çalışırken gerekliyse bebeğinize daha uzun zaman ayırınız ve oyuncakları ve nesneleri kavramasını ve tutmasını kolaylaştıracak düzenlemeler yapınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Çevresinde olup bitenleri anlamasına yardım etmek için bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net cümleler kullanmanız gerekmektedir. Bebeğiniz sizinle göz teması kurmadığında, nazikçe çenesinden tutarak başını kendinize döndürünüz ve bakmasını sağlayınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, istediğini elde etmek için yetişkini aracı olarak kullanma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bebeğinizin oyun oynadığı bir anda dikkatini çekerek karşısına oturunuz. Bebeğinizin izlemekten ve dinlemekten keyif alacağı bir müzik kutusunu ya da ışıkları yanıp sönen, sesli bir oyuncak topu çalıştırarak önüne koyunuz. Dikkatinin oyuncakta olmasını sağlayınız. Sizi görmesi için mutlaka odada yakınında kalınız. Bir süre sonra oyuncak duracaktır. Bebeğiniz oyuncak durduğunda tekrar çalışmasını isteyecek ve oyuncağı elleme, vurma gibi eylemlerde bulunacaktır. Oyuncağı çalıştıramazsa sıkılıp vazgeçebilir ve geri çekilebilir ya da oyuncakla fiziksel bir temasta bulunmadan çeşitli yollarla dikkatinizi çekip istediğini elde etmek için sizi kullanabilir. Bebeğiniz vazgeçtiğini gözlemlediğiniz anda veya denemelerine rağmen başarısız olduğunu gözlemlediğinizde yanına yaklaşarak "Çalışmasını mı istiyorsun? Al bakalım." diyerek oyuncağı tekrar çalıştırınız. Gerekli durumlarda size başvurabileceğini söyleyiniz. Bebeğinizle birlikte bir süre bu oyuncakla oynayınız.
• Sevdiği bir oyuncağını sizi izlediğini gördüğünüz bir anda ulaşamayacağı kadar yükseklikte olan çekmece gözüne koyunuz. Bebeğinizin oyuncağı almak için emekleyerek gitme, duvardan destek alarak kalkma, uzanma gibi eylemlerde bulunup bulunmadığını izleyerek tepkilerini gözlemleyiniz. Bebeğiniz oyuncağa ulaşamadığında sıkılıp vazgeçebilir ve geri çekilebilir ya da çeşitli yollarla dikkatinizi çekip istediğini elde etmek için sizi kullanabilir. Bebeğiniz oyuncağı almaktan vazgeçtiğini gözlemlediğiniz anda yanına yaklaşarak "Oyuncağı mı istiyorsun? Al bakalım." diyerek oyuncağını veriniz ve gerekli durumlarda size başvurabileceğini söyleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak istediğini elde etmek için yetişkini aracı olarak kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi mama sandalyesine oturtunuz. Siz de elinize bebeğinizin daha önce görmediği, tek düğmeli, basınca ışık ve ses çıkaran ilgi çekici bir oyuncak alıp "Anneyle oyun zamanı geldi." diyerek karşısına oturunuz.

2 Oyuncağı masaya koyunuz ve bebeğinizin dikkatini bu oyuncağa çekiniz. Oyuncağı incelemesi ve bir süre kendi başına oynaması için zaman tanıyınız.

3 Öncelikle sözel yönergeyle dikkatini düğmeye çekip düğmeyi görmesini sağlayınız. Gerektiğinde bebeğinizin elinden tutarak fiziksel yardımla düğmeye basmasına yardım ediniz.

4 Oyuncak çalıştıktan sonra bebeğin oyuncakla ilgilenmesi için süre veriniz.

7-9 AY

NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİ (NSİ)

KAZANIM: NSİ 5.3. Nesneler üzerinde gerçekleştirdiği eylemlerle sonuçları arasında tekrarlayan tepkilerle ilişki kurar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.4. Elindeki nesne ile bir süre oynar.
• OSO 8.2. Nesneleri sallayarak, vurarak ya da atarak keşfedici oyunlar oynar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize tek düğmeli basınca ses çıkaran bir oyuncak veriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde nesneler üzerinde gerçekleştirdiği eylemlerle sonuçları arasında tekrarlayan tepkilerle ilişki kurarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Tek düğmeli basınca ses çıkaran bir oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğiniz eylemleri sonucu bir şeyin olduğunu/bir şeyin değiştiğini/bir şeye yol açtığını fark ettiği zaman, onu yine yapmak için eylemini tekrar tekrar yapmak isteyecektir.
Bu beceriyi çalışmak için, bebeğinizi keyifli olduğu ve tüm ihtiyaçlarını giderdiğiniz bir zaman, mama sandalyesine oturtunuz. Elinize bebeğinizin daha önce görmediği, tek düğmeli, basınca ışık ve ses çıkaran ilgi çekici bir oyuncak alarak "Anneyle oyun zamanı geldi." deyiniz. Oyuncağı masaya koyunuz ve bebeğinizin dikkatini bu oyuncağa çekiniz. Oyuncağı incelemesi ve bir süre kendi başına oynaması için zaman tanıyınız. Bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz, oyuncağın üzerindeki düğmeyi fark edip eliyle/parmağıyla düğmeye bastığında oyuncaktan hoş melodiler gelecektir. Dolayısıyla bu eylem, bebeğinizin oyuncaktan keyif almasına yol açacak ve bebeğiniz düğmeye basma eylemini tekrarlı olarak yapmak isteyecektir. Bebeğiniz oyuncağı incelerken düğmeyi fark edemiyorsa öncelikle sözel yönergeyle dikkatini düğmeye çekiniz. Sözel ipucunuz yetersiz kalıyorsa, eliyle/parmağıyla düğmeye basamıyorsa ve gerekliyse bebeğinizin elinden tutarak fiziksel yardımla düğmeye basmasına yardım ediniz. Çıkan melodiye vücut hareketlerinizle (örneğin sallanarak) eşlik edip ses kesildiğinde şaşkınlığınızı belirtip "Aaa müzik bitti." diyerek bebeğinizi yine oyuncağın düğmesine basmaya teşvik ediniz. Her başarılı deneme sonunda "Aferin. Güzel işti. Haydi, yine yap." diyerek bebeğinizi teşvik ediniz. Bebeğiniz yorulana kadar oyunu tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz.
• Bu eylemini arka arkaya birçok kez yaptığında yorulduğunu gözlemlediyseniz, onu zorlamayınız. Başka zaman tekrarlayınız.
• Bebeğinize korunaklı/güvenilir, sağlıklı, aktif şekilde keşifler yapacağı bir çevre sağlayınız. Bu çevreyi bebeğinizi neden-sonuç ilişkilerini öğrenmeye teşvik edecek şekilde farklı birçok oyuncak ve araç gereç ile zenginleştirip düzenleyiniz. Oyuncakları/nesneleri/araç gereçleri bebeğinizin kolayca ulaşabileceği bir şekilde yerleştiriniz. Seçilen oyuncağın hem eğlendirici hem de eğitici özelliği olmasına dikkat ediniz.
• Bebeğinize çevredeki nesnelerden neyin dokunulabilir, neyin dokunulamaz olduğunu öğretiniz. Bu sayede dokunabileceği nesneler üzerinde eylemler yapıp bir sonuca ulaşmayı öğrenirken, dokunamayacağı nesneleri de değiştiremeyeceğini öğrenmiş olacaktır.
• Bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini gözlemleyip denemesi için gün içinde pek çok fırsat oluşturunuz. Neden-sonuç ilişkilerini sözel olarak açıklamak yerine uygulamalı olarak göstermeniz, sizi amacınıza daha kolay ulaştıracaktır.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce, çevreyi düzenleyiniz. Çevrede bebeğinizin hareket etmesini kısıtlayacak, güvenlik riski oluşturacak engellerin olmaması gerekir. Bu konuda gerekli tedbirleri alınız. Gerektiğinde oyuncak seçiminizde elinde rahat inceleyebileceği boyutlu ve sesli olanları tercih ediniz. Bebeğinizle gün içinde bol bol konuşunuz ve onun ilgisini çekebilecek konuları anlayabileceği bir dilde anlatınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Seçtiğiniz oyuncağın ses çıkarma özelliğine ek olarak ışıklı da olmasına ve ilgi çekici olmasına özen gösteriniz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, kendisini yeterli ve bağımsız bir birey olarak görmesini engelleyecek gereksiz/aşırı fiziksel yardım sağlama, onun yerine yapma gibi eylemlerden kaçınınız. Beceriyi çalışırken gerekliyse bebeğinize daha uzun zaman ayırınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız. Beceriyi çalışırken gerekliyse düğmeye basmasını kolaylaştıracak düzenlemeler yapınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Seçtiğiniz oyuncak onu rahatsız ederse oyuncağı değiştiriniz. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Çevresinde olup bitenleri anlamasına yardım etmek için bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net cümleler kullanınız. Bebeğiniz sizinle göz teması kurmadığında, bebeğinizin seviyesine inip ona doğru eğiliniz ya da nazikçe çenesinden tutarak başını kendinize döndürünüz ve bakmasını sağlayınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, nesneler üzerinde gerçekleştirdiği eylemlerle sonuçları arasında tekrarlayan tepkilerle ilişki kurma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Banyo zamanında, banyodaki küvetinize ya da bebeğinizi yıkadığınız plastik küvete az miktarda ılık su doldurunuz ve bebeğinizi her türlü güvenlik önlemini alarak suya oturtunuz. Suya bir miktar banyo köpüğü sıkınız. Bebeğinizden elini suya vurmasını isteyiniz. Bebeğinizin ilk denemesinde çok fazla baloncuk çıkmayacaktır. Siz de elinizle suya vurarak "Baloncuklar neredesiniz? Sizi yakalayacağım. Gelin haydi!" diyerek bebeğinizi heyecanlandırınız. Bebeğiniz elini her defasında suya vurduğunda baloncuk sayısı artmaya başlayacak ve böylece bebeğinizin de eliyle suya vurma sıklığı artacaktır. Bebeğiniz elini suya çarpmasıyla baloncukların oluşması arasındaki neden-sonuç ilişkisini anlayınca, sevdiği banyo oyuncaklarını vererek bir süre bunlarla oynamasına izin veriniz.
• Bebeğinizin karşısına geçerek onun çıkardığı sesleri gülümseyerek taklit ediniz. Ardından bebeğinizin tepkilerini gözlemleyiniz. Bu etkinliği bir süre devam ettirerek bebeğinizin çıkardığı sesleri siz de çıkarmaya çalışınız.
• Bebeğinize boş bir plastik tabak veriniz. Mama sandalyesi ya da masa gibi sert bir zemine tabağı vurup sesler çıkarması için teşvik ediniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak nesneler üzerinde gerçekleştirdiği eylemlerle sonuçları arasında tekrarlayan tepkilerle ilişki kurarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz ve siz de bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz.

2 Kutuyu bebeğinizin göz hizasına getirip yavaşça kutudaki nesneleri yere boşaltınız. “Boşalttım!” deyip bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz.

3 Nesneleri kutuya tekrar doldurunuz. “Doldurdum!” deyip bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz.

4 “Haydi sen de yap. Sıra sende.” deyiniz.

5 Bebeğinizin kutudaki nesnelerle 3-4 tur doldur-boşalt oyunu oynayıp oynamadığını gözlemleyiniz.

6 Oyun sırasında onunla etkileşim içinde kalınız ve ona sık sık gülümseyiniz.

7-9 AY

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.3. Nesneler ve bir kutu ile doldur-boşalt oyunu oynar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.4. Elindeki nesne ile bir süre oynar.
• K 1.5. Her iki eliyle bir nesneyi kavrar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz nesneler ve bir kutu ile doldur-boşalt oyunu oynuyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde nesneler ve bir kutu ile doldur-boşalt oyunu oynarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 1 tane kutu.
• 7-8 tane farklı nesne.

UYGULAMA
Bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Nesnelerin olduğu kutuyu bebeğinizin görüş alanına getiriniz. "Aaa bak ..... (bebeğin adı) burada ne varmış?" diyerek bebeğinizin dikkatini sizin ve kutunun üzerine çekiniz. Ardından kutuyu bebeğinizin göz hizasına getirip yavaşça kutudaki nesneleri yere boşaltınız. "Boşalttım!" deyip bebeğinize sevindiğiniz belli ediniz. Ardından nesneleri kutuya tekrar doldurunuz. "Doldurdum!" deyip bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz. Bu rutini 3-4 kez tekrarlayınız. Daha sonra nesnelerin olduğu kutuyu bebeğinize doğru yaklaştırınız ve coşkulu bir şekilde "Haydi sen de kutuyu boşalt. Sıra sende." diyerek bebeğinizi teşvik ediniz ve 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz kutudaki nesnelerle 3-4 tur doldur-boşalt oyunu oynarsa "Harikasın, çok güzel oynadın." diyerek bebeğinizi alkışlayınız ve bir süre oyuna devam etmesine fırsat veriniz. Bebeğiniz kutudaki nesnelerle doldur-boşalt oyunu oynayamazsa bebeğinizin ellerinden tutarak kutudaki nesneleri boşaltmasını ve nesneleri kutuya doldurmasını sağlayınız. Bebeğiniz kutudaki nesnelerle 3-4 tur doldur-boşalt oyunu oynarsa "Harikasın, çok güzel oynadın." diyerek bebeğinizi alkışlayınız ve bir süre oyuna devam etmesine fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz kutunun dayanaklı olmasına dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, ilk birkaç oturumda bebeğinizin ellerinden tutarak kutudaki nesneleri boşaltmasını ve nesneleri kutuya doldurmasını sağlayarak etkinliği bebeğinize açıklayınız. Ardından bebeğinizin tek başına doldur-boşalt oyunu oynamasına fırsat veriniz. Kutuyu boşaltırken etrafa saçılan nesne olursa nesneleri bebeğinizin eliyle uzanabileceği mesafeye getiriniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, uygulamayı daha sık tekrar ediniz. Bebeğiniz nesneleri kutuya doldurduğunda "Şimdi boşalt!" deyip elinizde bir kutu varmış ve nesneleri yere boşaltıyormuşsunuz gibi yaparak bebeğinize ipucu sağlayınız. Aynı şekilde bebeğiniz kutudaki nesneleri boşalttığında "Şimdi doldur!" deyip elinizde bir kutu varmış ve yerden topladığınız nesneleri kutuya dolduruyormuş gibi yaparak bebeğinize ipucu sağlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, gerekirse bebeğinizin nesnelerle doldur-boşalt oyunu oynamasının her aşamasında fiziksel yardım sağlayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizin bezini değiştirdikten sonra bez değiştirme sırasında kullandığınız malzemeleri plastik bir kutunun içine koyarak doldur-boşalt oyunu oynayabilirsiniz.
• Bebeğinizle birlikte bir plastik kâse ve mandallarla doldur-boşalt oyunu oynayabilirsiniz.
• Bebeğinizin çamaşır sepetinde duran katlanmış çorapları ile doldur-boşalt oyunu oynaması için fırsat verebilirsiniz.
• Bebeğinize oyuncak/maket meyve, sebzeler alabilirsiniz. Meyve sebzeleri derin bir kaba doldurup boşaltması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizle parka veya denize giderken kova-tırmık-kürek setini yanınıza alabilir ve toprağı, toprak, kum, taş, oyuncak gibi nesneleri kovanın içine birlikte doldurup boşaltabilirsiniz.
• Bebeğinize top havuzu alabilirsiniz, havuzdaki topları birlikte boşaltabilir ve topları tekrar havuza doldurabilirsiniz.
• Banyo zamanında bebeğinizin küvetine suda yüzen bir kap koyabilir ve bebeğinizin banyo oyuncaklarıyla (suda yüzen) doldur-boşalt oyunu oynayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz nesneler ve bir kutu ile doldur-boşalt oyunu oynuyor mu?
Bebek üç oturum üst üste nesneler ve bir kutu ile doldur-boşalt oyunu oynarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizin acıkmış olduğu bir anda yanına yaklaşıp kucağınıza alınız ve "Acıktın mı sen? Mama yiyelim mi?" gibi ifadeler kullanınız.

2 Elinizdeki biberonu göstererek bebeğinizi heyecanlandırınız. Bebeğinizin eliyle kavrayabileceğinden emin olduğunuz boyuttaki biberonu bebeğinizin görebileceği kadar yakınına yaklaştırınız.

3 Bebeğiniz, süt içmek için biberonun emzik kısmını ağzına doğru yaklaştırırsa "Aferin sana. Sütünü içebiliyorsun." diyerek sevincinizi paylaşınız.

4 Bebeğin sütünü içmesine izin veriniz.

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.1. Biberonu ya da emziği ağzına almak için çevirir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.7. Elindeki nesneyi ağzına götürür.
• SHS 7.1. Bir eliyle bir tane nesne tutar.
• K 1.4. Uzandığı nesneleri kavrar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize biberonunu ya da emziğini ters olarak uzatınız. Bebeğiniz dört denemenin üçünde biberonu ya da emziği ağzına almak için çevirirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Biberon.

UYGULAMA
Bebeğinizin bir nesnenin işlevsel amacını anlayabilmesi için nesneyi kendi etrafında döndürerek onun en uygun kullanım pozisyonunu belirlemesi gerekmektedir. Bebeğiniz nesneleri çevirirken aynı zamanda nesnelerin kenarlarının, köşelerinin olduğunu fark edecek ve nesnelerin çok boyutlu olduğu farkındalığı gelişecektir. Bazı bebekler günlük etkinlikleri süresince deneme-yanılma yoluyla yapılandırılmış bir öğretime gerek duymadan bu beceriyi kazanabilmektedirler.
Bu beceriye henüz sahip olamayan bebeğinizle çalışmak üzere bebeğinizin acıkmış olduğu bir anda yanına yaklaşınız. Kucağınıza alınız. "Acıktın mı sen? Mama yiyelim." gibi ifadeler kullanınız ve elinizdeki biberonu göstererek bebeğinizi heyecanlandırınız. Ardından, bebeğinizin eliyle kavrayabileceğinden emin olduğunuz boyuttaki biberonu bebeğinizin görebileceği kadar yakınına yaklaştırınız. Uzatırken emzik kısmını görüp hemen ağzına alamaması için bu kısım size bakacak şekilde biberonu ters çevirerek bebeğinizin eline veriniz. Bebeğinizin biberonun bu yeni hâli karşısında nasıl tepki vereceğini gözlemleyiniz. Bebeğiniz, süt içmek için biberonun emzik kısmını kendisine bakacak şekilde çevirirse "Aferin sana. Sütünü içebiliyorsun." diyerek sevincinizi paylaşınız. Biberonu çevirmiyor ve içemediği için size bakıp sızlanıyor, ağlıyor ya da denemelerine rağmen başarısız oluyorsa "Mama buradaymış." diyerek bebeğinizin ellerinden tutarak çevirmesi için yönlendiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Bu beceriyi beslenme sırasında doğal ortamda çalışınız.
• Beceriyi çalışırken, biberonun bebeğinizin tutabileceği boyutlarda olmasına dikkat ediniz. Küçük kas becerileri çok iyi gelişmemişse bebeğiniz biberonu yüzüne düşürüp yaralanabilir. Bu nedenle, dikkatiniz bebeğinizde olmalıdır.
• Etkinlikleri bebeğinizle karşılıklı yüz yüze bir pozisyonda gerçekleştiriniz ve dikkatinin biberonda/emzikte olduğundan emin olunuz.
• Bebeğinizle konuşurken ve yönerge verirken göz teması kurmaya dikkat ediniz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 3-4 saniye bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Biberon/emzik seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğer nesneler arasından ayırt edilmesi kolay olan biberonları/emzikleri seçiniz. Bebeğiniz az görüyorsa biberonun emziğine dokunmasını ve keşfetmesini sağlayarak nereden içileceğini anlamasını kolaylaştırınız. Aşina olmadığı bir biberon/emzikle karşılaştığında açıklama yaparak tanıtınız ve keşfetmesi için zaman tanıyınız. Biberonu bebeğinize yaklaştırırken önce koklamasını sağlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, dikkatini çekmek için sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin biberonla daha kolay ve rahat etkileşime gireceği pozisyonda olmasını sağlayınız. Bebeğinizin biberonu çevirebilmesi için gerekli durumlarda daha büyük boyutta ve kavraması kolay olanlarını bulundurunuz. Bebeğinize gerektiğinde daha fazla zaman tanıyınız ve gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu tür biberonlarla/emziklerle çalışmayınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı biberon/emzikler yardımıyla, aile üyelerinizden de yaralanarak biberonu ağzına almak için çevirme etkinlikleri ve farklı nesnelerle nesneleri işlevsel yönünü bulma amacıyla çevirme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bebeğinize tek tarafında sır olan küçük bir plastik ayna veriniz. Aynanın önünü-arkasını çevirirken kendisini görebileceği tarafı belirlemesini gözlemleyiniz. İkiniz de aynaya bakarken kendi yüzünüzle farklı mimikler yaparak onun gülmesini sağlayınız.
• Bebeğinizin dikkatini çekerek yanına yaklaşınız ve plastik hayvanlarını ayakları havaya bakacak şekilde ters olarak halının üzerine yerleştiriniz. "Haydi, bunları gezmeye çıkart." deyiniz ve hayvanları çevirip düzeltip düzeltmediğini gözlemleyiniz. Benzer şekilde, arabasını tekerlekleri üstte kalacak şekilde masaya koyunuz ve "Haydi, arabayı bana doğru sür." deyiniz.
• Kendi saçlarınızı tararken ya da dişlerinizi fırçalarken sizi gözlemlemesini sağlayınız. Tarak ya da fırçayı bebeğin eline verip gözlemleyiniz. Tarak ya da fırçanızın her iki tarafını da göstererek doğru kullanım yönüne dikkat çekiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak biberonu ya da emziği amaçlı olarak ağzına almak için çevirirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi mama sandalyesine oturtunuz. “Sana ..... (sevdiği yiyeceğin adı) getirdim.” diyerek bebeğinizi heyecanlandırıp dikkatini elinizdeki yiyeceğe çekiniz.

2 Yiyeceğin bir kısmını elini uzattığında kolayca alamayacağı kadar uzağa bırakıp boş bir plastik bardağı da bebeğinizin yiyeceğe ulaşmasını engelleyecek şekilde yiyeceğin önüne koyunuz.

3 Bebeğinize uzanarak yiyeceğe ulaşmasını engelleyen bardağı etkisiz hâle getirmesi için model olarak nasıl ulaşacağını gösteriniz.

4 Bardağı tekrar bırakınız ve onun da denemesi için “Haydi sen de yap.” gibi ifadeler kullanarak cesaretlendiriniz.

5 Bebeğin yiyeceğe ulaşması için bekleyiniz.

6 Yiyeceğe ulaştığında “İyi denemeydi. Sana hayran kaldım.” gibi bir övgü cümlesi kullanarak bunu yemesi için izin veriniz.

7-9 AY

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.2. İstediği nesneye ulaşmasını engelleyen nesneyi aradan çıkartarak nesneye ulaşır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.1. Gözleri ile takip ettiği nesne yok olduğunda nesnenin kaybolduğu yere 2-3 saniye bakar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize ona ulaşmasını engelleyecek şekilde önünde bir nesne koyduğunuz bir nesne uzatınız. Bebeğiniz dört denemenin üçünde istediği nesneye ulaşmasını engelleyen nesneyi aradan çıkartarak nesneye ulaşırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Plastik bardak.
• Bebeğinizin sevdiği bir yiyecek.

UYGULAMA
Bebeğinizi güvenli bir şekilde destekleyerek mama sandalyesine oturtunuz. "Sana ….. (sevdiği yiyeceğin adı) getirdim." diyerek bebeğinizi heyecanlandırınız ve dikkatini elinizdeki yiyeceğe çekiniz. Yiyeceğin bir kısmını elini uzattığında kolayca alamayacağı kadar uzağa bırakınız. Aynı anda boş plastik bir bardağı, ulaşmasını engelleyecek şekilde yiyeceğin önüne koyunuz. Yiyeceğin bebeğinizin görme mesafesi içinde ama önünde bardak olduğu için ulaşamayacağı bir mesafede olmasına, engelin (bardak) de bebeğinizin hareket ettirebileceği veya kaldırabileceği kadar hafif olmasına dikkat ediniz. Bebeğinizi gözlemleyerek nasıl tepki verdiğini izleyiniz. Siz model olmadan bebeğiniz uzanarak ya da yere yatırdıysanız emekleyerek, yuvarlanarak, sürünerek yiyeceğe ulaşmasını engelleyen bardağı etkisiz hâle getirip yiyeceği alıyorsa onu yemesine izin veriniz. Bebeğiniz, motor becerilerine ve bardağı koyduğunuz konuma göre ya bardağa uzanıp kaldırarak ya bardağı eliyle itekleyerek ya da bardağın üzerinden uzanıp yiyeceğe ulaşabilecektir. Bebeğiniz yiyeceğe ulaşmak için bir denemede bulunmuyor veya bu üç yolu da deneyerek yiyeceğe ulaşamıyorsa model olarak nasıl ulaşacağını gösteriniz. Onun da denemesi için "Haydi sen de yap." gibi ifadeler kullanarak cesaretlendiriniz. Gerekliyse fiziksel yardım vererek yiyeceğe ulaşmasını sağlayınız. "İyi denemeydi. Sana hayran kaldım." gibi bir övgü cümlesi kullanarak bunu yemesi için izin veriniz. Denemeler başarısızlıkla sonuçlanıyorsa sonraki denemelerde yiyecekten çok daha fazla isteyeceği bir nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekle çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Bebeğinizin ulaşmak istediği nesnenin sevdiği/tercih ettiği/istediği bir nesne olması ve görme alanında olduğu hâlde önünde engel olduğu için ulaşamayacağı bir nesne olması, engelin de bebeğinizin hareket ettirebileceği kadar hafif olması gereklidir.
• Beceriyi çalıştıktan sonra, mutlaka bebeğinizin elde etmek için uğraştığı nesne/yiyecek/oyuncakla bir süre oynamasına/yemesine fırsat veriniz.
• Bebeğinizin dikkatinin etkinlikte kullanacağınız yiyecek ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Bebeğinizle konuşurken ve yönerge verirken göz teması kurmaya dikkat ediniz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Hem ulaşmak istediği nesneye hem de engele önceden dokunmasına izin veriniz. Nesne/yiyecek ve engel seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, mümkünse sesli, hareketli ve dokunsal özelikleri olanları seçiniz. Nesneye uzanmak için ilerleyeceği güzergâhın zemin dokusunun farklı olmasını (örneğin halı kaplı alanda kendisi ile nesne arasındaki alanın kilim kaplı olması vb.) sağlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, dikkatini çekmek için sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, hareket kabiliyeti çok zayıfsa nesneleri bebeğinize oldukça yakın mesafeye koyunuz. Bebeğinizin bakışlarını engel ve sizin aranızda değiştirmesini doğru tepki olarak kabul edebilirsiniz. Bebeğinizin biberonu çevirebilmesi için gerekli durumlarda daha büyük boyutta ve kavraması kolay olanlarını bulundurunuz. Bebeğinize gerektiğinde daha fazla zaman tanıyınız ve gerektiğinde fiziksel yardım sağlayıp istediği nesneye ulaşmasını engelleyen nesneyi aradan çıkartarak nesneye ulaşmasına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu tür yiyeceklerle/nesnelerle çalışmayınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Cümlelerinizin ve yönergelerinizin basit ve kısa olmasına dikkat ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle bebeğinizin istediği nesneye ulaşmasını engelleyen nesneyi etkisiz hâle getirerek nesneye ulaşabilmesi için etkinlikler planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bebeğinizin içine girebileceği kadar büyük bir ya da daha fazla kutudan bir tünel oluşturunuz. Tünelin içine değişik oyuncaklar, küçük yastıklar gibi nesneler bırakınız. Bebeğinizi tünelin bir ucuna yerleştirip diğer ucuna da siz geçiniz. Ona "….. (bebeğin adı) anneye gel." deyiniz. Size doğru emeklemekte tereddüt ederse sözel yönergelerinizle onu rahatlatarak oyuncakları aşarak gelmesini sağlayınız. Tünelden çıktığında kucaklayınız ve bebeğinize güzel sözler söyleyiniz.
• Emekleyen bebeğinizi yere bırakınız. Elinizde tuttuğunuz en sevdiği topunu gösteriniz ve birlikte oyun oynama teklifinde bulunarak onu heyecanlandırınız. Dikkatini bir topa çekiniz. Bacaklarınızı çapraz şekilde kapatarak karşısına oturunuz. Topu bacaklarınızın arasına yerleştiriniz ve topu almasını isteyiniz.
• Yemek sırasında, kaşığını tabağının arkasına koyunuz ve almasını isteyiniz.
• Banyo zamanında, plastik ördeğini lifin arkasına koyunuz ve almasını isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak istediği nesneye ulaşmasını engelleyen nesneyi aradan çıkartıp nesneye ulaşırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi en sevdiği iki oyuncağını alarak sizi görebileceği pozisyonda yatırınız ve "Ayy burada ne varmış?" gibi ifadeler kullanarak dikkatini oyuncağına çekiniz.

2 Oyuncağı ulaşabileceği kadar yakına getirerek bir eli ile (2-3 saniye) tutmasını sağlayınız.

3 Oyuncak hâlâ elindeyken, "Aa bak burada ne var?" diyerek farklı bir oyuncak daha gösterip onu da almasını isteyiniz.

4 Bebeğiniz boştaki elini oyuncağı almak için kullanırsa her iki elindeki oyuncağı göstererek ve adlarını söyleyerek dikkatini oyuncaklara çekiniz.

5 İki elindeki oyuncakları birbirine vurarak sesler çıkarmasına yardım edip oyuncaklardan daha da keyif almasını sağlayınız.

KAZANIM: SHS 7.3. Her iki eliyle birer tane nesne tutar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.1. Bir eliyle bir tane nesneyi tutar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize elinde tutması için iki tane en sevdiği oyuncağını veriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde her iki eliyle birer tane nesne tutarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin en çok sevdiği oyuncaklar.

UYGULAMA
Bu beceriyi kazanan bebeğiniz, her iki elini de kullanarak bir işlem yapabileceğinin, elinde tuttuğu bir nesneyi bırakmak zorunda olmadan da iki nesneyi iki elinde tutabileceğinin farkına varacaktır.
Beceriyi çalışmak üzere, SHS 7.1. kazanımındaki gibi bebeğinizi, en sevdiği iki oyuncağını alarak sizi görebileceği pozisyonda yatırınız ya da destekleyerek oturtunuz. "Ayy burada ne varmış?" gibi ifadeler kullanarak ve oyuncağı sallayarak, vurarak, ses çıkararak bebeğinizin dikkatini oyuncağına çekiniz. Oyuncakları ulaşabileceği kadar yakından uzatarak bu oyuncağı bir elinde tutmasını sağlayınız. Bebeğiniz 2-3 saniye oyuncakla oynadıktan sonra, oyuncak hâlâ elindeyken, "Aa bak burada ne varmış?" diyerek farklı bir oyuncak daha gösterip onu da alması için bir öneride bulununuz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz boştaki elini oyuncağı almak için kullanırsa her iki elindeki oyuncağı göstererek ve adlarını söyleyerek dikkatini oyuncaklara çekiniz. Yeni oyuncağı almak için elinde tuttuğu oyuncağını bırakmaya çalışırsa oyuncağı boştaki eline doğru uzatınız. İki elindeki oyuncakları birbirine vurarak sesler çıkarmasına yardım ederseniz elinde tuttuğu oyuncaklardan daha da keyif almasını sağlayabilirsiniz. Oyun süresi boyunca bebeğinizin oyununa katılarak etkileşimde bulununuz ve iletişim kurarak onu pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Bebeğinizin çevresinde aktif bir şekilde keşifler yapabileceği farklı özellikleri olan çok sayıda gerçek ya da oyuncak nesne bulundurarak bunlarla etkileşime girmesini sağlayınız.
• Beceriyi çalışırken oyuncakları birer birer veriniz.
• Bebeğinizin tutacağı oyuncağın hafif, keskin köşe ve kenarları olmayan, küçük parçalar/cam/parmakların sıkışabileceği delikler içermeyen ve eliyle tutmaya uygun olan oyuncaklar olmasına dikkat ediniz. Küçük parçalar içeren veya bebeğinizin yemek veya nefes borusuna kaçabilecek kadar küçük ve tehlikeli oyuncaklar seçmeyiniz. Beceri çalışılırken denemeler boyunca ikinci oyuncağı alması önerildiğinde bebeğinizin tercih etmeyeceği/almayacağı bir oyuncak seçmeyiniz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Bebeğinizin dikkatinin etkinlikte kullanacağınız nesne/oyuncak/araç gerecin ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 1-2 dakika bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, ses çıkaran oyuncaklar kullanabilirsiniz. Az gören bebeğiniz, oyuncak uzanabileceği alanın dışındayken onu göremeyeceği için oyuncağın mutlaka uzanabileceği görme alanında olmasına dikkat ediniz. Oyuncak seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan oyuncakları seçiniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, dikkatini çekecek şekilde renkli, ışıklı, sesi daha yüksek oyuncaklar kullanabilirsiniz. Bebeğinizin etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin ve oyuncağın daha kolay ve rahat etkileşime girecekleri pozisyonda olmalarını sağlayınız. Oyuncağın bebeğiniz tarafından kolay kavranabilecek olmasına dikkat ediniz. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayıp her iki eliyle birer tane nesne tutmasına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her türlü fırsatı değerlendirerek bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler yardımıyla, farklı aile bireylerinizden de destek alarak her iki eliyle birer tane oyuncağı tutma becerisi çalışacağınız etkinlikler planlayınız. Örneğin;
• Bebeğiniz emzik kullanıyorsa iki eline birer emzik veriniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak her iki eliyle birer tane nesne tutarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizle karşılıklı oturunuz ve ona oynamaktan hoşlandığı oyuncaklarından bir tanesini vererek 2-3 saniye oynamasını bekleyiniz.

2 İlgisini çeken başka bir oyuncağı boştaki eline uzatıp almasını isteyiniz.

3 İki elinde de oyuncak varken "Oo ne kadar çok oyuncak var." diyerek bu iki oyuncakla bir süre daha oynamasına fırsat veriniz.

4 Uzanıp alabileceği kadar yakın mesafeden, bu iki oyuncaktan çok daha fazla ilgisini çekecek üçüncü bir oyuncak uzatınız.

5 Üçüncü oyuncağı almak için elindeki bir oyuncağı bıraktığında "Biraz da bununla oynayalım." diyerek pekiştiriniz.

6 Bebeğin oyuncaklarla oynamasına izin veriniz.

7-9 AY

SAYI HİSSİ (SHS)

KAZANIM: SHS 7.4. Her iki elinde birer nesne tutarken üçüncü bir nesneyi almak istediğinde bir elindeki oyuncağı bırakarak üçüncü nesneyi alır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.3. Her iki eliyle birer tane nesne tutar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz her iki elinde birer nesne tutarken alması için daha çok ilgisini çekeceğini düşündüğünüz üçüncü bir nesneyi uzatınız. Bebeğiniz dört denemenin üçünde her iki elinde birer nesne tutarken üçüncü bir nesneyi almak istediğinde bir elindeki oyuncağı bırakarak üçüncü nesneyi alırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin elinde tutabileceği büyüklükte üç oyuncak (örneğin oyuncak kedi, çıngırak, araba).

UYGULAMA
Bebeğinizin her iki elinde birer oyuncak varken ona üçüncü bir oyuncağı önermeniz, sadece iki eli varken üçüncü oyuncağı nasıl alacağı hakkındaki problemi çözmesine ve sayı hissi oluşturmasına yardım eden bir bilişsel gelişim etkinliğidir. Bu amaçla, bebeğinizle karşılıklı oturunuz ve ona oyuncak kedi, küp ve araba gibi küçük oyuncaklarından bir tanesini vererek 2-3 saniye oynamasına fırsat veriniz. Ardından bu oyuncaklardan birini bebeğinize veriniz. Bebeğinize ilgisini çeken başka diğer oyuncaklardan birini (araba, küp vb.) boştaki eline uzatınız ve almasını isteyiniz. Bu aşamada ilk oyuncağı bırakırsa nazikçe hemen eline dokunarak bunu elinde tutmasını sağlayınız. İki oyuncağı işaret ederek ve oyuncakların ismini söyleyerek dikkatini ikisine de çekiniz. İki elinde de oyuncak varken "Oo ne kadar çok oyuncağın var." gibi ifadelerle çok oyuncağa sahip olmanın vereceği mutluluğu tatmasını ve ikisini de elinde tutmasını sağlayınız. Siz de iki elinize iki oyuncak alınız. Coşkulu ses tonunuzla bunları birbirine veya masaya vurarak ya da ilginç sesler çıkartmaya çalışmak gibi farklı yollarla dikkatini çekerek bebeğinizin her iki elindeki iki oyuncakla oynaması için model olunuz. Bu iki oyuncakla bir süre daha oynamasına fırsat verdikten sonra, bu iki oyuncaktan çok daha fazla ilgisini çekecek, uzanıp alabileceği kadar yakın mesafeden ve alması için çaba sarf edeceğine değecek üçüncü bir oyuncak uzatınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz istemsiz olarak elindekilerden birini hemen bırakabilir. Elindeki oyuncağı bırakmazsa "Al." diyerek üçüncü oyuncağı bir eline doğru uzatınız. Üçüncü oyuncağı almak için elinde tuttuğu oyuncağı bırakmazsa nazikçe fiziksel yardım vererek bırakmasına yardım ediniz. Üçüncü oyuncağı almak için elindeki bir oyuncağı bıraktığında "Biraz da bununla oynayalım." diyerek pekiştiriniz. Oyun süresi boyunca bebeğinizin oyununa katılarak etkileşimde bulununuz ve iletişim kurarak onu pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Bebeğinizin oynamak için ya da elinden bırakmak konusunda gönüllü olmayacağı oyuncakları ya da eliyle tutamayacağı kadar büyük boyuttaki oyuncakları tercih etmeyiniz. Küçük parçalar içeren veya bebeğinizin yemek veya nefes borusuna kaçabilecek kadar küçük ve tehlikeli oyuncakları da kullanmayınız.
• Bebeğinize uzattığınız oyuncakların, onun almak istemeyeceği kadar uzakta olmamasına özen gösteriniz.
• Bebeğinizin dikkatinin etkinlikte kullanacağınız nesne/oyuncak/araç gereçlerin ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 1-2 dakika bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Oyuncak seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan oyuncakları seçiniz. Aşina olmadığı oyuncakları açıklama yaparak tanıtınız ve bunları keşfetmesi için zaman tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, dikkatini çekmek için renkli oyuncaklar kullanınız ve sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Bebeğinizin etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin ve oyuncağın daha kolay ve rahat etkileşime girecekleri pozisyonda olmalarını sağlayınız. Gerekli durumlarda oyuncağın daha büyük boyutta ve kavraması kolay olanlarını tercih ediniz. Oyuncakları tutma ve bırakma sürecinde bebeğinize biraz daha fazla zaman tanıyınız. Gerektiğinde de fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her türlü fırsatı değerlendirerek bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli, ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler yardımıyla, farklı ortamlarda ve farklı kişilerle her iki elinde birer nesne tutarken üçüncü bir nesneyi almak istediğinde bir elindeki oyuncağı bırakarak üçüncü nesneyi alma kazanımını çalışacağınız etkinlikler planlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak her iki elinde birer nesne tutarken üçüncü bir nesneyi almak istediğinde bir elindeki oyuncağı bırakarak üçüncü nesneyi alırsa bir sonraki hedef davranışa geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizle rahat, düz bir zeminde karşılıklı oturunuz.

2 Bebeğinizin sesletimlerini ve bedensel hareketlerini 15-20 saniye taklit ediniz. Örneğin bebeğiniz ellerini çırpıyorsa siz de çırpınız, sallanıyorsa siz de sallanınız.

3 Bebeğinizin yaptığı davranışı değiştirerek yeni bir davranış yapınız.

4 Bebeğinizin sizin yaptığınız yeni davranışı yapmasını izleyiniz.

5 Bebekle birlikte yeni davranışı yaparak ona gülümseyiniz.

TAKLİT (TAK)

KAZANIM: TAK 6.2. Yetişkinin yaptığı basit el ya da vücut hareketlerini taklit eder.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• TAK 6.1. Kendiliğinden yaptığı hareketleri ya da sesleri tekrarlar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizin yaptığınız basit el ya da vücut hareketlerini taklit ediyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde sizin yaptığınız basit el ya da vücut hareketlerini taklit ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller

UYGULAMA
Bebeğinizi rahat, düz bir zemine oturtunuz. Siz de bebeğinizin karşısına oturunuz. Bebeğinizin sesletimlerini ve bedensel hareketlerini 15-20 saniye taklit ediniz. Örneğin bebeğiniz ellerini çırpıyorsa siz de çırpınız, sallanıyorsa siz de sallanınız. Ardından bebeğinizin yaptığı davranışı değiştirerek yeni bir davranış yapınız ve 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz sizin yaptığınız yeni davranışı yaparsa "Evet, ... (yeni davranış) yapıyoruz." deyiniz ve bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz. Bebeğiniz sizin yaptığınız yeni davranışı yapmazsa yeni davranışı bir kez daha tekrarlayınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine sizin yaptığınız yeni davranışı yapmazsa bebeğinizin ellerinden tutarak, "Evet, ... (yeni davranış) yapıyoruz." diyerek bebeğinizin sizin yaptığınız davranışın aynısını yapmasını sağlayınız. Ardından "Evet, çok güzel ..... (yeni davranış) yaptık." deyiniz ve bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz. Aynı adımları takip ederek farklı davranışlar için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sırasında seçtiğiniz davranışın bebeğinizin motor gelişimi açısından uygunluğuna dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin davranışları arasında problem olarak görülen davranışlarını veya zarar verici davranışlarını taklit etmediğinizden emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, bebeğinize dokunmanızı, temas etmenizi içeren davranışlar seçiniz (örneğin bebeğinizin elini sizin yüzünüze koyması, sizin de elinizi bebeğinizin yüzüne koymanız vb.).
• İşitme yetersizliği olan bebek için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin yaptığı davranışı değiştirerek yeni bir davranış yapınız. 3-4 kez daha tekrarlayınız ve 7-8 saniye bekleyiniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin yapabildiği el ya da vücut hareketlerini taklit ederek uygulamayı tekrarlayınız. Bebeğinizin dirseklerinden hafifçe destekleyerek sizin yaptığınız davranışı taklit etmesine yardımcı olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğiniz yatarken yüz yüze olacak şekilde durup elinizi bebeğinize yaklaştırır gibi yapıp geri çekiniz. Bu hareketi 2-3 kez tekrar ediniz. Bebeğiniz elini size doğru yaklaştırdığında siz de ona doğru yaklaştırınız ve bebeğinizin elinden tutarak sevginizi gösteriniz.
• Bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde durup el çırpma hareketini yapınız. Ardından bebeğinizin ellerinden tutup onun da el çırpma hareketini yapması için yardım ediniz. Tekrar el çırpma hareketi yaparak bebeğinizin sizi taklit etmesi için fırsat verebilirsiniz.
• Bebeğinizi pusetiyle gezdirmeye çıktığınızda yüz yüze olacak şekilde durup elleri kaldırma, indirme, el çırpma gibi basit el hareketleri yaparak bebeğinizin sizi taklit etmesine fırsat oluşturabilirsiniz.
• Evden çıkan kişileri bebeğinizi kucağınıza alarak birlikte uğurlayınız. Uğurlama sırasında el sallama hareketini hem siz hem de evden çıkan kişi 9-10 saniye yapınız. Bebeğiniz taklit etmezse tekrar el sallama hareketini yapıp "Haydi sen de bay bay yap." deyiniz. Yine taklit etmezse bebeğinizin elinden tutarak el sallama hareketini yapmasını sağlayınız ve hep birlikte bebeğinizi alkışlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizin yaptığınız basit el ya da vücut hareketlerini taklit ediyor mu?
Bebek üç oturum üst üste sizin yaptığınız basit el ya da vücut hareketlerini taklit ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizle rahat, düz bir zeminde karşılıklı oturunuz.

2 Bebeğinizin nesnelerle yaptığı hareketleri izleyiniz.

3 Bebeğinizin nesnelerle yaptığı hareketleri 15-20 saniye taklit ediniz.

4 Bebeğinizin yaptığı davranışı değiştirerek nesne ile yeni bir davranış yapınız.

5 Bebeğinizin sizin nesne ile yaptığınız yeni davranışı yapmasını izleyiniz.

6 Bebekle birlikte nesne ile yeni davranışı yaparak ona gülümseyiniz.

7-9 AY

TAKLİT (TAK)

KAZANIM: TAK 6.3. Yetişkinin nesnelerle yaptığı tek aşamalı davranışları taklit eder.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• TAK 6.2. Yetişkinin yaptığı basit el ya da vücut hareketlerini taklit eder.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizin nesnelerle yaptığınız tek aşamalı davranışları taklit ediyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde sizin nesnelerle yaptığınız tek aşamalı davranışları taklit ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin ilgisini çekebilecek, her birinden 2 tane oyuncaklar/nesneler.

UYGULAMA
Bebeğinizi rahat, düz bir zemine oturtunuz. Siz de bebeğinizin karşısına oturunuz. Bebeğinize seslenerek bebeğinizin dikkatini sizin üzerinize çekiniz. Oyuncakları/nesneleri bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana koyunuz. Bebeğinizin oyuncaklarla/nesnelerle yaptığı davranışları taklit ediniz. Örneğin bebeğiniz oyuncak sallıyorsa siz de aynı oyuncağı alıp sallayınız. Ardından bebeğinizin oyuncakla yaptığı davranışı değiştirerek oyuncakla tek aşamalı, yeni bir davranış yapınız ve 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz sizin oyuncakla yaptığınız yeni davranışı yaparsa "Evet, ... (yeni davranış) yapıyoruz." deyiniz ve davranışı yapmaya devam ederek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz. Bebeğiniz sizin oyuncakla yaptığınız yeni davranışı yapmazsa oyuncakla yaptığınız yeni davranışı bir kez daha tekrarlayınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine sizin oyuncakla yaptığınız yeni davranışı yapmazsa bebeğinizin elinden tutarak "Evet, ... (yeni davranış) yapıyoruz." diyerek bebeğinizin davranışı taklit etmesini sağlayınız. Ardından yeni davranışı yapmayı sürdürerek "Evet, ... (yeni davranış) yapıyoruz." deyiniz ve bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz.
Aynı adımları takip ederek oyuncakla/nesneyle farklı tek aşamalı davranışlar için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnenin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sırasında seçtiğiniz davranışın bebeğinizin motor gelişimi açısından uygunluğuna dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin problem davranışlarını veya zarar verici davranışlarını taklit etmediğinizden emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, bebeğinize dokunmanızı, temas etmenizi içeren davranışlar seçiniz. Bebeğinizin elinden tutarak yeni davranışı nasıl taklit edeceğini gösteriniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin oyuncakla yaptığı davranışı değiştirerek oyuncakla yeni bir davranış yapınız. 3-4 kez daha tekrarlayınız ve 7-8 saniye bekleyiniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, gerekirse bebeğinizin dirseklerinden hafifçe destekleyerek sizin oyuncakla yaptığınız davranışı taklit etmesine yardımcı olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde durup nesneyi ağza götürme davranışını taklit etmesi için model olabilirsiniz.
• Bebeğinizi mama sandalyesine oturtup önüne plastik bir kap koyunuz. Bebeğinizin eline bir kaşık veriniz. Kaşıkla kaba vurup Bebeğinizin sizi taklit etmesi için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizin mama sandalyesine vakumlu bir çıngırak yerleştirebilirsiniz. Çıngırağa dokunup bebeğinizin sizi taklit etmesine fırsat verebilirsiniz.
• Bebeğinizin küvetine suda yüzen farklı oyuncak veya nesneler koyabilirsiniz. Nesneleri suda yüzdürme, itme, çekme, atma hareketlerine model olarak bebeğinizin sizi taklit etmesi için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde oturup top oynayınız. Bebeğinize topu atınız. Ardından "Haydi topu at." diyerek topu atma hareketini taklit etmesi için fırsat verebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizin nesnelerle yaptığınız tek aşamalı davranışları taklit ediyor mu?
Bebek üç oturum üst üste sizin nesnelerle yaptığınız tek aşamalı davranışları taklit ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek düz, rahat bir zemine oturtunuz ve siz de onunla yüz yüze olacak biçimde karşısına oturunuz.

2 Oyuncağı bebeğinizin görüş alanına getiriniz.

3 Bebeğinizin dikkati oyuncağın üzerindeyken oyuncağı ortanızda bir yere koyunuz.

4 Bebeğinizin ilgisi oyuncağın üzerindeyken tümünü uygun büyüklükte bir örtüyle kapatınız.

5 Ellerinizi iki yana açarak nerede olduğunu sorunuz.

6 Bebeğin örtüyü kaldırma davranışını alkışlayınız ve "Buradaymış!" deyiniz.

10-12 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.6. Gözü önünde tümüyle saklanan nesneyi bulur.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.4. Tanıdığı kişi odadan çıktığında arkasından bakar.
• BND 3.5. Gözü önünde yarısı saklanan nesneyi bulur.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz ilgisini çeken bir oyuncağın tamamını örtüyle kapattığınızda oyuncağı buluyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde ilgisini çeken bir oyuncağın tamamını örtüyle kapattığınızda oyuncağı buluyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 1 tane örtü.
• Bebeğinizin ilgisini çekebilecek oyuncak/nesne.

UYGULAMA
Bebeğinizin ilgisini çeken bir oyuncak ile saklama-bulma oyunu oynayınız. Bebeğinizi destekleyerek düz, rahat bir zemine oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde konumlanınız. Oyuncağı bebeğinizin görüş alanına getiriniz. Bebeğinizin dikkati oyuncağın üzerindeyken oyuncağı yere veya bebeğinizin kolaylıkla erişebileceği bir yere koyunuz. Oyuncağın tamamını uygun büyüklükte bir örtüyle kapatınız. Bebeğinize şaşkın bir yüz ifadesiyle "….. (oyuncağın adı) nerede?", "Aaa nerede bu ….. (oyuncağın adı)?" diyerek oyuncağın nerede olduğunu sorunuz. Ardından örtüyü kaldırarak "Buradaymış!" deyiniz. Bu rutini 3-4 defa tekrarlayınız. Daha sonra oyuncağın tamamını uygun büyüklükte bir örtüyle tekrar kapatınız. Bebeğinizin örtüyü açması veya açma girişiminde bulunması için 5-6 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz bu süre içinde örtüyü açmak için herhangi bir girişimde bulunmazsa veya açmaya çalışıp açamazsa ona yardım ederek örtüyü açmasını ve oyuncağı bulmasını sağlayınız. "Bak buradaymış!" diyerek bebeğinizi alkışlayınız ve oyuncakla bir süre oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı diğer oyuncaklar/nesnelerle tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz örtünün oyuncağı kapatmak için yeterince büyük olmasına ve bebeğinizin rahatlıkla açabileceği bir örtü olmasına dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, uygulamayı ses çıkaran oyuncaklar/nesneler ile (marakas, çan, zil vb.) tekrarlayınız. 1-2 dakika kadar oyuncağın ses çıkarmasını sağlayıp bebeğinizle oyuncağın yakınında hareketler yapınız. Bebeğinizin oyuncağın sesini dinlerken oyuncağın ses çıkarmamasını sağlayınız. Bebeğinize "Aaa nerede ….. (oyuncağın adı)?" diyerek bebeğinizi oyuncağı bulması için teşvik ediniz. Bebeğiniz oyuncağı bulursa bebeğinizi "Aferin sana, buldun." diyerek övünüz ve bir süre oyuncakla oynamasına izin veriniz. Bebeğiniz oyuncağı bulamazsa oyuncağın tekrar (kısa süreli) ses çıkarmasını sağlayarak oyuncağı bebeğinizin elinin yetişebileceği mesafeye getirerek bebeğinizin oyuncağı bulmasını sağlayınız. "Aferin sana, buldun." diyerek övünüz ve bir süre oyuncakla oynamasına izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, ilk uygulama oturumlarında oyuncağın tamamını örtmek için şeffaf bir poşet seçerek uygulamayı tekrarlayınız. Oyuncağın tamamını şeffaf poşet ile kapattıktan sonra bebeğiniz oyuncağı bulamıyorsa oyuncağı hareket ettirerek, oyuncağın ses, ışık gibi özelliğini çalıştırarak, poşetten hışırtılı ses çıkmasını sağlayarak, bebeğinizin vücudunun yönünü oyuncağa çevirerek, oyuncağı işaret ederek veya bebeğinizin elinden tutup oyuncağın üstündeki materyalleri kaldırmasını sağlayıp bebeğinizi alkışlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, oyuncağın tamamını örtü ile kapatınız. Bebeğin önce örtüye sonra size ve ardından tekrar örtüye baktığında ya da örtüye ve size bakarken bazı sesler çıkardığında bunu doğru tepki olarak kabul ediniz ve örtüyü açarak oyuncağı almasını sağlayınız, bir süre oyuncakla oynamasına izin veriniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, oyuncağı saklarken bebeğinizin sizi izlediğinden emin olunuz. Bebeğinizi odasında serbest bırakıp gözlemleyiniz. Bebeğinizin oyuncaklar arasından bir oyuncak seçip onunla oynamaya başladıktan sonra seçtiği oyuncağın tamamını örtüyle kapatırsanız bebeğinizin etkinliğe katılımını kolaylaştırmış olursunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Oyuncakları/nesneleri bir örtünün altına saklama-bulma oyununu farklı örtülerle, farklı oyuncaklarla/nesnelerle yapabilirsiniz.
• Bebeğinizin ilgisini çeken bir nesnenin önüne kitap koyarak nesneyi saklayabilir ve ardından kitabı kaldırıp "Buradaymış!" diyebilirsiniz.
• Bebeğinizin sevdiği bir yiyeceğin üzerini tabakla kapatabilir ve ardından tabağı kaldırıp " ….. (yiyeceğin adı) buradaymış." diyebilirsiniz.
• Bebeğinizin sevdiği bir oyuncağı bebeğiniz sizi izlerken bir kutunun içine atıp bulmasını bekleyiniz. Bebeğiniz oyuncağı bulamazsa oyuncağı kutudan çıkarıp tekrar kutuya atarak bebeğinize ipucu veriniz.
• Bebeğiniz yüzünüze bakarken yüzünü bir A4 kâğıdı yardımıyla tamamen kapatıp açarak "Ce-eee" oyununu oynayabilirsiniz.
• Bebeğinizin bezini değiştirirken yüzünüzü, alt değişiminde kullanacağınız bezle kapatıp açarak "Ce-eee" oyununu oynayabilirsiniz.
• Bebeğinizin yatağına bebeğinizin sevdiği oyuncakları yerleştirip çarşaf veya yastıkla oyuncakların üstünü kapatarak saklama-bulma oyunu oynayabilirsiniz.
• Bebeğinizin mamasını yedirmeden önce, mamasının üstünü kumaşla kapatınız. "Aaa, mama nerde?", "Mama nereye gitti?" gibi sorular sorarak bebeğinizi, kumaşı kaldırması için teşvik ediniz. Bebeğiniz kumaşı kaldırırsa "Aferin ….. (bebeğin adı) buldun." dedikten sonra bebeğinize mamasını yediriniz. Bebeğiniz kumaşı kaldıramazsa elinden tutarak mamasının üstündeki kumaşı kaldırmasına yardım ediniz.
• Bebeğinizle birlikte saklambaç oynayabilirsiniz. Bebeğiniz sizi izlerken bir kapının arkasına saklanınız. Bebeğiniz sizi bulamazsa kapının arkasındayken bebeğinize sesleniniz ve "Buradayım!" diyerek kendinizi gösterip tekrar saklanınız. Bebeğiniz sizi bulduğunda "Evet, beni buldun!" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz.
• Gömleğinizin göğüs cebine pinpon topu koyarak bebeğinize, tamamı görünmeyen topu bulması için fırsat veriniz.
• Bebeğiniz sizi izlerken vücudunuzun tamamını çarşaf ile kapatıp bebeğinizin sizi bulması için fırsat oluşturabilirsiniz. Sizi bulamazsa bebeğinize sesleniniz, birkaç saniye kendinizi gösterip "Buradayım!" deyiniz. Tekrar çarşafın arkasına saklanınız. Bebeğiniz sizi bulduğunda "Evet, beni buldun!" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz.
• Küçük bir kutuyu ağzı yanda olacak şekilde yere koyunuz ve kurmalı bir oyuncağı çalıştırıp oyuncağın kutu içine girişini bebeğinizle birlikte izleyiniz. Bebeğinize kutu içine bakıp oyuncağı bulması için fırsat veriniz. Bulamaz ise birlikte kutu içine bakınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz ilgisini çeken bir oyuncağın tamamını örtüyle kapattığınızda oyuncağı buluyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste ilgisini çeken bir oyuncağın tamamını örtüyle kapattığınızda oyuncağı buluyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde halıya oturunuz.

2 Bebeğinizin ilgisini çeken oyuncaklardan birini bebeğinize vererek 9-10 saniye oyuncakla oynamasına fırsat veriniz.

3 Oyuncağı alınız ve bebeğinizin görebileceği şekilde tutunuz.

4 "Hooop!" diyerek oyuncağı kutuya koyunuz.

5 Kutuyu yere bırakınız ve ellerinizi iki yana açarak nerede olduğunu sorunuz.

6 Bebeğiniz kutunun içine bakarsa gülerek oyuncağı bebeğinize veriniz.

10-12 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.7. Nesneler kutuya konulurken izledikten sonra istediği nesneyi almak için kutunun içine bakar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.3. Otururken göz hizasından yere düşen nesneye, başını ve vücudunu öne eğerek bakar.
• BND 3.6. Gözü önünde tümüyle saklanan nesneyi bulur.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz bir nesneyi kutuya konulurken izledikten sonra nesneyi almak için kutunun içine bakıyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde bir nesneyi kutuya konulurken izledikten sonra nesneyi almak için kutunun içine bakarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• İçi görünmeyen, boş bir kutu.
• Bebeğinizin ilgisini çekebilecek oyuncaklar/nesneler.

UYGULAMA
Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde oturunuz. Materyallerinizi yakınınıza bir yere yerleştiriniz. Bebeğinizin ilgisini çeken oyuncaklardan birini bebeğinize vererek 9-10 saniye oyuncakla oynamasına fırsat veriniz. Ardından oyuncağı alınız ve bebeğinizin görebileceği şekilde tutunuz. Bebeğinizin dikkati oyuncağın üzerindeyken "Hooop" gibi ifadelerle oyuncağı kutuya koyunuz. Ardından şaşkın bir yüz ifadesiyle "Nerede .... (oyuncağın adı)?" diye sorunuz. 3-4 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz kutunun içine bakarsa "Evet, buradaymış, aferin sana!" diyerek oyuncağı kutunun içinden alıp bebeğinize veriniz. Bebeğiniz kutunun içine bakmazsa kutuyu sallayarak, kutuyu işaret ederek, kutunun içine bakarak, bebeğinizin kutunun içine bakmasına yardımcı olunuz. Bebeğiniz kutunun içine bakarsa "Evet, buradaymış, aferin sana!" diyerek oyuncağı kutunun içinden alıp bebeğinize veriniz. Bebeğinizin oyuncakla bir süre oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı diğer oyuncaklar/nesnelerle tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olmasına dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, müzikli bir oyuncak kullanarak uygulamasını tekrarlayınız. Müzik çalarken bebeğinizin oyuncakla oynamasını sağlayınız. Ardından müzik çalan oyuncağı alıp "Hoppa!" diyerek kutuya koyunuz. Bebeğiniz kutunun olduğu yere doğru başını hareket ettirirse veya vücudunu oyuncağın sesini duymaya çalışır şekilde döndürürse "Evet, buldun, aferin sana!" diyerek oyuncağı kutunun içinden alıp bebeğinize veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, şeffaf, plastik bir kutu veya kap kullanarak uygulamayı tekrarlayabilirsiniz. Oyuncağı kutunun içine attıktan sonra bebeğinizin başını ve vücudunu kutunun içine bakacak şekilde hafifçe destekleyerek, abartılı/komik bir şekilde kutunun içine bakarak, kutuyu sallayarak, işaret ederek (İpuçlarını bir oturumda art arda uygulamak yerine her ipucunu bir oturumda 3-4 kez uygulayınız.) kutunun içine bakmasını sağlayabilirsiniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, kutuyu bebeğinizin başını öne eğmesi, kutuyu kendine doğru çekmesi, kutuya doğru yürümesi/eğilmesi gerekmeyecek şekilde yerleştiriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizle top oynayınız. Bebeğinizin dikkati topun üzerindeyken topu kutuya veya bir kaba koyunuz. "Top nerede?" diyerek bebeğinizi topu araması için teşvik ediniz. Bebeğinizin topu almak için kutunun içine bakıp bakmadığını gözlemleyebilirsiniz.
• Bebeğinizin mama sandalyesine derin bir kap koyunuz. Bebeğinizin emziğini veya mama kaşığını, bebeğiniz sizi izlerken kaba koyarak etkinliği çeşitlendirebilirsiniz.
• Bebeğinizin oyuncaklarını toplamanız gerektiği zaman, odanın ortasına bir kap koyup oyuncakları/nesneleri bebeğiniz sizi izlerken tek tek bu kaba koyunuz. Her defasında "Nereye gitti ..... (oyuncağın adı)?" diyerek bebeğinizi oyuncağı araması için teşvik ediniz. Bebeğinizin kabın içine bakma girişimi olup olmadığını gözlemleyiniz.
• Bebeğinizle dışarı çıkarken bebeğinizin ayakkabılarını ayakkabı kutusuna koyup kutunun içine bakması için fırsat verebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz bir nesneyi kutuya konulurken izledikten sonra nesneyi almak için kutunun içine bakıyor mu?
Bebek üç oturum üst üste bir nesneyi kutuya konulurken izledikten sonra nesneyi almak için kutunun içine bakarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi kucağınıza alarak düz, rahat bir zemine oturunuz.

2 Kitabı, yazılar bebeğinize ve size dönük olacak şekilde tutunuz.

3 Öykünün ilk sayfasını bebeğinizle birlikte açınız.

4 Bebeğinizle etkileşimli bir şekilde kitap okumaya başlayınız.

10-12 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.9. Yetişkinle birlikte kitap ya da resimlere en az 2 dakika süreyle bakar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.8. İlgisini ya da dikkatini paylaşmak için bakışını nesne ve yetişkin arasında değiştirir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizinle birlikte kitap ya da resimlere en az 2 dakika süreyle bakıyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde sizinle birlikte kitap ya da resimlere en az 2 dakika süreyle bakarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin yaşına uygun az yazılı, resimli karton/kumaş öykü kitabı.

UYGULAMA
Bebeğinizi kucağınıza alarak düz, rahat bir zemine oturunuz. Kitabı bebeğinize dönük olacak şekilde tutunuz. "Aaa, bak burada ne var?" diyerek bebeğinizin dikkatini kendinize ve elinizdeki kitaba çekiniz. Bebeğinizin kitabın kapak sayfasını incelemesi için 4-5 saniye bekleyiniz. Ardından bebeğinizle etkileşimli bir şekilde kitap okumaya başlayınız. Öykünün ilk sayfasını bebeğinizle birlikte açınız. Bebeğinizin resimleri incelemesi için 4-5 saniye bekleyiniz. "Aaa, burada neler/kimler varmış?" diyerek bebeğinizin dikkatini kitap üzerinde sürdürmesini sağlayınız ve sayfayı okuyunuz. Aynı zamanda bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz sizinle birlikte okumakta olduğunuz sayfaya dikkatini en az 2 dakika sürdürürse "Aferin, ne güzel kitap okuyoruz!" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz ve birlikte kitap okumaya devam ediniz. Bebeğiniz sizinle birlikte okumakta olduğunuz sayfaya dikkatini en az 2 dakika sürdürmezse sayfayı çevirip diğer bir deneme daha yapınız. Bebeğinizin resimleri incelemesi için 4-5 saniye bekleyiniz. "Aaa, burada neler/kimler varmış?" diyerek ve parmağınızla kitabın resimlerini işaret ederek bebeğinizin dikkatini kitap üzerinde sürdürmesini sağlayınız ve sayfayı okuyunuz. Aynı zamanda bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz yine sizinle birlikte okumakta olduğunuz sayfaya dikkatini en az 2 dakika sürdürmezse sayfa üzerinde dikkat çekici işlemler yaparak (boyama, hamur yapıştırıcı ile sayfa üzerine öyküye ilişkin minik nesneler sabitleme vb.) bebeğinizin dikkatini sürdürmesini sağlayınız. Ardından" Aferin, ne güzel kitap okuyoruz!" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz ve birlikte kitap okumaya devam ediniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi bebeğiniz için kitap seçerken uzmanlar tarafından incelenen kitapları tercih ediniz (TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları vb.).
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve kitabın üzerinde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, kitapta okuduğunuz nesnelerden birkaçını (varsa karakterlerin oyuncaklarını) okuma sırasında bebeğinizin eline yerleştirerek incelemesini sağlayabilirsiniz. Ayrıca okumak için doku kitaplarını tercih edebilir, birlikte kitabın resimlerine dokunarak nesne resmini hissetmeye çalışabilirsiniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, kuklalar kullanarak uygulamayı tekrarlayınız. Uygulamayı en az 1 dakika şeklinde başlatınız. Bebeğiniz dikkatini en az 1 dakika sürdürdüğünde en az 2 dakika sürdürmesi için çalışınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, bebeğinizin ilgisini çeken nesne/oyuncakları kitap okuma sürecinde kullanmaya çalışınız. Örneğin bebeğinizin ilgisini çeken kaşık ise resimlerinde kaşık, yemek masası olan bir kitap seçiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Etkinlik uygulamasının büyükanne veya büyükbaba (varsa kardeş, bakıcı gibi farklı kişiler) tarafından yapılmasını sağlayarak bebeğinizin farklı bir yetişkinle birlikte öykü kitabına yönelttiği dikkatini en az 2 dakika sürdürmesine fırsat oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizinle birlikte kitap ya da resimlere en az 2 dakika süreyle bakıyor mu?
Bebek üç oturum üst üste sizinle birlikte kitap ya da resimlere en az 2 dakika süreyle bakarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Gürültülü bir ortam oluşturunuz veya gürültülü bir ortama giriniz.

2 Bebeğinizi yüzü size dönecek şekilde kucağınıza oturtunuz.

3 Bebeğinizin sevdiği bir şarkı/tekerleme söyleyiniz.

4 Bebeğin sizi dinlemesine gülümseyiniz.

10-12 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.10. Gürültülü bir ortamda odaklandığı kişinin konuşmasını dinler.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DAE 1.4. Konuşan kişiye dikkatini anlık verir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz gürültülü bir ortamda size odaklanıp sizin konuşmanızı dinliyor mu?
Bebek, dört denemenin üçünde gürültülü bir ortamda size odaklanıp sizin konuşmanızı dinlerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller

UYGULAMA
Gürültülü bir ortam oluşturunuz veya gürültülü bir ortama giriniz. Bebeğinizi yüzü size dönecek şekilde kucağınıza oturtunuz. Bebeğinize seslenerek, sesler çıkararak, komik yüz ifadeleri yaparak dikkatini sizin üzerine çekiniz. Ardından bebeğinizin sevdiği bir şarkı/tekerleme söyleyiniz. Bebeğiniz bulunduğunuz gürültülü ortamda size odaklanıp söylediğiniz şarkı/tekerlemeyi dinlerse "Aferin benim bebeğime!", "Sen beni mi dinliyorsun?" gibi sözler söyleyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz ve bebeğinizle birlikte şarkı/tekerleme söylemeye devam ediniz. Bebeğiniz bulunduğunuz gürültülü ortamda size odaklanıp söylediğiniz şarkı/tekerlemeyi dinlemezse bebeğinizi kollarının altından tutarak hafifçe sizin göz hizanıza getiriniz ve şarkı/tekerleme söylerken kollarını şarkının ritmine uygun olarak hareket ettiriniz. Bebeğiniz yine bulunduğunuz gürültülü ortamda size odaklanıp söylediğiniz şarkı/tekerlemeyi dinlemezse bebeğinizin elini dudağınıza koyarak şarkı/tekerleme söyleyiniz. Bebeğiniz yine bulunduğunuz gürültülü ortamda size odaklanıp söylediğiniz şarkı/tekerlemeyi dinlemezse bebeğinizin çenesinden hafifçe dinleyerek yüzünüze bakmasını ve size odaklanıp söylediğiniz şarkı/tekerlemeyi dinlemesini sağlayınız. Ardından "Aferin benim bebeğime!", "Sen beni ne de güzel dinliyorsun?" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında gürültülü ortamın bebeğinizi huzursuz edecek, korkutacak bir düzeyde olmadığından emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, yüzünüze parlak renkli, kontrast renklerden oluşan bir maske takarak uygulamayı tekrarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Kollarınıza rafyalar veya şerit gibi renkli kumaş parçaları bağlayınız. Bebeğiniz anlaşılırlığı azaltan kumaşlar olduğunda ellerinize odaklanıp sizin işaretlerinizi izlediğinde bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, uygun makyaj malzemesiyle dudaklarınızı dikkat çekici bir renge boyayarak uygulamayı tekrarlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, bebeğinizin ilgisini çeken bir oyuncağı/nesneyi yüz hizanıza yaklaştırarak ya da abartılı yüz ifadeleri kullanarak uygulamayı tekrarlayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Etkinlik uygulamasının büyükanne veya büyükbaba (varsa kardeş, bakıcı gibi kişiler) tarafından yapılmasını sağlayarak bebeğinizin gürültülü bir ortamda odaklandığı farklı kişilerin konuşmasını dinlemesi için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizle mutfaktayken davlumbazı açarak gürültülü bir ortam oluşturunuz ve bebeğinizin size odaklanıp konuşmanızı dinleyip dinlemediğini gözlemleyiniz.
• Banyo zamanında suyun tazyikli akmasını sağlayarak gürültülü bir ortam oluşturunuz ve bebeğinizin size odaklanıp sizin konuşmanızı dinlemesi için fırsat veriniz.
• Bebeğinizin bezini değiştirirken saç kurutma makinesi, elektrikli süpürge gibi ev aletleri çalıştırarak gürültülü bir ortam oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizle pazara gittiğinde pusetini gürültünün yoğun olduğu bir yere park ederek size odaklanıp sizin konuşmanızı dinlemesi için fırsat oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz gürültülü bir ortamda size odaklanıp sizin konuşmanızı dinliyor mu?
Bebek, üç oturum üst üste gürültülü bir ortamda size odaklanıp sizin konuşmanızı dinlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi rahat, düz bir zemine oturtunuz ve siz de bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz.

2 Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana bebeğinizin ilgisini çeken bir oyuncak/nesne koyunuz.

3 Bebeğinizin oyuncak ile bir süre oynamasına izin veriniz.

4 Bebeğinizin ilgisi oyuncağın üzerindeyken oyuncağı ulaşamayacağı bir yere koyunuz.

5 Bebeğinizin işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz.

6 Bebeğinizin işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullandığında oyuncağı bebeğinize veriniz.

10-12 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.11. İsteklerini bildirmek için işaret etme, uzanma, gösterme gibi jestleri kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.8. İlgisini ya da dikkatini paylaşmak için bakışını nesne ve yetişkin arasında değiştirir.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz isteklerini bildirmek için işaret etme, uzanma, gösterme gibi jestleri kullanıyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde isteklerini bildirmek için işaret etme, uzanma, gösterme gibi jestleri kullanırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin ilgisini çeken bir oyuncak/nesne.

UYGULAMA
Bebeğinizi rahat, düz bir zemine oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana bebeğinizin ilgisini çeken bir oyuncak/nesne koyunuz. "Aaa, burada ne var!" diyerek bebeğinizin dikkatini oyuncağın üzerine çekiniz. Bebeğinizin oyuncak ile oynaması için 25-30 saniye bekleyiniz. Ardından "Oyuncak gitsin artık." diyerek oyuncağı bebeğinizin görüş alanından çıkarmadan bebeğinizin görebileceği ama erişemeyeceği bir yere koyunuz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullanırsa " ..... (bebeğin adı) sen oyuncağı mı istiyorsun? Aferin çok güzel işaret ettin/uzandın/gösterdin!" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz ve bebeğinizin bir süre oyuncakla oynamasına fırsat veriniz. Bebeğiniz işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullanmazsa bebeğinize "Oynamak istiyor musun?" diye sorarak oyuncağı koyduğunuz yerde (görebileceği ama erişemeyeceği yer) sallayınız veya ses, ışık gibi özelliği varsa çalıştırınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullanmazsa oyuncağı işaret ediniz, oyuncağa uzanmaya çalışınız veya oyuncağı gösteriniz. "Sen de yap." diyerek bebeğinizi teşvik ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullanmazsa bebeğinizin elinden tutarak işaret etmesini, uzanmasını, göstermesini sağlayınız. Ardından "Oyuncağı istiyorsun? Aferin çok güzel işaret ettin/uzandın/gösterdin!" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz ve bebeğinizin bir süre oyuncakla oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, sesli, müzikli bir oyuncak ile uygulamayı tekrarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, ışıklı veya hareketli bir oyuncak ile uygulamayı tekrarlayınız. İşaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin işaret etme, uzanma, gösterme jestlerini elinden tutarak yapmasına yardımcı olunuz. Bebeğinizin önce oyuncağa, sonra size, ardından tekrar oyuncağa bakarsa "Oyuncağı istiyorsun!" "Aferin çok güzel işaret ettin/uzandın/gösterdin!" diyerek bebeğinize sevindiğinizi belli ediniz ve bebeğinizin bir süre oyuncakla oynamasına fırsat veriniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, bebeğinizin ilgisini çeken bir oyuncak ile uygulamayı tekrarladığınızdan ve bebeğinizin dikkatinin sizin ve oyuncak üzerinde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğiniz bir yiyecek istediğinde birkaç tane/biraz vererek bebeğinizin o yiyecekten tekrar almak için işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullanmasına fırsat verebilirsiniz. Örneğin bebeğiniz balık kraker paketini almak istediğinde, bebeğinize sadece 5 tane balık kraker verip paketi bebeğinizin görebileceği ama erişemeyeceği bir yere bakınız. Bebeğinizin işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz.
• Bebeğinizin sevdiği yiyecek/oyuncak/nesne ile gerçekleştireceği eylemde bazı nesne/durumları eksik bırakabilirsiniz. Örneğin bebeğinize içmek istediği su bardağını gösterip alamayacağı yükseklikteki masaya koyabilirsiniz. Bebeğinizin suyu içmek istediğini belirtmek için işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz.
• Bebeğinizin sevdiği yiyecek/oyuncak/nesneleri şeffaf kilitli buzdolabı poşetine, plastik saklama kabına veya cam kavanoza koyarak bebeğinizin oyuncak/nesneye ulaşmak için işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullanmasına fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinizin dışarı çıkmak istediğini size bildirmek için işaret etme, uzanma, gösterme jestlerinden birini kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz.
• Bebeğinizle alışverişe çıktığınızda bebeğinizin ilgisini çekebilecek reyonların önünde bir süre bekleyerek bebeğinizin ilgisini çeken yiyecek, içecek, kıyafet, oyuncağı. işaret etmesi, uzanması, göstermesi için fırsat oluşturarak etkinliği çeşitleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz isteklerini bildirmek için işaret etme, uzanma, gösterme gibi jestleri kullanıyor mu?
Bebek üç oturum üst üste isteklerini bildirmek için işaret etme, uzanma, gösterme gibi jestleri kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Elinize el kuklası geçirip (ya da bebeğinizin sevdiği bir pelüş oyuncağı elinize alıp) bebeğinizin sizin yüz ifadenizi görebileceği biçimde karşılıklı oturunuz.

2 Bebeğinizin göreceği biçimde oyuncakla/kuklayla önce neşeli bir ses tonunda ardından kızgın bir ifade ile abartılı yüz ifadeleri kullanarak konuşunuz.

EŞLEME/SINIFLAMA (ESF)

KAZANIM: ESF 9.2. Neşeli ses tonundaki konuşmalara neşeli, kızgın ses tonundaki konuşmalara ağlamaklı bir yüz ifadesi ile tepki verir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.1. İnsan sesine ve çevresel seslere başını çevirerek ya da hareketleriyle tepki verir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinizi gün içinde gözlemleyiniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde neşeli ses tonundaki konuşmalara neşeli, kızgın ses tonundaki konuşmalara ağlamaklı bir yüz ifadesi ile tepki verirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• El kuklası ya da pelüş bir oyuncak.

UYGULAMA
Bu dönemde, bebeğiniz kişinin yüzünü "okuyarak" verdiği "mesajı" anlayabilmekte, neşeli veya kızgın ses tonunu ayırt etmeyi öğrenmekte ve bunlara farklı tepkiler geliştirmektedir. Bebeğiniz neşeli/sakin ses tonu ile neşeli/sakin/güvende olma duygularını ilişkilendirirken, yüksek ton/kızgın ses tonunu ile de korkutucu ve olumsuz duyguları ilişkilendirmektedir. Bebeğinizle her tür duygunuzu ifade etmek üzere gün içinde sık sık sohbet ediniz. Bu kazanımı değerlendirmek üzere, bebeğinizin aç, uykulu, yorgun, hasta veya sıkıntılı olmadığı zamanlarda, doğrudan bebeğinize ya da çevredeki bir başkasına yönelttiğiniz farklı ses tonlarına bebeğinizin ne şekilde tepkiler verdiğini, ifadesinde ya da hareketlerinde herhangi bir değişiklik olup olmadığını gözlemleyiniz. Bebeğiniz konuşanın ya da sesi çıkaranın yüzünü görmese bile, kızgın/ani/yüksek ses yoğunluğundaki seslerde tepki olarak vücudunu gerebilir, ağlayabilir, yüzünü ekşitebilir, hıçkırabilir, yüzü kızarabilir, kafasını çevirebilir, ellerini başına götürebilir, gözlerini kapatabilir, çok sessizleşip içine kapanabilir. Neşeli sesler duyduğunda gülümseyebilir, konuşana bakabilir, seslerini taklit etmeye çalışabilir, kollarıyla çeşitli hareketler yapabilir. Sakinleştirici bir ses duyduğunda ise, gülümseyebilir, sesler çıkarmaya çalışabilir, gevşeyebilir, sakinleşebilir. Bebeğinizin kızgın veya yüksek tonda bir ses, bir çığlık, azarlama sesi duyduğunda üzülmesi, neşeli tondaki seslere ise gülümseme ile karşılık vermesi farklı ses tonlarına farklı tepkiler verdiğini göstermektedir.
Bu beceriyi çalışmak için bebeğinizle karşılıklı oturarak mutlu-kızgın oyunu oynayabilirsiniz. Bu oyun için bebeğinizin sizin yüz ifadenizi görebileceği biçimde karşılıklı oturunuz. Elinize el kuklası geçiriniz ya da bebeğinizin sevdiği bir pelüş oyuncağı elinize alınız. Daha sonra önce oyuncakla/kuklayla neşeli bir ses tonunda abartılı yüz ifadeleri ile konuşunuz. Ardından oyuncakla bebeğinizin göreceği biçimde kızgın yüz ifadesi ile konuşunuz. Bu etkinliği bir rutin hâline getirdikten sonra (her yüz ifadesi için en az 3-4 kez model olduktan sonra) sizin ardınızdan bebeğinizin tepki vermesi için 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz sizin ifadenizi taklit ederse "Evet çok mutluyuz/çok kızdık." ifadeleri ile duygu ifadesini betimleyiniz. Gün içinde farklı olaylar/durumlar karşısında farklı ses tonlamaları kullanmanız ve bebeğinizin tepkisini gözleyerek bu etkinliği desteklemeniz önemlidir. Bebeğiniz, neşeli/kızgın ses tonundaki konuşmalara uygun (neşeli/ağlamaklı bir yüz ifadesi) tepkiler verdiğinde pekiştirici cümlelerle destekleyiniz (örneği "Evet şimdi çok sinirlendik." vb.).

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Bebeğinizin çok yüksek şiddetli/sert/kızgın tonda sesler duymasını engelleyiniz. Böyle bir sese maruz kalıp korkup ağladığında/huzursuz olduğunda onu yumuşak/sakin ses tonunuzla sakinleştiriniz ve kendisini güvende hissetmesini sağlayınız.
• Bebeğinizin sizi duyduğu bir anda sizi üzen, kızdıran bir durumla karşılaştığınızda çok aşırı tepki vermeden tatlılıkla kızınız.
• Bebeğinizle sevecen, neşeli ses tonunuzla gün içinde birçok kez sohbet ediniz. Sizi anlamadığından emin olsanız bile, bebeğiniz bu sohbeti olumlu duygularla ilişkilendirecektir.
• Bebeğinizle her zaman birlikte olamıyorsanız, farklı ses tonlarına farklı şekillerde tepki verip vermediğini gözlemlemek üzere, aile bireylerinizden yardım isteyebilirsiniz.
• Bebeğinizin sizi izlediği anlarda kızgın ve neşeli yüz ifadelerini abartılı kullanarak bebeğinizin bu ifadeleri, diğer ifadelerden ayırt etmesini sağlayabilirsiniz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Bebeğiniz size herhangi bir tepki vermiyorsa her zaman ya da çoğunlukla ağlama gibi huzursuz tepkiler veriyorsa bir uzmana başvurunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, tepkilerini tanıdığı çevrede, tanıdığı ve güvendiği kişiler, tanıdığı nesnelerle birlikteyken değerlendiriniz. Bebeğiniz yeni veya beklenmedik durumlarda aşırı tepkiler verebilmektedir. Bebeğinizin görme kaybı derecesi yüksekse elleriyle yüzünüze, dudaklarınıza dokunarak tepkilerinizi ve titreşimleri hissetmesini sağlayınız. Gerektiğinde bebeğinizi kucağınıza alarak görme alanı içinde olmaya dikkat ediniz. Abartılı tonlamalar veya ünlemler yapmanız sizi daha iyi algılamasını sağlayabilmektedir.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken bebeğinizin sizi daha iyi algılayabilmesi için abartılı tonlamalar veya ünlemler yapınız. İşitme kaybının derecesi daha yüksekse, tepkilerinizi verirken sizi izlemesi, dudaklarınızı okuması veya dudak hareketlerinizi hissetmesi için bebeğinizle göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz. Duygu durumunuzu yüz ifadelerinizden anlaması için abartılı mimikler kullanabilirsiniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken yetersizliğinden kaynaklanabilen nedenlerle duygularını uygun tepkilerle belli edip etmediğini dikkatle gözlemleyiniz. Bebeğinizin duygularını uygun şekilde belli edebilmesi ve bağımsız bir birey olarak gelişmesine yardım etmek için hem bebeğinizi hem de nesneleri, onlarla rahatça/birebir etkileşime geçebileceği, onlar üzerinde eylemlerde bulunabileceği ve onları kontrol edebileceği şekilde yerleştiriniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, çalışırken bebeğinizin ilgisini izleyebilir hangi etkinlikle ilgileniyorsa o etkinliğe katılarak abartılı biçimde bir oyuncağa ya da nesneye kızmış ve neşeliymiş gibi davranınız. Bu ifadeleri kullanırken bebeğinizin ilgisinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Çevresinde olup bitenleri anlamasına yardım etmek için bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net cümleler kullanınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bu uygulamayı diğer aile üyelerinin (örneğin anne, baba, dede, abla, abi vb.) katılımı ile çeşitlendirebilirsiniz.
• Bu kazanıma ilişkin uygulamaları oyuncak hayvanlar, diğer sesli ve ışıklı oyuncaklar, oyuncak bebekler, arabalar gibi oyuncaklarla çeşitlendirebilirsiniz.
• Bu denemeyi günün farklı zamanlarında, bebeğinizin temel ihtiyaçlarını karşıladığından emin olduğunuz mutlu ve huzurlu saatlerinde gerçekleştiriniz.
• Bu etkinliği "Bİ 1.13. İsteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade eder." kazanımını değerlendirirken de uygulayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinizi bir hafta süresince gözlemleyiniz. Bebeğiniz bir hafta boyunca 3 kez sesler çıkartarak, dikkatinizi çekip oyun başlatırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Halıya oturttuğunuz bebeğinizin karşına oturup önüne halka çubuk oyuncağını koyunuz.

2 "Bak, ben bu halkayı çıkarıyorum." diyerek en büyük halkayı çubuktan çıkarınız.

3 Bu halkayı geri takınız ve "Halkayı çıkar." diyerek bunu bebeğinizden çıkarmasını isteyiniz.

4 Halkayı çıkartınca bebeğinizi alkışlayınız.

5 Çıkmış olan halkayı elinize alınız ve "Bak, halkayı çubuğa takıyorum." diyerek çubuğa nasıl geçirdiğinizi gösteriniz.

6 Bebeğin de halkayı takması için fırsat sununuz.

10-12 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.14. En büyük halkayı çubuktan çıkarıp çubuğa tekrar takar.

ÖN KOŞULLAR:Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.13. Kutunun içindeki nesneleri teker teker kutudan çıkararak inceler.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize çubuk-halka oyuncakları veriniz. En büyük halkayı çıkarmasını ve tekrar takmasını isteyiniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde en büyük halkayı çubuktan çıkarıp çubuğa tekrar takarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Sallabaş oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğiniz halkaları çubuktan çıkarıp geri takmasıyla parça-bütün ilişkisini anlamaya başlayacak ve boyut/büyüklük kavramı geliştirmeye başlayacaktır.
Bebeğinizin keyifli olduğu bir anda destekle yere oturtunuz ve sallabaşı önüne koyarak dikkatini çekiniz. Bir süre bebeğinizin kendi başına çeşitli yollarla (örneğin sallabaş halkalarına dokunma, sallama, aşağı-yukarı çekiştirme, yere vurma vb.) oynamasına fırsat tanıyınız. Halkaları çubuktan çıkarmak daha kolay olduğu için öncelikle çıkarma becerisi çalışmalısınız. Bebeğiniz halkaları çubuğundan kendiliğinden çıkarmayı keşfedebilir. Bebeğinize halkaları çubuktan çıkarma becerisini öğretmek üzere, en küçük halkayı en alta ve en büyüğünü de alt üstte olacak şekilde diziniz ya da sadece en büyük halkayı çubuğa takıp tek halkayla çalışınız. Bebeğiniz size bakarken "..... (bebeğin adı) bak, ben bu halkayı çıkarıyorum." deyiniz. Halkayı çıkarınız ve hafifçe yere vurunuz veya yere sürterek sesler çıkarınız. Ardından halkayı geri takıp " ..... (bebeğin adı) halkayı çıkar." deyiniz. Elini halkaya koyuyor ama halkayı havaya kaldırmıyorsa "Havaya kaldır." deyiniz. Gerekliyse fiziksel yardım vererek çıkarmasına yardım ediniz. Halkayı kısmen yukarı kaldırırsa çubuktan tamamen çıkarması için cesaretlendiriniz. Halkayı çıkartınca "Harikasın ..... (bebeğin adı). Aferin sana." diyerek sevincinizi belirtiniz. Halkayı tutuyor ama yukarı çektiğinde çıkaramıyorsa çubuğu hafifçe eğerek çıkarmasına yardım ediniz. Sözel/fiziksel yardımı giderek azaltarak en büyük halkayı çubuktan bağımsız şekilde çıkarmasını sağlayınız. Bu basamakları tek elle yapamıyorsa iki elini kullanarak halkayı tutmasını sağlayınız. Bebeğiniz bağımsız olarak en büyük halkayı çubuktan çıkarmayı öğrendikten sonra, halkayı çubuğa takma becerisine geçebilirsiniz. Bunun için, oyuncağı önünüze alınız ve halkaları çubukta döndürerek ya da bunlarla çeşitli sesler çıkartarak bebeğinizin dikkatini çekiniz. Sizi izlediğinden emin olunuz. En büyük halkayı elinize alınız ve " ..... (bebeğin adı) bak, halkayı çubuğa takıyorum." diyerek nasıl geçirdiğinizi gösteriniz. Sonra bu en büyük halkayı çıkarıp ona vererek " ..... (bebeğin halkayı çubuğa tak." deyiniz. Halkayı eline aldığında yere paralel olarak tutmasını sağlayınız. Gerektiğinde model olunuz ve elini yukarı kaldırıp halkayı çubuğun üzerine yaklaştırıp yaklaştırmadığını gözlemleyiniz. Halkayı sadece elinde tutuyor ve çubuğa yaklaştırmıyorsa elinden nazikçe tutup fiziksel yardım vererek halkayı çubuğun başına kadar birlikte yaklaştırınız. Bir halkayı çubuğun başına kadar getirip bırakmıyorsa "..... (bebeğin adı) halkayı bırak." diyerek halkayı bırakmasını isteyiniz ve halkanın aşağı düşüp çubuğa geçmesini sağlayınız. Halka çubuğa geçince "Bravo!" diyerek alkışlayınız. Bir süre bu oyuncakla istediğiniz şekilde birlikte oynayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Çubuğun yüksekliği çok fazla olduğunda bebeğiniz yorulabilir, denemeyi bırakabilir, kolunu yükseğe kaldıramayabilir ya da halkayı çubuktan çıkaramayabilir/çubuğa takamayabilir. Bu nedenle satın aldığınız çubuk-halka oyuncağının çubuğu 10 cm den daha uzunsa bunu kısaltınız.
• Bir halkayı çubuktan çıkarmak daha kolaydır. Bu nedenle, öncelikle çıkarma becerisini çalışınız.
• Bebeğiniz ilk aşamada zorlanıyorsa daha kısa çubuk ve daha geniş halkalarla çalışınız.
• Takma ve çıkarma çalışmalarını bebeğinizin her iki eliyle de çalışmasını sağlayınız.
• Beceriyi yüz yüze çalışırken zorlanıyorsa bebeğinizin arkasına geçip kollarını yönlendirmeniz yararlı olabilir.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Bebeğiniz bu etkinlikten hoşlanmadıysa farklı çıkarma-takma-koyma etkinlikleri çalışınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız çubuğu ve halkaları dokunarak tanıması için yeterli zaman veriniz. Halkaların daha büyük, daha parlak renkli olanlarını ve çubukla halka arasında renk zıtlığı olan materyali temin etmeye çalışınız. Bebeğiniz çubukta duran halkayı fark edemeyebilir. Bu nedenle, halkayı eline dokundurarak fiziksel yardım verebilirsiniz. Bebeğiniz için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekliyse ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken bebeğinizin halka ve çubukları en kolay göreceği/tutacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız. Gerekliyse çubuğu yatay olacak şekilde eğebilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, en büyük halkayı çubuktan çıkarıp çubuğa tekrar takma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Birlikte kahvaltı yaparken simit gibi halka şeklinde yiyecekler hazırlayınız. Kaşığınızı uzatarak veya simit kollarınıza rahatça girip çıkıyorsa kollarınızı uzatarak ya da oklava, su şişesi gibi nesneleri uzatarak simitleri takmasını/çıkarmasını isteyiniz.
• Oyun odanızdaki oyuncak mutfak köşesine bardak, çay takımı gibi kulplu oyuncaklarını asmasını isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak en büyük halkayı çubuktan çıkarıp çubuğa tekrar takarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Elinize dört küp alarak bebeğinizin dikkatini çekiniz ve karşılıklı oturunuz.

2 "Bak. Ben kule yapıyorum. İlk küpü yere, diğerini de onun üzerine koyuyorum." diyerek ilk küpü ortaya bırakınız, ikinciyi de onun üzerine koyunuz.

3 "İşte oldu!" diyerek bebeğinizi heyecanlandırınız.

4 Üçüncü küpü ortanıza yere koyunuz.

5 Dördüncü küpü bebeğinize uzatarak "Bu küpü diğerinin üstüne koy." deyiniz.

6 Bebeğiniz, elindeki küpü diğerinin üzerine koyduğunda "Aferin sana. Kule yaptın." diyerek pekiştiriniz.

10-12 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.16. İki küple kule yapar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• K 1.6. Küp, lego parçası gibi küçük nesneleri baş, işaret ve orta parmağını kullanarak kavrar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize iki küp veriniz. Bebeğiniz üç denemenin ikisinde iki küple kule yaparsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Ortalama 3x3 cm boyutlarında 4 farklı renkte küp.

UYGULAMA
Bu beceride, bebeğiniz bir nesnenin üzerine başkasını koymayı öğrenmektedir. Bebeğiniz hedefi doğru olarak belirlemeli, küpleri dengelemeli ve kuleyi sarsmadan bir küpü diğerinin üstüne bırakmayı öğrenmelidir.
Bu beceriyi çalışmak için bebeğinizin neşeli olduğu bir an elinize dört küp alınız ve küpleri birbirine vurarak sesler çıkartarak bebeğinizin dikkatini çekiniz. Karşılıklı oturunuz. Bebeğiniz sizi izlerken, "..... (bebeğin adı) bak, ben kule yapıyorum." deyiniz. "İlk küpü yere, diğerini de onun üzerine koyuyorum." diyerek ilk küpü ortaya bırakınız, ikinciyi de onun üzerine koyunuz. "İşte oldu!" diyerek ve mutlu olmuş gibi davranarak bebeğinizi heyecanlandırınız. Daha sonra üçüncü küpü yere koyunuz. Dördüncü küpü bebeğinize uzatınız. "Küpü bunun üstüne koy." diyerek elindeki küpü yerdeki küpün üzerine koymasını isteyiniz. Küpü elinden çok erken bırakırsa kule yapamayacaktır. Bu durumda gerekliyse bebeğinize fiziksel yardım vererek küpü tuttuğu elinin üzerinden tutarak küpü yerdeki küpün üzerine birlikte koyunuz. Eğer küpü aşağı doğru itiyorsa, kuleyi yıkabilecektir (İki küpten oluşan kule yıkılmayabilir ama daha çok küpten oluşan kule yıkılacaktır.). Bu durumla karşılaşırsanız elini hafifçe destekleyiniz. "Buraya koy." diyerek elini yerdeki küpe doğru yönlendiriniz. Bebeğiniz elindeki küpü diğerinin üzerine koyduğunda coşkulu ses tonunuzla "Aferin sana!" diyerek sevincinizi paylaşınız. Kulenin çekiciliğini artırarak örneğin kulenizin yanına başka bloklar, farklı yapılar inşa ederek bebeğinizle birlikte bu kule çevresinde bir süre oyun oynayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Plastik küpler üst üste konulurken kayma riski olduğundan etkinlik için ahşap küp seçiniz.
• Bebeğinizin gelişimine göre, bebeğinizin daha kolay koordine edebileceği şekilde büyük olanlarıyla çalışabilirsiniz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazla ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmaya başlamadan önce adını söyleyerek dikkatinin sizde olmasını sağlayınız. Kule yapmadan önce bebeğinizin küpleri eliyle dokunarak tanımasına fırsat veriniz. Küplerin büyüklüğünü görme kaybının derecesine göre belirleyiniz. Bebeğiniz az görüyorsa parlak renkli, dokulu küpleri seçiniz. Satın almak istediğinizde bulamazsanız hazır küplerin üzerinde uyarlamalar yapınız. Seçtiğiniz küple çalışacağınız zeminin zıt renklerde olmasına dikkat ediniz. Oda ışığını, bebeğinizin rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekli görürseniz ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken küpleri en kolay göreceği, tutacağı ve rahat uygulama yapacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, iki küple kule yapma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bebeğinize eşit büyüklükte ve kapakları kapalı olan iki plastik kap veriniz. Bunları üst üste koyarak kule yapmasını isteyiniz.
• Bebeğinize aynı büyüklükte ahşap/sünger/karton küpler, içi boş konserve kutuları, plastik bardaklar veya yoğurt kutuları gibi artık materyaller veya büyük kutular sağlayarak kule yapmasını isteyiniz.
• Koltuklarınızın iki minderini bebeğinize veriniz. Bunları üst üste koyarak kule yapmasını isteyiniz.

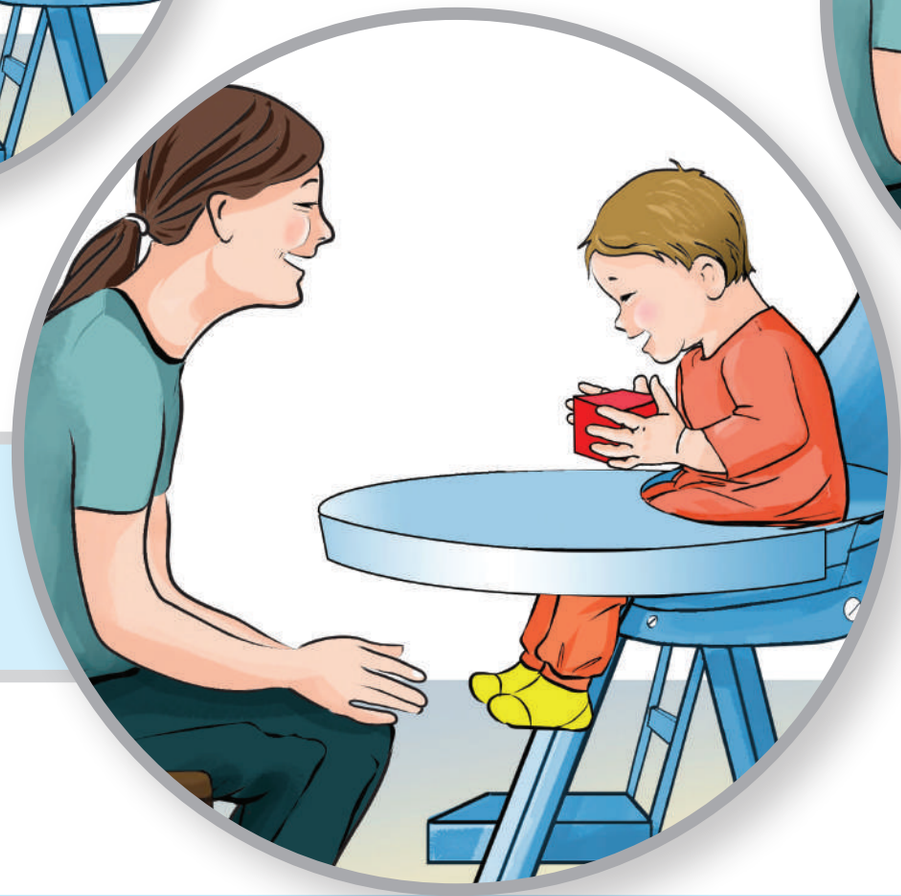
SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz üç denemenin ikisinde bağımsız olarak iki küple kule yaparsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Mama sandalyesine oturttuğunuz bebeğinize “Bak, burada ne var?” diyerek aşina olmadığı küp şeklinde her yüzü farklı doku ya da resim içeren bir oyuncağı gösteriniz ve dikkatini oyuncağa odaklamasına yardım ediniz.

2 Oyuncağı masaya bırakınız.

3 Bebeğiniz incelemek amacıyla oyuncağı evirip çevirdiğinde pekiştiriniz.

10-12 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.12. İncelemek amacıyla nesneyi çevirir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.9. Elinde tuttuğu nesneleri inceler.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize aşina olmadığı bir oyuncak veriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde incelemek amacıyla oyuncağı çevirirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin aşina olmadığı iki yüzü farklı şekil ve doku içeren küp şeklinde bir oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğiniz önceki aylarda, nesnelere bakarken, dinlerken veya ağzına götürme gibi eylemlerde bulunurken artık nesneleri/oyuncakları her yönü ile tanımak istemekte ve inceleme/keşfetme amacıyla bir nesneyi kendi etrafında döndürmeye çalışmaktadır. Bebeğinizin bilişsel beceriler geliştirebilmesine yardımcı olmak için ebeveyn olarak çevreyi bebeğinizin gelişim özelliklerini, ilgilerini, beğenilerini ve gereksinimlerini dikkate alarak, araştırmasını, keşfetmesini, yeni beceriler öğrenmesini destekleyecek şekilde güvenli ve uyaranlarca zengin hâle getirmeniz gereklidir.
Bu beceriyi çalışmak için, bebeğinizin keyifli olduğu bir anda şarkı söyleyerek yanına yaklaşınız. Onu destekle mama sandalyesine oturtunuz. Bebeğinize "Bak ..... (bebeğin adı) burada ne var?" diyerek nasıl kullanıldığını bilmediği ve daha önce aşina olmadığı iki yüzünde farklı desenler, renkler dokular olan küp şeklindeki bir oyuncağı göstererek dikkatini oyuncağa odaklamasına yardım ediniz. Oyuncağı masaya bırakınız. Bebeğinizi gözlemleyiniz. Oyuncağı incelemek amacıyla kendi etrafında çevirip çevirmediğini kontrol ediniz. Gerekmedikçe yardım sağlamayınız. Bebek oyuncak ile ilgilenmezse siz "bak burada ne var diyerek" oyuncağa dikkatini çekiniz ve çevirerek inceleyiniz. Daha sonra oyuncağı bebeğe veriniz ve incelemesi için 4-5 saniye bekleyiniz. Gerektiğinde fiziksel yardım vererek çevirmesini sağlayınız. Bebeğiniz oyuncağı incelemek amacıyla çevirdiğinde "Güzel, çevir bakalım, aferin sana!" gibi ifadelerle pekiştiriniz. Bir süre bu oyuncakla oynamasına zaman tanıyınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatinin sizde ve oyuncakta olduğundan emin olunuz. Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız. İçinde bulunduğunuz her ortamı ve her nesneyi/oyuncağı/araç gereci/yiyeceği bebeğinizin bilişsel becerileri için birer öğretici olarak değerlendirip, fırsata dönüştürünüz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmaya başlamadan önce adını söyleyerek dikkatinin sizde olmasını sağlayınız. Bu beceri için nesneyi dokunarak tanımasına fırsat veriniz. Kullanacağınız oyuncağın büyüklüğüne, görme kaybının derecesine göre karar veriniz. Bebeğiniz az görüyorsa, daha parlak renkli, dokulu, hareketli, yanıp sönen veya sesli oyuncakları tercih etmeye ve seçtiğiniz küp şeklindeki oyuncağın her bir yüzünün zıt renklerde olmasına dikkat ediniz. Bebeğiniz kendisine uzatılan veya masaya bırakılan oyuncağı fark edemeyebilir. Bu nedenle, oyuncağı eline almasına yardım edebilirsiniz. Bebeğinizin bu beceride başarılı olabilmesi için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken etkinliğe ve nesneye odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekli görürseniz ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken nesneyi en kolay göreceği, tutacağı ve bununla işlemler yapacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu nesneleri/durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, incelemek amacıyla nesneleri çevirme çalışmaları planlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde bağımsız olarak incelemek amacıyla nesneyi çevirirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

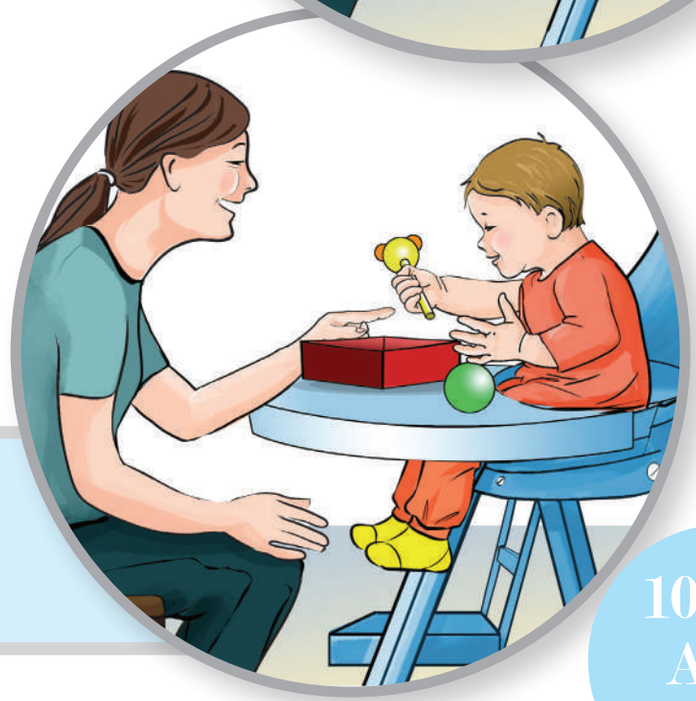
1 Mama sandalyesine oturttuğunuz bebeğinize, önceden hazırladığınız farklı şekillerdeki/büyüklüklerdeki birkaç oyuncağı içine koyduğunuz kenarları çok yüksek olmayan bir kap gösteriniz.

2 "Al." diyerek kutudan bir tane oyuncak almasını isteyiniz.

3 Bir oyuncak aldığında şekli, büyüklüğü, kokusu gibi özellikleri hakkında konuşarak birlikte inceleyiniz.

4 Kutudaki diğer oyuncakları da sırayla birer birer alıp incelemesini isteyiniz.

10-12 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.13. Kutunun içindeki nesneleri teker teker kutudan çıkararak inceler.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.9. Elinde tuttuğu nesneleri inceler.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize içinde oyuncaklar olan bir kutu uzatınız. Bebeğiniz dört denemenin üçünde kutunun içindeki oyuncakları teker teker kutudan çıkarıp incelerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 1 tane kutu.
• 6-7 tane farklı oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğinizin aşina olduğu ve sevdiği oyuncaklar ile daha önce hiç görmediği 6-7 oyuncağı onların tümünü alacak büyüklükte bir kutunun içine yerleştiriniz. Bebeğinizi destekle mama sandalyesine oturtunuz ve kutuya dikkatini çekiniz. "Aaa, ….. (bebeğin adı) bak burada neler var?" diyerek kutuyu bebeğinizin eline yaklaştırınız. Kutuyu elinizle sabit tutunuz ve kutunun kaymasını engelleyiniz. "Al." diyerek kutudan bir oyuncak almasını isteyiniz. Kutuya yönelmiyorsa eline nazikçe destek olarak bir oyuncak almasını sağlayınız. Eline bir oyuncak aldığında abartılı tonlamalarla bu oyuncağa dikkatini çekiniz ve şekli, büyüklüğü, kokusu hakkında kısaca konuşarak birlikte inceleyiniz. Bu oyuncağı elinden hemen bırakmamasını 4-5 saniye incelemesini sağlayınız. Daha sonra diğer oyuncakları da sırayla birer birer almasını sağlayınız ve birlikte incelemeye devam ediniz. Oyuncakları kutudan çıkartırken kısa bir süre için bile olsa incelemesini sağlamak için sorular sorunuz. Oyuncağı incelemesi için bebeğinizi cesaretlendiriniz. İlk oyuncağı aldıktan sonra, ikinci oyuncağı almaya gönüllü olmuyorsa ikinciyi de alması için teşvik ediniz. Kutudaki oyuncaklar bitince "Oyuncaklar bitti. Şimdi bunlarla oynayalım?" deyiniz ve oyuncaklarla istediği gibi oyun oynamasına izin veriniz. Zamanla kutuyu elinden daha uzak bir yere koyarak veya kutunun içine daha fazla oyuncak koyarak nesneleri bir kutudan teker teker çıkarıp inceleme becerisini geliştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız. Kutunun içine bebeğinizin ağzına götürebileceği küçük parçalı nesneler koymayınız.
• Bebeğinizi mama sandalyesi veya sandalye gibi yüksek bir yerde yalnız bırakmayınız.
• Kutu içine koyulan oyuncakların, bebeğin yumruklarından daha büyük olmasına özen gösteriniz.
• Bebeğinizin çevresinin, gelişim özelliklerini, ilgilerini, beğenilerini ve gereksinimlerini dikkate alarak araştırmasını, keşfetmesini, yeni beceriler öğrenmesini destekleyecek şekilde güvenli ve uyaranlarca zengin olmasına dikkat ediniz. İçinde bulunduğunuz her ortamı ve her nesneyi/oyuncağı/araç gereci/yiyeceği bebeğinizin bilişsel becerileri için birer öğretici olarak değerlendirip fırsata dönüştürünüz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız oyuncaklara/nesnelere karar verirken daha büyük, daha parlak renkli, sesli, ışıklı olanları tercih ettiğinizde dikkatini odaklaması kolaylaşacaktır. Bebeğiniz için öncelikle kullandığınız nesne/oyuncak/yiyeceğin dokunsal özelliklerine dikkat çekiniz. Bebeğinizin nesneleri incelemesi için yeterli zaman tanıyınız ve oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız. Kutunun içine elini sokması için gerekirse fiziksel yardım sağlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken etkinliğe ve oyuncaklara odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekli görürseniz ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken bebeğinizin kutuyu ve oyuncakları en kolay göreceği/çıkarıp inceleyeceği pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde elinizi onun elinin üstüne ya da onun elini sizinkinin üstüne koyarak oyuncakları kutudan teker teker birlikte çıkarınız ve incelemesini sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, aşırı duyarlı olduğu nesneleri/durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, kutunun içindeki nesneleri teker teker çıkararak inceleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Aynı etkinliği bir kutunun içine bebeğinizin sevdiği farklı yiyecekleri koyarak tekrarlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde bağımsız olarak kutunun içindeki nesneleri teker teker çıkarıp incelerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizle karşılıklı oturarak önünüze biri büyük biri küçük 2 kap alınız.

2 Büyük kabı alıp ortaya koyunuz. Bebeğe ne yaptığınızı açıklayarak küçük kabı büyük kabın içine koyunuz.

3 Bebeğinize de bir büyük ve bir küçük iki kap veriniz. "Bunları iç içe koy." deyiniz.

4 2 kabı uygun şekilde iç içe koyduğunda tebrik ederek bebeğinizi pekiştiriniz.

10-12 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.15. Farklı büyüklükteki iki kabı denemelerle iç içe yerleştirir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.5. Bakışını bir nesneden diğerine yöneltir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize farklı büyüklükte iki kap veriniz. Bebeğiniz üç denemenin ikisinde farklı büyüklükteki iki kabı denemelerle iç içe yerleştirirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• İç içe geçebilen kap (2 tane büyük ve 2 tane küçük).

UYGULAMA
Bu beceri, bebeğinizin uzamsal ve büyüklük-küçüklük ilişkileri edinmesine yardım eden bir çalışmadır. Bebeğiniz hangi kabın diğerinin içine konulacağı çözümünü buluncaya kadar büyük ve küçüğü bilmesi önemli değildir.
Bu beceriyi çalışmak için, bebeğiniz yerde otururken dikkatini çekerek yanına gidiniz ve karşılıklı oturunuz. 2 tane iç içe geçen kabı ortanıza koyunuz. Bir süre bunlarla istediği şekilde oynamasını sağlayınız. Bu sırada bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz deneme yanılma yoluyla kendiliğinden küçük kabı büyük kabın içine koyabilir. Bu beceri kendiliğinden gelişmediyse biri büyük biri küçük 2 kaptan büyük kabı alıp ortaya koyunuz. "Bak, ben büyük olanı buraya koyuyorum. İçine de küçük olanı koyuyorum." diyerek küçük kabı büyük kabın içine koyunuz. Daha sonra, bebeğinize de bir büyük ve bir küçük iki kap veriniz. "Kapları iç içe koy." deyiniz. Bebeğiniz küçük olanı alıp alta koyar, büyük olanı da üstüne koymaya kalkarsa yanlış yaptığını anlaması için biraz zaman veriniz. Yanlışını kendiliğinden fark edemiyorsa 2 kap da yerdeyken "Büyük olanı al." deyiniz. Büyük olanı eline alınca "Yere koy." yönergesini veriniz. Alamaz ise bebeğinize "Büyük olan bu (İşaret ediniz.)." diyerek almasını sağlayın. Ardından "Diğerini/küçük kabı al."deyiniz. Küçük kabı bir eline aldığında "Elindekini yerdeki büyük olan bu kabın içine koy." deyiniz. 2 kabı iç içe koyduğunda tebrik ederek bebeğinizi pekiştiriniz. Bebeğiniz denemeler sırasında yanlış yaparsa "Off olmadı, yeniden dene." diyebilirsiniz. Yanlışını kendisi düzeltirse yine artı veriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Görsel ipucu sağlamanız gerektiğinde önce aynı renk iki kapla başlayınız. Küçük-büyük kabı ayırt etmesine yardım etmek için küçük olan kaba gülen yüz gibi bir görsel yapıştırabilir ya da 2 farklı renk kapla çalışıp büyük olanın daha parlak ve yoğun renkte olmasını sağlayabilirsiniz.
• Bebeğiniz ilk aşamalarda zorlanıyorsa kapları masanın üzerine büyükten küçüğe doğru sıralayabilirsiniz. Fakat bir süre sonra mutlaka her seferinde küçük olan kabı bir sağa bir sola koyarak masadaki pozisyonuna göre küçük kabı belirleme olasılığını ortadan kaldırınız.
• Yuvarlak nesneleri iç içe koymak ilk aşamalarda bebeğiniz için daha kolaydır. Çünkü nesnelerin kenarlarını/köşelerini uyması için döndürmek zorunda değildir. Bu nedenle, öncelikle iç içe geçen yuvarlak kaplarla çalışınız. Bebeğiniz ustalaştıkça kare veya dikdörtgen kaplarla bu etkinliği deneyiniz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız kaplara dokunarak tanıması için yeterli zaman veriniz. Satın alacağınız kaplardan daha büyük, daha parlak renkli olanlarını, renk zıtlığı olanları temin etmeye çalışınız. Görme kaybının derecesine göre, az gören ve göremeyen bebeğinizle eline kapları siz verebilirsiniz. Gerektiğinde bebeğinizin kaplara dokunarak büyüklüklerini keşfetmesine ve kapları iç içe koymak için dokunarak bulmasına yardım edebilirsiniz. Bebeğiniz için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekliyse ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken bebeğinizin kapları en kolay göreceği/tutacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, farklı büyüklükteki 2 kabı denemelerle iç içe yerleştirme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Mutfağınızda hâlihazırda bulunan farklı büyüklükteki tencere, karıştırma ve ölçme kapları, kavanoz kapakları, plastik kovalar ya da saksılar gibi ev gereçleriyle, bebeğinizin oyuncak mutfak eşyalarıyla, ayakkabı kutusu gibi iç içe geçmeye uygun kutularla bu çalışmayı tekrarlayınız.
• Evinizde bulunan aynı büyüklükteki plastik bardakları içi içe koymasını isteyiniz. Bu etkinlik, iç içe koyma sırasında nesnelerin büyüklüğüne odaklanmasına gerek bıraktırmayacağı için kolay olacaktır.
• İlk aşamada büyük kapları kullanırken giderek daha küçük kaplarla ve birbirine daha yakın büyüklükteki kaplarla çalışınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz üç denemenin ikisinde üç oturum üst üste bağımsız olarak farklı büyüklükteki iki kabı denemelerle iç içe yerleştirirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Elinize bebeğinizin sevdiği, ses çıkaran bir topu alıp halıya oturttuğunuz bebeğinizin karşısına oturunuz.

2 Bu topu bebeğinize göstererek/sallayarak topa odaklanmasını sağlayınız.

3 Topu, başının üzerinden yere bırakıp izlemesini sağlayınız. Bunu birkaç kez tekrarlayınız.

4 Bebeğiniz topa olan ilgisini kaybetmeden topu yerde yavaşça yuvarlayınız.

5 "Bak, top orada. Haydi, yakala." deyiniz ve emekleyerek ya da bebeğiniz yürümeye başladıysa yürüyerek topu takip etmesini isteyiniz.

6 Bebeğiniz topun arkasından gittiğinde davranışı pekiştirmek için "Bravo sana, topu yakaladın." deyip alkışlayınız.

10-12 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.11. Hareket hâlindeki nesnenin gittiği yönü takip ederek arkasından gider.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.3. Otururken göz hizasından yere düşen nesneye, başını ve vücudunu öne eğerek bakar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize sesli bir top gösteriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde hareket hâlindeki topun gittiği yönü takip ederek arkasından giderse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Zilli pelüş top.

UYGULAMA
Bebeğinize hareket hâlindeki bir nesneyi takip etmeyi ya da görüş açısından bir nesne çıktığında da nesneyi aramayı öğretmelisiniz. Bu amaçla, bebeğinizi yere oturtunuz. Siz de karşısına oturunuz. Sevdiği zilli pelüş topu bebeğinize gösterip sallayarak topa odaklanmasını sağlayınız. Topu, önce başının üzerinden yere bırakınız. Bu oyunu birkaç kez tekrarlayınız ve bebeğiniz topa olan ilgisini kaybetmeden topu yerde yavaşça yuvarlayınız. "..... (bebeğin adı) bak, top orada. Haydi, yakalaya topu." deyiniz. Bebeğiniz emeklemeye ya da yürümeye başladıysa topu emekleyerek ya da yürüyerek takip edebilmesi için cesaretlendiriniz. Bebeğiniz topun arkasından gidiyorsa "Bravo ..... (bebeğin adı) topu yakaladın." diyerek alkışlayınız ve bebeğinizin bu davranışını pekiştiriniz. Bebeğiniz topu takip ederken önüne bir engel çıktığında, eğer bu engel toptan daha ilgi çekiciyse topun gittiği yönü takip etmeyi bırakabilir ve engelle ilgilenebilir. Bu nedenle, topun gittiği yolda bebeğinizin ilgisini çekip dikkatinin toptan kaymasına neden olabilecek nesnelerin olmamasına özen gösteriniz. Birkaç kez denedikten sonra bebeğiniz topla ilgilenmiyorsa farklı bir zamanda, farklı oyuncaklarla tekrarlayınız. Arkasından gittiği topla bir süre birlikte oynayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, bebeğinizin uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Bebeğinizin artık daha da hareketlenmeye ve yavaş yavaş yürümeye başladığı için bu etkinlikte yakınında olunuz. Topun ardından giderken düşme, çarpma, yaralanma risklerini ortadan kaldırmak amacıyla çevreyi güvenli hâle getiriniz. Bunun için çevredeki nesneler ve mobilyaların bebek için güvenilir bir ortam oluşturduğunuzdan emin olunuz. Örneğin banyo kapınızın ve tuvaletteki klozet kapağının daima kapalı olmasını sağlayınız. Banyodaki küvette ya da kovada az da olsa hiç su bırakmayınız. Dolaplarınızı duvara monte ettiriniz ve kapaklarının kilitli olmasını sağlayınız. Bebeğinizi kaygan yüzeylerden koruyunuz. Kayan halılarınızı, halı kaydırmazla sabitleyiniz. Kabloları gizleyiniz. Elektrik prizlerini kapatınız.
• Topu çok hızlı yuvarlarsanız topu yakalayamayacağını hissedebilir ve takip etme davranışı geliştirmeyebilir. Bu nedenle, topu yavaşça yuvarlayınız.
• Etkinlik sırasında, topun gittiği yolda top dışında bebeğinizin daha çok ilgisini çeken bir oyuncağı/nesneyi ortadan kaldırınız.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız oyuncaklara karar verirken daha büyük, daha parlak renkli, sesli, ışıklı olanları tercih ettiğinizde topun gittiği yolu takip etmesini kolaylaştırmış olacaksınız. Bebeğinizin nesneleri takip edebilmesi için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız. En doğru tepkiyi verebilmesi için yeterli zaman tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize topun hâlâ orda olduğunu işaret ederek/söyleyerek hatırlatınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekliyse ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken bebeğinizin topla daha kolay ve rahat etkileşime gireceği pozisyonda olmasını sağlayınız. Beceriyi çalışırken bebeğinizin topu kolayca tutabileceğinden emin olunuz. Bebeğiniz topun arkasından gidemiyorsa sözel olarak topun nereye gittiğini ifade etmesini ya da işaret etmesini isteyebilirsiniz. Bebeğiniz emekliyorsa veya yürümeye başladıysa yakınında olarak veya elinden tutarak topu takip etmesine yardım edebilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Bebeğinizin günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, hareket hâlindeki nesnenin gittiği yönü takip ederek arkasından gitme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bebeğinizle araba seyahati yapabilirsiniz. Bu esnada bebeğinizi kucağınıza oturtunuz ve camdan çevreye bakınız. Geçtiğiniz yollarda gördükleriniz (örneğin insanlar, ağaçlar vb.) hakkında bebeğinizle konuşunuz.
• Birlikte arabalarıyla oynarken kazara arabayı daha uzağa iterek takip etmesini sağlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak hareket hâlindeki nesnenin gittiği yönü takip ederek arkasından giderse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizin uyku saati yaklaştığında bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir zemine oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğinizin ilgisini çeken oyuncakları bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana koyunuz.

2 Bebeğinizin gözlerini ovuşturarak, esneyerek, sesler çıkararak uykusunun geldiğini belli edip etmediğini gözlemleyiniz.

3 "Uykusu mu gelmiş bebeğimin?" diyerek bebeğinizi yatağınıza götürüp uyutunuz.

4 Bebeğin uyumasına izin veriniz.

10-12 AY

KİŞİSEL BAKIM RUTİNLERİNİ ANLAMA (KBR)

KAZANIM: KBR 4.6. Uykusunun geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli eder.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• KBR 4.5. Gün içinde bir veya iki kez belirli saatlerde uyur.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz uykusunun geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli ediyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde uykusunun geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin ilgisini çeken oyuncaklar.

UYGULAMA
Bebeğinizin uyku saati yaklaştığında bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir zemine oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz ve bebeğinizin ilgisini çeken oyuncakları bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana koyunuz. Bebeğinizle oyuncaklarla 4-5 dakika oynayınız. Bebeğiniz gözlerini ovuşturarak, esneyerek, sesler çıkararak uykusunun geldiğini belli ederse "Uykusu mu gelmiş bebeğimin?" diyerek bebeğinizi yatağınıza götürüp uyutunuz. Aynı adımları takip ederek bir sonraki uyku saati öncesi uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi bebeğinizin uykusunu kaçırabilecek çevresel sesleri kontrol ettiğinizden emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin sizi rahat izleyebileceği biçimde yüz yüze bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, uyku düzeni oluşturmada zorlanırsanız öncelikle bu konuda uzman görüşüne başvurunuz. Etkinliği yapacağınız zamanları aldığınız görüşler çerçevesinde planlayıp uygulayınız. Uyku öncesi yapacağınız bu etkinlikte bebeğinizin sevdiği oyuncakları tercih ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, karşılıklı oyunda ışıklı müzik kutusu ile uygulamayı tekrarlayabilirsiniz. Ya da bebeğinizin yanağına veya başına dudaklarınızı değdirerek ninniyi söyleyiniz. Bebeğinizin dudaklarınızdaki hareketi ve titreşimi hissetmesini sağlayınız. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizi dış mekânlarda (park, konaklama yerleri, toplu taşıma araçları, puset vb.) gözlemleyiniz. Bebeğiniz uykusunun geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli ettiğinde bebeğinizin uyumasını sağlayarak etkinliği genelleyebilirsiniz.
• Bebeğiniz diğer aile üyeleriyle birlikteyken uykusunu geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli edip etmediğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz uykusunun geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli ediyor mu?
Bebek üç oturum üst üste uykusunun geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizin beslenme saati yaklaştığında bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir zemine oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğinizin ilgisini çeken oyuncakları bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana koyunuz.

2 Bebeğinizin parmağını ağzına götürerek, ağzını açıp kapatarak, ağlama benzeri sesler çıkararak beslenme rutininin geldiğini belli edip etmediğini gözlemleyiniz.

3 "Acıkmış mı benim bebeğim?" diyerek bebeğinizi mamasını/ek gıdasını veriniz.

10-12 AY

KİŞİSEL BAKIM RUTİNLERİNİ ANLAMA (KBR)

KAZANIM: KBR 4.7. Günlük bakım rutini zamanının geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli eder.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• KBR 4.6. Uykusunun geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli eder.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz günlük bakım rutininin zamanının geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli ediyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde günlük bakım rutininin zamanının geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin ilgisini çekebilecek oyuncaklar.
• Bebeğinizin sevdiği yiyecekler.
• Kaşık, çatal gibi yemek yemek için araçlar.

UYGULAMA
Bebeğinizin beslenme saati yaklaştığında bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir zemine oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Bebeğinizin ilgisini çeken oyuncakları bebeğiniz ve sizin aranızda kalan alana koyunuz. Bebeğinizle oyuncaklarla 4-5 dakika oynayınız. Bebeğiniz parmağını ağzına götürerek, ağzını açıp kapatarak, ağlama benzeri sesler çıkararak beslenme rutininin geldiğini belli ederse "Acıkmış mı benim bebeğim?" diyerek bebeğinizin yemeğini getiriniz ve beslenme rutininizi gerçekleştiriniz. Aynı adımları takip ederek diğer günlük bakım rutinleri için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin sizi rahat izleyebileceği biçimde yüz yüze bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, oyun sorasında ışıklı, sesli, dokulu oyuncaklarla oyun kurmaya özen gösteriniz. Mama verirken bebeğinizin mama şişesine dokunmasını ve şişenin özelliklerini keşfetmesini sağlayınız. Bebek keşfederken onun "mama" olduğunu ifade ediniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, "Acıktın mı? ve "Mama." gibi ifadeleri kullanırken jestlerin ifadelerinize eşlik etmesini sağlayınız. İleride bebeğiniz mama istemek için aynı jestleri kullanırsa siz de benzer sesi kullanıp anladığınızı göstererek mama ya da istediği bir gıdayı veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizi dış mekânlarda (park, konaklama yerleri, toplu taşıma araçları, puset vb.) gözlemleyiniz. Bebeğiniz günlük bakım rutininin zamanının geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli ettiğinde bebeğinizin beslenmesini sağlayarak etkinliği genelleyebilirsiniz.
• Bebeğiniz diğer aile üyeleriyle birlikteyken günlük bakım rutini zamanının geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli edip etmediğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz günlük bakım rutini zamanının geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli ediyor mu?
Bebek üç oturum üst üste günlük bakım rutininin zamanının geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizin oyun oynadığı bir sırada siz de karşısına oturup “Bak burada ne var?” diyerek dikkatini ses çıkaran kurmalı oyuncağa çekiniz. Oyuncağı, nereden ve nasıl kurduğunuzu görmemesini sağlayarak kurunuz.

2 Bir süre sonra oyuncak durduğunda önce siz oyuncağı önünüze çekerek bebeğiniz bakarken “Ay nereden ses çıkıyormuş?” diye araştırarak düzeneği bulma konusunda model olunuz.

3 Oyuncağı bebeğinize vererek/uzatarak oyuncağın nasıl çalıştığını kendi başına bulması için çeşitli araştırmalar yapması amacıyla herhangi bir eylemde bulunmaksızın gözlemleyiniz.

4 Bulması için ipuçları veriniz.

5 Oyuncakla oynamasına izin veriniz.

10-12 AY

NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİ (NSİ)

KAZANIM: NSİ 5.6. Ses çıkaran bir kurmalı oyuncağın ses çıkarmasını sağlayan düzeneğini çalıştırmayı dener.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• NSİ 5.4. İstediğini elde etmek için yetişkini aracı olarak kullanır.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize bir kurmalı oyuncak veriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde ses çıkaran bir kurmalı oyuncağın ses çıkarmasını sağlayan düzeneğini çalıştırmayı denerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Basit bir kurmalı sesli oyuncak.

UYGULAMA
Bebeğinizin yaşı ilerledikçe nesnelerin nasıl çalıştığı konusundaki merakı da artmaktadır ve artık istekleri için sizden yapmanızı istemek yerine kendisi yapmayı deneyecektir. Bebeğinizin gelişen el-göz koordinasyonu, neden-sonuç ilişkilerini kavrama düzeyi ve diğerlerini taklit becerileri, onu bağımsız olarak bir iş yapma konusunda cesaretlendirmektedir. Bu yaşlarda bebekler hareketli ve sesli oyuncaklarla oynamaktan keyif almaktadırlar. Bebeğinizin oyun oynadığı bir sırada dikkatini çekerek karşısına oturunuz. "Bak burada ne var?" diyerek dikkatini ses çıkaran bu kurmalı oyuncağa çekiniz. Oyuncağı, nereden ve nasıl kurduğunuzu görmemesini sağlayarak kurunuz. Bir süre sonra oyuncak duracaktır. Bu sırada, önce siz oyuncağı önünüze çekerek bebeğiniz bakarken "Ay nereden ses çıkıyormuş?" diye araştırarak düzeneği bulma konusunda ona model olunuz. Daha sonra oyuncağı bebeğinize vererek/uzatarak oyuncağın nasıl çalıştığını kendi başına bulması için çeşitli araştırmalar yapması amacıyla her hangi bir eylemde bulunmasını gözlemleyiniz. Denemesi için bebeğinizi cesaretlendiriniz. Bu beceride önemli olan oyuncağın sesini çıkarması ve çalıştırması değil, oyuncağın ses çıkaran düzeneğini nasıl çalıştırılacağını bulmasıdır. Bebeğiniz denemeler yaptıkça "Aferin akıllı bebeğime. Nasıl da araştırıyor." ya da "Farklı bir yol dene." gibi pekiştireçler veriniz. Tüm denemelerine rağmen oyuncağın düzeneğini keşfedememişse sözel ipucu vererek tekrar denemesine yardım ediniz. Gerektiğinde fiziksel yardım veriniz. Düzeneğini tutmasını ve çevirmeye çalışmasını doğru tepki olarak kaydediniz. Oyuncak çalıştıktan sonra bir süre çalışmasına ve bebeğin de onu izlemesine izin veriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Oyuncaklarla ya da nesnelerle ilgilenmesi için birlikte oynamanız önemlidir.
• Bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini kavramasına yardım etmek amacıyla onunla sürekli iletişim kurarak olaylar/durumlar hakkında açıklama yapınız (örneğin "Evet basınca ses çıkıyor." vb.).
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini doğrudan gözlemleyip denemesi için gün içinde pek çok fırsat oluşturunuz. Neden-sonuç ilişkilerini sözel olarak açıklamak yerine uygulamalı olarak göstermeniz, sizi amacınıza daha kolay ulaştıracaktır. Örneğin ışıkların nasıl açılıp kapatıldığını anlatmak yerine dokunarak kendisinin açıp kapatmasına yardımcı olunuz. Ya da bir oyuncak kutusunun kapağı kapatılacak ise kapatması konusunda fırsat veriniz. Ancak bebeğinize sunduğunuz her fırsatta güvenlik açısından tedbirli olmayı unutmayınız.
• Bebeğinizin eylemlerinin sonucunu gördükten sonra sözel olarak ya da jest/mimik/vücut hareketleriyle olayların sonucuna/sonuçlarına ilişkin çıkarımlar/yorumlar yapmasını bekleyebilirsiniz.
• Bebeğinizin deneme-yanılma yoluyla öğrenmesi ve denemeler yapmasını teşvik ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce, çevreyi düzenleyiniz. Çevrede bebeğinizin hareket etmesini kısıtlayacak, güvenlik riski oluşturacak hiç bir engel olmamalıdır. Gerektiğinde sesli kurmalı bir oyuncağı tercih edebilirsiniz. Bebeğinizde total görme kaybı varsa ilk ses çıktıktan sonra birlikte tekrar çalışınız ve bebeğinizin araştırması için oyuncağı ona veriniz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Seçeceğiniz oyuncağın kurmalı ve ışıklı olmasına dikkat ediniz. Tek seferde bir yönerge veriniz. Bebeğinizin verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken kendisini yeterli ve bağımsız bir birey olarak görmesini engelleyecek gereksiz/aşırı fiziksel yardım sağlama, onun yerine yapma gibi eylemlerden kaçınınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız. Beceriyi çalışırken gerekli görürseniz bebeğinize daha uzun zaman ayırınız ve düzeneği kavramasını ve tutmasını kolaylaştıracak düzenlemeler yapınız. Bebeğiniz için daha basit düzenekli oyuncaklarla çalışmanıza başlayarak ilerleyen zamanlarda karmaşık düzenekli oyuncaklara geçiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebekler, sesli ve hareket eden bu oyuncağa ilgi duyabilir. Bebeğinizle bu beceriyi çalışırken, aşırı duyarlı olduğu durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Çevresinde olup bitenleri anlamasına yardım etmek için bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net cümleler kullanınız. Bebeğiniz sizinle göz teması kurmadığında, nazikçe çenesinden tutarak başını kendinize döndürünüz ve bakmasını sağlayınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, ses çıkaran bir kurmalı oyuncağın ses çıkarmasını sağlayan düzeneğini çalıştırmayı deneme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Evinizdeki farklı ev aletlerinin (örneğin elektrik süpürgesi, saç kurutma makinesi vb.) nasıl çalıştığını ona göstererek ve açıklayarak anlatınız.
• Çevrenizdeki en yakın lunaparka gidiniz ve buradaki eğlence oyuncaklarının nasıl çalıştığını ona göstererek açıklayınız.

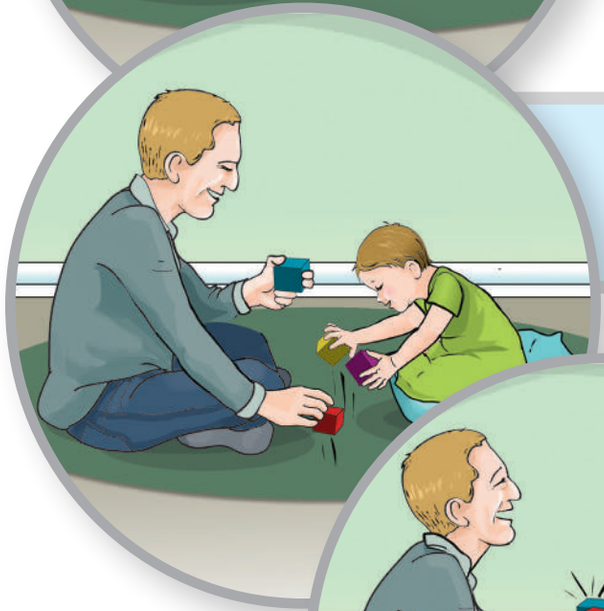
SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak ses çıkaran bir kurmalı oyuncağın ses çıkarmasını sağlayan düzeneğini çalıştırmayı denerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizin oyun oynadığı bir anda siz de karşısına oturunuz.

2 Bebeğinize oynamaktan hoşlanacağı iki küp veriniz. Siz de elinizde iki küp bulundurunuz.

3 Bebeğiniz 10-15 saniye onlarla ne yaparsa siz onu taklit ediniz.

4 Bebeğinizin tüm davranışlarını taklit ettikten sonra, bebeğiniz sizinle ilgilenirken iki küpü birbirine vurunuz ve “Tak, tak!” deyiniz.

5 Bebeğinizin elindeki küpleri birbirine vurmasını bekleyiniz.

10-12 AY

NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİ (NSİ)

KAZANIM: NSİ 5.5. İki elindeki nesneyi birbirine vurarak ya da sürterek sesler çıkarır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.3. Her iki eliyle birer tane nesne tutar.
• TAK 6.3. Yetişkinin nesnelerle yaptığı tek aşamalı davranışları taklit eder.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinize avucunda tutabileceği iki küçük küp veriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde iki elindeki küpü birbirine vurarak ya da sürterek sesler çıkarırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 4 tane ahşap küp.

UYGULAMA
Bebeğiniz her iki elinde birer tane oyuncak tutmayı başardıktan sonra (Bk. SHS 7.3.) şimdi sıra bu iki oyuncağı kullanarak neler yapabileceğini göstermeye gelmektedir. Bunun ilk basamağı da bu iki nesneyle sesler çıkarmayı öğretmektir. Bebeğiniz oyuncakları birbirine vurarak, bir nesnenin diğeri üzerindeki etkisini fark etmeye başlamaktadır. Bu beceriyi çalışırken aynı zamanda, dil becerilerini de desteklemiş olacaksınız.
Bu beceriyi çalışmak için bebeğinizin oyun oynadığı bir anda karşısına oturunuz. Bebeğinize oynamaktan hoşlanacağı iki küp veriniz. Siz de elinizde iki küp bulundurunuz. Bebeğinizi gözlemleyiniz. 10-15 saniye bebek onlarla ne yaparsa siz onu taklit ediniz. Bebeğinizin tüm davranışlarını taklit ettikten sonra bebeğiniz sizinle ilgilenirken iki küpü birbirine vurunuz ve "Tak, tak" deyiniz. Bebekten de bunu yapmasını 4-5 saniye bekleyiniz. Yapmazsa yeniden model olunuz ve yine 4-5 saniye bekleyiniz. Hâlâ iki küpü birbirine vurmuyorsa/vuramıyorsa elinden nazikçe tutarak yardım ediniz ve yaptırınız. Küpleri birbirine vurunca seslerin çıkması onu keyiflendirecektir. Oyun süresince birbirinizi taklit ederek bebeğinizin oyununda kalınız ve iletişim kurarak onu pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin dikkatini çekmelisiniz. Oyuncaklarla ya da nesnelerle ilgilenmesi için birlikte oynamanız önemlidir.
• Küplerin ya da seçeceğiniz oyuncakların bebeğinizin elinde tutabileceği büyüklükte olmasına ve güvenlik riski bulundurmamasına özen gösteriniz. Bu amaca yönelik, birbirine vurulunca/sürtünce ses çıkartan oyuncakları tercih ediniz. Bebeğiniz, oyuncakları çok sert şekilde birbirine çarparsa ya da sürterse yaralanabilir. Bu konuda dikkatli olunuz.
• Bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini kavramasına yardım etmek amacıyla sürekli iletişim kurarak olaylar/durumlar hakkında açıklama yapınız (örneğin"Oo! sesler çıkartabiliyoruz" vb.).
• Bebeğinizin neden-sonuç ilişkilerini doğrudan gözlemleyip denemesi için gün içinde pek çok fırsat oluşturunuz. Neden-sonuç ilişkilerini sözel olarak açıklamak yerine uygulamalı olarak göstermeniz sizi amacınıza daha kolay ulaştıracaktır. Bu yaştaki bebeğinizin eylemlerinin sonucunu gördükten sonra jest/mimik/vücut hareketleriyle olayların sonucuna/sonuçlarına ilişkin çıkarımlar/yorumlar yapmasını bekleyebilirsiniz.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce, çevreyi düzenleyiniz. Çevrede bebeğinizin hareket etmesini kısıtlayacak, güvenlik riski oluşturacak hiç bir engel olmamalıdır. Bebeğiniz hiç görmüyorsa model olma yerine fiziksel yardım veriniz. Sesi çıkarmak için küplerle ne yaptığınızı (örneğin küpleri birbirine vuruyoruz vb.) anlatınız. Gün içinde bebeğinizle bol bol konuşunuz ve onun ilgisini çekebilecek konuları anlayabileceği bir dilde anlatınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Seçeceğiniz oyuncağın ışıklı, parlak renkli, ilgi uyandırıcı olmasına dikkat ediniz. Tek seferde bir yönerge veriniz. Bebeğinizin verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken kendisini yeterli ve bağımsız bir birey olarak görmesini engelleyecek gereksiz/aşırı fiziksel yardım sağlama, onun yerine yapma gibi eylemlerden kaçınınız. Beceriyi çalışırken gerekliyse bebeğinize daha uzun zaman ayırınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayıp iki nesneyi birbirine vurarak veya sürterek sesler çıkarmasına yardım ediniz. Gerektiğinde oyuncakları ve nesneleri kavramasını ve tutmasını kolaylaştıracak düzenlemeler yapınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, çalışırken aşırı duyarlı olduğu durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Bebeğinizin sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Çevresinde olup bitenleri anlamasına yardım etmek için bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net cümleler kullanınız. Bebeğiniz sizinle göz teması kurmadığında, nazikçe çenesinden tutarak başını kendinize döndürünüz ve bakmasını sağlayınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, iki elindeki nesneyi birbirine vurarak ya da sürterek sesler çıkarma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Küçük bir oyuncak davul kullanarak bebeğinizin davula vurmasını ve sesler çıkartmasını isteyiniz.
• Ellerinizi birbirine vurarak ritmik sesler çıkartınız.
• Bebeğinizin tutabileceği büyüklükteki el zilini, iki plastik kabı ya da tencere kapağını birbirine vurarak farklı sesler çıkarmasına yardım ediniz. Ayrıca çıkan seslerdeki kalınlık-incelik farklılığına dikkatini çekebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak iki elindeki nesneyi birbirine vurarak ya da sürterek sesler çıkarırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz ve siz de bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz.

2 Evcilik setindeki oyuncakları bebeğinizle sizin aranızda kalan alana koyunuz.

3 "İşte çay kaşığı. Çay kaşığını çay bardağının içine koyuyorum." deyip bebeğinizin bu iki nesne arasındaki ilişkiyi 3-4 kez izlemesini sağlayınız.

4 "Haydi sen de yap! Sıra sende." deyiniz.

5 Bebeğinizin çay kaşığını çay bardağının içine koyma girişiminde bulunup bulunmadığını gözlemleyiniz.

6 "Harikasın, çay kaşığı, çay bardağına!" diyerek bebeğinizi alkışlayınız.

10-12 AY

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.4. Birbiri ile ilişkili olan nesneleri birlikte kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• AG 3.16. Aynı anda iki nesneyi ilişkilendirerek oynar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz birbiri ile ilişkili nesneleri üst üste ya da yan yana koyuyor mu?
Bebek dört denemenin üçünde birbiri ile ilişkili nesneleri üst üste ya da yan yana koyarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Evcilik setindeki oyuncaklar.

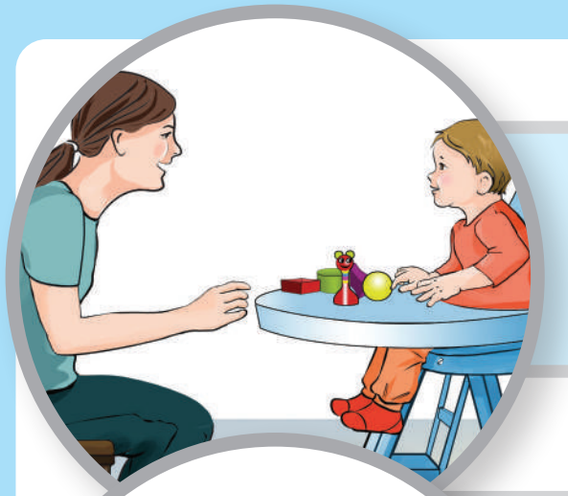
UYGULAMA
Bebeğinizi destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz. Bebeğinizle karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları bebeğinizin görüş alanına getiriniz. "Aaa bak burada neler varmış!" diyerek bebeğinizin dikkatini sizin ve oyuncakların üzerine çekiniz. Ardından evcilik setindeki oyuncakları bebeğinizle sizin aranızda kalan alana koyunuz. Bebeğinize oyuncakları incelemesi için 2-3 saniye veriniz. Ardından "İşte bir çay kaşığı. Çay kaşığını çay bardağının içine koyuyorum." diyerek bu iki nesne arasındaki ilişkiyi bebeğinizin izlemesini sağlayınız. Bu rutini "Çay kaşığı, çay bardağına!" diyerek 3-4 kez tekrarlayınız. Daha sonra çay kaşığını ve çay bardağını bebeğinize biraz daha yakın olacak şekilde yerleştiriniz ve coşkulu bir şekilde "Haydi sen de yap! Sıra sende." diyerek bebeğinizi teşvik ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz çay kaşığını çay bardağının içine koyma girişiminde bulunursa "Harikasın, çay kaşığı çay bardağına!" diyerek bebeğinizi alkışlayınız ve bir süre oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Bebeğiniz çay kaşığını çay bardağının içine koyma girişiminde bulunamazsa çay kaşığı ve çay bardağını elinize alınız ve tekrar "Çay kaşığı çay bardağına!" diyerek çay kaşığını çay bardağına koyarak bebeğinize model olunuz. Bebeğiniz yine çay kaşığını çay bardağının içine koyma girişiminde bulunmazsa bebeğinizin elinden tutup fiziksel destek vererek çay kaşığını çay bardağının içine koymasını sağlayınız. Ardından "Harikasın, çay kaşığı çay bardağına!" diyerek bebeğinizi alkışlayınız ve bir süre oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek birbiriyle ilişkili farklı nesnelerle uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, ilk birkaç oturumda bebeğinizin ellerinden tutarak birbiriyle ilişkili olan nesneleri tutmasına yardımcı olunuz. Nesnelerin bebeğinizin dokunarak ayırt edebileceği özellikte olduğundan emin olunuz. Nesneleri bebeğinizin eliyle uzanabileceği mesafeye yerleştiriniz. Nesneleri üst üste ya da yan yana koymadan önce bebeğinizin eliyle incelemesini sağlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, "İşte bir çay kaşığı. Çay kaşığını çay bardağının içine koyuyorum." diyerek bu iki nesne arasındaki ilişkiyi bebeğinizin izlemesini sağlayınız. Bu rutini "Çay kaşığı çay bardağına!" diyerek 7-8 kez tekrarlayınız. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, bebeğinizin nesneleri üst üste ya da yan yana koyması için fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, bebeğinizin ilgisini çeken nesneler seçtiğinizden ve bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Birbiri ile ilişkili farklı nesne setleri kullanarak bebeğinizle bu etkinliği çeşitleyebilirsiniz.
• Bebeğinizin beslenme zamanından önce veya sonra mama sandalyesine birbiri ile ilişkili nesneler koyarak nesneleri üst üste ya da yan yana koyması için fırsat sağlayabilirsiniz.
• Bebeğinizle parka giderken yanınıza birbiri ile ilişkili nesneler alabilir, parkta bebeğinizle uygun bir yere oturup bebeğinizin getirdiğiniz nesneleri üst üste ya da yan yana koyması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Günlük rutininizin içinde olan birbiriyle ilişkili nesneleri (diş fırçası ve diş macunu, ayna ve tarak, sabun ve lif vb.) kullanırken sık sık bu nesneler arasındaki ilişkiyi belirterek bebeğinizin bu nesneler arasındaki ilişkiyi dağarcığına eklemesine katkı sunabilirsiniz.
• Bebeğinize mutfak malzemeleri, temizlik malzemeleri, doktorculuk, tamir aletleri seti gibi oyuncak setleri alarak bu setler içerisindeki birbiriyle ilişkili nesneleri üst üste ya da yan yana koymasına fırsat oluşturabilirsiniz.

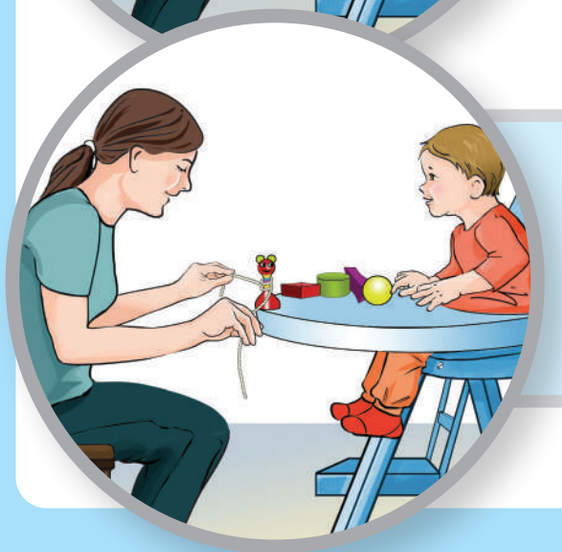
SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz birbiri ile ilişkili nesneleri üst üste ya da yan yana koyuyor mu?
Bebek üç oturum üst üste bebeğiniz birbiri ile ilişkili nesneleri üst üste ya da yan yana koyarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi mama sandalyesine oturtunuz ve masaya birkaç oyuncak koyup birlikte bir oyun başlatınız.

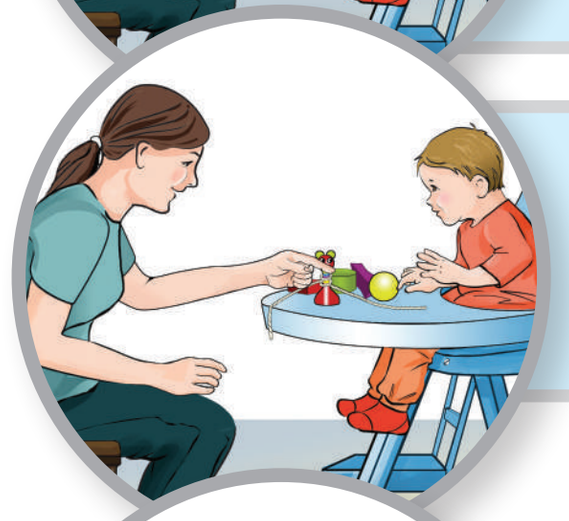
2 Bu sırada kasıtlı olarak bebeğinizin ilgi duyduğu bir oyuncağını ulaşıp alamayacağı kadar uzağına koyup bebeğinizin dikkatini bu oyuncağa çeviriniz.

3 Oyuncağı işaret ederek "Bak, oyuncak orada. Al." deyiniz ve sizi izlediğinden emin olarak oyuncağın çevresine kopmayacak bir ip bağlayınız.

4 İpin ucunu bebeğinizin elinin oldukça yakınına yaklaştırınız ve bebeğiniz size bakarken ipi çekerek "Bak, oyuncağı alıyorum." diye açıklamada bulununuz.

5 Oyuncağı tekrar eski yerine koyunuz ve ipi bebeğinizin eline yaklaştırıp "Haydi, sen de yap." deyiniz.

6 Bebeğiniz ipi çekiyorsa "İşte bu kadar. Oyuncak geldi." diyerek bebeğinizin bu davranışını pekiştiriniz.

10-12 AY

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.3. Nesneye erişmek için nesnenin ipini yatay olarak çeker.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• K 1.7. Baş ve işaret parmağı ile ip, üzüm gibi çok küçük nesneleri kavrar.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğinizin bir oyuncağına ip bağlayınız ve kendisine uzakta olan bu oyuncağı almasını isteyiniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde "Oyuncağı al." dediğinizde nesneye erişmek için nesnenin ipini yatay olarak çekerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin sevdiği bir oyuncağı.
• 60 cm uzunluğunda bir ip.

UYGULAMA
Ucuna ip bağlanmış bir nesneyi ipini çekerek kendine yaklaştırma, bebeğinizin iki nesne birbirine bağlı olduğunda birine uygulanan bir etkinin diğerini de etkileyeceği ilkesini anlamasına yardım etmektedir. Bazı bebekler günlük etkinlikleri süresince deneme-yanılma yoluyla yapılandırılmış bir öğretime gerek duymadan bu beceriyi kazanabilmektedirler. Bu beceriye henüz sahip olmayan bebeğinizle çalışmak için ilgi duyduğu oyuncaklarını bir masaya koyunuz. Etkinliğe başlamak için bebeğinizi mama sandalyesine ya da destekle bir sandalyeye oturtunuz. Bebeğinizin ip çekme becerisini masada çalışmanız önemlidir. Çünkü yerde çalıştığınızda, bebeğiniz kendisine uzak olan oyuncağa ulaşmak için oyuncağın ipini çekmek yerine emekleyerek gitmek isteyebilir. Masaya koyduğunuz oyuncaklarla birlikte bir oyun başlatınız. Bu sırada kasıtlı olarak, ilgi duyduğu bir oyuncağını ulaşıp alamayacağı kadar uzağına koyunuz. Bebeğinizin dikkatini bu oyuncağa çevirininiz. Sonra oyuncağı işaret ederek "Bak oyuncak orada. Al." deyiniz ve sizi izlediğinden emin olarak oyuncağın çevresine kopmayacak bir ip (ip görevi görecek kurdele/kesilmiş kumaş parçası/tel gibi bir materyal) bağlayınız. İpin ucunu bebeğinizin elinin oldukça yakınına yaklaştırınız. Bir ipin ucuna bağlı olan oyuncağı, ipi çekerek kendisine doğru yaklaştırıp yaklaştırmadığını 4-5 saniye gözlemleyiniz. Bebeğiniz bir tepki vermiyorsa model olunuz ve ipi çekerek " ..... (bebeğin adı) bak, oyuncağı alıyorum." diye açıklamada bulununuz. Oyuncağı tekrar eski yerine koyunuz ve ipi bebeğinizin eline yaklaştırınız. "Haydi, sen de yap." deyip onu cesaretlendiriniz ve 4-5 saniye gözlemleyiniz. İpi çekiyorsa "İşte bu kadar, harikasın oyuncak yanımıza geldi." diyerek bebeğinizin bu davranışını pekiştiriniz. İpi çekemiyorsa fiziksel yardımla çekmesini ve oyuncakla oynamasını sağlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Bebeğinizi asla ip, kurdele ya da bunun yerine kullanacağınız malzemelerle yalnız bırakmayınız. Etkinlik süresince dikkatiniz sürekli bebeğinizin üzerinde olmalıdır. Etkinlik sonrası da bu malzemeleri ortada bırakmayınız.
• İpin uzunluğunu tek seferde ipi çekip oyuncağa ulaşacağı kadar kısa tutmayınız.
• Bebeğinizin ipi yatay olarak çekebilmesi için oyuncağın üzerinde yatay olarak ilerleyebileceği düz bir zeminde (masa vb.) olmasını sağlayınız.
• Oyuncağın bebeğinizin görüş alanı içinde olmasını sağlayınız. Bu oyuncağın bebeğinizin oynamak istediği ve çekebilmek için uygun ağırlıkta bir oyuncak olmasına dikkat ediniz. Çekildikçe ses çıkartan ya da ışık saçan bir oyuncak seçildiğinde bu etkinlik bebeğiniz için daha keyif verici bir oyun hâline dönüşecektir.
• Beceriyi çalıştıktan sonra, mutlaka bebeğinizin elde etmek için uğraştığı nesne/oyuncak/araç gereçle bir süre oynamasına fırsat veriniz.
• Bebeğinizin dikkatinin kullanacağınız nesne/oyuncak/araç gereçlerin ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Bebeğinizle konuşurken ve yönerge verirken göz kontağı kurmaya dikkat ediniz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Oyuncak seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan oyuncakları (nesne/araç gereç) seçiniz. Aşina olmadığı oyuncakları açıklama yaparak tanıtınız ve bunları keşfetmesi için zaman tanıyınız. Bebeğiniz için ucuna ip bağlanmış sesli oyuncaklar da kullanabilirsiniz. Etkinlik öncesi oyuncağın ucuna bağlayacağınız ipi/kurdelayı bebeğinizin dokunmasını ve hissetmesini sağlayın. Oyuncağı ve ucundaki ipi gördüğünden/hissettiğinden emin olunuz.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, bebeğin dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan ya da küçük kas becerileri zayıf olan bebek için, ipin ucuna bir yüzük ya da kolay kavrayabileceği bir düğüm atarak ipi tutmasını kolaylaştırınız. Kullanacağınız ipin uzunluğunu kısa tutarak aşırı yorulmasına engel olabilirsiniz. Bebeğinizin motor becerileri yeterli değilse ipe ve yetişkine ardından tekrar ipe bakmasını, yetişkinin ipi çekmesini sözel ve sözel olmayan davranışlarla talep etmesini doğru tepki olarak kabul ediniz. Gerekli durumlarda fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu tür nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekle çalışmayınız. Bebeğinizin ilgilendiği nesneleri ve oyuncakları kullanınız. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle oyuncağa erişmek için oyuncağın ipini yatay olarak çekme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bebeğinizin arabasının ya da kamyonunun önüne bir ip bağlayınız. Arabanın üstüne ya da kamyonun kasasına çekmekte zorlanmayacağı kadar başka küçük oyuncaklar (yiyecek/nesne) yerleştiriniz. Bebeğinizden arabayı ya da kamyonu ipin ucundan çekerek kendine yaklaştırmasını isteyiniz.
• Bebeğinizin ayaklarında tekerlek olan oyuncak köpeğine bir ip (tasma) bağlayınız. "Köpeğini biraz dolaştırmaya ne dersin?" diye sorunuz. Bebeğinizin ipinden tutarak köpeğini kendine doğru çekmesini ve gezdirmesini isteyiniz.
• Bebeğinizin pelüş oyuncakları arasında tavşan, palyaço gibi oyuncakları varsa kasıtlı olarak koltuğun altına bebeğinizin uzanabileceği bir yere koyabilirsiniz ve bebeğinizden koltuğun altından oyuncaklarını almasın isteyebilirsiniz. Bebeğiniz, oyuncaklarını koltuğun altından çıkarmak için tavşanı kulağından, palyaçoyu burnundan tutup kendisine doğru çekebilir. Bebeğinize "Aferin ..... (bebeğin adı), ... (oyuncağın adı) kendine çekerek koltuğun altından çıkardın." diyerek çekme davranışını pekiştiriniz.
• Evinizdeki eski, renkli ve değişik desenli kravatları ya da kumaşları kesip birbirine bağlayarak uzun bir ip oluşturunuz. İpin bir ucunu tişörtünüzün içine gizleyiniz. Diğer ucunu da bebeğinize vererek çekmesini isteyiniz. Bebeğiniz ipi çektikçe farklı desenlerde birçok kravat ve kumaş parçası görüp şaşıracaktır.
• Bebeğinizin el bileğine, ucuna balon bağlanmış bir ipi bağlayınız. Balonu kendisine çekmesini ya da kollarını hareket ettirerek balonu uçurmasını isteyiniz. İpin bileğine bağlanmasını istemiyorsa tişörtüne ya da bir masanın bacağına bağlayabilirsiniz.
• Dışarıya çıkacağınız zaman, bebeğiniz ayakkabısının birini giydikten sonra diğer eşini bağcığı tutup uzanacağı kadar yakınına koyunuz ve bağcığından çekip ayakkabıyı almasını izleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak nesneye erişmek için nesnenin ipini/kurdeleyi veya teli yatay olarak çekerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizle karşılıklı oturunuz ve ona oynamaktan hoşlandığı oyuncaklarından bir tanesini vererek 2-3 saniye oynamasını bekleyiniz.

2 İlgisini çeken başka bir oyuncağı boştaki eline uzatıp almasını isteyiniz.

3 İki elinde de oyuncak varken "Oo ne kadar çok oyuncak var." diyerek bu iki oyuncakla 2-3 saniye daha oynamasına fırsat veriniz.

4 Uzanıp alabileceği kadar yakın mesafeden, bu iki oyuncaktan çok daha fazla ilgisini çekecek üçüncü bir oyuncak uzatınız.

5 Üçüncü oyuncağı almak için iki oyuncağı tek eli ile tuttuğunda bebeğinizi pekiştiriniz.

6 Bebeğin oyuncaklarla oynamasına izin veriniz.

10-12 AY

SAYI HİSSİ (SHS)

KAZANIM: SHS 7.5. Her iki elinde birer nesne tutarken üçüncü bir nesneyi almak için iki nesneyi tek eli ile tutmayı dener.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.4. Her iki elinde birer nesne tutarken üçüncü bir nesneyi almak istediğinde bir elindeki oyuncağı bırakarak üçüncü nesneyi alır.
• GUİ 1.10. Bir nesneyi bir elinden diğer eline geçirir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz her iki elinde iki nesne tutarken alması için üçüncü bir nesneyi veriniz. Bebeğiniz dört denemenin üçünde her iki elinde birer nesne tutarken üçüncü bir nesneyi almak için iki nesneyi tek eli ile tutmayı denerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebeğinizin elinde tutabileceği büyüklükte 3 tane oyuncak (örneğin oyuncak kedi, küp, araba.)

UYGULAMA
Bebeğiniz, önceleri iki elinde de birer oyuncak tutarken üçüncüyü önerdiğinizde bunlardan birini bırakacak ama ilerleyen zamanlarda önerdiğiniz bu üçüncü oyuncağı da elinde tutmak için çözüm yolları arayacaktır. Bu beceriyle, bebeğiniz hem problem çözme becerilerini hem de sayı hissine ilişkin beceriler kazanmaktadır.
Bu beceriyi çalışmak amacıyla, bebeğinizle karşılıklı oturunuz ve oynamaktan hoşlandığı oyuncak kedi, küp ve araba gibi küçük oyuncaklarından bir tanesini vererek 2-3 saniye oynamasını bekleyiniz. Ardından ilgisini çeken başka bir oyuncağını daha uzatınız ve almasını isteyiniz. Bebeğiniz oyuncağı almak için uzanmaz veya tepki vermezse kolundan tutarak boş olan eline bu oyuncağı dokundurarak almasını sağlayınız. Siz de farklı yollarla bebeğinizin dikkatini çekerek her iki elindeki iki oyuncakla oynaması için model olunuz. Bu iki oyuncakla 2-3 saniye daha oynamasına fırsat veriniz. Daha sonra, elinden tuttuğu her iki oyuncaktan çok daha fazla tercih edeceği üçüncü bir oyuncak uzatarak almasını isteyiniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Elinde tuttuğu iki oyuncaktan birini bırakmak için hamlede bulunursa iki oyuncağı da aynı anda tek elinde tutması için fiziksel yardım veriniz. Bu aşamada, ya bir oyuncağı diğer eline geçirmesine ya da bir elinde tuttuğu oyuncağı aşağı/yukarı kaydırarak üçüncü oyuncağı da buraya yerleştirmesini sağlayınız. Üçüncü oyuncağı almak için iki oyuncağı tek eli ile tuttuğunda "Ooo elinde ne kadar çok oyuncağın var." diyerek bebeğinizi pekiştiriniz. Oyun süresi boyunca bebeğinizin oyununa katılarak etkileşimde bulununuz ve iletişim kurarak onu pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Bebeğinizin oynamak için tercih etmeyeceği oyuncakları ya da bir elinde iki oyuncak sığdıramayacağı kadar büyük boyuttaki oyuncakları tercih etmeyiniz. Küçük parçalar içeren veya bebeğinizin yemek veya nefes borusuna kaçabilecek kadar küçük-tehlikeli oyuncaklar seçmeyiniz.
• Bebeğinize uzattığınız oyuncakların, onun almak için çaba harcamaya değmeyeceğini ya da alamayacağını düşünmesine yol açacak kadar uzakta tutmayınız. Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Bebeğinizin başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Oyuncak seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan oyuncakları (nesne/araç gereç) seçiniz. Aşina olmadığı oyuncakları açıklama yaparak tanıtınız ve bunları keşfetmesi için zaman tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, bebeğin dikkatini çekmek amacıyla renkli oyuncaklar kullanınız ve sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Bebeğinizin etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bebeğinize yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan bebek için, çalışırken bebeğinizin ve nesnenin daha kolay ve rahat etkileşime girecekleri pozisyonda olmalarını sağlayınız. Gerekli durumlarda nesnenin daha büyük boyutta ve kavraması kolay olanlarını tercih ediniz. Oyuncakları tutma ve bırakma sürecinde bebeğinize biraz daha fazla zaman tanıyınız. Gerekli durumlarda bebeğinize fiziksel yardım vererek iki tane nesneyi tek eliyle tutmayı denemesine yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Bebeğinizin gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Bebeğinizin ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan bebek için, çalışırken ortamda bebeğinizin dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Bebeğinizin dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her türlü fırsatı değerlendirerek bebeğinizin gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı oyuncaklar/yiyecekler/araç gereçler yardımıyla her iki elinde birer nesne ya da oyuncak tutarken üçüncü bir oyuncağı almak için iki oyuncağı tek eli ile tutmaya çalışma kazanımını çalışacağınız etkinlikler planlayınız. Örneğin;
• Yemek saatinde bebeğinize üç meyve dilimi uzatınız.
• Yemek saatinde bebeğinize üç tane kaşık veriniz.
• Üç bebek bisküvisini birden bebeğinizin eline vererek bir yere koymasını isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak her iki elinde birer nesne ya da oyuncak tutarken üçüncü bir oyuncağı almak için iki oyuncağı tek eli ile tutmayı denerse bir sonraki hedef davranışa geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi rahat, düz bir zemine oturtunuz. Siz de karşısına oturunuz.

2 "Ali Baba'nın Çiftliği" şarkısını söyleyiniz. "Çiftliğinde …… (hayvanın adı)'leri var." kısmındaki hayvanı değiştirmeden şarkıyı 4-5 kez tekrarlayınız.

3 Tekrar şarkıyı söyleyip "…… diye bağırır." kısmında durunuz ve bebeğinize "Sen de ….. de." deyiniz.

4 Bebeğinizin hayvanın sesini taklit edince "Evet, harikasın!" diyerek bebeğinizi alkışlayınız.

10-12 AY

TAKLİT (TAK)

KAZANIM: TAK 6.4. Yetişkinin ürettiği sesletimleri taklit eder.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• Bİ 1.4. Kendisiyle konuşulduğunda sesleme yaparak yanıt verir.

DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizin ürettiği sesletimleri taklit ediyor mu?
Bebeğiniz dört denemenin üçünde sizin ürettiğiniz sesletimleri taklit ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Bebeğinizi rahat, düz bir zemine oturtunuz. Siz de bebeğinizin karşısına oturunuz. Bebeğinize seslenerek bebeğinizin dikkatini sizin üzerinize çekiniz. Ardından "Ali Baba'nın Çiftliği" şarkısını söyleyiniz. "Çiftliğinde ..... (hayvanın adı)'leri var." kısmındaki hayvanı değiştirmeden şarkıyı 4-5 kez tekrarlayınız. Ardından tekrar şarkıyı söyleyip " ..... diye bağırır." kısmında durunuz ve bebeğinize "Sen de ..... de." deyiniz ve 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz hayvanın sesini taklit ederse "Evet, harikasın!" diyerek bebeğinizi alkışlayınız ve şarkıyı söylemeye devam ediniz. Bebeğiniz hayvanın sesini taklit etmezse hayvanın sesini çıkararak tekrar model olunuz. Ardından bebeğinize "Şimdi sen söyle!" deyiniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz yine hayvanın sesini taklit etmezse şarkıyı söylemeye devam ediniz, şarkının ilerleyen bölümlerinde bir deneme daha yapınız. Aynı adımları takip ederek şarkının "Çiftliğinde ..... (hayvanın adı)'leri var." kısmındaki hayvanı değiştirerek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan bebek için, şarkı söylerken bebeğinizin ellerini dudağınızın üzerine koyarak bebeğinizin ağız, dudak hareketlerini anlamasını sağlayınız.
• İşitme yetersizliği olan bebek için, ağız, dudak hareketlerinizi taklit etmesi için bebeğinizi teşvik ediniz. İşaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve bebeğinizin dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan bebek için, hayvanın sesini taklit etmezse " ..... (hayvanın sesini)" diyerek tekrar model olunuz. Bu adımı 3-4 kez tekrar ediniz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan bebek için, bebeğinizin dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Bebeğinizin dikkati sizin üzerinizde olduğu her an, bebeğinize bakıp sesler çıkararak sizi taklit etmesi için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Bebeğinize sesli, müzikli oyuncaklar/kitaplar alarak bebeğinizin bu oyuncaklar/kitaplardan çıkan sesleri taklit edip etmediğini gözlemleyiniz.
• Bebeğinizi parka götürdüğünüzde akranlarıyla oynaması için fırsat oluşturun. Bebeğinizin akranlarının çıkardığı sesleri taklit edip etmediğini gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?
Bebeğiniz sizin ürettiğiniz sesletimleri taklit ediyor mu?
Bebeğiniz üç oturum üst üste sizin ürettiğiniz sesletimleri taklit ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun karşısına oturunuz (anne ve baba birlikte) ve onunla oyun oynayınız.

2 Çocuk oyuncaklarla oynarken babanın yavaşça kapıya doğru giderek uzaklaşmasını sağlayınız.

3 Babanın yavaşça ortamdan uzaklaşarak odadan çıkmasını sağlayınız.

4 Ellerinizi iki yana açarak babanın nerede olduğunu sorunuz.

5 Çocuğun babasını araması için bir süre bekleyiniz.

6 Babanın kapıdan girmesini sağlayınız ve çocuğu alkışlayınız.

13-18 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.8. Ortamda bulunmayan kişi sorulduğunda bakışları ile o kişiyi arar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.4. Tanıdığı kişi odadan çıktığında arkasından bakar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz annesi/babası odada yokken "Anne/baba nerede?" diye sorulduğunda bakışları ile annesini/babasını arıyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde annesi/babası odada yokken "Anne/baba nerede?" diye sorulduğunda bakışları ile annesini/babasını ararsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Çocuğunuzla (anne ve baba birlikte) halının üzerine ya da koltuğa oturarak bir süre oyun oynayınız. Ardından çocuğunuzun dikkati dağıldığında anne veya baba yavaşça ortamdan uzaklaşarak odadan çıkınız. Çocukla birlikte oyun oynamaya devam eden kişi anneyse şaşkın bir yüz ifadesiyle "Aaa, baba nerede? Baba nereye gitti?" diyerek çocuğunuzu teşvik ediniz. Çocuğunuz babasını bakışlarıyla ararsa baba içeri girsin ve siz çocuğunuza bakarak ve gülümseyerek "Baba buradaymış!" deyiniz. Ardından çocuğa "Aferin sana! Babanı buldun!" deyiniz. Çocuğunuz babasını bakışlarıyla aramazsa "Haydi babayı bulalım!" deyiniz, abartılı/komik bir şekilde babayı arıyormuş gibi yapınız, çocuğunuza model olarak babasını bakışlarıyla bulmasını sağlayınız. Çocuğunuz babasını bakışlarıyla ararsa "Aferin sana!" diyerek sevindiğinizi çocuğunuza belli ediniz. Ardından baba tekrar odaya gelerek "Buradayım! Ben geldim!" dedikten sonra çocuğunuzla birlikte sevdiği oyunu oynamaya devam ediniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için anne ve baba birlikte çocuğunuzun karşısına oturunuz. Ardından anne "Anne nerede?" deyip çocuğun elini tutsun ve sevindiğini belli etsin. Aynı şekilde baba "Baba nerede?" deyip çocuğunun elini tutsun ve sevindiğini belli etsin. Bu oyunu 3-4 defa tekrar ediniz. Çocuğunuz "Anne nerede?" deyince anneye, "Baba nerede?" deyince babaya dokunmayı bir oyun gibi oynasın.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için ilk birkaç oturumda çocuğunuz babasını bakışlarıyla aramazsa çocuğunuza odanın farklı noktalarını işaret ediniz, çocuğunuzun vücudunu ve başını hafifçe destekleyerek işaret ettiğiniz yerlere bakmasını ve babasını bakışlarıyla aramasını sağlayınız. Daha sonra uygulamayı bir değişikliğe gitmeden tekrarlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için uygulamayı gerçekleştirirken çocuğunuzu, vücudunu ve başını hareket ettirmeye gerek kalmayacak bir şekilde, sırtı odanın bir duvarına ya da bir köşesine bakacak vaziyette oturtunuz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, oyun sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz. "Baba nerede?" sorunuzu birkaç kez daha tekrarlayınız. Çocuğunuzun vücudunu ve başını hafifçe destekleyerek babasını bakışlarıyla aramasını sağlayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuza ortamda olmayan aile üyelerinizin nerede olduğunu sorarak bu etkinliği genelleyebilirsiniz.
• Çocuğunuzla park, bahçe, otomobil gibi farklı yerlerdeyken ortamda olmayan yakınlarınızı "Baba nerede?" "Anneanne nerede?" gibi soruları sorarak bu etkinliği genelleyebilirsiniz.
• Çocuğunuzun en sevdiği oyuncağı/nesneyi saklayarak "….. (oyuncak/nesnenin adı) nerede?" diyerek sevdiği ve ilgi duyduğu oyuncağı/nesneyi bakışlarıyla araması için fırsat oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz annesi/babası odada yokken "Anne/baba nerede?" diye sorulduğunda bakışları ile annesini/babasını arıyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste annesi/babası odada yokken "Anne/baba nerede?" diye sorulduğunda bakışları ile annesini/babasını ararsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde halıya oturunuz.

2 Çocuğunuza sevdiği bir oyuncağı veriniz ve 4-5 saniye oynaması için fırsat tanıyınız.

3 Oyuncağı yere koyup karton bardaklardan biriyle kapatınız.

4 Çocuğunuzun altında oyuncak olan karton bardağa uzanması için bekleyiniz.

5 Çocuğun oyuncakla oynamasına izin veriniz.

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.9. İki kaptan birinin altına bir nesne saklanırken izledikten sonra saklanan nesneyi doğru kabın altında bulur.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.7. Nesneler kutuya konulurken izledikten sonra istediği nesneyi almak için kutunun içine bakar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz ters çevrilmiş iki karton bardaktan birinin altına koyduğunuz oyuncağı doğru karton bardağın altında buluyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde ters çevrilmiş iki karton bardaktan birinin altına koyduğunuz oyuncağı doğru karton bardağın altında bulursa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 2 tane karton bardak.
• Çocuğunuzun ilgisini çekebilecek küçük bir oyuncak.

UYGULAMA
Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde halıya oturunuz. Çocuğunuza oyuncağı veriniz ve oyuncakla 4-5 saniye oynaması için fırsat tanıyınız. Ardından oyuncağı çocuğunuzdan alıp "Haydi oyun oynayalım." diyerek çocuğunuzun ilgisini üzerinize çekiniz. "Aaaa, bak burada bardaklar var.", "İşte burada da ….. (oyuncak adı) var." diyerek çocuğunuzun ilgisini sürdürmesi için çocuğunuzu meraklandırınız. Çocuğunuzun dikkati oyuncağın ve sizin üzerindeyken oyuncağı yere koyup karton bardaklardan biriyle kapatınız. Diğer karton bardağı da ters çevrilmiş biçimde yere koyunuz. "…. (oyuncağın adı) nerde?" diyerek çocuğunuzu oyuncağı bulmak için teşvik ediniz. Çocuğunuz oyuncağı doğru karton bardağın altında bulursa "Aferin sana, oyuncağı buldun!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve çocuğunuzun oyuncakla bir süre oynamasına izin veriniz. Çocuğunuz oyuncağı doğru karton bardağın altında bulamazsa, doğru karton bardağa bakarak, parmağınızla işaret ederek, doğru bardağı bir saniyeliğine kaldırıp çocuğunuzun oyuncağı görmesini ve oyuncağı doğru karton bardağın altında bulmasını sağlayınız. Ardından "Aferin sana, oyuncağı buldun!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve çocuğunuzun oyuncakla bir süre oynamasına izin veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde, onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, iki kabı çocuğunuzun uzanabileceği mesafede yere koyunuz. Çocuğunuzun ellerini kapların üzerine koyarak kapların nerede olduğunu algılamalarını sağlayınız. Çocuğunuza sallanınca ses çıkaran bir oyuncak (sürpriz yumurta kutusuna ataç koyarak bir oyuncak yapabilirsiniz) uzatınız. Çocuğunuzun oyuncağın ses çıkardığını fark etmesini sağlayınız. Çocuğunuzun elinden tutarak oyuncağı bardaklardan birinin içine koymasına yardım ediniz. Çocuğunuzun ellerini geri çekip "Oyuncak nerede?" diye sorunuz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz oyuncağı doğru kabın içinde bulursa çocuğunuzu alkışlayınız. Çocuğunuz oyuncağı doğru kabın içinde bulamazsa bardağı sallayarak ses çıkaran oyuncağın olduğu kabı bulmasını sağlayınız ve "Aferin sana, oyuncağı buldun!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun sizin dudaklarınızı incelemesine fırsat veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, ilk birkaç oturumda yarı saydam bir bardak kullanarak uygulamayı tekrarlayınız. Uygulamadaki ipuçlarını kullandığınız hâlde çocuğunuz oyuncağı doğru bardağın altından bulamazsa, "Oyuncak nerede?" diye sorup hiç beklemeden çocuğunuzun elini doğru bardağın üzerine götürerek oyuncağı bulmasını sağlayınız. Ardından "Aferin sana, oyuncağı buldun!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz önce doğru karton bardağa, sonra size, ardından tekrar doğru karton bardağa baktığında veya doğru karton bardağa bakarak sesler çıkardığında doğru tepki olarak kabul ediniz ve çocuğunuzu alkışlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğun dikkatinin oyuncağın ve sizin üzerinizde olduğundan, oyuncağı karton bardak ile kapatırken de çocuğun sizi izlediğinden emin olunuz. Ayrıca çocuğunuz oynadığı oyuncaklar arasından birini daha fazla tercih ediyorsa o oyuncağı etkinlikte kullanmanız, çocuğunuzun katılımını kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuzun göz hizasında olacak şekilde, köpük ya da mantar bir panoyu duvara asınız. Pano üzerine birbiri arasında ortalama 25-30 cm olacak şekilde 2 tane yapışkanlı askı monte ediniz. Çocuğunuza elinizdeki anahtarlığınızı gösteriniz ve anahtarlığı sallayarak çocuğunuzun dikkatini çekiniz. Daha sonra çocuğunuz sizi izlerken anahtarı askılıklardan birine takınız. Askılıkların ikisini de aynı renk iki bez ile kapatınız. Çocuğunuzun anahtarı doğru bezin altında bulmasına fırsat vererek etkinliği çeşitlendirebilirsiniz.
• Çocuğunuzun mama sandalyesine sevdiği bir yiyecek koyunuz. Yiyeceği bir kabı ters çevirerek kapatınız. Mama sandalyesine kabın aynısından bir tane daha koyunuz. Çocuğunuzun yiyeceği doğru kabın altında bulmasına fırsat vererek etkinliği çeşitlendirebilirsiniz.
• Çocuğunuzun sevdiği bir oyuncağı yastıkla kapatınız. Yastığın yanına aynı yastıktan bir tane daha koyarak oyuncağı doğru yastığın altında bulması için fırsat verebilirsiniz.
• Çocuğunuzla parkta oynarken çocuğunuzun ilgisini çeken bir oyuncağı büyük bir yaprakla kapatınız. Yaprağın yanına benzer renkte ve büyüklükte bir yaprak daha koyunuz. Çocuğunuzun oyuncağı doğru yaprağın altında bulmasına fırsat sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz ters çevrilmiş iki karton bardaktan birinin altına koyduğunuz oyuncağı doğru karton bardağın altında buluyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste ters çevrilmiş iki karton bardaktan birinin altına koyduğunuz oyuncağı doğru karton bardağın altında bulursa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu kucağınıza alarak düz, rahat bir zemine oturunuz.

2 Kitabı, yazılar çocuğunuza ve size dönük olacak şekilde tutunuz.

3 Öykünün ilk sayfasını çocuğunuzla birlikte açınız.

4 Çocuğunuzla etkileşimli bir şekilde kitap okumaya başlayınız.

13-18 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.12. Yetişkinle birlikte kitap ya da resimlere en az 5 dakika süreyle bakar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.9. Yetişkinle birlikte kitap ya da resimlere en az 2 dakika süreyle bakar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizinle birlikte kitap ya da resimlere en az 5 dakika süreyle bakıyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde sizinle birlikte kitap ya da resimlere en az 5 dakika süreyle bakarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Çocuğunuzun yaşına uygun az yazılı bir resimli öykü kitabı.

UYGULAMA
Çocuğunuzu kucağınıza alarak düz, rahat bir zemine oturunuz. Kitabı çocuğunuza dönük olacak şekilde tutunuz. "Aaa, bak burada ne var?" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve kitabın üzerine çekiniz. Çocuğunuzun kitabın kapak sayfasını incelemesi için 4-5 saniye bekleyiniz. Ardından çocuğunuzla etkileşimli bir şekilde kitap okumaya başlayınız. Öykünün ilk sayfasını çocuğunuzla birlikte açınız. Çocuğunuzun resimleri incelemesi için 4-5 saniye bekleyiniz. "Aaa, burada neler/kimler varmış?" diyerek çocuğunuzun dikkatini kitap üzerinde sürdürmesini sağlayınız ve sayfayı okuyunuz. Okurken yazıların üzerinden parmağınızla takip ediniz. Çocuğunuzun da sizi takip ettiğinden emin olunuz ve aynı zamanda çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle birlikte okumakta olduğunuz sayfaya dikkatini en az 5 dakika sürdürürse "Aferin, ne güzel kitap okuyoruz, değil mi?" diyerek çocuğunuza sevindiğinizi belli ediniz ve birlikte kitap okumaya devam ediniz. Çocuğunuz sizinle birlikte okumakta olduğunuz sayfaya dikkatini en az 5 dakika sürdürmezse sayfayı çevirip diğer bir deneme daha yapınız. Çocuğunuzun resimleri incelemesi için 4-5 saniye bekleyiniz ve abartılı bir ses tonu ile "Aaa, burada neler/kimler varmış?" diyerek çocuğunuzun dikkatini kitap üzerinde sürdürmesini sağlayınız ve sayfayı okuyunuz. Aynı zamanda çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuz yine sizinle birlikte okumakta olduğunuz sayfaya dikkatini en az 5 dakika sürdürmezse sayfa üzerinde dikkat çekici işlemler yaparak (boyama, hamur yapıştırıcı ile sayfa üzerine öyküye ilişkin minik nesneler sabitleme vb.) çocuğunuzun dikkatini sürdürmesini sağlayınız. Ardından "Aferin, ne güzel kitap okuyoruz!" diyerek çocuğunuza sevindiğinizi belli ediniz ve birlikte kitap okumaya devam ediniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi çocuğunuz için kitap seçerken uzmanlar tarafından incelenen kitapları tercih ediniz (TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları vb.).
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve kitabın üzerinde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
•Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, kitapta okuduğunuz nesnelerden birkaçını (varsa karakterlerin oyuncaklarını) okuma sırasında çocuğunuzun eline yerleştirerek incelemesini sağlayabilirsiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, kuklalar kullanarak uygulamayı tekrarlayınız. Önce en az 3 ya da 4 dakika şeklinde uygulamayı tekrarlayınız. Çocuğunuz dikkatini en az 3 ya da 4 dakika sürdürdüğünde en az 5 dakika sürdürmesi için çalışınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, öncelikle çocuğunuzun ilgisini çeken nesne/oyuncakların resimlerini içeren kitapları seçmeye özen gösteriniz. Daha sonra ilk kez karşılaşacağı nesne resimlerinin de olduğu kitaplara birlikte bakınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Etkinlik uygulamasının büyükanne veya büyükbaba (varsa kardeş, bakıcı gibi farklı kişiler) tarafından yapılmasını sağlayarak çocuğunuzun farklı bir yetişkinle birlikte öykü kitabına yönelttiği dikkatini en az 5 dakika sürdürmesine fırsat oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizinle birlikte kitap ya da resimlere en az 5 dakika süreyle bakıyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste sizinle birlikte kitap ya da resimlere en az 5 dakika süreyle bakarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu rahat, düz bir zemine oturtunuz ve çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz.

2 Uzaktaki bir oyuncağı işaret ediniz.

3 Çocuğunuzun işaret ettiğiniz yere bakması için bekleyiniz.

4 Çocuğunuza gülümseyiniz ve "Evet ..... var." deyiniz.

5 Çocuğunuzun oyuncakla oynamasına izin veriniz.

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.13. Yetişkinin gösterdiği ya da işaret ettiği uzaktaki bir nesneye bakar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.11. İsteklerini bildirmek için işaret etme, uzanma, gösterme gibi jestleri kullanır.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin gösterdiğiniz ya da işaret ettiğiniz uzaktaki bir nesneye bakıyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde sizin gösterdiğiniz ya da işaret ettiğiniz uzaktaki bir nesneye bakarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Çocuğunuzun ilgisini çekebilecek bir oyuncak/nesne.

UYGULAMA
Çocuğunuzu rahat, düz bir zemine oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Oyuncağı uzak bir yere koyunuz. Çocuğunuza seslenerek çocuğunuzun dikkatini sizin üzerinize çekiniz. Çocuğun size baktığından emin olduktan sonra "Acaba neyle oynasak!" diye sorunuz ve bir şey arar gibi etrafınıza bakarak çocuğunuzun dikkatini etrafına bakmaya yöneltiniz. Ardından vücudunuzun ve başınızın yönünü uzaktaki oyuncağa doğru ayarlayınız. "Aaa, buldum!" diyerek uzaktaki oyuncağı gösteriniz/işaret ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz sizin gösterdiğiniz/işaret ettiğiniz uzaktaki oyuncağa bakarsa "Evet, işte oyuncak!" diyerek çocuğunuza sevindiğinizi belli ediniz ve bir süre oyuncakla oynamasına fırsat veriniz. Çocuğunuz sizin gösterdiğiniz/işaret ettiğiniz uzaktaki oyuncağa bakmazsa oyuncağın yanına gidip hareket ettirerek varsa ses, ışık gibi özelliğini çalıştırarak tekrar çocuğunuzun yanına gelip oyuncağı gösteriniz/işaret ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz yine sizin gösterdiğiniz/işaret ettiğiniz uzaktaki oyuncağa bakmazsa çocuğu oyuncağa yaklaştırarak ve elini de gösterdiğiniz oyuncağın üzerine koyarak gösterdiğiniz/işaret ettiğiniz oyuncağa bakmasını sağlayınız. Ardından "Evet, işte oyuncak burada!" diyerek çocuğunuza sevindiğinizi belli ediniz ve bir süre oyuncakla oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve oyuncak üzerinde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, gösterdiğiniz/işaret ettiğiniz uzaktaki nesnenin konumunu betimleyiniz (örneğin "Odadaki pencereyi işaret ediyorum." vb.).
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, gösterdiğiniz/işaret ettiğiniz uzaktaki nesneye bakmasını kolaylaştırmak için çubuk benzeri bir araç (örneğin cetvel, oklava vb.) kullanarak etkinlik uygulamasını yapınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun ilgisini çeken bir oyuncak ile uygulamayı tekrarladığınızdan ve çocuğunuzun dikkatinin sizin ve oyuncak üzerinde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuzun ilgisini çeken tüm oyuncakları/nesneleri/resimleri uzak bir yere yerleştirip göstererek (Elinizi parmaklarınız bitişik, avuç içiniz çocuğunuza dönük şekilde tutunuz.) veya işaret ederek (işaret parmağınızı kullanarak) bu kazanımı çeşitlendirebilirsiniz.
• Çocuğunuzla dış mekândayken pusetini uygun bir yere park edip çocuğunuza uzaktaki insanları, nesneleri, resimleri gösterebilirsiniz/işaret edebilirsiniz.
• Çocuğunuzun yatağına tavandan oyuncaklar/nesneler sarkıtarak gösterebilirsiniz/işaret edebilirsiniz.
• Çocuğunuzu yıkarken banyo duvarlarına çocuğunuzun ilgisini çeken nesne veya oyuncakları farklı yüksekliklere yapıştırınız. "Bak burada ne var!" deyip oyuncakları tek tek isimlerini söyleyerek gösterebilirsiniz/işaret edebilirsiniz.
• Avcunuzun içine küçük bir oyuncak/nesne/resim koyup avcunuzu kapatınız. Çocuğunuza uzak bir mesafede kalıp avcunuzu açıp "Bak burada ne var!" diyerek sizin gösterdiğiniz oyuncak/nesne/resme bakıp bakmadığını gözlemleyiniz.
• Çocuğunuzun odasının duvarlarına fotoğraflar, resimler asınız. Çocuğunuzu kucağınıza alıp duvara uzak bir mesafede durunuz. "Bak, ... (fotoğrafta ve resimde ne varsa onun adı)." deyip göstererek/işaret ederek çocuğunuzun sizin gösterdiğiniz/işaret ettiğiniz uzaktaki bir fotoğrafa, resme bakması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Çocuğunuzu kucağınıza alıp aynaya uzak bir mesafede durunuz. Çocuğunuza aynayı göstererek/işaret ederek çocuğunuzun aynaya bakmasına fırsat verebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin gösterdiğiniz ya da işaret ettiğiniz uzaktaki bir nesneye bakıyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste sizin gösterdiğiniz ya da işaret ettiğiniz uzaktaki bir nesneye bakarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Yere aynı büyüklükte 2 aynı renk oyuncak köpek ve bir de oyuncak meyve koyarak çocuğunuzla birlikte halıya karşılıklı oturunuz. Çocuğunuzun bunları bir süre incelemesine fırsat veriniz.

2 Çocuğunuz size bakarken bir oyuncak köpeği elinize alınız ve diğer köpeğin yanına koyunuz. Aynı anda "Bu, bunun aynısı. Bak ikisi de aynı." deyiniz.

3 Üç oyuncağı da çocuğunuzun önüne yaklaştırınız ve elinize bir hayvan alarak "Aynısı nerde? Bana göster/ver/yan yana koy." deyiniz.

4 Çocuğunuz diğer hayvanı gösterdikten/yan yana koyduktan sonra "Harika. Bu 2 oyuncak aynı." deyiniz.

EŞLEME/SINIFLAMA BECERİLERİ (ESF)

KAZANIM: ESF 9.3. Birbiri ile aynı olan iki nesneyi eşler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.1. Bir eliyle bir tane nesneyi tutar.
• DOD 2.5. Bakışını bir nesneden diğerine yöneltir.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza en az bir tanesi farklı, ikisi aynı üç oyuncak veriniz ve aynı olan oyuncakları yan yana koymasını isteyiniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde birbiri ile aynı olan iki oyuncağı eşlerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Kâse.
• Birkaç tane kayısı.
• 2 tane aynı büyüklükte ve renkte, minyatür hayvan oyuncağı (örneğin köpek).
• 1 tane oyuncak meyve (örneğin elma).

UYGULAMA
Eşleme, eş (ya da neredeyse eş) nesnelerin bir araya getirilmesini içermektedir. Çocuğunuz eşleştirme yaparak nesnelerin benzerliklerinin ve farklılıklarının olduğunu anlamaya başlayacaktır. Eşleme becerisini iki aşamalı çalışılmalıdır. İlk aşamada, çocuğunuza başka bir seçenek olmadığında birbiri ile aynı olan iki nesneyi eşlemeyi öğretmelisiniz. Bu aşamada, çocuğunuza eş nesneleri eşlemeyi öğretmek üzere, mutfak masanızda karşılıklı oturunuz. Bu süreçte, eş olan nesneleri aynı yere, yan yana ya da üst üste koymasını istemeli ve nesneleri çocuğunuza tek tek vermelisiniz. Çocuğunuz size bakarken, içinde kayısılar olan bir tabağı ortanıza alınız. Çocuğunuza bir kayısı vererek "Kayısılar nerede? Bu kayısıyı diğer kayısıların yanına koy." deyiniz. Çocuğunuz elindeki kayısıyla ne yapacağını bilemez görünüyorsa kayısı tabağını işaret ederek "Bunun aynısı nerde?" diye tekrarlayınız. Eğer gerekirse bileğinden nazikçe tutarak elini tabağa doğru yönlendiriniz. Çocuğunuz kayısıyı diğerlerinin yanına koyduğunda "Harikasın ….. (çocuğun adı) Evet bunlar aynı." gibi bir ifadeyle pekiştiriniz. Çocuğunuz aynı türden iki nesneyi eşleme becerisinde ustalaştıktan sonra, ikinci aşamada, en az bir tanesi farklı olmak koşulu ile verilen iki nesneyi eşleme çalışmalarına geçiniz. Bu amaçla, çocuğunuzun keyifli olduğu bir zaman birlikte halıya karşılıklı oturunuz. Yere aynı büyüklükte 2 aynı renk oyuncak köpekleri ve bir de oyuncak elmayı koyunuz. Bunları bir süre incelemesine fırsat veriniz. Sonra dikkatini kendinize çekerek çocuğunuz size bakarken oyuncak köpeklerden birini elinize alınız ve diğer köpeğin yanına koyunuz. Aynı anda "Aaaa bak ….. (çocuğun adı). Bu köpek, bununla aynı. İkisi de aynı." deyiniz. Ardından üç oyuncağı da çocuğunuzun önüne yaklaştırınız. Elinize oyuncak köpeklerden birini alarak "Bu köpeğin aynısı nerde? Bana göster/ver/yan yana koy." deyiniz. Çocuğunuz diğer köpeği gösterdikten/yan yana koyduktan sonra "Evet, bak bu iki oyuncak aynı." deyiniz. Gerektiğinde ipucu vererek eşleme yapmasını destekleyiniz. Oyuncaklarla birlikte bir süre oynayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuzun aynı/benzer ve farklı kavramlarını algılamasını geliştirmek ve desteklemek için günlük etkinliklerinizi süresince çevrenizde karşılaştığınız her olay/durum için benzerlik/farklılık içeren açıklamalarda bulununuz (örneğin "Bak, benim şapkamın aynısı." ya da "Şu araba bizim arabamızla aynı." vb.).
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, öğretim oturumu şeklinde değil günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda, yaş grubuna uygun olacak şekilde oyun etkinliği şeklinde uygulamaya çalışınız.
• Etkinlikleri, öğretim oturumu şeklinde değil günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatları değerlendirerek çocuğunuzun yaş grubuna uygun olacak şekilde oyun etkinliği şeklinde uygulamaya çalışınız.
• Çocuğunuzun günlük yaşamda sıkça karşılaştığı, tanıdığı, basit nesne/oyuncak/yiyeceklerle çalışmaya başlayınız. Nesneleri seçerken çocuğunuzun bir kez eline alınca bırakmak istemeyeceği çok sevdiği nesne ya da oyuncakları tercih etmeyiniz.
• Eşleştirilecek nesne/oyuncak/yiyeceklerin boyut, şekil, renk bakımından aynı olmasına dikkat ediniz.
• Öğretim denemelerini ne gereğinden yavaş ne de çok hızlı yapınız. Önerilen süre, çocuğunuzun dikkatinin dağılacağı, öğretimden uzaklaşacağı kadar uzun olmamalıdır.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 1-2 dakika bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Öğretim sürecinde kullandığınız araç gereçlerin değerlendirme sürecinde kullanacağınız araç gereçlerle aynı olmamasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çocuğunuzun eş nesneleri eşleştirebilmesi için nesnelerin dokularının/büyüklüklerinin/şekillerinin tamamen aynı olmasına dikkat ediniz. Çocuğunuz az görüyorsa, parlak renkli veya zıt renkli, hareketli, farklı dokunma yüzeylerine sahip nesneler/oyuncaklar kullanınız. Çocuğunuz kendisine uzatılan nesneyi fark edemeyebilir. Bu nedenle, nesneyi eline almasına yardım edebilirsiniz. Çocuğunuza, nesneleri elleriyle dokunup tanıması için belli bir süre tanıyarak öğretime daha sonra başlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çevredeki nesnelerle birebir etkileşime girememişse şekil, büyüklük-küçüklük, renk gibi algıları gelişmemiş olabilir. Bu nedenle, çocuğunuzun bu konudaki deneyimlerini artırıcı çalışmalar yapınız. Çocuğunuzun tutma, kavrama, koyma becerilerinde hareket kısıtlığı varsa, sizi bakışlarıyla sözel olarak ya da jestlerle yönlendirmesiyle eşleştirme çalışmalarına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çalışırken aşırı duyarlı olduğu durumları belirleyiniz ve bunları kullanmayınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Çocuğunuz nesneleri amacına uygun olarak oynayıp kullanmak yerine nesnenin bir ayrıntısına takılarak sürekli onunla ilgilenebilir. Çocuğunuz kullandığınız nesnelerle/oyuncaklarla kendini uyarıcı davranışlar sergilerse bunun yerine başka bir nesne/oyuncaklar bulunuz. Bir süre sonra tekrar bu nesneyi/oyuncağı kullanmayı deneyiniz. Sonraki denemelerinizde de benzer sorunlar yaşanıyorsa bu nesneyi/oyuncağı hiç kullanmayınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz. Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken yapılandırılmış masa başı etkinlikleri yerine doğal öğretim yaparak, çocuğunuzla birlikte oynayarak çalışınız. Ayrıca ortamda dikkatini dağıtacak bir nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek bulundurmayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereçler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle birbiri ile aynı olan iki nesneyi eşleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuzun eline/burnuna/çenesine dokununuz. Ardından sizin (veya varsa kardeşinin) elinize/burnunuza/çenenize dokunmasını/göstermesini isteyiniz.
• Çocuğunuzun çok sevdiği birbirinin aynısı olan iki oyuncaktan birini gösteriniz. Diğerini de o sırada olduğunuz odada bir yere saklayınız ve bulmasını isteyiniz. Çocuğunuzun gelişimine göre, daha kolay görebileceği bir yere saklayarak oyunu basitleştirebilirsiniz.
• Beslenme zamanında, eline bir onun kullandığı küçük kaşığı bir de sizin kullandığınız büyük yemek kaşığını veriniz. Bunların benzerlikleri ve farklılıkları hakkında sohbet ediniz. Elinize sizin kullandığınız yemek kaşığının aynısından alarak çocuğunuzdan sizin elinizdeki kaşığın aynısını kendi önündeki iki kaşık arasından bulup vermesini isteyiniz.
• Beslenme zamanında, masadaki araç gereçleri yan yana getirip eşlemesini söyleyiniz. Örneğin kaşıklarla kaşıkları, çatallarla çatalları, bardaklarla bardakları gibi Ardından iki bardak ve boş tuzluk arasından bardaklardan birini elinize alıp "Bana, bardağın aynısını ver" diyerek çocuğunuzun tepkisini gözlemleyiniz.
• Dışarıya çıkmak için hazırlanırken, giyilen bir çift soket çorabın veya ayakkabının aynı olduğuna fakat sizin ve onun farklı çoraplar ve ayakkabılar giydiğinize dikkatini çekiniz.
• Bahçeden bir ağaca ait, aynı renkte, dokuda yapraklar toplamasını isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak en az bir tanesi farklı, ikisi aynı üç nesneden birbiri ile aynı olan iki nesneyi eşlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun dikkatini çekerek halıda karşılıklı oturunuz. Önünüze iki boş küçük kutu koyunuz.

2 Yere çocuğunuzun legolarını ve hayvanlarını koyup "Bak ben tüm hayvanları bu kutuya ve tüm legoları da şu kutuya koyuyorum. Bu bir hayvan. Hayvan buraya. Bu, bir lego. Lego şuraya. Hayvan buraya, lego şuraya ....." diyerek nasıl sınıflama yaptığınız açıklayınız.

3 Kutuların içinden oyuncakların hepsini çıkartıp ortanıza koyunuz ve "Sen de hayvanları ve Legoları kutularına koy." deyiniz.

4 Çocuğun legoları ve hayvanları kutularına koyması için bekleyiniz.

5 Çocuğunuz sizden yardım almadan bütün oyuncakları türlerine göre ayırdığında "Harikasın!" diyerek davranışını pekiştiriniz.

EŞLEME/SINIFLAMA BECERİLERİ (ESF)

KAZANIM: ESF 9.4. İki farklı grup nesneyi türlerine göre sınıflar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• ESF 9.3. Birbiri ile aynı olan iki nesneyi eşler.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza iki farklı grup nesne vererek bunları türlerine göre sınıflamasını isteyiniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde iki farklı grup nesneyi türlerine göre sınıflarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 2 tane kutu.
• Plastik hayvan oyuncaklar.
• Legolar.

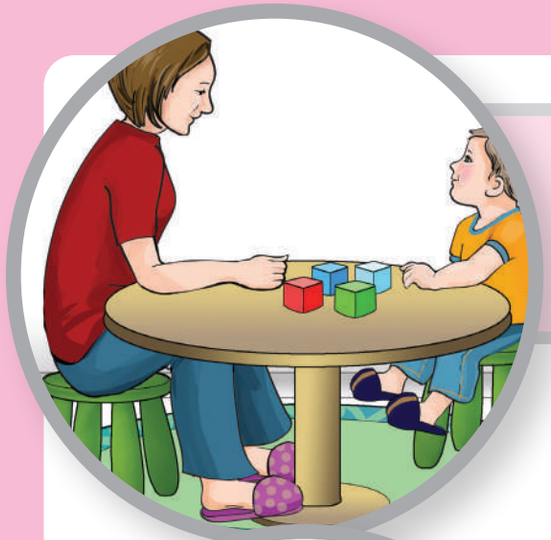
UYGULAMA
Sınıflama becerisi, nesnelerin görünüm benzerliğinin ötesinde onlara yüklenen belirli özellikler çerçevesinde nesnelerin bir araya getirilmesini kapsamaktadır. Çocuğunuza, markette manav reyonunda elmaların aynı sepette, portakalların başka sepette, içeceklerin aynı rafta, peçetelerin yan yana, krakerlerin aynı rafta sergilenerek satıldığı veya oyuncakçıda bebek ve arabaların ayrı bölümlere konulduğu gibi örnekler vererek çevresindeki nesnelerin doğal olarak nasıl sınıflandığını açıklayınız. Sınıflama etkinliklerinin öğretiminde, çocuğa tüm nesneler aynı anda verilmektedir.
İki farklı grup nesneyi türlerine göre sınıflama çalışması yapmak üzere, çocuğunuzun dikkatini çekerek halıda karşılıklı oturunuz. Önünüze 2 boş küçük kutu koyunuz. Yere çocuğunuzun arabalarını ve hayvanlarını koyunuz. "Bak ben tüm hayvanları bu kutuya ve tüm legoları da şu kutuya koyuyorum." deyiniz. Elinize bir minyatür oyuncak hayvanı alıp "Evet, bu bir hayvan. Hayvanları bu kutuya (kutuyu göstererek) koyuyorum." diyerek çocuğunuza model olunuz. Daha sonra elinize bir lego parçası alıp "Bu bir hayvan. Hayvan buraya. Bu bir lego. Lego şuraya. Hayvan buraya, lego şuraya." diyerek nasıl sınıflama yaptığınızı çocuğunuza açıklayınız. Sonra kutuların içindeki oyuncakların hepsini boşaltıp karıştırınız ve çocuğunuza "Hayvanlar ve legolar yine karıştı. Şimdi bana yardım et ve hayvanları, legoları ayrı ayrı kutularına koy." deyiniz. 4-5 saniye bekleyerek çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuz, sınıflama yaparken bir oyuncağı ait olmadığı bir kutuya koyarsa " ..... (çocuğun adı) dikkat et. O bir hayvan. Hayvanlar hangi kutudaydı?" diyerek çocuğunuza ipucu veriniz. Çocuğunuz sizden yardım almadan bütün oyuncakları türlerine göre ayırdığında "Harikasın, ... (çocuğun adı)." diyerek çocuğunuzun davranışını pekiştiriniz. Kısa bir sohbet eşliğinde seslerini çıkarmak, kaç tane olduklarını saymak gibi yollarla hayvanların olduğu kutudaki hayvanları tek tek inceleyiniz. Aynı işlemi arabalar için de yapınız. Bir süre çocuğunuzla oyun oynayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, öğretim oturumu şeklinde değil günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda, yaş grubuna uygun olacak şekilde oyun etkinliği şeklinde uygulamaya çalışınız.
• Çocuğunuzun günlük yaşamda sık karşılaştığı, tanıdığı, basit nesne/oyuncak/yiyeceklerle çalışınız. Aşina olmadığı nesnelerle daha sonraki aşamalarda çalışınız. Nesneleri seçerken çocuğunuzun bir kez eline alınca bırakmak istemeyeceği çok sevdiği nesne ya da oyuncakları tercih etmeyiniz. Çocuğunuz için her iki nesne grubunun da eşit derecede çekici olmasına dikkat ediniz.
• İlk aşamada birbirinden farklılığı oldukça belirgin nesne/oyuncak/yiyecekleri kullanınız (örneğin küçük sarı bloklar ve büyük mavi kitaplar vb.). İlerleyen aşamalarda gruplar arası belirginliği giderek azaltabilirsiniz.
• Öğretim denemelerini ne gereğinden yavaş ne de çok hızlı yapınız. Önerilen süre, çocuğunuzun dikkatinin dağılacağı, öğretimden uzaklaşacağı kadar uzun olmamalıdır.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 1-2 dakika bekleyerek gözlem yapınız ve yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Öğretim sürecinde kullandığınız araç gereçlerin değerlendirme sürecinde kullanacağınız araç gereçlerle aynı olmamasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çocuğunuzun nesneleri çeşitli özelliklerine göre eşleştirebilmesi için bir grup içindeki nesnelerin dokularının/büyüklüklerinin/şekillerinin tamamen aynı olmasına dikkat ediniz. Çocuğunuz az görüyorsa, parlak renkli veya zıt renkli, hareketli, farklı dokunma yüzeylerine sahip nesneler/oyuncaklar kullanınız. Çocuğunuz kendisine uzatılan nesneyi fark edemeyebilir. Bu nedenle, nesneyi eline alabilmesi için yardım edebilirsiniz. Çocuğunuza, nesneleri elleriyle dokunup tanıması için belli bir süre tanımasını sağlamanız öğretime daha sonra başlamanızı sağlayacaktır, bunu unutmayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çevredeki nesnelerle birebir etkileşime girememişse şekil, boyut gibi kavramsal algısı gelişmemiş olabilir. Bu nedenle, çocuğunuzun bu konudaki deneyimlerini artırıcı çalışmalar yapınız. Çocuğunuzun tutma, kavrama, koyma becerilerinde hareket kısıtlığı varsa, sizi bakışlarıyla sözel olarak ya da jestlerle yönlendirmesiyle sınıflama çalışmalarına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çalışırken, aşırı duyarlı olduğu nesneleri belirleyiniz ve bunları kullanmayınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklarla/nesnelerle çalışınız. Çocuğunuz nesneleri amacına uygun olarak oynayıp kullanmak yerine nesnenin bir ayrıntısına takılarak sürekli onunla ilgilenebilir. Bu nedenle, çocuğunuz kullandığınız nesnelerle/oyuncaklarla kendini uyarıcı davranışlar sergilerse ya da bir nesnenin bir ayrıntısı ile aşırı ilgilenme davranışı gösterirse etkinlik için başka bir nesne/oyuncaklar bulunuz. Bir süre sonra tekrar bu nesneyi/oyuncağı kullanmayı deneyiniz. Sonraki denemelerinizde de benzer sorunlar yaşanıyorsa bu nesneyi/oyuncağı hiç kullanmayınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, sade ve akıcı bir dil kullanarak, net yönergeler, açıklamalar veriniz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken yapılandırılmış masa başı etkinlikleri yerine doğal öğretim yaparak çocuğunuzla birlikte oynayarak çalışınız. Ortamda dikkatini dağıtacak bir nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek bulundurmayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereçler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle iki farklı grup nesneyi türlerine göre sınıflama etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Birlikte en yakın parka veya piknik alanına gezi düzenleyeceğinizi söyleyerek ondan piknik sepetini hazırlamanız konusunda yardım isteyiniz. Piknik sepetinizi hazırlarken sandviç, salatalık, kek gibi katı besinleri bir sepete, ayran kutusu, maden suyu şişesi veya su şişesi gibi içecekleri de başka sepete koymasını isteyiniz. Piknik alanında "Bu sepette yiyecekler, şu sepette de içecekler var. Sepetlerdeki yiyecek ve içecekleri doğru ayırdın. Aferin sana!" diyerek sepetleri teker teker açınız. Bir şeyler atıştırdıktan sonra çocuğunuzun sevdiği bir top oyununu birlikte oynayınız.
• Siz mutfakta yemek hazırlarken çocuğunuzu dikkatle, destekle masaya oturtunuz. Önüne birkaç meyve ve birkaç kaşık koyunuz. Bunları iki ayrı tabakta sınıflamasını isteyiniz.
• Çamaşırlarınızı yıkandıktan sonra birkaç çamaşırı ve birkaç oyuncağını çocuğunuzun önüne koyunuz. 2 ayrı sepeti de hazır ederek kıyafetleri kıyafetlerle, oyuncakları oyuncaklarla eşleyip sınıflamasını isteyiniz.
• Birlikte buzdolabınızı düzenlemeyi öneriniz. Patlıcanları alt rafa elmaları üst rafa koymasını isteyiniz.

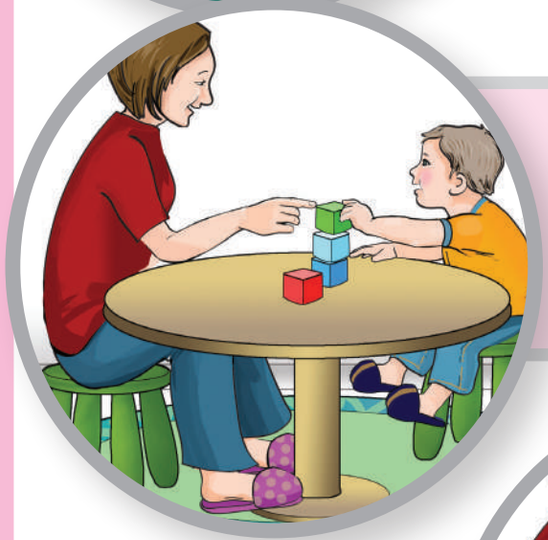
SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak iki farklı grup nesneyi türlerine göre sınıflarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Elinize dört küp alarak çocuğunuzla birlikte masaya oturunuz.

2 Çocuğunuza bir küp vererek diğer küpü gösterip "Küpü bu küpün üstüne koy." deyiniz.

3 Üçüncü küpü vererek bu küpü de diğerlerinin üzerine koymasını isteyiniz.

4 Son küp için de aynı işlemi tekrarlatınız.

5 Çocuğunuz dört küple kule yapmayı başarınca alkışlayıp sevincinizi belirtiniz.

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.17. Dört küple kule yapar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.16. İki küple kule yapar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza dört küp veriniz. Çocuğunuz üç denemenin ikisinde dört küple kule yaparsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 4 tane farklı renkte, ortalama 3x3 cm boyutlarında küp.

UYGULAMA
Bu beceriyi dört küp ile "GUİ 1.16."da anlatıldığı şekilde uygulayınız. İki küpten dört küpe geçmeniz zor olacaksa araya üç küple kule yapma çalışmalarını ekleyebilirsiniz. Bu beceriyi çalışmak üzere, öncelikle çocuğunuzun dikkatini çekiniz ve birlikte masaya oturunuz. Çocuğunuza bir küp vererek "Küpü masaya koy." deyiniz. Çocuğunuz küpü masaya koyunca bir küp daha vererek "Bu küpü masadaki (işaret ederek) küpün üstüne koy." deyiniz. İki küple bir kule oluşunca bir küp daha vererek bunu da diğerlerinin üzerine koymasını isteyiniz. Son küp için de aynı işlemi tekrarlatınız. Eğer çocuğunuz dördüncü küpü koymadan kuleyi yıkmak isterse son küpü yaklaştırırken "Bütün küpleri üst üste koy." deyiniz. Çocuğunuz dört küple kule yapmayı başarınca coşkulu şekilde alkışlayınız. Bir süre bu kule çevresinde onun istediği şekilde oyunlar oynayınız. Kuleyi tamamladığını söyleyerek isterse yıkabileceğini hatırlatınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, çocuğunuzun uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Plastik küpler üst üste konulurken kayma riski olduğundan etkinlik için ahşap küp seçiniz.
• Kule yapımını tam olarak öğrenememe riski oluşturacağı için alttaki küpü hiçbir zaman tutmayınız.
• Kule yıkıldığında çocuğunuz hayal kırıklığına uğrarsa, kuleyi yıkıldığı yere kadar siz yapınız ve kaldığı yerden devam etmesini sağlayınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmaya başlamadan önce adını söyleyerek dikkatinin sizde olmasını sağlayınız. Kule yapmadan önce çocuğunuzun küpleri eliyle dokunarak tanımasına fırsat veriniz. Küplerin büyüklüğünü görme kaybının derecesine göre belirleyiniz. Çocuğunuz az görüyorsa, parlak renkli, dokulu küpleri seçiniz. Satın almak istediğinizde bulamazsanız hazır küplerin üzerinde uyarlamalar yapınız. Seçtiğiniz küple çalışacağınız zeminin zıt renklerde olmasına dikkat ediniz. Çocuğunuz için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekli olduğunu düşündüğünüzde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken küpleri en kolay göreceği, tutacağı ve bunlarla işlemler yapacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Çocuğunuzun günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, dört küple kule yapma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuza evinizdeki eşit büyüklükte kapağı kapalı dört plastik kap veriniz. Bunları ters çevirmesini ve üst üste koyarak kule yapmasını isteyiniz.
• Çocuğunuza aynı büyüklükte ahşap/sünger/karton küpler, içi boş konserve kutuları, plastik bardaklar veya yoğurt kutuları gibi artık materyaller veya büyük kutular sağlayarak kule yapmasını isteyiniz.
• Çocuğunuza koltukların dört minderini veriniz. Bunları üst üste koyarak kule yapmasını isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz üç denemenin ikisinde bağımsız olarak dört küple kule yaparsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

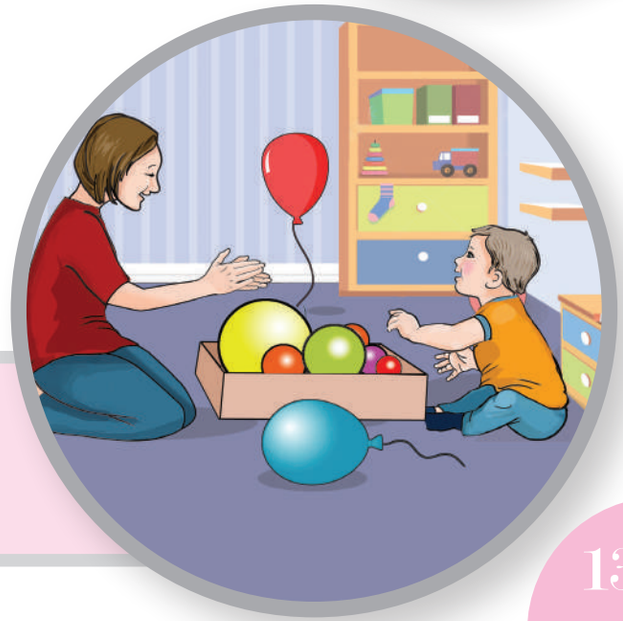
1 Farklı büyüklüklerdeki topları ve şişirdiğiniz balonları rastgele odaya dağıtıp çocuğunuzun bunlarla istediği şekilde oyunlar oynamasını isteyiniz.

2 Bir süre sonra "Haydi bir top havuzu oluşturalım." diyerek büyükçe bir kutuyu ortanıza koyunuz .

3 Sırayla bir topu/balonu tutarak kutuya koymasını isteyiniz.

4 Çocuğunuz tüm topları topladığında pekiştiriniz.

13-18 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.18. Farklı büyüklükteki nesneleri tutmak için parmakla almak, avuçlamak ya da kucaklamak gibi farklı davranışlar gösterir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.12. İncelemek amacıyla nesneyi çevirir.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza farklı toplar/balonlar veriniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde farklı büyüklükteki bu nesneleri tutmak için parmakla almak, avuçlamak ya da kucaklamak gibi farklı davranışlar gösterirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 1 tane kutu.
• Farklı büyüklükte basketbol, futbol, tenis ve pinpon topları.
• Farklı büyüklükte şişirilmiş balonlar.

UYGULAMA
Çocuğunuzla nesneleri büyüklüklerine göre farklı eylemler yaparak tutma becerisini çalışmadan önce farklı büyüklüklerdeki topları ve şişirdiğiniz balonları hazır ediniz. Bunları rastgele odaya dağıtınız. Çocuğunuzun dikkatini çekerek bunlarla istediği şekilde oyunlar oynamasına teşvik ediniz. Çocuğunuz oyunu sırasında emekleyerek, oturup kalkarak, kucaklayarak, avuçlayarak, bunları havaya atarak eğlenecektir. Çocuğunuzun hangi büyüklükteki topu/balonu hangi eylemler kullanarak tuttuğunu gözlemleyiniz ve her topla ve balonla temas ettiğinden emin olunuz. Çocuğunuz eline bir top/balon aldığında bu topun/balonun özelliklerinden bahsedebilirsiniz. Çocuğunuz bir süre oynadıktan sonra "Haydi bir top havuzu oluşturalım." deyiniz. Büyükçe bir kutuyu ortanıza koyunuz. Her topu ve farklı büyüklüklerde şişirilmiş (çok-az) balonları tutmasını sağlayınız. Farklı büyüklüklerdeki topları/balonları sırasıyla tutarak kutuya koymasını isteyiniz. Topları/balonları kutunun içine koyarken yardıma gerek duyarsa fiziksel yardım sağlayabilirsiniz. Topları/balonları tutarken gerektiğinde önce sözel yardım daha sonra fiziksel yardım olmak üzere yardım sağlayınız. Çocuğunuz farklı büyüklükteki bu topları/balonları tutup kutuya attıkça ona gülümseyerek pekiştiriniz. Çocuğunuzun ilgisine göre oynamayı sürdürünüz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuzun çevresinin gelişim özelliklerini, ilgilerini, beğenilerini ve gereksinimlerini dikkate alarak, araştırmasını, keşfetmesini, yeni beceriler öğrenmesini destekleyecek şekilde güvenli ve uyaranlarca zengin olmasına dikkat ediniz. İçinde bulunduğunuz her ortamı ve her nesneyi/oyuncağı/araç gereci/yiyeceği çocuğunuzun bilişsel becerileri için birer öğretici olarak görüp fırsata dönüştürünüz.
• Uygulayacağınız etkinlik süresince çocuğunuzun dikkatinin toplarda/balonlarda olmasını sağlayınız. Etkinlikleri, çocuğunuzun mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Çocuğunuz yürümeye yeni başladıysa yakınında olunuz.
• Topların/balonların patlayıp çocuğunuzu korkutmaması için dikkatli olunuz.
• Etkinlik sırasında odada çarpma, düşme, yaralanma tehlikesi oluşturabilecek nesneleri ortadan kaldırınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmaya başlamadan önce adını söyleyerek dikkatinin sizde olmasını sağlayınız. Çocuğunuz kendisine uzatılan ya da yerde duran topu fark edemeyebilir. Bu nedenle, topların zilli olmasına dikkat ediniz. Gerektiğinde çocuğunuzun topu eline almasına yardım edebilirsiniz. Kullanacağınız topların büyüklüğüne çocuğunuzun görme kaybının derecesine göre karar veriniz. Çocuğunuz az görüyorsa, daha büyük, parlak renkli, dokulu, mümkünse sesli topları tercih etmeye dikkat ediniz. Çocuğunuz için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekli görürseniz ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken, çocuğunuzun topları en kolay göreceği, tutacağı ve bunlarla işlemler yapacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, aşırı duyarlı olduğu nesneleri/durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Çocuğunuz nesneleri amacına uygun olarak oynayıp kullanmak yerine nesnenin bir ayrıntısına takılarak sürekli onunla ilgilenebilir. Bu nedenle çocuğunuz için seçeceğiniz topun/balonun parlak renkli olmamasına dikkat ediniz. Çocuğunuz kullandığınız nesnelerle/oyuncaklarla kendini uyarıcı davranışlar sergilerse bunun yerine başka bir nesne/oyuncak bulunuz. Bir süre sonra tekrar bu nesneyi/oyuncağı kullanmayı deneyiniz. Sonraki denemelerinizde de benzer sorunlar yaşanıyorsa bu nesneyi/oyuncağı hiç kullanmayınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Çocuğunuzun günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, nesnelerin büyüklüklerine göre nesneleri parmakları ile tutma, avuçlama ya da kucaklama gibi farklı eylemlerde bulunabileceği etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuzla birlikte market ya da bir pazar alışverişine çıkınız. Raftan/tezgâhtan bir tane nesne/yiyecek almasını söyleyerek farklı büyüklüklerdeki nesneleri/yiyecekleri nasıl tuttuğunu izleyiniz. Gerektiğinde farklı şekillerde tutması için teşvik ediniz.
• Çocuğunuz için kendi odasının ya da evinizin uygun odalarından birinin belirli bir köşesinde "oyun köşesi" hazırlamanız yararlı olacaktır. Çocuğunuz bu köşede istediği gibi hareket edebilmeli, bunun için bu köşeyi çocuğunuzun ilgilerine, gelişim özelliklerine, gereksinimlerine göre farklı oyuncaklar koyunuz. Çocuğunuz bu köşede keşifler yapabilmelidir. Farklı tutma pozisyonları sağlayacak nesnelerin bu köşede olmasına özen gösteriniz. Örneğin farklı minderler, parmak kuklaları, spatula çubukları, tenis ve pinpon topları bulundurunuz. Çocuğunuzun dikkatini çekerek oyun köşenizde birlikte oyun oynamaya davet ediniz. Oyun sırasında "Mindere/çatala/spatula çubuğuna, ….'ya ihtiyacımız var. Minderi/çatalı/spatula çubuğunu ….'yı getir." diyerek size getirmesini isteyiniz. İsmini söylediğiniz nesneleri/oyuncakları tutmak için parmakla almak, avuçlamak ya da kucaklamak gibi farklı eylemlerde bulunup bulunmadığını gözlemleyiniz.

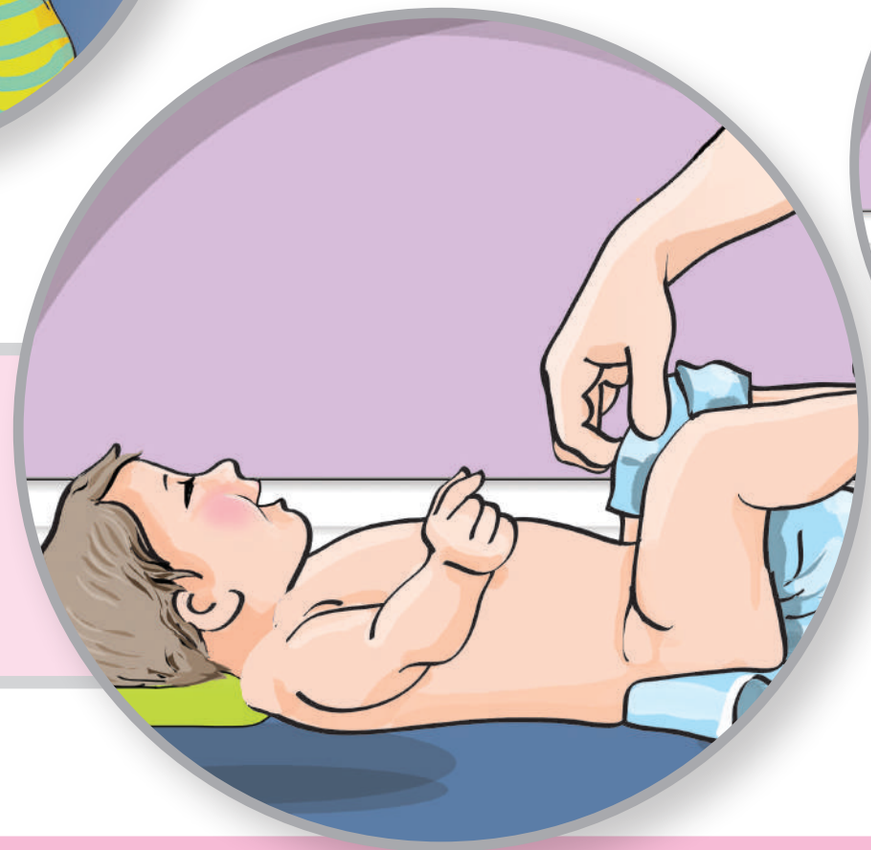
SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde bağımsız olarak farklı büyüklüklerdeki nesneleri tutmak için parmakla almak, avuçlamak ya da kucaklamak gibi farklı davranışlar gösterirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun giysilerini, bebek bezini, ıslak mendili çocuğunuzun bezini değiştireceğiniz odaya, çocuğunuzun görebileceği şekilde yerleştiriniz. Çocuğunuzun bezini değiştirmeniz gerektiğinde "Haydi bakalım, bezini değiştirelim." deyiniz.

2 Çocuğunuzun giysisini, bezini ya da ıslak mendili getirip getirmediğini gözlemleyiniz.

3 "Sen bana giysini/bezini/ıslak mendilini mi getirdin? Aferin benim çocuğuma." diyerek çocuğunuza sevindiğinizi belli ediniz ve altını değiştiriniz.

13-18 AY

KİŞİSEL BAKIM RUTİNLERİNİ ANLAMA (KBR)

KAZANIM: KBR 4.8. Kişisel bakım rutinine giysisini, bezini ya da ıslak mendil getirme gibi davranışlarla kısmi katılım gösterir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• KBR 4.7. Günlük bakım rutininin zamanının geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz kişisel bakım rutinine giysisini, bezini ya da ıslak mendil getirme gibi davranışlarla kısmi katılım gösteriyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde kişisel bakım rutinine giysisini, bezini ya da ıslak mendil getirme gibi davranışlarla kısmi katılım gösterirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebek bezi.
• Islak mendil.
• Çocuğunuzun giysileri.

UYGULAMA
Çocuğunuzun giysilerini, bebek bezini, ıslak mendili çocuğunuzun bezini değiştireceğiniz odaya, çocuğunuzun görebileceği şekilde yerleştiriniz. Çocuğunuzun bezinin değişmesi gerekip gerekmediğini takip ediniz. Çocuğunuza seslenerek çocuğunuzun dikkatini sizin üzerinize çekiniz. Çocuğunuza yaklaşıp bezini kontrol ettikten sonra "Bezimizi değiştirmemiz lazım." diyerek çocuğunuza " ..... (çocuğun adı) bezini getirir misin? Bezini değiştirelim. Temiz olalım." deyiniz. 9-10 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz giysisini, bezini ya da ıslak mendilini getirirse "Sen bana giysini/bezini/ıslak mendil mi getirdin? Aferin benim çocuğuma." diyerek çocuğunuza sevindiğinizi belli ediniz ve bezini değiştirme rutinine geçiniz. Çocuğunuz giysisini, bezini ya da ıslak mendili getirmezse "Haydi bezini getir.", "Islak mendil nerede?" diyerek çocuğunuzu teşvik ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz yine giysisini, bezini ya da ıslak mendili getirmezse çocuğunuzun elinden tutarak "Haydi gel giysini/bezini/ıslak mendil alalım." diyerek materyallerin yanına gidiniz. Materyallerden birini çocuğunuza veriniz. Çocuğunuzdan birkaç adım uzaklaşınız. Ellerinizle getir jestini yaparak ve "Haydi getir." diyerek çocuğunuzu cesaretlendiriniz. "Sen bana giysini/bezini/ıslak mendil mi getirdin? Aferin benim çocuğuma." diyerek çocuğunuza sevindiğinizi belli ediniz ve bezini değiştirme rutinine geçiniz. Aynı adımları takip ederek diğer kişisel bakım rutinleri için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve materyallerin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun sizi rahat izleyebileceği biçimde yüz yüze bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuzun giysilerini, bebek bezini, ıslak mendili çocuğunuzun bezini değiştireceğiniz odaya, çocuğunuzla birlikte yerleştirerek çocuğunuzun materyallerin nerede olduğunu öğrenmesini sağlayınız. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz giysisini, bezini ya da ıslak mendili getirmezse "Haydi bezini getir.", "Islak mendil nerede?" diyerek çocuğunuzu teşvik ediniz. Bu adımı 1-2 kez daha tekrarlayınız. 7-8 saniye bekleyiniz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz önce materyallere, sonra size ve ardından tekrar materyallere bakarsa doğru tepki kabul ediniz. "Aferin benim çocuğuma." diyerek çocuğunuza sevindiğinizi belli ediniz ve bezini değiştirme rutinine geçiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun repertuvarında getir jestinin olup olmadığına dikkat ediniz. Çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuzun beslenme zamanı geldiğinde "Yemek zamanı!" deyip çocuğunuzun mama sandalyesine ya da genel olarak beslenmesinin gerçekleştirildiği mekâna yönelip yönelmediğini gözlemleyebilirsiniz.
• Çocuğunuzun su içtiği bardağı çocuğunuzun bulunduğu odada, erişebileceği bir yere koyunuz. Çocuğunuz su içmek istediğinde sürahi veya pet şişe ile su getiriniz. "Aaa bardak getirmedim." diyerek çocuğunuzun bardağı size getirmesine fırsat oluşturabilirsiniz.
• Banyo zamanında lifin üzerine duş jeli dökünüz. Lifi nasıl köpük yapacağını gösterip çocuğunuza veriniz. "Köpük yap bakalım." diyerek çocuğunuzun banyo rutinine kısmi katılımına fırsat verebilirsiniz.
• Çocuğunuzun kıyafetlerini değiştirmeniz gerektiğinde kıyafetlerini getirmesini isteyebilirsiniz.
• Çocuğunuza "Masaj zamanı!" diyerek masaj yağını getirip getirmediğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz kişisel bakım rutinine giysisini, bezini ya da ıslak mendil getirme gibi davranışlarla kısmi katılım gösteriyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde kişisel bakım rutinine giysisini, bezini ya da ıslak mendil getirme gibi davranışlarla kısmi katılım gösterirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuz oyun oynadığı sırada, size bakarken en çok sevdiği bir oyuncağını gösterip kapağı kolay açılan bir kutuya koyunuz.

2 Kutuyu sallayarak içindeki oyuncağın ses çıkarmasını sağlayınız ve çocuğunuzun dikkatini bu kutuya çekiniz.

3 Bu kutuyu, çocuğunuz size bakarken masanın üzerine elini uzatıp kolayca ulaşamayacağı bir yere yerleştirip "Oyuncak burada. Haydi, al." deyiniz.

4 Masanın önüne minderi koyunuz.

5 Masaya ulaşmasını sağlayacak denemeler yaptıkça çocuğunuzu pekiştiriniz.

6 Mindere çıkıp masadaki kutuyu aldığında "Bravo sana. Kutuyu aç." deyip kutuyu açması gerektiğini söyleyiniz. Çocuğunuz kutuyu açtığında "Harika. Ne kadar güçlenmişsin sen." diyerek sevincinizi paylaşınız.

13-18 AY

NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİ (NSİ)

KAZANIM: NSİ 5.7. Bir sonuca ulaşmak için ardışık olarak iki ayrı davranış gösterir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• PÇZ 10.6. İstediği nesneye ulaşmak için ikinci bir nesneyi kullanır.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuzun için ardışık iki eylem yapmak durumunda kalacağı bir senaryo üretiniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde bir sonuca ulaşmak için ardışık olarak iki ayrı davranış gösterirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 1 tane minder.
• Kapağı kolayca açılan bir kutu.
• Çocuğunuzun sevdiği bir oyuncak.

UYGULAMA
Bu etkinlik, çocuğunuzun hem neden-sonuç ilişkilerini anlamasına yardım eden hem de problem çözme becerilerini geliştiren bir etkinliktir.
Bu beceriyi çalışmak için, çocuğunuz oyun oynadığı sırada, size bakarken ilgilendiği ve en çok sevdiği bir oyuncağını gösteriniz. Bu oyuncağı, kapağı kolay açılan bir kutuya koyunuz. Kutuyu sallayarak içindeki oyuncağın ses çıkarmasını sağlayınız ve çocuğunuzun dikkatini kutuya çekiniz. Bu kutuyu, çocuğunuz size bakarken masanın üzerine çocuğunuzun elini uzatıp kolayca ulaşamayacağı bir yere yerleştiriniz. "Kutu burada. İçinde ne var acaba? Kutuyu alabilirsin." deyiniz. Masanın önüne minderi koyunuz. Çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuzun öncelikle kutuya ulaşmak için gerekenleri denemesi gereklidir. Masaya ulaşmasını sağlayacak denemeleri yaptıkça çocuğunuzu pekiştiriniz. Kutuyu alma konusunda başarısız oluyorsa farklı yollar denemesi için cesaretlendiriniz. Mindere çıkıp masadaki kutuyu aldığında "Bravo sana." gibi bir sözel ifadeyle pekiştiriniz. Ardından kutuyu açması gerektiğini hatırlatınız. Çocuğunuz kutuyu açtığında "Harika. Ne kadar güçlenmişsin sen." diyerek sevincinizi paylaşınız. Oyununa katılarak birlikte oynayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz.
• Çocuğunuzun denemeleri boyunca tüm güvenlik önlemlerinizi aldığınızdan emin olunuz.
• Gün içinde değişik durumlarda size neden-sonuç ilişkileri içeren sorular sorması için çocuğunuzu teşvik ediniz. Sorularını cevaplandırarak başka sorular sorması için destekleyiniz.
• Çocuğunuzun neden-sonuç ilişkilerini doğrudan gözlemleyip denemesi için gün içinde pek çok fırsat oluşturunuz. Neden-sonuç ilişkilerini sözel olarak açıklamak yerine uygulamalı olarak göstermeniz sizi amacınıza daha kolay ulaştıracaktır. Bu yaştaki çocuğunuz eylemlerinin sonucunu gördükten sonra, sözel olarak veya jest/mimik/vücut hareketleriyle olayların sonucuna/sonuçlarına ilişkin çıkarımlar/yorumlar yapmasını bekleyebilirsiniz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çalışmadan önce, çevreyi düzenleyiniz. Hareket gelişimi kısıtlıysa nesnelere erişimini kolaylaştırmak amacıyla daha çok yakın çevresinde bulundurunuz. Çevrede çocuğunuzun hareket etmesini kısıtlayacak, güvenlik riski oluşturacak herhangi bir engelin olmadığından emin olunuz. Çocuğunuz kutuyu almaya çalışırken siz de çocuğunuzun yaptığı eylemleri (örneğin "Evet kutuyu almak için kolunu biraz daha uzatmalısın. Çok güzel, kutuyu aldın, aferin sana. Bu kutunun bir kapağı var. Kutuya dokun ve kapağını bulmaya çalış. Evet, güzel gidiyorsun." vb.) sözel olarak ifade ediniz. Çocuğunuzla gün içinde bol bol konuşunuz ve onun ilgisini çekebilecek konuları anlayabileceği bir dilde anlatınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Bu beceri için renkli oyuncaklar kullanabilirsiniz. Tek seferde bir yönerge veriniz ve yönerge verirken yüz yüze olmaya dikkat ediniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken kendisini yeterli ve bağımsız bir birey olarak görmesini engelleyecek gereksiz/aşırı fiziksel yardım sağlama, onun yerine yapma gibi eylemlerden kaçınınız. Beceriyi çalışırken gerekliyse daha fazla zaman ayırınız. Denemeler sırasında gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çalışırken aşırı duyarlı olduğu durumları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Çevresinde olup bitenleri anlamasına yardım etmek için çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net cümleler kullanınız. Çocuğunuz sizinle göz teması kurmadığında, nazikçe çenesinden tutarak başını kendinize döndürünüz ve bakmasını sağlayınız. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, bir sonuca ulaşmak için ardışık olarak iki ayrı davranış gösterme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Oyuncağı yan odada ulaşamayacağı bir masanın üzerine koyunuz ya da oyuncağı iki farklı kutuya ve bir masanın üzerinde ulaşamayacağı bir yere yerleştirip almasını isteyiniz.
• Eve girerken çıkardığı ayakkabılarını parmak ucunda yükselip koyabileceği bir rafa yerleştirmesini isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak bir sonuca ulaşmak için ardışık olarak iki ayrı davranış gösterirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu rahat, düz bir yere oturtunuz. Siz de çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz.

2 Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz.

3 "Çok susadım. Biraz su içsem çok güzel olur!" deyip "hüüüp" sesi çıkartarak oyuncak bardaktan su içiyormuş gibi yapınız.

4 "Sen susamadın mı? Haydi sen de su iç!" deyiniz.

5 Çocuğunuzun oyuncak bardağı alıp su içiyormuş gibi yapıp yapmadığını gözlemleyiniz.

6 "Aferin sana ne güzel su içtin!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız.

13-18 AY

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.5. Kendine yönelik -mış gibi oyun eylemlerinde bulunur.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• TAK 6.3. Yetişkinin nesnelerle yaptığı tek aşamalı davranışları taklit eder.
• NSİ 5.2. Aşina olduğu nesneleri işlevine uygun olarak kullanır.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyun sırasında oyuncak bardaktan su içiyormuş gibi yapıyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde oyun sırasında oyuncak bardaktan su içiyormuş gibi yaparsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Evcilik setindeki oyuncaklar.

UYGULAMA
Çocuğunuzu rahat, düz bir yere oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzun görüş alanına getiriniz. "Aaa bak burada neler varmış?" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve oyuncakların üzerine çekiniz. Ardından evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz. Çocuğunuza oyuncakları incelemesi için 10-15 saniye veriniz. Çocuğunuz oyuncaklarla ilgilenirken "Off, çok susadım. Biraz su içsem çok güzel olur!" diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. Ardından oyuncak bardaklardan birini elinize alıp "hüüüp" sesi çıkartarak su içiyormuş gibi yapınız ve "Ohh, su içmek çok güzel!" diyerek rahatlamış, mutlu bir yüz ifadesiyle çocuğunuza görününüz. "Bir daha su içmek istiyorum." diyerek bu rutini 3-4 kez tekrarlayınız. Daha sonra bir oyuncak bardağı çocuğunuza biraz daha yakın olacak şekilde yerleştiriniz ve coşkulu bir şekilde "Sen susamadın mı? Haydi sen de su iç!" diyerek çocuğunuzu teşvik ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz oyuncak bardağı alıp su içiyormuş gibi yaparsa "Aferin sana ne güzel su içtin!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve bir süre oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Çocuğunuz oyuncak bardağı alıp su içiyormuş gibi yapamazsa tekrar oyuncak bardağı elinize alıp su içiyormuş gibi yapınız ve "Haydi sen de benim gibi su iç." deyiniz. Çocuğunuz yine bardağı alıp su içiyormuş gibi yapmazsa çocuğunuzun elinden oyuncak bardaktan su içiyormuş gibi yapmasını sağlayınız. Ardından "Aferin sana, ne güzel su içtin!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve bir süre oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek farklı bir nesneyle uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, nesneleri çocuğunuzun eliyle uzanabileceği mesafeye yerleştiriniz. Çocuğunuzun nesneleri eliyle dokunarak tanımasına yardımcı olunuz. "Bu bardak. Susadın mı? Haydi sen de su iç." diyerek çocuğunuzun bardağı ağzına yerleştirmesine yardımcı olunuz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz oyuncaklarla ilgilenirken "Off, çok susadım. Biraz su içsem çok güzel olur!" diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. Ardından oyuncak bardaklardan birini elinize alıp "hüüüp" sesi çıkartarak su içiyormuş gibi yapınız ve "Ohh, su içmek çok güzel!" diyerek rahatlamış, mutlu bir yüz ifadesiyle çocuğunuza görününüz. "Bir daha su içmek istiyorum." diyerek bu rutini 7-8 kez tekrarlayınız. Çocuğunuz oyuncak bardağı alıp su içiyormuş gibi yapmazsa, çocuğunuza elinizde bir bardak varmış ve su içiyormuşsunuz gibi yaparak veya "hüüüp" sesini çıkararak ipucu sağlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, bardağı çocuğunuzun eline yerleştirerek tutmasını sağlayınız. Çocuğunuzun dirseklerinden hafifçe destekleyerek bardağı ağzına götürmesini ve su içiyormuş gibi yapmasını sağlayınız. Gerekirse çocuğunuzun ağzına bardağı siz götürünüz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun ilgisini çeken nesneler seçtiğinizden ve çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuzun mama sandalyesine boş bir kâse ve bir kaşık koyup kâseden kaşıkla çorba içiyormuş gibi yapınız. "Immm çorba çok lezzetli. Haydi sen de iç!" diyerek çocuğunuzun kendisine yönelik çorba içiyormuş gibi yapmasına fırsat verebilirsiniz.
• Oyuncak meyve-sebze veya yiyecekler alarak çocuğunuzun kendisine yönelik yiyormuş gibi yapmasına fırsat oluşturabilirsiniz.
• Çocuğunuzla birlikte aynanın karşısında saçlarınızı tarıyormuş gibi, dişlerinizi fırçalıyormuş gibi, yüzünüze krem sürüyormuş gibi yaparak çocuğunuzun kendisine yönelik -mış gibi yapmasına fırsat verebilirsiniz.
• Çocuğunuza mutfak malzemeleri, temizlik malzemeleri, doktorculuk, tamircilik seti gibi oyuncak setleri alarak bu setlerdeki oyuncak/nesnelerle oynarken çocuğunuzun kendisine yönelik -mış gibi yapması için fırsatlar oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyun sırasında oyuncak bardaktan su içiyormuş gibi yapıyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste oyun sırasında oyuncak bardaktan su içiyormuş gibi yaparsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu rahat, düz bir yere oturtunuz, siz de çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz.

2 Oyuncak süt kutusundan oyuncak bardağa süt dolduruyormuş gibi yapınız.

3 Süt içiyormuş gibi yapınız.

4 "Sıra sende! Önce bardağa süt doldur, sonra bardaktan süt iç." deyiniz.

5 Çocuğunuzun bardağa süt dolduruyormuş gibi ve bardaktan süt içiyormuş gibi yapıp yapmadığını gözlemleyiniz.

6 "Aferin sana, harikasın!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız.

13-18 AY

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.6. -mış gibi iki eylemi birleştirip oyun dizisi oluşturur.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• OSO 8.5. Kendine yönelik –mış gibi oyun eylemlerinde bulunur.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyun sırasında art arda bardağa süt dolduruyormuş gibi ve bardaktan süt içiyormuş gibi yapıyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde oyun sırasında art arda bardağa süt dolduruyormuş gibi ve bardaktan süt içiyormuş gibi yaparsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Evcilik setindeki oyuncaklar.

UYGULAMA
Çocuğunuzu rahat, düz bir yere oturtunuz, siz de çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzun görüş alanına getiriniz. "Aaa bak burada neler varmış!" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve oyuncakların üzerine çekiniz. Ardından evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz. Çocuğunuza oyuncakları incelemesi için 10-15 saniye veriniz. Çocuğunuz oyuncaklarla ilgilenirken "Haydi birlikte süt içelim." diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. Oyuncak bardağı yere koyunuz. Oyuncak çaydanlığı bir elinize alıp bardağa süt dolduruyormuş gibi yaparak "Önce bardağa süt dolduralım." diyerek bardağa süt dolduruyormuş gibi yapınız. Daha sonra oyuncak bardağı elinize alıp süt içiyormuş gibi yaparak "Şimdi bardaktan süt içelim. Ohh, süt içmek çok güzel!" diyerek mutlu bir yüz ifadesinde bulununuz. Bu rutini 3-4 kez tekrarlayınız. Daha sonra oyuncak süt şişesi ve bardağı çocuğunuza biraz daha yakın olacak şekilde yerleştiriniz ve coşkulu bir şekilde "Sıra sende! Sen de süt iç. Önce bardağa süt koy, sonra da bardaktaki sütü iç." diyerek çocuğunuzu teşvik ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz bardağa dolduruyormuş gibi ve bardaktan sütü içiyormuş gibi yaparsa "Aferin sana, harikasın!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve bir süre oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Çocuğunuz bardağa süt dolduruyormuş gibi ve bardaktan sütü içiyormuş gibi yapamazsa çocuğunuzun ellerinden tutarak bardağa süt dolduruyormuş gibi ve bardaktan süt içiyormuş gibi yapmasını sağlayınız. Ardından "Aferin sana, harikasın!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve bir süre oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek farklı bir nesneyle uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, nesneleri çocuğunuzun eliyle uzanabileceği mesafeye yerleştiriniz. Çocuğunuzun nesneleri eliyle dokunarak tanımasına yardımcı olunuz. "Bu şişe, bu bardak." diyerek çocuğunuzun oyuncak şişe ve bardağı tutmasını sağlayınız. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz oyuncaklarla ilgilenirken "Haydi birlikte çay/süt içelim." diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. Oyuncak bardağı yere koyunuz. Oyuncak çaydanlığı/süt şişesini bir elinize alınız. "Önce bardağa çay/süt dolduralım." diyerek bardağa çay/süt dolduruyormuş gibi yapınız. Oyuncak bardağı elinize alınız. "Şimdi bardaktan çay/süt içelim." deyip çay/süt içiyormuş gibi yapınız ve "Ohh, çay/süt içmek çok güzel!" diyerek mutlu bir yüz ifadesiyle çocuğunuza görününüz. Bu rutini 7-8 kez tekrarlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, oyuncak şişe/süt şişesi ve bardağı çocuğunuzun ellerine yerleştirerek tutmasını sağlayınız. Çocuğunuzun dirseklerinden hafifçe destekleyerek bir elinde tutmasına yardım ettiğiniz bardağa çay/süt dolduruyormuş gibi yapmasını sağlayınız. Ardından oyuncak çaydanlığı/şişeyi bir kenara kaldırınız. Çocuğunuzun bir elinde tutmasına yardım ettiğiniz bardağı ağzına götürmesini ve çay/süt içiyormuş gibi yapmasını sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun ilgisini çeken nesneler seçtiğinizden ve çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuza mutfak malzemeleri, temizlik malzemeleri, doktorculuk, tamircilik seti gibi oyuncak setleri alarak bu setlerdeki oyuncak/nesnelerle oynarken çocuğunuzun oyuncak bebeğe veya karakterlere (doktor, tamirci, vb.) yönelik -mış gibi iki eylemi birleştirip oyun dizisi oluşturması için fırsatlar oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyun sırasında art arda bardağa süt dolduruyormuş gibi ve bardaktan su içiyormuş gibi yapıyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste oyun sırasında art arda bardağa süt dolduruyormuş gibi ve bardaktan su içiyormuş gibi yaparsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 En sevdiği topunu alarak çocuğunuzla birlikte bahçeye çıkıp topu yuvarlayarak, zıplatarak, sektirerek, havaya atıp tutarak bir oyun başlatınız.

2 Bu sırada, topu bilinçli olarak bahçedeki sandalyenin ya da masanın altına doğru yuvarlayarak topun sandalyenin altından diğer tarafa çıkmasını sağlayınız. Top çocuğunuzun görüş alanı içindeyken ona "Topu getir." deyiniz.

3 Sandalyenin etrafına gidiniz ve arkadaki topa işaret ederek "Bak burada." diyerek alınız. Topu alması için cesaretlendirerek onu da sandalyenin yanına çağırınız.

4 Topu alıp oynayınız.

5 Bir kez daha topu sandalyenin altına doğru yuvarlayınız ve top diğer tarafta gözükünce "Sıra sende. Haydi, topu al." deyiniz.

6 Çocuğunuz topu almak için sandalyenin etrafından dolaştığında ve topu aldığında alkışlayarak bu davranışını pekiştiriniz.

13-18 AY

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.4. İstediği nesneye ulaşmasını engelleyen nesnenin etrafından dolaşarak ya da üzerinden geçerek nesneye ulaşır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- PÇZ 10.2. İstediği nesneye ulaşmasını engelleyen nesneyi aradan çıkartarak nesneye ulaşır.
- GUİ 1.11. Hareket hâlindeki nesnenin gittiği yönü takip ederek arkasından gider.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuzdan önünde başka bir nesne duran bir nesneyi almasını isteyiniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde "Nesneyi al." dediğinizde araya koyduğunuz diğer nesnenin etrafından dolaşarak ya da üzerinden atlayarak almasını istediğiniz nesneye ulaşırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
- Top.
- Sandalye.

UYGULAMA
Çocuğunuzun önünde bir engel varken, emekleyerek, sürünerek, uzanarak ya da yürüyerek ulaşıp alamayacağı istediği bir nesneyi alabilmesi için en kolay yolu seçerek nesnenin etrafından dolaşması ya da üzerinden geçmesi beklenmektedir. Başka bir ifadeyle, yuvarlanarak sandalyenin altından geçen topa ulaşmak için topun gittiği yolu emeklemek takip etmek yerine sandalyenin etrafından dolaşıp topu alması beklenmektedir. Çocuğunuza bu beceri kazandırmak amacıyla, çocuğunuzla onun en sevdiği topunu alarak birlikte bahçeye çıkınız. Topu yuvarlayarak, zıplatarak, sektirerek, havaya atıp tutarak bir oyun başlatınız. Bu sırada, topu bilinçli olarak bahçedeki sandalyenin ya da masanın altına doğru yuvarlayarak topun sandalyenin altından diğer tarafa çıkmasını sağlayınız. Top çocuğunuzun görüş alanı içindeyken ona " ..... (çocuğun adı) top gitti. Topu getir?" diyerek 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz topu almak için sandalyeye doğru yaklaşmazsa model olarak siz sandalyenin etrafına gidiniz ve arkadaki topa işaret ederek " ..... (çocuğun adı) bak, top burada." diyerek alınız. Topu alması için cesaretlendirerek onu da sandalyenin yanına çağırınız. Bir kez daha deneyiniz ve top diğer tarafta gözükünce "Sıra sende. Haydi, topu al." deyiniz. Çocuğunuz topu almak için sandalyenin etrafından dolaştığında ve topu aldığında alkışlayarak bu davranışını pekiştiriniz. Bu oyunu bahçeye çıkma fırsatınız yoksa evde de oynayabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Etkinlik sırasında çocuğunuzun oynamak isteyeceği bir top tercih ediniz ve topu izlediğinden, dikkatinin top ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Beceriyi çalıştıktan sonra, mutlaka çocuğunuzun elde etmek için uğraştığı topla bir süre oynamasına fırsat veriniz.
- Çocuğunuzla konuşurken ve yönerge verirken göz teması kurmaya dikkat ediniz.
- Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
- Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini davranışı vurgulayarak anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Top seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli topları tercih ediniz. Çocuğunuzun nesnenin hareketini ve önündeki engeli gördüğünden emin olunuz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için uygulama yaparken çocuğun dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerinizle destekleyiniz. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız. Çocuğunuzun hareket yeterliliği zayıfsa sandalyenin altından ulaşmaya çalışıyormuş gibi yapıp ardından alamıyorum ne yapayım deyiniz. Çocuğun sözel ve sözel olmayan davranışlarla size sandalyenin etrafını göstermesini sağlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu tür nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekle çalışmayınız. Çocuğunuzun ilgilendiği nesneleri ve oyuncakları kullanınız. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
- Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı oyuncaklar/yiyecekler/araç gereçler kullanarak çocuğunuzun istediği nesneye ulaşmasını engelleyen nesnenin etrafından dolaşarak ya da üzerinden geçerek nesneye ulaşabilmesi etkinliklerini planlayabilirsiniz. Örneğin;
- Birlikte saklambaç oynayınız. Sizi gördüğünden ve sesinizi duyduğundan emin olacak şekilde bir kutunun/koltuğun arkasına geçiniz ve onu yanınıza çağırınız.
- Yiyecekler ile benzer bir etkinlik oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak istediği nesneye ulaşmasını engelleyen nesnenin etrafından dolaşarak ya da üzerinden geçerek nesneye ulaşırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun sevdiği bir oyuncağı çocuğunuzun görebileceği ama açamayacağı, kapağı kapalı bir şeffaf plastik kutuya koyunuz ve kutuya işaret ederek çocuğunuzun dikkatini bu kutuya ve oyuncağa çekiniz.

2 Kutuyu çocuğunuzun eline verip kutunun kapağını açmaya çalışmasını 8-10 saniye izleyiniz.

5 Çocuğunuzun oyuncakla oynamasına izin veriniz.

3 Çocuğunuz kutuyu size uzatırsa "Açayım." deyiniz.

4 Kutuyu açınız.

13-18 AY

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.5. Yardıma gereksinim duyduğunda jestlerle ya da sözcüklerle yetişkinden yardım ister.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.11. İsteklerini bildirmek için işaret etme, uzanma, gösterme gibi jestleri kullanır.
• NSİ 5.4. İstediğini elde etmek için yetişkini aracı olarak kullanır.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza sizden yardım istemesini gerektiren bir durum oluşturunuz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde yardıma gereksinim duyduğunda jestlerle ya da sözcüklerle yetişkinden yardım isterse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Çocuğunuzun sevdiği yiyecekler/oyuncaklar.
• Özel bir kilit sistemi olan kapaklı ve şeffaf kutu.

UYGULAMA
Çocuğunuzla doğal ortamda gerçekleştirdiğiniz etkinliklerin tamamının bir parçası olarak bu beceriyi çalışabilirsiniz. Bu amaçla, çocuğunuzun kendisinin yapamayacağı dolayısıyla sizden yardım isteyebileceği bir senaryo hazırlayınız. Çocuğunuzun sevdiği bir yiyeceği/oyuncağı çocuğunuzun görebileceği ama alamayacağı kapağı kapalı bir şeffaf plastik kutuya koyunuz. Çocuğunuzun dikkatini kutuya ve yiyeceğe/oyuncağa çekiniz. Kutuyu çocuğunuzun eline veriniz. Çocuğunuzun kutunun kapağını açmaya çalışmasını 8-10 sn izleyiniz. Çocuğunuz kutuyu size uzatırsa "Açayım." deyiniz ve açınız. Çocuğunuz kutuyu vermezse siz avucunuz açık biçimde elinizi uzatarak " .... (çocuğun adı) kutuyu açmana yardım edeyim mi?" diye sorunuz ve çocuğunuzun kutuyu vermesini bekleyiniz. Çocuğunuz kutuyu yine vermezse fiziksel yardımla verdiriniz ve "Kutuyu açıyorum." diyerek kutuyu açınız. Yiyeceği yemesine/oyuncakla oynamasına izin veriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuzla gün içinde bol bol konuşunuz. Konuşmalarınıza gülümseme ve dokunmalar ekleyiniz. Ona sizinle bir etkileşim başlatma fırsatı tanıyınız.
• Çocuğunuzla konuşurken ve yönerge verirken göz teması kurmaya dikkat ediniz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini davranışı vurgulayarak anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Oyuncak seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre sesli, zıt renk ve dokudaki, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan oyuncakları (nesne/araç gereç) seçiniz. Çocuğunuz kutunun kapağını açmaya çalışırken yaptığı hareketleri futbol maçı anlatır gibi kendisine anlatınız (örneğin "Evet, ellerin şu anda kutunun altında. Kapağını bulmaya çalış." vb.). Ayrıca kutunun kapağının bir köşesine bir sticker yapıştırarak kutunun kapağını bulmasını sağlayabilirsiniz. Çocuğunuzun oyuncağı ve kutuyu gördüğünden emin olunuz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız. Çocuğun sözel ve sözel olmayan davranışlarla sizden yardım istediğini göstermesini doğru tepki olarak kabul ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu tür nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekle çalışmayınız. Çocuğunuzun ilgilendiği nesneleri ve oyuncakları kullanınız. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle yardıma gereksinim duyduğunda jestlerle ya da sözcüklerle yetişkinden yardım isteme etkinlikleri planlayabilirsiniz.
• Görebileceği ama ulaşamayacağı yüksekliklere sevdiği oyuncağı ve nesneleri koyarak etkinliği tekrarlayabilirsiniz.
• Aşina olduğu sesli oyuncakların pilini çıkararak yardım istemesini sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak yardıma gereksinim duyduğunda jestlerle ya da sözcüklerle yetişkinden yardım isterse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla yan yana masaya oturunuz ve masanın üzerine dikkat çekici bir yemek servisi örtüsü koyunuz.

2 Kısa süre sonra, en sevdiği oyuncak ayıcığını göstererek "Bununla oynamak ister misin?" diye sorunuz.

3 Dikkatinin oyuncakta olduğundan emin olduktan ve onu almak için size doğru yöneldiğini gördükten sonra oyuncağı servisin üzerine elini uzatıp kolayca ulaşamayacağı kadar uzağa koyunuz. "Al bakalım." deyiniz.

4 Çocuğunuza model olup çocuğunuzun görmesini sağlayarak oyuncağı yaklaştırmak için servis örtüsünü biraz çekiniz.

5 "Haydi, al." diyerek gerisini çocuğunuzun çekmesini ve oyuncağı almasını isteyiniz.

6 Oyuncağı alır ve oynarsa pekiştiriniz.

13-18 AY

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.6. İstediği nesneye ulaşmak için ikinci bir nesneyi kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• TAK 6.3. Yetişkinin nesnelerle yaptığı tek aşamalı davranışları taklit eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuzdan ulaşamadığı bir nesneyi almasını isteyiniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde istediği nesneye ulaşmak için ikinci bir nesneyi kullanırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Oyuncak.
• Yemek servis örtüsü.

UYGULAMA
Çocuğunuz istediği bir nesneye ulaşmak için amaçlı olarak ikinci bir nesneyi kullanırken hem uzaktaki nesneyi kendisine yaklaştırmakta hem de bir problemi çözmektedir.
Bu beceriyi geliştirmek üzere bir masanın üzerine dikkat çekici bir yemek servisi altlığı koyunuz. Daha sonra, çocuğunuzla karşılıklı olarak bu masaya oturunuz. Dikkatini bu örtüye çekerek onunla ilgilenmesini sağlayınız. Bu sırada iki elinin de boş olmasına dikkat ediniz. Bir süre sonra, en sevdiği oyuncak ayıcığını göstererek " ..... (çocuğun adı) ayıcığınla oynamak ister misin?" diye sorunuz. Dikkatinin oyuncakta olduğundan emin olduktan ve onu almak için size doğru yöneldiğini gördükten sonra oyuncağı servisin üzerine elini uzatıp kolayca ulaşamayacağı kadar uzağa koyunuz. " ..... (çocuğun adı) ayıcığını alır mısın?" Al bakalım." deyiniz. Çocuğunuzun ayıcığını almak için deneyeceği yolları 8-10 saniye gözlemleyiniz. Ama sandalyeden kalkıp masaya çıkmasına izin vermeyiniz. Tepki vermiyor veya sizden yardım bekliyorsa "Peki. Haydi birlikte alalım." gibi ifadeler kullanarak cesaretlendiriniz. Denemelerini bırakırsa ya da sıkılırsa ona model olunuz ve çocuğunuzun görmesini sağlayarak oyuncağı yaklaştırmak için servis örtüsünü biraz çekiniz. Gerisini çocuğunuzun çekmesini sağlayınız. Oyuncağı almasını sağlayınız. Servisi çekiyor ama örtüyle ilgileniyor ve oyuncağı almıyorsa oynamak isteyeceği farklı bir oyuncakla tekrar deneyiniz. Oyuncağı alır ve oynarsa pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuzun dikkatinin etkinlikte kullanacağınız nesne/oyuncak/araç gereç/yiyeceklerin ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Nesnenin çocuğunuzun istediği bir nesne olmasına dikkat ediniz. Beceriyi çalıştıktan sonra, mutlaka çocuğunuzun elde etmek için uğraştığı bu nesneyle bir süre oynamasına fırsat veriniz.
• Çocuğunuz için güvenli olmayan (kırılabilen, ağır yanıcı, patlayıcı, kesici vb.) materyallerin çocuğunuzun erimeyeceği yerlerde olduğundan emin olunuz.
• Çocuğunuzla konuşurken ve yönerge verirken göz kontağı kurmaya dikkat ediniz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini davranışı vurgulayarak anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Oyuncak/nesne seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan oyuncakları (nesne/araç gereç) seçiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, gerektiğinde fiziksel yardım sağlayıp istediği nesneye ulaşmak için ikinci nesneyi kullanmasına yardım ediniz. Çocuğunuzun servis örtüsünü çekme girişiminde bulunmasını ya da sizden servis örtüsünü çekmeniz için jestlerle ve sözcüklerle yardım istemesini doğru tepki olarak kaydediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu tür nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekle çalışmayınız. Çocuğunuzun ilgilendiği nesneleri ve oyuncakları kullanınız. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle istenen nesneye ulaşmak için ikinci bir nesneyi kullanma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuzu bir nevresimin üzerine yatırınız ve onu kendinize doğru çekiniz. Bu sırada "Bak seni ben seni çekiyorum." diyerek yaptığınız eylemin neden-sonuç ilişkisine vurgu yapınız.
• Birlikte futbol oynarken topu kazara koltuğun altına kaçırınız. Koltuğun üzerinde de bir tahta sopa/cetvel bulundurunuz. Çocuğunuzdan topu almasını isteyiniz. Çocuğunuzu topu alırken sopayı/cetveli kullanması için yönlendiriniz. Gerektiğinde topu nasıl alabileceğine model olunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak istediği nesneye ulaşmak için ikinci bir nesneyi kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Yapbozu masaya koyunuz ve çocuğunuza "Bak burada neler var?" deyip yapboza ve yapbozun üzerindeki resimlere dikkatini çekiniz.

2 Sizi izlediğinden emin olduğunuzda sadece bir parçayı yerinden kaldırıp elinize alınız.

3 Bu parçayı çocuğunuzun tercih ettiği elinin yakınına koyup "Bu parçayı yerine koy." deyiniz.

4 Bu parçayı alıp sizin kaldırdığınız yere götürürse ve doğru yönde yuvasına koyarsa "Ne kadar güzel yapıyorsun. Hayran kaldım." gibi ifadelerle sevincinizi paylaşınız.

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.7. İlişkisiz bir yapbozun bir parçasını denemeler yaptıktan sonra yerine takar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.1. Bir eliyle bir tane nesneyi tutar.
• GUİ 1.12. İncelemek amacıyla nesneyi kendi etrafında çevirir.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
İlişkisiz bir yapbozun bir parçasını kaldırıp çocuğunuza uzatınız. Çocuğunuz "Bu parçayı yerine koy." yönergesini verdiğinizde dört denemenin üçünde ilişkisiz bir yapbozun bir parçasını denemeler yaptıktan sonra yerine takarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• İlişkisiz bir yapboz.

UYGULAMA
Yapboz tamamlama becerisi, çocuğunuzun "parça-bütün" ilişkilerini anlamasına yardım etmektedir. Öncelikle yapbozu masaya koyarak çocuğunuza tanıtınız. "….. (çocuğun adı) Bak burada neler var" diyerek yapbozun üzerindeki resimlere dikkatini çekiniz. Sizi izlediğinden emin olduğunuzda sadece bir parçayı yerinden kaldırıp elinize alınız. Bu parçayı çocuğunuzun tercih ettiği elinin yakınına koyunuz. "….. (çocuğun adı) Bu parçayı yerine koy." deyiniz. Onu gözlemleyiniz. İster iki elini isterse de tek elini kullanarak parçayı alıp sizin kaldırdığınız yere götürürse ve doğru yönde yuvasına koyarsa "Ne kadar güzel yapıyorsun. Bravo sana." gibi ifadelerle sevincinizi paylaşınız. Çocuğunuz parçayı doğru yerine takamıyorsa ya da parçayı doğru pozisyonda yuvasına yerleştiremiyorsa "Onu çevir, ters duruyor ama." gibi bir sözel ipucu vererek nereye ve nasıl koyması gerektiğini belirtiniz. Gerekli görürseniz fiziksel yardımla elinden tutarak yapboz parçasını yerine koymasına yardım ediniz. Yapbozun standını dikey olarak koymanız resmi daha iyi görmesini sağlayacaksa bu yolu da deneyiniz. Her defasında tek bir parça olmak üzere, farklı parçaları kaldırarak denemeye devam ediniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Etkinlikleri çocuğunuzla karşılıklı yüz yüze bir pozisyonda gerçekleştiriniz.
• Dikkatinin etkinlikte kullanacağınız yapboz ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Çocuğunuzun yapbozu ve yuvaları keşfedebilmesi için parmaklarını yapbozun üzerinde gezdirmesine izin veriniz.
• Çocuğunuz deneme-yanılma yoluyla öğreneceği için sabırlı olunuz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini davranışı vurgulayarak anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çocuğunuz az görüyorsa, yapbozun parçalarını daha büyük seçiniz. Çocuğunuz için geometrik şekilli büyük tek parçalı bir yapboz kullanınız. Hem tabanın boşluğunu hem de elindeki parçanın köşelerini incelemesini sağlayınız. Yerleştirirken köşelere ve kenarlara dikkatini çekiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken, çocuğunuzun yapbozla daha kolay ve rahat etkileşime gireceği pozisyonda olmasını sağlayınız. Yapboz parçasının çocuğunuz tarafından kolay kavranabilecek olmasına özen gösteriniz. Gerekli durumlarda fiziksel yardım sağlayınız. Çocuğunuzun hareket kabiliyeti çok zayıf ise yapbozu siz takamıyormuş gibi yapıp ne yapmanız gerektiğini çocuğa sorunuz ve çocuğun çevirmenizi istemesini sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu tür yapbozlarla çalışmayınız. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı ilişkisiz yapbozlarla, farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, ilişkisiz bir yapbozun bir parçasını denemeler yaptıktan sonra yerine takma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Gazete veya dergilerden keseceğiniz, çocuğunuzun aşina olduğu ve sevdiği birçok nesnenin resimlerini birleştirerek ilişkisiz yapbozunuzu kendiniz oluşturunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz "Bu parçayı yerine koy." yönergesi verildikten sonra dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak ilişkisiz bir yapbozun bir parçasını denemelerle yerine takarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla oyuncak dolu bir kutuyu ortanıza koyarak karşılıklı oturunuz.

2 Çocuğunuzun kutunun içinden bir oyuncak çıkararak onunla oynamasını sağlayınız.

5 Çocuğunuz "Bitti." ya da "Yok." derse siz de "Evet oyuncaklar bitti." diyerek genişletiniz.

3 Tüm oyuncakları benzer biçimde çıkarmasını sağlayınız.

4 Çocuğunuza kutunun içini gösteriniz ve oyuncakların nerede olduğunu sorunuz.

SAYI HİSSİ (SHS)

KAZANIM: SHS 7.6. Ellerini iki yana açmak, "Bitti." demek, bakmak gibi davranışlarla nesnelerin varlık ve yokluklarını anladığını gösterir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.5. Gözü önünde tümüyle saklanan nesneyi bulur.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza nesnelerle ilgili varlık yokluk belirten sorular sorunuz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde ellerini iki yana açmak, "Bitti." demek, bakmak gibi davranışlarla nesnelerin varlık ve yokluklarını anladığını gösterirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bir kutu ve içinde 4-5 oyuncak.

UYGULAMA
Çocuğunuzun dikkatini çekerek kutudaki oyuncaklarla oynamayı teklif ediniz. Kutuyu sallayarak çocuğun dikkatini çekiniz ve içindeki oyuncakları gösteriniz. Ardından çocuğunuzla karşılıklı otururak kutudaki oyuncaklardan birini çıkarmasını sağlayınız ve onunla 4-5 saniye oynamasına izin veriniz. Ardından kutuyu uzatarak diğer oyuncağı çıkarmasını ve onunla oynamasını sağlayınız. Tüm oyuncaklar bitene kadar aynı süreci tekrarlayınız. Kutu boşalınca kutuyu oyuncak alması için tekrar uzatınız ve içini gösteriniz. Çocuğunuz kutunun içine bakınca "Oyuncaklar nerede?" diye sorunuz ve 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuk "Bitti." ya da "Yok." gibi bir ifade kullanırsa "Evet oyuncaklar bitti." ya da "Evet oyuncak yok." gibi bir ifade ile genişletiniz. Çocuk bir şey söylemezse siz çocuğa bakarak "Bitti." ya da "Yok." deyiniz ve sen de söyle "Bitti/yok." diyerek çocuktan söylemesini talep ediniz. Çocuk "Bitti." ya da "Yok." dedikten sonra çocuğu taklit ederek "Bitti/yok." deyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Jest, mimik ve hareketlerinizle varlık ve yokluğa ilişkin işaret vereceğinizde çocuğunuzun sizi göreceği, takip edebileceği konumda olduğunuzdan emin olunuz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Çocuğunuzun dikkatinin etkinlikte kullanacağınız nesne/oyuncak/araç gereçlerin ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için kısa bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Oyuncak seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan oyuncakları seçiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız ve daha renkli oyuncaklar kullanınız. Çocuğunuzun etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken, çocuğunuzun oyuncaklara daha kolay ve rahat ulaşacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayıp varlık ve yokluğu anladığını göstermesine yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, abartılı jestler kullanınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklarla çalışınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her türlü fırsatı değerlendirerek çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler yardımıyla, farklı ortamlarda ve farklı kişilerle ellerini iki yana açmak, "Bitti." demek, bakmak gibi davranışlarla nesnelerin varlık ve yokluklarını anladığını gösterme becerisi çalışacağınız etkinlikler planlayınız. Örneğin;
• Parmaklarınızı renk renk boyayınız. Çocuğunuzun karşısına geçiniz ve ellerinizi sallayarak veya elinizi açıp kapayarak dikkatini çekiniz. Önce tüm parmaklarınızı incelemesi için gösteriniz. Sonra avucunuzu yumruk yaparak tüm parmaklarınızı avucunuza saklayınız. "Parmaklar nerde? Yok." deyiniz. Sonra avucunuzu açarak "İşte burada." deyiniz. Sırayla parmaklarınıza dikkat çekiniz ve bakmasını sağlayınız. Sonra baş parmağı avucunuzda gizleyerek ve diğer elinizle göstererek "Bu parmak. Nerde?" diye sorunuz. Bir süre sonra parmağınızı kaldırıp hareket ettirerek "İşte burada." deyiniz. Bir süre sonra da onun bu parmağı avucunuzun içindeyken bulmasını isteyiniz.
• Bulabildiğiniz boş bir kutuya delikler açınız ve bir kuklayı bu delikten çıkartıp yine saklayarak "Kukla var-Kukla yok" oyunu oynayınız.
• Çocuğunuz size bakarken kapının arkasına saklanınız. "Anne yok. Anne nerede?" diye sorunuz. Çocuğunuzu korkutmadan kapının arkasından çıkıp "Anne var ve burada." deyiniz.
• Yemek saatinde çocuğunuza tabağı gösterip "Elmalar (sevdiği yiyecek) nerede? Elmalar buradaymış." deyip gösteriniz ve elmalar bittikten sonra "Elmalar nerede? Bitti/yok." ifadelerini içeren bir oyun kurunuz.
• Alışverişte kasıtlı olarak alacağınız nesne/yiyeceğin olmadığı bir tarafa yönelip, onun rafta olmadığını, "bittiğini" söyleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak ellerini iki yana açmak, bitti demek, bakmak gibi davranışlarla nesnelerin varlık ve yokluklarını anladığını gösterirse bir sonraki hedef davranışa geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu rahat, düz bir zemine oturtunuz ve siz de çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz.

2 Hareketler eşliğinde şarkı söyleyiniz.

3 Çocuğunuzun serbest zaman geçirmesine veya başka bir etkinlikle ilgilenmesine fırsat veriniz.

4 15 dakika sonra tekrar çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz ve şarkı söyleyiniz.

5 Hareket kısmında bekleyiniz ve çocuğun taklit davranışını gözlemleyiniz.

6 Çocuğunuz hareketi yaparsa siz de onunla yaparak şarkı söylemeye devam ediniz.

13-18 AY

TAKLİT (TAK)

KAZANIM: TAK 6.5. Yetişkinin daha önce yaptığını gördüğü davranışları uygun durumlarda bir süre sonra taklit eder.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• TAK 6.2. Yetişkinin yaptığı basit el ya da vücut hareketlerini taklit eder.
• AK 6.3. Yetişkinin nesnelerle yaptığı tek aşamalı davranışları taklit eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin daha önce yaptığınızı gördüğü davranışları uygun durumlarda bir süre sonra taklit ediyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde sizin daha önce yaptığınızı gördüğü davranışları uygun durumlarda bir süre sonra taklit ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller

UYGULAMA
Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde rahat, düz bir zemine oturunuz. Çocuğunuza seslenerek ve "Haydi birlikte şarkı söyleyelim." diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin üzerinize çekiniz. Şarkı sözlerine uygun bir vücut hareketi belirleyiniz. Ardından şarkıyı söylemeye başlayınız. Şarkı boyunca seçtiğiniz hareketleri şarkının ritmine uygun bir şekilde tekrarlayınız (örneğin "sar sar makara" şarkısını söylerken sarma hareketi yapmak vb.). Şarkıyı ve belirlenen hareketleri iki kere tekrarlayınız. Ardından çocuğunuzun serbest zaman geçirmesine veya başka bir etkinlikle ilgilenmesine fırsat veriniz. En az 15 dakika sonra tekrar çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Çocuğunuza seslenerek ve "Haydi tekrar şarkı söyleyelim." diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. Şarkıyı söylemeye başlayınız, şarkı süresince yaptığınız hareketi yapmayınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz sizin daha önce şarkı boyunca yaptığınızı gördüğü hareketi taklit ederse sizde aynı davranışı yaparak birlikte şarkıyı söylemeye devam ediniz. Çocuğunuz sizin daha önce şarkı boyunca yaptığınızı gördüğü hareketi taklit etmezse harekete kısmen model olarak çocuğunuzun hareketi hatırlamasına yardımcı olunuz. Yine taklit etmezse hareketin tamamını yaparak model olunuz. Yine taklit etmezse ellerinden tutarak hareketi yapmasını sağlayınız. Ardından "Aferin sana." diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve birlikte şarkıyı söylemeye devam ediniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz şarkının çocuğunuzun yaşına uygun olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesnenin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, seçtiğiniz hareketi çocuğunuzun dokunarak tanımasını sağlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, şarkıyı resimli kartlarla söyleyiniz, her bir kart için bir hareket yapınız. En az 15 dakika sonra, çocuğunuzun daha önce kartı gösterirken yaptığınızı gördüğü hareketi yapıp yapmadığını gözlemleyiniz. İşaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, şarkı boyunca seçtiğiniz hareketi şarkının ritmine uygun bir şekilde tekrarlayınız. Bu adımı 1-2 kez daha tekrar ediniz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuzun hareket yeterliliğine uygun olarak yapabileceği bir hareket seçiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuzun sizi gözlemlemesi için zamanlar oluşturabilir, ortamlar düzenleyebilirsiniz.
• Siz yemek karıştırırken çocuğunuzun sizi görmesini sağlayınız. Bir sonraki beslenme zamanında, mama sandalyesine karışmamış bir yemek ve kaşık bırakınız. Çocuğunuzun karıştırma davranışını taklit edip etmediğini gözlemleyebilirsiniz.
• Çocuğunuzun oyuncakları toplarken sizi görmesini sağlayınız. Bir sonraki oyun zamanının bitiminde oyuncakları topladığınız sepeti elinize alınız. 15-20 saniye bekleyiniz. Çocuğunuzun oyuncakları sepete koyma girişiminde bulunup bulunmadığını gözlemleyiniz.
• Çocuğunuza banyo yaptırırken lifi nasıl köpürttüğünüzü izlemesini sağlayınız. Bir sonraki banyo zamanında life bebek duş jeli dökerek lifi çocuğunuzun eline veriniz ve lifi köpürtmeyi taklit edip etmediğini gözlemlemek için bir süre bekleyiniz.
• Çocuğunuzu evcilik seti ile oynarken gözlemleyiniz. Evcilik oyunu sırasında yemek yaparken ve oyuncak bebeği uyuturken annesinin, babasının, temel bakıcısının yaptığını gördüğü davranışları sergileyip sergilemediğini gözlemleyiniz.
• Çocuğunuzla birlikte tekerlemelerle bütünleştirilmiş hareket taklitleri (örneğin "sar sar makarayı" şarkısı vb.) birlikte yapabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin daha önce yaptığınızı gördüğü davranışları uygun durumlarda bir süre sonra taklit ediyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste sizin daha önce yaptığınızı gördüğü davranışları uygun durumlarda bir süre sonra taklit ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun düz, rahat bir zemine oturmasını sağlayınız, siz de çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde oturunuz.

2 Materyalleri kapalı bir çantanın içine koyunuz.

3 Çantadan topu çekiniz ve çocuğunuza göstererek "Top varmış burada, top." deyiniz.

4 Çocuğunuzun sizin söylediğiniz sözcüğü taklit etmesi için bekleyiniz.

5 Çocuğunuzun sözcüğü taklit etmesi durumunda "Evet, top. Aferin sana!" deyiniz.

6 Çocuğun topla oynamasına fırsat veriniz.

13-18 AY

TAKLİT (TAK)

KAZANIM: TAK 6.6. Yetişkinin sözcüklerini taklit eder.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• TAK 6.4. Yetişkinin ürettiği sesletimleri taklit eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin sözcüklerinizi taklit ediyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde sizin sözcüklerinizi taklit ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Top.
• Süt kutusu
• Kapalı bir çanta.
• Kuş, at ve elma oyuncakları.

UYGULAMA
Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde düz ve rahat bir zemine oturunuz. Materyalleri kapalı bir çantanın içine koyunuz. Çantayı sallayarak "Aaa, ... (çocuğun adı) bu çantanın içinde acaba ne var?" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve çantanın üzerine çekiniz. Çantadan topu çekiniz ve çocuğunuza göstererek "Aaa! Top varmış, top." deyiniz. Ardından çocuğunuza "Top. Sen de söyle." deyiniz ve 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz sizin söylediğiniz sözcüğü taklit ederse "Evet, top. Aferin sana!" deyiniz. Çocuğunuz sizin söylediğiniz sözcüğü taklit edemezse tekrar "Top. Sen de söyle." deyiniz ve 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz yine sizin söylediğiniz sözcüğü taklit etmezse ısrar etmeyiniz ve topu kenara koyarak "Top gitti." deyiniz. Çocuğunuzun çantanın içine bakmadan çantadan başka bir oyuncak/nesne almasını sağlayınız. Aynı adımları takip ederek çantadan çıkan yeni oyuncak/nesneyle uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatini size ve nesneye verdiğinden emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuz sözcüğü taklit ederken sesletim hatası yapsa bile doğru kabul ediniz ve siz sözcüğü doğru biçimde yeniden söyleyiniz. Örneğin "top" yerine "bop" derse "Evet, top." deyiniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çantadan çıkardığınız oyuncak/nesneyi çocuğunuzun eline yerleştirerek tanımasına fırsat veriniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa "top", "süt", "at", "kuş", "elma" sözcüklerini öğretiniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, "Top. Sen de söyle." deyiniz. 4-5 saniye bekleyiniz. "Neymiş? Top." diyerek ipucu veriniz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çantadan diğer oyuncak/nesneyi çocuğun uzanma ve tutma performansına göre gerekirse çocuğunuzun elinin üzerinden tutup birlikte çıkarınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesnenin üzerinizde olduğundan emin olunuz. Çocuğunuzun ilgisini çeken oyuncak/nesne seçmeniz çocuğunuzun katılımını kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuza farklı sözcükler söyleyerek sizin sözcüklerinizi taklit etmesine fırsat verebilirsiniz.
• Çocuğunuzun ilgisini çeken oyuncak ve nesnelerin adını söyleyerek çocuğunuzun sözcüklerinizi taklit etmesine fırsat oluşturabilirsiniz.
• Çocuğunuzla alışverişe çıktığınızda çocuğunuzu alışveriş sepetindeki özel bölüme oturtunuz. Aldığınız tüm ürünlerin ismini sepete atmadan önce söyleyiniz ve "Haydi sen de söyle." diye çocuğunuzu sizin sözcüklerinizi taklit etmesi için teşvik edebilirsiniz.
• Çocuğunuzla resimli kitap okurken resimlerdeki varlıkların adını söyleyerek çocuğunuzun sözcüklerinizi taklit etmesine fırsat oluşturabilirsiniz.
• Çocuğunuza "ilk 50 sözcüğüm", "ilk 100 sözcüğüm" gibi resimli kitaplar alarak çocuğunuzla bu kazanımı çeşitleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin sözcüklerinizi taklit ediyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste sizin sözcüklerinizi taklit ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Oyuncakla/nesneyle çocuğun bir süre oynamasına izin veriniz.

2 Çocuğunuz oynamaya ara verdiği veya çocuğunuzun dikkati dağıldığı bir sırada oyuncağı saklayınız.

3 Çocuğunuzun yapmakta olduğu eyleme dâhil olup "Aaa ..... (oyuncağın adı) nerede?" "Az önce buradaydı." deyiniz.

4 Çocuğunuz oyuncağı birden fazla yerde arayıp aramadığını gözlemleyiniz.

5 Oyuncağı sakladığınız yere çocuğunuzu yönlendirerek oyuncağı bulmasını sağlayınız.

6 Çocuğun oyuncakla oynamasına izin veriniz.

19-24 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.10. İstediği nesneyi bulamadığında nesneyi birden fazla yerde arar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.6. Gözü önünde tümüyle saklanan nesneyi bulur.
• BND 3.7. Nesneler kutuya konulurken izledikten sonra istediği nesneyi almak için kutunun içine bakar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz en sevdiği oyuncağını bulamadığında hem odasında hem oturma odasında arıyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde en sevdiği oyuncağını bulamadığında hem odasında hem oturma odasında ararsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Çocuğunuzun ilgisini çeken bir oyuncak veya nesne.

UYGULAMA
Çocuğunuzun ilgisini çeken, her gün oynadığı/kullandığı ve ismini bildiği bir oyuncağı/nesneyi (emzik, araba gibi) çocuğunuz oynamaya ara verdiği veya çocuğunuzun dikkati dağıldığı bir sırada saklayınız. Çocuğunuzun yapmakta olduğu eyleme dâhil olup "Aaa ….. (çocuğun adı ve oyuncağın adı) nerede? Az önce buradaydı." diyerek oyuncağın yerini bulması için çocuğunuzu teşvik ediniz. Çocuk oyuncağı aramaya başlarsa "Haydi bul bakalım!" diyerek çocuğunuzun oyuncağı nerelerde aradığını gözlemleyiniz. Çocuğunuz oyuncağı birden fazla yerde ararsa oyuncağı sakladığınız yere çocuğunuzu yönlendirerek oyuncağı bulmasını sağlayınız ve oyuncakla bir süre oynamasına fırsat veriniz. Çocuğunuz oyuncağı aramaya başlamazsa tekrar " ….. (çocuğun ve oyuncağın adı) nerede?", "Haydi oyuncağı bulalım." diyerek çocuğunuzu oyuncağı bulması için motive ediniz. Çocuğunuz sizi izlerken birkaç yere siz de bakıp bir taraftan da " ….. (oyuncağın adı) nerede acaba?" diyerek ona model olunuz. "Bak ben koltuğun üstüne, masanın altına, mutfağa bakıyorum. Haydi elimden tut birlikte arayalım." diyerek çocuğunuzla birlikte oyuncağı birkaç yerde daha arayınız. Ardından oyuncağı sakladığınız yere çocuğunuzu yönlendirerek oyuncağı bulmasını sağlayınız ve oyuncakla bir süre oynamasına fırsat veriniz.
Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama öncesi çocuğunuzun oyuncağı ararken çarpma, düşme gibi kazalara karşı önlem aldığınızdan emin olunuz.
• Uygulama öncesi saklayacağınız oyuncağın/nesnenin çocuğunuzun tanıdığı, adını bildiği, sevdiği ve gün içinde sıklıkla kullandığı bir oyuncak/nesne olmasına önem veriniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde, onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, uygulamayı çocuğunuzun oyuncağı aramak istediği yerlere birlikte giderek, çocuğunuzun hareket etmesine yardım ederek tekrarlayınız. Çocuğunuzu ellerini kullanarak oyuncağı araması için teşvik ediniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, ilk birkaç oturumda çocuğunuzun oyuncağı bulması için birkaç yere ipucu niteliğinde nesneler, kumaşlar bırakarak uygulamayı tekrarlayınız. Örneğin çocuğunuzun oyuncak bebeğini saklayınız. Oyuncak bebeğin kıyafetlerini oturma odasının birkaç yerine görünür şekilde yerleştiriniz. "Acaba oyuncak bebek nerede?" diye sorduktan sonra çocuğunuza işaret ederek ipuçlarını gösteriniz ve oyuncağını birden fazla yerde aramasını sağlayınız. Oyuncakla bir süre oynamasına fırsat veriniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz oyuncağı/nesneyi bakışlarıyla birden fazla yerde aradığında; önce oyuncağın olabileceği yere (örneğin yastığa) bakıp sonra size ardından tekrar oraya bakarsa yastığı kaldırınız ve "Burada yok!" veya "Buradaymış!" diyerek uygulamayı tekrarlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, uygulama öncesi çocuğunuzun takıntı geliştirdiği bir oyuncağı/nesneyi seçmediğinizden ve uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin oyuncağın ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuz sevdiği oyuncaklarla oynamaya başlamadan önce her seferinde sakla-bul oyunu oynayarak bir rutin oluşturabilirsiniz.
• Çocuğunuzun sevdiği yiyecekleri birkaç gün üst üste aynı yere sakladıktan sonra farklı bir yere saklayıp yiyeceği başka yerlerde araması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Çocuğunuzun sevdiği kıyafetleri her zaman koyduğunuz çekmeceye değil de başka bir çekmeceye koyarak kıyafetini başka yerlerde aramasını sağlayabilirsiniz.
• Çocuğunuzla dışarı çıkacağınızda, çocuğunuzun ayakkabılarını bir yere saklayınız. Çocuğunuz ayakkabılarını birkaç yerde aradıktan sonra çocuğunuzu ayakkabılarının olduğu yere yönlendirebilirsiniz. Ardından çocuğunuzu dışarı çıkararak ödüllendiriniz.
• Parka gittiğinizde çocuğunuzun ilgisini çeken bir nesneyi saklayıp birlikte arayabilirsiniz. Parktaki diğer çocukları da oyuna davet ederek nesneyi saklama-bulma oyununu daha eğlenceli bir hâle getirebilirsiniz.
• Gerçekten evdeki bir oyuncağı veya nesneyi bulamadığınızda "Haydi birlikte bulalım." diyerek çocuğunuzdan yardım isteyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz en sevdiği oyuncağını bulamadığında hem odasında hem oturma odasında arıyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste en sevdiği oyuncağını bulamadığında hem odasında hem oturma odasında ararsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu düz, rahat bir zemine karşınıza oturtunuz.

2 Çocuğunuzun dikkati oyuncağın üzerindeyken oyuncağı yere veya çocuğunuzun kolaylıkla erişebileceği bir yere koyunuz.

3 Oyuncağın tamamını uygun büyüklükte üç örtüyle kapatınız.

4 Oyuncağın nerede olduğunuz sorunuz.

5 Çocuğun örtüleri açması için bekleyiniz.

6 Çocuğun oyuncakla oynaması için izin veriniz.

19-24 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.11. Gözü önünde üç farklı materyalin altına saklanan nesneyi bulur.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.6. Gözü önünde tümüyle saklanan nesneyi bulur.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz gözünün önünde oyuncağın üstünü üç örtüyle kapattığınızda oyuncağı buluyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde gözünün önünde oyuncağın üstünü üç örtüyle kapattığınızda oyuncağı bulursa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Benzer büyüklükte 3 tane örtü.
• Çocuğunuzun ilgisini çekebilecek bir oyuncak/nesne.

UYGULAMA
Çocuğunuzun ilgisini çeken bir oyuncak ile saklama-bulma oyunu oynayınız. Çocuğunuzu destekleyerek düz, rahat bir zemine oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde konumlanınız. Oyuncağı çocuğunuzun görüş alanına getiriniz. Çocuğunuzun dikkati oyuncağın üzerindeyken oyuncağı, yere veya çocuğunuzun kolaylıkla erişebileceği bir yere koyunuz. Oyuncağın tamamını uygun büyüklükte üç örtüyle kapatınız. Çocuğunuza şaşkın bir yüz ifadesiyle "….. (oyuncağın adı) nerede? Aaa nerede bu ….. (oyuncağın adı)?" diyerek oyuncağın nerede olduğunu sorunuz. Ardından örtüleri sırayla kaldırarak "Buradaymış!" deyiniz. Bu rutini 3-4 defa tekrarlayınız. Daha sonra oyuncağı üç örtüyle tekrar kapatınız. Çocuğunuzun örtüleri açması veya açma girişiminde bulunması için 5-6 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz bu süre içinde örtüleri açmak için herhangi bir girişimde bulunmazsa veya açmaya çalışıp açamazsa ona yardım ederek örtüleri açmasını ve oyuncağı bulmasını sağlayınız. "Aaa, bak ….. (oyuncağın adı) buradaymış! Aferin." diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve oyuncakla bir süre oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı diğer oyuncaklar/nesnelerle tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz oyuncak veya nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz örtülerin oyuncağı kapatmak için yeterince büyük olmasına ve çocuğun rahatlıkla açabileceği örtüler olmasına dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatini size ve nesneye verdiğinden emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği biçimde yüz yüze bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, uygulamayı ses çıkaran oyuncaklar/nesneler ile (marakas, çan, zil) tekrarlayınız. 1-2 dakika kadar oyuncağın ses çıkarmasını sağlayıp çocuğunuzla oyuncağın yakınında hareketler yapınız. Çocuğunuzun oyuncağın sesini dinlerken oyuncağın ses çıkarmamasını sağlayınız. Çocuğunuza "Aaa ….. (oyuncağın adı) nerede?" diyerek çocuğunuzun oyuncağı bulması için teşvik ediniz. Çocuğunuz oyuncağı bulursa çocuğunuzu "Aferin sana ….. (çocuğun adı) buldun." diyerek övünüz ve bir süre oyuncakla oynamasına izin veriniz. Çocuğunuz oyuncağı bulamazsa oyuncağın tekrar (kısa süreli) ses çıkarmasını sağlayarak, oyuncağı çocuğunuzun elinin yetişebileceği mesafeye getirerek çocuğunuzun oyuncağı bulmasını sağlayınız. "Aferin sana! Buldun!" diyerek övünüz ve bir süre oyuncakla oynamasına izin veriniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, ilk uygulama oturumlarında oyuncağın tamamını örtmek için plastik kutu, poşet ve yağlı kâğıt gibi şeffaf üç materyal seçerek uygulamayı tekrarlayınız. Oyuncağın üstünü plastik kutu, poşet ve yağlı kâğıt ile kapattıktan sonra çocuğunuz oyuncağı bulamıyorsa oyuncağı hareket ettirerek oyuncağın ses, ışık gibi özelliğini çalıştırarak, poşetten hışırtılı ses çıkmasını sağlayarak çocuğunuzun vücudunun yönünü oyuncağa çevirerek oyuncağı işaret ederek veya çocuğunuzun elinden tutup oyuncağın üstündeki materyalleri kaldırmasını sağlayıp çocuğunuzu alkışlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, oyuncağı örtüler ile kapatınız. Çocuğun önce en üstteki örtüye, sonra size ve ardından tekrar en üstteki örtüye baktığında en üstteki örtüyü kaldırınız. Çocuğunuz oyuncağı hâlâ bulamadığı için, yine örtüye, sonra size ve ardından tekrar örtüye baktığında örtüyü kaldırınız. Çocuğunuz oyuncağı hâlâ bulamadığı için, önce örtüye sonra size ve ardından tekrar örtüye baktığında son örtüyü de kaldırınız. Ardından çocuğunuzun oyuncak ile oynamasına fırsat vererek onu ödüllendiriniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, oyuncağı saklarken çocuğunuzun sizi izlediğinden emin olunuz. Çocuğunuzu odasında serbest bırakıp gözlemleyiniz. Çocuğunuzun oyuncaklar arasından bir oyuncak seçip onunla oynamaya başladıktan sonra seçtiği oyuncağın tamamını örtüyle kapatırsanız çocuğunuzun etkinliğe katılımını kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuzun ilgisini çeken her oyuncak/nesneyi üç farklı materyal ile kapatarak bu etkinliği genelleyebilirsiniz.
• Çocuğunuzun yatağına çocuğunuzun sevdiği oyuncakları yerleştirip farklı kıyafetlerle oyuncağın üstünü kapatabilirsiniz.
• Çocuğunuzun en sevdiği oyuncağı ya da yiyeceği üç farklı poşete koyup etkinliği çeşitlendirebilirsiniz.
• Çocuğunuzun mama sandalyesine sevdiği bir yiyeceği koyunuz. Yiyeceğin üstünü iki kabı ters çevirerek kapatınız. Çocuğunuzun yiyeceğe ulaşmak için herhangi bir girişimde bulunursa kapları tek tek açınız ve yiyeceğe ulaşmasını sağlayınız.
• Halıya uzanıp vücudunuzun bir parçasını (ayak, el, yüz) üç farklı kıyafetle kapatınız. Korkmuş bir yüz ifadesiyle "Aaa ayağım yok, ayağım nerede?" diyerek çocuğunuzun ayağınızı araması için heyecanlandırınız. Çocuğunuz kıyafetleri açarak ayağınızı bulduğunda "Oh, ayağım buradaymış!" diyerek çocuğunuza sarılıp sevindiğinizi belli ediniz.
• Çocuğunuzla parka gittiğinizde, sevdiği bir oyuncağın üzerini kum, yaprak, örtü gibi materyallerle kapatarak bu etkinliği genelleyebilirsiniz.
• Çocuğunuza matruşkalar alabilir, üç matruşkanın içine küçük bir oyuncak saklayarak çocuğunuzun sizden matruşkaları açmanızı istemesini bekleyebilirsiniz. Ardından matruşkaların içinden çıkan oyuncakla birlikte oyun oynayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz gözünün önünde oyuncağın üstünü üç örtüyle kapattığınızda oyuncağı buluyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste gözünün önünde oyuncağın üstünü üç örtüyle kapattığınızda oyuncağı bulursa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

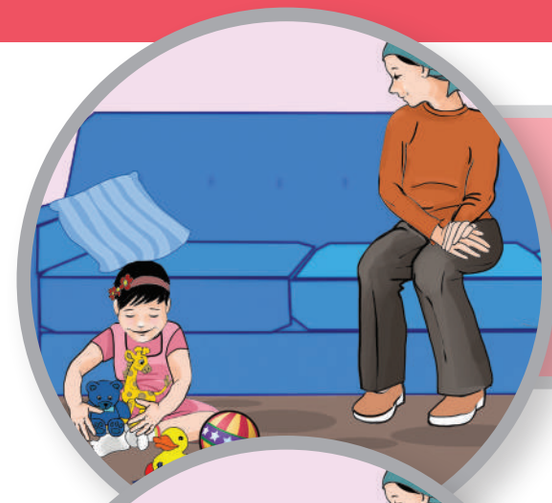
1 Çocuğunuzla karşılıklı oturunuz.

2 Çocuğunuz ve sizin aranızda kalan alana oyuncakları koyunuz.

3 Çocuğunuz oyuncaklarıyla oynarken kısa süre ona katılınız.

4 Çocuğunuz oynarken uzaklaşarak uzak bir yere oturup çocuğunuzu gözlemleyiniz.

5 Çocuğunuzun tek başına oynamasına izin veriniz.

6 10 dakika sonra çocuğunuza katılınız.

19-24 AY

DİKKAT/ORTAK DİKKAT (DOD)

KAZANIM: DOD 2.14. Nesnelerle tek başına en az 10 dakika süreyle oynar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.12. Yetişkinle birlikte kitap ya da resimlere en az 5 dakika süreyle bakar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz nesnelerle tek başına en az 10 dakika süreyle oynuyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde nesnelerle tek başına en az 10 dakika süreyle oynarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Çocuğunuzun ilgisini çeken oyuncaklar/nesneler.

UYGULAMA
Çocuğunuzu rahat, düz bir zemine oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Çocuğunuz ve sizin aranızda kalan alana oyuncakları koyunuz. "Aaa, bak, burada ne var!" diyerek çocuğunuzun dikkatini oyuncaklar üzerine çekiniz. Çocuğunuz oyuncaklarıyla oynarken 9-10 saniye eşlik ediniz. Ardından "Ben gidiyorum. Haydi, sen oynamaya devam et!" diyerek uzak bir yere oturup çocuğunuzu gözlemleyiniz. 10 dakika süre tutunuz. Çocuğunuz oyuncaklarla tek başına ortalama 10 dakika oynarsa çocuğunuzun yanına gelerek "Aferin sana, oyuncaklarınla tek başına çok güzel oynadın!" diyerek sevindiğinizi gösteriniz. Çocuğunuz oyuncaklarla tek başına en az 10 dakika oynamazsa oyuncaklarla oynamayı her bırakma girişiminde "Tek başına çok güzel oynuyorsun. Aferin sana!" diyerek çocuğunuzu teşvik ediniz ve en az 10 dakika oyuncaklarla tek başına oynamasını sağlayınız.
Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin oyuncaklar üzerinde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, oyunun başlangıcında nesnelerden birkaçını çocuğunuzun eline yerleştirerek incelemesini sağlayabilir ve bu sırada oyuncakların isimlerini söyleyebilirsiniz. Tüm oyuncakları keşfettirdikten sonra etkinliğe başlayabilirsiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, ölçüt en az 5 dakika olacak şekilde uygulamayı tekrarlayınız. Çocuğunuz oyuncaklarla tek başına en az 5 dakika oynadığında, en az 10 dakika sürdürmesi için çalışınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun ilgisini çeken oyuncaklar ile uygulamayı tekrarladığınızdan ve çocuğunuzun dikkatinin sizin ve oyuncaklar üzerinde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Uygulamayı 15, 20, 25, 30 dakika süre tutarak genelleyebilirsiniz.
• Çocuğunuz pusetindeyken pusetinin içine koyduğunuz oyuncaklar/nesnelerle tek başına en az 10 dakika oynaması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Çocuğunuzla markete gittiğinizde çocuğunuzu alışveriş sepetindeki çocuklar için ayrılmış olan bölüme oturtunuz. Çocuğunuzun eline ilgisini çeken bir nesne vererek en az 10 dakika süreyle oynaması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Çocuğunuza evde çadır kurarak oyuncaklarını çadırın içine bırakınız. Çocuğunuzun çadırın içine girerek en az 10 dakika süreyle oynaması için fırsat verebilirsiniz.
• Araç içinde çocuğunuzu çocuk koltuğuna oturtup eline ilgisini çeken bir oyuncak verip tek başına ne kadar süre oynadığını gözlemleyiniz.
• Çocuğunuzla oyun parkına gittiğinizde ya da sahilde tek başına çakıl taşları kum gibi materyallerle ne kadar oynadığını gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz nesnelerle tek başına en az 10 dakika süreyle oynuyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste nesnelerle tek başına en az 10 dakika süreyle oynarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Materyalleri hazırlayarak masaya oturunuz ve çocuğunuzun dikkatini çekerek onu yanınıza çağırınız.

2 Masadan elinize bir mandal alınız ve plastik kavanozların birinin içine bir mandal koyunuz.

3 Diğer mandalı elinize alarak "Bak bu bununla aynı." deyip mandalı koyduğunuz kavanoza bırakınız.

4 Masada duran iki kalemi alınız ve boş olan diğer kavanoza bırakınız.

5 Materyallerinin hepsini kavanozlardan çıkartıp çocuğunuzun önüne koyunuz ve "Bunları eşle." deyiniz.

6 Çocuğun kavanozlara koymasını bekleyiniz.

EŞLEME/SINIFLAMA (ESF)

KAZANIM: ESF 9.5. İki farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• ESF 9.3. Birbiri ile aynı olan iki nesneyi eşler.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza iki farklı türden ikişer nesne veriniz. Çocuğunuz her nesne için üç denemenin en az ikisinde nesneleri eşlerse bu kazanım için artı veriniz

ETKİNLİK
Materyaller
• 2 tane mandal.
• 2 tane kalem/fırça.
• 2 tane şeffaf renkte plastik kavanoz.

UYGULAMA
Bu beceri çocuğunuzun ileride yapacağı tüm eşleme ve sınıflama çalışmalarına temel oluşturmaktadır. Çocuğunuz bu beceriyle, bir yandan nesneleri öğrenirken diğer yandan renk, şekil, sayı, harf gibi kavramları ve yeni sözcükleri öğrenme fırsatı bulacaktır. Bu beceriyi çalışırken öğretimin ilk aşamada, kırmızı küpler, sarı arabalar gibi bir gruptaki tüm nesnelerin aynı renkte olmasına özen gösteriniz. Çocuğunuz beceride ustalaştıkça, şekilleri aynı kalmak koşuluyla farklı renkte nesne gruplarıyla çalışabilirsiniz. Son aşamalarda ise sarı çatallar ile kırmızı çatallar ya da beyaz legolar ile beyaz mandallar gibi giderek birbirine daha yakın özelliklerde nesneler kullanmaya başlayınız. İki farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşleme becerisini çalışmak üzere, nesne gruplarına ihtiyacınız olacaktır. Örneğin ilk grupta siyah renkte benzer uzunluk ve kalınlıkta mandallar, ikinci grupta ise mavi kalemlerle çalışabilirsiniz. Çocuğunuzun dikkatini çekerek onu yanınıza masaya çağırınız. Dikkatinin sizde olduğuna emin olduktan sonra elinize bir mandal alınız "Bak ..... (çocuğun adı) bu bir mandal. Mandalı kavanoza koyuyorum." diyerek ve plastik kavanozların birinin içine bir mandal koyunuz. Diğer mandalı alarak "Bak ..... (çocuğun adı) bu da mandal. Bak (kavanozdaki mandalı göstererek) bu bununla aynı." deyip daha önce mandal koyduğunuz kavanoza elinizdeki diğer mandalı koyunuz. Sonra, masada duran kalemlerden birini alarak "Bak ..... (çocuğun adı) bu bir kalem. kalemi de (boş olan kavanozu işaret ederek) bu kavanoza koyuyorum." diyerek kalemi diğer kavanoza bırakınız. Masadaki kalan kalemi de alarak "Bak ..... (çocuğun adı) bu da kalem. ..... (kavanozdaki kalemi göstererek) bununla aynı diyerek elinizdeki kalemi, kalem olan kavanoza bırakınız. Son olarak materyallerinin hepsini kavanozdan çıkartıp çocuğunuzun önüne koyunuz. " ..... (çocuğun adı) haydi bunları eşle." diyerek çocuğunuzdan nesneleri eşlemesini isteyiniz. Her nesne için üç deneme veriniz. Nesneleri bazen çocuğunuz alsın bazen de siz ona veriniz. Nesneleri veriş sıranızı ön görülemeyeceği şekilde karışık olarak ve kavanozların yerlerini değiştirerek etkinliği sürdürünüz. Çocuğunuz yanlış kavanoza fırçayı/kalemi koymak için hamlede bulunduğunda kavanozu hafifçe önünden uzaklaştırarak "Bak, fırça diğer kavanozda." ya da "Kalemlerin hepsini aynı yerde toplayalım." gibi bir ifadeyle düzeltme ve hatırlatma yapınız. İki farklı türden nesneleri eşlemeyi başardığında "Çok güzel. Fırçaları fırçaların/kalemleri kalemlerin yanında aynı kavanozda topladın. Harikasın." gibi bir ifadeyle sevincinizi paylaşınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, öğretim oturumu şeklinde değil günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda, yaş grubuna uygun olacak şekilde oyun etkinliği şeklinde uygulamaya çalışınız.
• Çocuğunuzun günlük yaşamda sık karşılaştığı, tanıdığı, basit nesne/oyuncak/yiyeceklerle çalışınız. Nesneleri seçerken çocuğunuzun bir kez eline alınca bırakmak istemeyeceği çok sevdiği nesne ya da oyuncakları tercih etmeyiniz. Çocuğunuz için her iki nesne grubunun da eşit derecede çekici olmasına dikkat ediniz.
• Öğretim yaparken nesneleri kestirilemez sırayla veriniz.
• Etkinlik süresince sunulan nesnelerin yerini değiştiriniz.
• Öğretim yaparken kullandığınız nesneleri/oyuncakları/araç gereçleri/yiyecekleri sık sık değiştiriniz.
• Öğretim denemelerini ne gereğinden yavaş ne de çok hızlı yapınız. Önerilen süre, çocuğunuzun dikkatinin dağılacağı, öğretimden uzaklaşacağı kadar uzun olmamalıdır.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 1-2 dakika bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Öğretim sürecinde kullandığınız araç gereçlerin ve değerlendirme sürecinde kullanacağınız araç gereçlerin aynı olmamasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çocuğunuzun nesneleri çeşitli özelliklerine göre eşleştirebilmesi için nesnelerin dokularının/büyüklüklerinin/şekillerinin aynı olmasına dikkat ediniz. Çocuğunuz az görüyorsa, parlak renkli veya zıt renkli, hareketli, farklı dokunma yüzeylerine sahip nesneler/oyuncaklar kullanınız. Çocuğunuz kendisine uzatılan nesneyi fark edemeyebilir. Bu nedenle, nesneyi eline almasına yardım edebilirsiniz. Çocuğunuza, nesneleri elleriyle dokunup tanıması için belli bir süre tanıyarak öğretime daha sonra başlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çevredeki nesnelerle birebir etkileşime giememişse şekil, boyut gibi kavramsal algısı gelişmemiş olabilir. Bu nedenle, çocuğunuzun bu konudaki deneyimlerini artırıcı çalışmalar yapınız. Çocuğunuzun tutma, kavrama, koyma becerilerinde hareket kısıtlığı varsa, sizi bakışlarla sözel olarak ya da jestlerle yönlendirmesiyle eşleştirme çalışmalarına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, abartılı jestler kullanınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklarla çalışınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, sade, açık bir dil kullanarak net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, yapılandırılmış masa başı etkinlikleri yerine doğal öğretim yaparak çocuğunuzla birlikte oynayarak çalışınız. Ortamda dikkatini dağıtacak bir nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek bulundurmayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereçler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle iki farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Siz mutfaktayken çocuğunuzu da yanınıza çağırınız. Farklı türdeki mutfak malzemelerini (kaşık ve çatal vb.), yiyecek ve içecek (salatalık ve elma vb.) gibi gıda malzemelerini masanıza koyunuz. Mutfak malzemelerini (çatallar ve kaşıklar olarak), yiyecek ve içecekleri (salatalıklar ve elmalar) olarak eşleme çalışmaları yapınız.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz üç denemenin en az ikisinde üç oturum üst üste her nesne için bağımsız olarak iki farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla birlikte "Ali Babanın Çiftliği" isimli çocuk şarkısını oyuncak hayvan veya hayvan resimleri eşliğinde söyleyiniz.

2 Hayvan sesleri kısmına gelince şarkıyla aynı anda ilgili hayvanın oyuncağını veya resmini gösterip hayvanın çıkardığı sesi "hav hav/miyav miyav" diyerek çıkartınız.

3 Bir dahaki tekrarda şarkıyı söylerken ilgili hayvanı gösteriniz ve 4-5 saniye çocuğa beklenti içinde bakarak bekleyiniz.

19-24 AY

EŞLEME/SINIFLAMA (ESF)

KAZANIM: ESF 9.6. Hayvanları sesleri ile eşleştirir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DOD 2.6. Araştırarak insan ya da çevresel seslerin kaynağını bulur.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza aşina olduğu oyuncak hayvanlarını/üzerinde hayvan resimleri yapıştırılmış olan kartları veriniz ve bir hayvana ait sesi dinletiniz/siz taklit ediniz. Çocuğunuz üç denemenin ikisinde aşina olduğu hayvanları sesleri ile eşleştirirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Çeşitli hayvanlara ait resimler ya da hayvanlara ait oyuncaklar (köpek, kedi, inek, kuş, ördek, kuzu, aslan, horoz, kurbağa vb.).

UYGULAMA
Bu dönemde çocuğunuz, çevresinde gördüğü her hayvanın adını ve nasıl ses çıkardıklarını öğrenmeye devam etmektedir. Çevresinde aşina olduğu bir hayvanı gördüğünde kendiliğinden hayvanın sesini çıkarabilir. Çocuğunuzun hayvanları tanımasına ve hayvanları çıkardıkları seslerle eşleştirme becerisini geliştirmek için birlikteyken gördüğünüz, oyuncağını aldığınız, resmine baktığınız veya birlikte en yakın bir petshop ya da hayvanat bahçesine gittiğinizde karşılaştığınız hayvanlara dikkatini çekerek bunların isimlerini, nasıl ses çıkardıklarını, benzerlik ve farklılıklarını açıklayınız. Çocuğunuzun hayvanlar ve çıkardıkları sesleri eşleştirme becerisini çalışmak üzere, dergi/gazete/kitap gibi çeşitli kaynaklardan aşina olduğu köpek, kedi, inek, kuş, ördek, kuzu, aslan, ayı, horoz, kurbağa gibi ses çıkaran hayvanların resimlerini ya da oyuncaklarını bulunuz. Çocuğunuzun keyifli olduğu bir zamanda, "Ali Babanın Çiftliği" isimli çocuk şarkısını oyuncak hayvan veya hayvan resimleri eşliğinde söyleyiniz. Hayvan sesleri kısmına gelince şarkıyla aynı anda ilgili hayvanın oyuncağını veya resmini gösteriniz ve hayvanın çıkardığı sesi "hav hav/miyav miyav" diyerek çıkartınız. 5-6 hayvan için bu şarkıyı rutin olarak söyleyiniz. Çocuğunuz rutine alıştıktan sonra (örneğin 4-5 kere söyledikten sonra) şarkıyı söylerken ilgili hayvanı gösteriniz ve 4-5 saniye çocuğa hayvanın sesini çıkarabilmesi için beklenti içinde bakarak bekleyiniz. Çocuğunuz hayvanın sesini çıkarırsa "Evet, hav hav/miyav miyav." deyiniz ve şarkıya devam ediniz. İlgili hayvanı gösterdiğinizde çocuğunuzu hayvanın sesini çıkaramazsa model olunuz ve çocuğunuzun da söylemesini bekleyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, öğretim oturumu şeklinde değil günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda, yaş grubuna uygun olacak şekilde oyun etkinliği şeklinde uygulamaya çalışınız.
• Çocuğunuzun duymaktan korkacağı ve oyunu bırakmasına neden olacak kadar şiddetli seslerle çalışmayınız.
• Öğretim denemelerini ne gereğinden yavaş ne de çok hızlı yapınız. Önerilen süre, çocuğunuzun dikkatinin dağılacağı, öğretimden uzaklaşacağı kadar uzun olmamalıdır.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çocuğunuzun hayvanları seslerine göre eşleştirebilmesi için oyuncakları elleriyle dokunup tanıması için belli bir süre tanıyarak öğretime daha sonra başlayınız.
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken, hayvanları tanıtan dokulu-sesli kitaplardan ve minyatür hayvan oyuncaklarından yararlanmanız faydalı olacaktır.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Ardı ardına sesleri verdiğinizde çocuğun ses algısında yanılmalar olabilmektedir. Bu nedenle, iki ses denemesi arası uzunluğu çocuğunuzun gelişimine göre ayarlayınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Çocuğunuz hiç işitmiyorsa sese dayalı eşleştirme çalışmalarını atlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuğunuzun yetersizliğinden kaynaklanabilecek çeşitli gecikmeler olasıdır. Örneğin çevredeki nesnelerle birebir etkileşime girememişse ses algısı gelişmemiş olabilir. Bu nedenle çocuğunuzun bu konudaki deneyimlerini artırıcı çalışmalar yapınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, abartılı jestler kullanınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklarla çalışınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, sade, açık bir dil kullanarak net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, yapılandırılmış masa başı etkinlikleri yerine doğal öğretim yaparak çocuğunuzla birlikte oynayarak çalışınız. Ortamda dikkatini dağıtacak bir nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek bulundurmayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereçler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle hayvanları sesleri ile eşleştirme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Nesne-resim eşleme becerileri 25-30 aylar arası gelişmeye başlamaktadır. Bu etkinliği gelişim düzeyi uygunsa çocuğunuzun tanıdığı hayvanların resimlerini göstererek bir kez deneyiniz. Çeşitli kaynaklardan hayvanlara ait resimler bulup kesiniz ya da kendiniz çizimler yapınız. Bulduğunuz/çizdiğiniz resimlerin hepsini çocuğunuzun en sevdiği renkte, aynı standart büyüklükteki fon kartonlarına yapıştırınız. Bu resimlerin daha uzun süre dayanıklı kalmasını isterseniz kartları streç filmle kaplayarak bir "Hayvanlar" albümü oluşturunuz ve ses-hayvan eşleştirme çalışmaları yapınız.
• Çocuğunuzla varsa bir hayvanat bahçesine ya da çiftlik evine ziyarete gidiniz. "Şimdi seninle bir oyun oynayacağız. Gözlerini kapatacağım ve sen duyduğun sesi kimin çıkardığını söyleyeceksin. Tamam mı?" deyiniz. Çocuğunuzun aşina olduğu bir hayvana ait bölüme geldiğinizde, çocuğunuzu hayvanı görmeyecek ama sesini duyacak şekilde konumlandırarak gözlerini nazikçe elinizle kapatınız. Çocuğunuza "Bu sesi kim çıkardı?" diye sorabilirsiniz.
• Çevrenizde bir köpek (ya da başka bir hayvan) gördüğünüzde "Hmm, hav hav diye bir ses duyuyorum. Bu ne sesi?" diye sorunuz. Sesin kaynağının ne olduğunu söylemesini/göstermesini isteyiniz.
• Dergi/gazete/kitap gibi çeşitli kaynaklardan çocuğunuzun aşina olduğu birkaç ses çıkaran hayvanların resimlerini veya oyuncaklarını bulunuz. Bulduğunuz her hayvana ait sesleri çıkararak aralarda bir süre boşluk kalacak şekilde bir ses kayıt cihazına (telefonunuzun ses kaydedicisine) kaydediniz. Çocuğunuzun keyifli ve iletişime açık olduğu bir zaman, yere oturtunuz. Oyuncak hayvanları çocuğunuzun önüne seriniz. Tüm hayvanları birlikte dikkatle inceleyiniz. Bu sırada çocuğunuz siz ondan istemeden de hayvanın sesini çıkartabilir. Daha sonra, çocuğunuza "Şimdi sana bazı sesler dinleteceğim. Bunları dikkatle dinlemeni istiyorum." diyerek ses kayıt cihazına kaydettiğiniz ilk sesi açınız. Çocuğunuz ilk sesi dinledikten sonra cihazı durdurunuz. Dinlediği sesi önüne koyduğunuz hayvanlardan hangi hayvanın çıkardığını göstermesini isteyiniz. Çocuğunuza tepki vermesi için bir süre tanıyınız ve gözlemleyiniz. Doğru hayvanı gösterdiğinde dinlediğiniz sesi siz de çıkararak "Harikasın. Bu ….. (hayvanın adı) sesi." diyerek sevincinizi belirtiniz. Çocuğunuz doğru cevabı veremiyorsa önce sesi dinletiniz, hemen ardından bu sesi çıkaran hayvana ait oyuncağı elinize alıp göstererek zihninde bu ikisini eşlemesine yardım ediniz ve çalışmanızdan farklı bir zamanda tekrar hayvan-ses eşleştirme denemeleri yapınız. Doğru cevabı vermede zorlandığı yerde "Bir kez daha dinleyelim." diyerek bu hayvanın ne olduğuna dair küçük bir ipucu da verebilirsiniz. Sırayla tüm sesleri dinletiniz ve hayvanlarla çıkardıkları sesleri eşleştirme becerisi geliştirmesine yardım ediniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz üç denemenin ikisinde üç oturum üst üste bağımsız olarak hayvanları sesleri ile eşleştirirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla karşılıklı oturarak önünüze iç içe geçebilen dört kap alınız.

2 Büyük kabı alıp ortaya koyunuz.

3 Çocuğa ne yaptığınızı açıklayarak diğer kapları iç içe koyunuz.

4 Çocuğunuza da iç içe geçen dört kap veriniz. "Bunları iç içe koy." deyiniz.

5 Dört kabı uygun şekilde iç içe koyduğunda tebrik ederek bebeğinizi pekiştiriniz.

19-24 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.19. Farklı büyüklükteki dört kabı denemelerle iç içe yerleştirir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.15. Farklı büyüklükteki iki kabı denemelerle iç içe yerleştirir.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza farklı büyüklükte dört kap veriniz. Çocuğunuz "İç içe koy." dediğinizde üç denemenin ikisinde farklı büyüklükteki dört kabı denemelerle iç içe yerleştirirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Farklı büyüklüklerde 4 tane kap.

UYGULAMA
Çocuğunuz "GUİ 1.15." becerisinde farklı büyüklükteki iki kabı iç içe yerleştirmeyi öğrenmişti. Sırada dört kabı iç içe yerleştirme becerisi gelmektedir. Gerekli görürseniz dört kap ile çalışmadan önce üç kap ile çalışabilir, orta büyüklükteki iki kaptan birini devreden çıkartabilirsiniz. Beceriyi çalışmak üzere çocuğunuzun dikkatini çekerek birlikte masaya geçiniz. Farklı büyüklüklerdeki dört kabı birbirinden ayrı olarak rastgele masaya koyunuz. " ..... (çocuğun adı) bak, bu kapları iç içe koyacağım." diyerek öncelikle ona kapları nasıl iç içe koyduğunuzu gösteriniz. Elinize en büyük kabı alınız. "Bu en büyük kap. Bu kabı masaya koyuyorum." deyiniz. Daha sonra kalan üç kaba bakarak sesli düşünüyormuş gibi yaparak "Acaba bunlardan en büyük hangisi olabilir?" deyiniz. Biraz düşündükten sonra "Evetttt bu en büyük." diyerek üç kap arasından en büyüğü alınız. Masada ayrı bir köşede olan kabın içine koyunuz. Diğer iki kap için de aynı işlemi tekrarlayınız. Ardından kapları ayırarak rastgele masanın üzerine bırakınız. Çocuğunuza "Bunları iç içe koy." deyiniz. Çocuğunuzu gözlemleyiniz. Yardıma ihtiyacı olduğunu gözlemlerseniz öncelikle "Büyük olanı bul." diyerek büyük kabı bulmasını isteyiniz. Büyük kabı bulunca "Onu masaya koy." deyiniz. Daha sonra geride kalan kapları işaret ederek "Şimdi büyük olanı bul ve diğerinin içine koy." deyiniz. Tek kap kalıncaya kadar devam ediniz. Çocuğunuz yanlış kabı bulursa hemen müdahale etmeyiniz ve kabın uymadığını kendi başına anlamasını bekleyiniz. Küçük kabı alıp içine büyüğünü koymayı denerse "Olmadı, tekrar dene." deyiniz. Çocuğunuz tüm kapları iç içe koyunca kapları sallayarak coşkuyla çocuğunuzu alkışlayınız ve bir işi tamamlamış olma duygusunu yaşamasına yardımcı olunuz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, çocuğunuzun uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Çocuğunuz hangi kabın diğerinin içine konulacağı çözümünü buluncaya kadar büyük ve küçük olanı "bilip bilmemesi" önemli değildir.
• Çocuğunuz ilk aşamalarda zorlanıyorsa kapları masanın üzerine büyükten küçüğe doğru sıralayabilirsiniz. Fakat bir süre sonra mutlaka her seferinde küçük olan kabı bir sağa bir sola koyarak masadaki pozisyonuna göre küçük kabı belirleme olasılığını ortadan kaldırınız.
• Yuvarlak nesneleri iç içe koymak ilk aşamalarda çocuğunuz için daha kolaydır. Çünkü nesnelerin kenarlarını/köşelerini uyması için döndürmek zorunda değildir. Bu nedenle, öncelikle kenarları yuvarlak kaplarla çalışınız. Çocuğunuz ustalaştıkça kenarları kare veya dikdörtgen olan iki farklı büyüklükteki nesnelerle bu etkinliği deneyiniz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız kaplara dokunarak tanıması için yeterli zaman veriniz. Kapları satın alacaksanız daha büyük, daha parlak renkli olanlarını, renk zıtlığı olanları temin etmeye çalışınız. Görme kaybının derecesine göre, az gören ve göremeyen çocuğunuzun eline kapları siz verebilirsiniz. Çocuğun kaplara dokunarak büyüklüklerini keşfetmesini sağlayınız. Kapları iç içe koyması için dokunarak bulmasını sağlayınız. Çocuğunuzun bu etkinliği çalışabilmesi için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekli olduğunu düşünüyorsanız ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun kapları en kolay göreceği/tutacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Çocuğunuzun günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, farklı büyüklükteki dört kabı denemelerle iç içe yerleştirme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• İç içe geçen matruşka bebeklerini düzenlemesini isteyiniz.
• Satın alabileceğiniz kaplar dışında, mutfağınızda hâlihazırda bulunan farklı büyüklükteki tencere, karıştırma ve ölçme kapları, kavanoz kapakları, plastik kovalar ya da saksılar gibi ev gereçleriyle, çocuğunuzun oyuncak mutfak eşyalarıyla ya da ayakkabı kutusu gibi iç içe geçmeye uygun kutularla bu çalışmayı tekrarlayınız.
• Evinizde bulunan aynı büyüklükteki plastik bardakları içi içe koymasını isteyiniz. Bu etkinlik, iç içe koyma sırasında nesnelerin büyüklüğüne odaklanmasına gerek bıraktırmayacağı için kolay olacaktır.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz üç denemenin ikisinde üç oturum üst üste bağımsız olarak farklı büyüklükteki dört kabı denemelerle iç içe yerleştirirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Elinize altı küp alarak çocuğunuzla birlikte masaya oturunuz.

2 Çocuğunuza bir küp vererek diğer küpü gösterip "Küpü bu küpün üstüne koy." deyiniz.

3 Üçüncü küpü vererek bu küpü de diğerlerinin üzerine koymasını isteyiniz.

4 Altı küp için de aynı işlemi tekrarlatınız.

5 Çocuğunuz altı küple kule yapmayı başarınca alkışlayıp sevincinizi belirtiniz.

19-24 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.20. Altı küple kule yapar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.17. Dört küple kule yapar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza altı küp veriniz. Çocuğunuz üç denemenin ikisinde altı küple kule yaparsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 6 tane küp.

UYGULAMA
Bu beceriyi altı küp ile "GUİ 1.17."de anlatıldığı şekilde uygulayınız. Dört küpten altı küple kule yapma becerisine geçmeden önce gerektiğinde araya beş küple kule yapma becerisini ekleyebilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, çocuğunuzun uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Plastik küpler üst üste konulurken kayma riski olduğundan etkinlik için ahşap küp seçiniz.
• Kule yapımını tam olarak öğrenememe riski oluşturacağı için alttaki küpü hiçbir zaman tutmayınız.
• Kule yıkıldığında çocuğunuz hayal kırıklığına uğrarsa kuleyi yıkıldığı yere kadar siz yapınız ve kaldığı yerden devam etmesini sağlayınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmaya başlamadan önce adını söyleyerek dikkatinin sizde olmasını sağlayınız. Kule yapmadan önce çocuğunuzun küpleri eliyle dokunarak tanımasına fırsat veriniz. Küplerin büyüklüğünü görme kaybının derecesine göre belirleyiniz. Çocuğunuz az görüyorsa, parlak renkli, dokulu küpleri seçiniz. Satın almak istediğinizde bulamazsanız hazır küplerin üzerinde uyarlamalar yapınız. Seçtiğiniz küple çalışacağınız zeminin zıt renklerde olmasına dikkat ediniz. Çocuğunuz için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekli olduğunu düşündüğünüzde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun küpleri en kolay göreceği, tutacağı ve bunlarla işlemler yapacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Çocuğunuzun günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, altı küple kule yapma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuzdan altı tane üst üste konulmaya uygun her türlü kutu/kap/yassı taş ile kule yapmasını isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz üç denemenin ikisinde bağımsız olarak altı küple kule yaparsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu rahat, düz bir yere oturtunuz. Siz de çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz.

2 Oyuncak çaydanlıktan oyuncak bardağa çay dolduruyormuş gibi yapınız.

3 Elinize oyuncak bir kaşık alıp çayı karıştırıyormuş gibi yapınız.

4 Oyuncak bardağı elinize alıp çay içiyormuş gibi yapınız.

5 Çocuk oyuncak çaydanlıktan oyuncak bardağa çay dolduruyormuş gibi yapınca ona gülümseyiniz.

6 Çocuk eline oyuncak bir kaşık alıp çayı karıştırıyormuş gibi yapınca ona gülümseyiniz.

7 Çocuk, oyuncak bardağı eline alıp çay içiyormuş gibi yapınca ona gülümseyiniz.

19-24 AY

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.7. -mış gibi üç eylemi birleştirip oyun dizisi oluşturur.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• OSO 8.6. -mış gibi iki eylemi birleştirip oyun dizisi oluşturur.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyun sırasında art arda bardağa çay dolduruyormuş gibi, bardağı karıştırıyor gibi ve bardaktan çay içiyormuş gibi yapıyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde oyun sırasında art arda bardağa çay dolduruyormuş gibi, bardağı karıştırıyor gibi ve bardaktan çay içiyormuş gibi yaparsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Evcilik setindeki oyuncaklar.

UYGULAMA
Çocuğunuzu destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzun görüş alanına getiriniz. "Aaa bak burada neler varmış!" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve oyuncakların üzerine çekiniz. Ardından evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz. Çocuğunuza oyuncakları incelemesi için 10-15 saniye süre veriniz. Çocuğunuz oyuncaklarla ilgilenirken "Haydi birlikte çay içelim." diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. Oyuncak bardağı yere koyunuz. Oyuncak çaydanlığı bir elinize alınız. "Önce bardağa çay dolduralım." deyip bardağa çay dolduruyormuş gibi yapınız. Elinize oyuncak bir kaşık alınız. "Çayı karıştıralım." deyip çayı karıştırıyormuş gibi yapınız. Oyuncak bardağı elinize alınız. "Şimdi bardaktan çay içelim." deyip çay içiyormuş gibi yapınız ve "Ohh, çay içmek çok güzel!" diyerek mutlu bir yüz ifadesiyle çocuğunuza görününüz. Bu rutini 3-4 kez tekrarlayınız. Daha sonra oyuncak çaydanlık, çay kaşığı ve bardağı çocuğunuza biraz daha yakın olacak şekilde yerleştiriniz ve coşkulu bir şekilde "Sıra sende, bardağa çay doldur, çayı karıştır ve iç." diyerek çocuğunuzu teşvik ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz bardağa çay dolduruyormuş gibi, çayı karıştırıyormuş gibi ve bardaktan çay içiyormuş gibi yaparsa "Aferin sana, harikasın!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve bir süre oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Çocuğunuz bardağa çay dolduruyormuş, çayı karıştırıyormuş ve bardaktan çay içiyormuş gibi yapamazsa, çocuğunuzun ellerinden tutarak bardağa çay dolduruyormuş gibi, çayı karıştırıyormuş gibi ve bardaktan çay içiyormuş gibi yapmasını sağlayınız. Ardından "Aferin sana, harikasın!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve bir süre oyuncaklarla oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek farklı bir nesneyle uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, nesneleri çocuğunuzun eliyle uzanabileceği mesafeye yerleştiriniz. Çocuğunuzun nesneleri eliyle dokunarak tanımasına yardımcı olunuz. "Bu çaydanlık.", "Bu çay kaşığı.", "Bu bardak." diyerek çocuğunuzun oyuncak çaydanlık, çay kaşığı ve bardağı sırasıyla tutmasını, incelemesini sağlayınız. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz oyuncaklarla ilgilenirken "Haydi birlikte çay içelim." diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. Oyuncak bardağı yere koyunuz. Oyuncak çaydanlığı bir elinize alınız. "Önce bardağa çay dolduralım." deyip bardağa çay dolduruyormuş gibi yapınız. Elinize oyuncak bir kaşık alınız. "Çayı karıştıralım." diyerek çayı karıştırıyormuş gibi yapınız. Oyuncak bardağı elinize alınız. "Şimdi bardaktan çay içelim." deyip çay içiyormuş gibi yapınız ve "Ohh, çay içmek çok güzel!" diyerek mutlu bir yüz ifadesiyle çocuğunuza görününüz. Bu rutini 7-8 kez tekrarlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, oyuncak çaydanlık, çay kaşığı ve bardağı sırasıyla çocuğunuzun eline yerleştirerek tutmasını sağlayınız. Çocuğunuzun dirseklerinden hafifçe destekleyerek bir elinde tutmasına yardım ettiğiniz bardağa çay dolduruyormuş gibi yapmasını sağlayınız. Ardından oyuncak çaydanlığı bir kenara kaldırınız. Çocuğunuzun bir elinde tutmasına yardım ettiğiniz bardağın içine çay kaşığını koymasını ve çayı karıştırıyormuş gibi yapmasını sağlayınız. Ardından çocuğunuzun bir elinde tutmasına yardım ettiğiniz bardağı ağzına götürmesini ve çay içiyormuş gibi yapmasını sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun ilgisini çeken nesneler seçtiğinizden ve çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuza mutfak malzemeleri, temizlik malzemeleri, doktorculuk, tamircilik seti gibi oyuncak setleri alarak bu setlerdeki oyuncak/nesnelerle oynarken çocuğunuzun oyuncak bebeğe veya karakterlere (doktor, tamirci vb.) yönelik -mış gibi üç eylemi birleştirip oyun dizisi oluşturması için fırsatlar oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyun sırasında art arda bardağa çay dolduruyormuş gibi, bardağı karıştırıyor gibi ve bardaktan çay içiyormuş gibi yapıyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste oyun sırasında art arda bardağa çay dolduruyormuş gibi, bardağı karıştırıyor gibi ve bardaktan çay içiyormuş gibi yaparsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Kullanacağınız yapbozu masaya koyarak çocuğunuza tanıtınız. Tüm resmi bir bütün olarak görmesini sağlamak için "Bak, burada ..... var." diyerek üç ilişkisiz parçayı isimlendirebilirsiniz (örneğin "Bu bir elma, bir muz ve bir portakal." vb.).

2 Bir parça yerinde kalacak şekilde yan yana iki parçayı yuvasından çıkartıp çocuğunuzun tercih ettiği elinin yakınına koyunuz. "Bu parçaları yerine koy." deyiniz.

3 Parçaları sizin kaldırdığınız yere götürüp doğru yönde yuvalarına koyarsa "Çok dikkatlisin. Bravo sana." gibi bir ifadeyle sevincinizi paylaşınız.

4 Aynı yolu takip ederek üç parçayı da yuvalarından kaldırarak yapbozu tamamlatınız.

5 Çocuğun tüm parçaları yerleştirmesi için bekleyiniz.

6 "Harikasın." diyerek davranışı pekiştiriniz.

19-24 AY

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.8. Üç parçalı ilişkisiz yapbozu tamamlar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• PÇZ 10.7. İlişkisiz bir yapbozun bir parçasını denemeler yaptıktan sonra yerine takar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Üç parçalı ilişkisiz bir yapbozu alarak masaya oturunuz. Çocuğunuz "Yapbozu tamamla." yönergesini verdiğinizde dört denemenin üçünde üç parçalı ilişkisiz yapbozu tamamlarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Üç parçalı ilişkisiz yapboz.

UYGULAMA
Çocuğunuza bir yapboza bir parçayı nasıl yerleştirileceğini "PÇZ 10.7."deki gibi öğrettikten sonra birden çok parçalı yapbozlarlarda hangi parçayı nereye yerleştireceğine karar vermeyi öğretmelisiniz. "PÇZ 10.7."de olduğu gibi öncelikle kullanacağınız yapbozu masaya koyarak çocuğunuza tanıtınız. Tüm resmi bir bütün olarak görmesini sağlayınız. " ..... (çocuğun adı) bak burada bir elma, bir kedi... var." diyerek üç ilişkisiz parçayı isimlendiriniz. Sonra bir parça yerinde kalacak şekilde yan yana iki parçayı yuvasından çıkartıp çocuğunuzun tercih ettiği elinin yakınına koyunuz. " ..... (çocuğun adı) bu parçaları yerine koy." deyiniz. Onu gözlemleyiniz. İster iki eliyle isterse tek eliyle parçaları sizin kaldırdığınız yere götürüp doğru yönde yuvalarına koyarsa "Çok dikkatlisin. Bravo sana." gibi bir ifadeyle sevincinizi paylaşınız. Çocuğunuz parçaları doğru yerine takamıyorsa ya da parçayı doğru yönde tutmuyorsa "Onu çevir, diğer yolu dene." gibi bir sözel ipucu vererek parçaları nereye, nasıl koyması gerektiğini belirtiniz. Gerektiğinde fiziksel yardımla elinden tutarak yapboz parçasını yerine koymasına yardım ediniz. Herhangi iki parçayı yapboza yerleştirmeyi öğrendikten sonra yan yana olmayan iki parçayı yuvasından kaldırarak ve üç parçayı da yuvalarından kaldırarak yapbozu tamamlamayı deneyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Etkinlikleri çocuğunuzla karşılıklı yüz yüze bir pozisyonda gerçekleştiriniz.
• Dikkatinin etkinlikte kullanacağınız yapboz ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Çocuğunuzun yapbozu ve yuvaları keşfedebilmesi için parmaklarını yapbozun üzerinde gezdirmesine izin veriniz.
• Çocuğunuz deneme-yanılma yoluyla öğreneceği için sabırlı olunuz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini davranışı vurgulayarak anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çocuğunuz az görüyorsa, yapbozun parçalarını daha büyük seçiniz. Çocuğunuz için geometrik şekilli büyük tek parçalı bir yapboz kullanınız. Hem tabanın boşluğunu hem de elindeki parçanın köşelerini incelemesini sağlayınız. Yerleştirirken köşelere ve kenarlara dikkatini çekiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun yapbozla daha kolay ve rahat etkileşime gireceği pozisyonda olmasını sağlayınız. Yapboz parçasının çocuğunuz tarafından kolay kavranabilecek olmasına özen gösteriniz. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız. Çocuğunuzun yapbozun parçalarını nereye takacağınız konusunda sizi yönlendirmesini isteyerek de bu etkinliği birlikte tamamlayabilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu dokudaki yapbozlarla çalışmayınız. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışıyorken ortamda dikkatini dağıtacak nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek olmamasını sağlayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı ilişkisiz yapbozlarla, farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, ilişkisiz bir yapbozun bir parçasını denemeler yaptıktan sonra yerine takma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Gazete veya dergilerden keseceğiniz, çocuğunuzun aşina olduğu ve sevdiği birçok nesnenin resimlerini birleştirerek ilişkisiz yapbozunuzu kendiniz oluşturunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz "Yapbozu tamamla." yönergesini verdiğinizde dört denemenin üçünde, üç oturum üst üste bağımsız olarak üç parçalı ilişkisiz yapbozun parçalarını tamamlarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğu bir anda, sehpanın altındaki bir oyuncağa elinizle uzanarak oyuncağı almaya çalışınız.

2 "Kolumun boyu o oyuncağı almak için kısa, yetişemiyorum. Bir çubuk ile alacağım." deyip bu probleme ilişkin bulduğunuz çözüm yolunuzu ona sözel olarak açıklayınız.

3 Bir plastik çubuk alarak oyuncağı sehpanın altından sehpanın dışına itiniz.

4 Oyun sırasında sevdiği bir oyuncağını uzanıp ulaşamayacağı bir şekilde bir sehpa ya da sandalyenin altına koyunuz.

5 Oyuncağı alabilmesi için çocuğunuzu cesaretlendirip " ..... (çocuğun adı) haydi oyuncağını al." deyiniz.

6 Çocuk çubukla oyuncağı aldığında "Güzel işti." diyerek davranışı pekiştiriniz.

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.9. Problem çözerken gözlemlediği kişinin davranışlarını aynı problemi çözmek için kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• TAK 6.5. Yetişkinin daha önce yaptığını gördüğü davranışları uygun durumlarda bir süre sonra taklit eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuzun sizi izlediğinden emin olduğunuz bir anda bir problem durum senaryosu oluşturunuz ve onu çözünüz. Çocuğunuz da dört denemenin üçünde problem çözerken sizden (ya da farklı birinden) gözlemlediği davranışları aynı problemi çözmek için kullanırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Altı açık bir sehpa.
• Çocuğun sevdiği bir oyuncak.

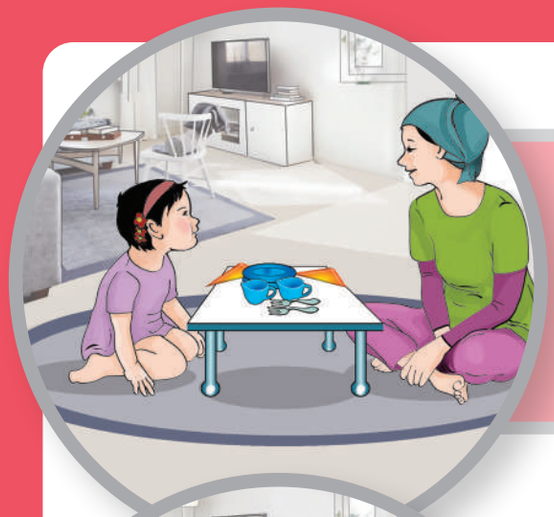
UYGULAMA
Çocuğunuzla doğal ortamda gerçekleştirdiğiniz etkinliklerin tamamının bir parçası olarak bu beceriyi çalışabilirsiniz. Çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğu bir anda sehpanın altındaki bir oyuncağa elinizle uzanarak oyuncağı almaya çalışınız. Elinizle uzanıp alabilecekseniz bile çocuğa bunu hissettirmeyiniz. Ardından "Kolumun boyu o oyuncağı almak için kısa, yetişemiyorum. Bir çubuk ile alacağım." deyip bu probleme ilişkin bulduğunuz çözüm yolunuzu ona sözel olarak açıklayınız. Bir plastik çubuk alarak oyuncağı sehpanın altından sehpanın dışına itiniz. Oyuncağı aldığınızda "Çubukla iterek oyuncağı aldım." deyiniz. Sevinç gösterisinde bulunarak problemi çözdüğünüz için mutlu olduğunuzu ona hissettiriniz. Çocuğunuzun da benzer durumlarda kaldığında sizden gördüğü bu eylemleri kullanıp kullanmadığını gözlemlemek için oyun sırasında sevdiği bir oyuncağını uzanıp ulaşamayacağı bir şekilde bir sehpa ya da sandalyenin altına koyunuz. Bu sırada ortamda yeterli uzunlukta uzun plastik bir çubuk olmasını sağlayınız. Oyuncağı alabilmesi için çocuğunuzu cesaretlendirip " ..... (çocuğun adı) haydi oyuncağını al." deyiniz. Çocuk çubukla oyuncağı aldığında "Güzel işti." diyerek davranışı pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuzla konuşurken ve yönerge verirken göz teması kurmaya dikkat ediniz.
• Gerekli güvenlik önlemlerini mutlaka alınız. Sehpanın çocuğun altına emekleyerek girmeyeceği yükseklikte olmasına dikkat ediniz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini davranışı vurgulayarak anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çocukla çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Etkinlik için kullanılacak olan materyallerin mutlaka çalışma öncesi tanıtımının yapılması gerekir. Bu etkinlikte çocuğun gerçek sehpayı ve çubuğu tanıması için onlara dokunmasını ve incelemesini sağlayınız. Sehpanın altındaki oyuncağın çok uzakta olmamasına, rahatlıkla çıkarılabilecek bir noktada olmasına dikkat ediniz. Çocuğun ayırt edebilmesi için oyuncak ve zemin renklerinin zıt olmasına dikkat ediniz. Bu etkinliği çalışırken parlak, ışıklı ve sesli bir oyuncak kullanabilirsiniz. Yaptığınız her davranışı, sebeplerini ve sonuçlarını ona anlatınız. Çevredeki ona zarar verebilecek her türlü nesneyi ortadan kaldırınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğa yönerge verirken ya da açıklama yaparken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi ve açıklamalarınızı anladığından emin olunuz. Etkinlikteki problem durumunu ve bulduğunuz çözüm önerisini, çocuğun alıcı dil düzeyine uygun uzunlukta cümleler kurarak net ifadelerle açıklayınız. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken veya açıklama yaparken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız. Çubuğun onun rahatlıkla tutabileceği kalınlıkta ve hafiflikte olmasına, oyuncağın rahatça çıkarılabilecek bir mesafede olmasına dikkat ediniz. Çocuk çubuğu tutarak oyuncağı çıkarmakta zorlanıyorsa çubuğu alarak çıkarma girişimi göstermesini ve sözel ya da sözel olmayan davranışlarla sizden yardım istediğini göstermesini doğru tepki olarak kabul ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu tür nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekle çalışmayınız. Cümlelerinizin ve yönergelerinizin basit ve kısa olmasına dikkat ediniz. Problem durumunu ve çözüm yolunu içeren görsellerden yararlanmanız bu beceride işinizi çok kolaylaştıracaktır. Yapılan davranışların resimlerinden oluşan bir çizelgeyi görsel ipucu olarak kullanınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç-gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, problem çözerken gözlemlediği kişinin eylemlerini aynı problemi çözmek için kullanma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Bu etkinliği farklı oyuncaklarla farklı ortamlarda gerçekleştirebilirsiniz.
• Sıcak bir yiyeceği güzünün önünde ona açıklayarak üfleyerek ya da soğuk su katarak yiyebilirsiniz.
• Islak bir zemini gözünün önünde açıklama yaparak silerek kurutabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak problem çözerken gözlemlediği kişinin eylemlerini aynı problemi çözmek için kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Fincanlar, tabaklar, çatallar ve peçeteler içeren oyuncak bir evcilik seti ile çocuğunuzla karşılıklı otura-rak oynayınız.

2 Burada oynarken bir süre sonra "Bak, ben hem sana hem de bana ballı süt ısıttım. Bu benim için, bu da senin için." diyerek bir fincanı kendiniz alınız ve diğer fincanı ona uzatınız.

3 Ardından "Bu tabak-ta da nefis keklerim var. Bu tabak bana, al bu tabak da sana." diyerek bir tabak uzatınız.

4 Ardından "Peçetele-rimizi de unutmayalım. Bu senin için, bu benim için." diyerek bir kendinize bir de ona peçetelerden bir tane uzatınız.

5 Bu sırada "Aaa çatal getir-memişim. Sana yakın. Haydi, şura-dan benim ve senin için bir tane çatal alıp ver." diyerek bir kendine bir de size çatal almasını bekleyi-niz.

6 Kendisi ve sizin için bir oyuncak çatal verdiğinde "Teşekkür ederim." diyerek dav-ranışını pekiştiriniz ve birlikte oynamaya devam ediniz.

19-24 AY

KAZANIM: SHS 7.7. Başka bir kişi ile oynarken kendisi ve diğer kişi için birer oyuncak alır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.1. Bir eliyle bir tane nesneyi tutar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz bir oyundayken kendisi ve sizin/babası/bir arkadaşı için birer tane oyuncak almasını isteyiniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde başka bir kişi ile oynarken kendisi ve diğer kişi için birer oyuncak alırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Fincanlar, tabaklar, çatallar ve peçeteler içeren oyuncak bir evcilik seti.

UYGULAMA
Çocuğunuzun elindeki oyuncağını birine vermesi, iletişim kurmaya açık, kendi oyunlarına başkasını katmaya istekli ve bilgi paylaşımı yapmaya hazır olduğunun birer göstergesidir. Çocuğunuzun evcilik eşyalarından aldığınız birkaç oyuncağı onun olmadığı başka bir odaya taşıyınız. Çocuğunuz kendi odasında oynarken kapıya birkaç kez vurunuz ve "Tık tık tık. Evde misin? Seninle oynamak istiyorum. Haydi, bize geçelim." diyerek onu kendi odanıza davet ediniz. Burada oynarken bir süre sonra "Ben acıktım. Sen de acıktın mı? Şimdi bizim için bir şeyler hazırlayacağım." deyiniz ve evcilik oyuncaklarından seçeceğiniz fincanlarla süt ısıtıyormuş ve tabaklarla da kek pişiriyormuş gibi yapınız. Çocuğunuzun dikkati sizin üzerinizdeyken "Bak, ben hem sana hem de bana ballı süt ısıttım. Bu benim için bu da senin için." diyerek fincanlardan birini kendinize diğerini de ona uzatınız. Ardından da "Bu tabakta da nefis keklerim var. Bu kek tabağı bana, al bu kek tabağı da sana." diyerek bir de tabak uzatınız. "Peçetelerimizi de unutmayalım. Bu senin için, bu benim için." diyerek bir kendinize bir de ona peçetelerden birer tane alınız. Bu sırada, "Aa çatal getirmemişim. Ama çatallar sana yakın. Haydi, şuradan (çatalları alacağı yeri göstererek) benim ve senin için bir tane çatal alıp ver." diyerek bir kendine bir de size çatal almasını 4-5 saniye bekleyiniz. Yardıma ihtiyacı olduğunda tekrar model olarak yardım ediniz. Kendisi ve sizin için birer çatal verdiğinde "Teşekkür ederim ….. (çocuğun adı)." diyerek davranışını pekiştiriniz. "Karnımız doydu. Kendin ve benim için bir tane oyuncak seçip ver, oynamaya devam edelim artık." deyiniz ve bir süre daha birlikte oynayınız. Bir süre sonra "Haydi sana gidelim." diyerek model olduğunuz bu beceriyi farklı materyaller kullanarak orada sergilemesi için fırsat oluşturunuz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Küçük parçalar içeren veya çocuğunuzun yemek veya nefes borusuna kaçabilecek kadar küçük-tehlikeli oyuncaklar seçmeyiniz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Çocuğunuzun dikkatinin etkinlikte kullanacağınız nesne/oyuncak/araç gereçlerin ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 1-2 dakika bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Oyuncak seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan oyuncakları (nesne/araç gereç) seçiniz. Aşina olmadığı oyuncakları açıklama yaparak tanıtınız ve bunları keşfetmesi için zaman tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuğunuzun dikkatini çekmek için sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız ve daha renkli oyuncaklar kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun ve nesnenin daha kolay ve rahat etkileşime girecekleri pozisyonda olmalarını sağlayınız. Çocuğun bir nesneyi alabilmesi için nesnelerin daha büyük boyutta ve kavraması kolay olanlarını seçiniz. Gerektiğinde fiziksel ipucu sağlayıp kendisi ve diğer kişi için birer oyuncak almasına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, abartılı jestler kullanınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklarla çalışınız. Çocuğunuz tek sözcük dönemindeyse basit cümle, basit cümle dönemindeyse daha karmaşık cümlelerle yönerge veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her türlü fırsatı değerlendirerek çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/ yiyecekler yardımıyla, farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, bir kişi ile oynarken kendisi ve diğer kişi için birer oyuncak alma kazanımını çalışacağınız etkinlikler planlayınız. Örneğin;
• Hazırlayacağınız kahvaltı masasında, ekmek sepetini ona yakın olacak şekilde yerleştiriniz. Ulaşamadığınızı söyleyerek bir kendine bir de size birer dilim ekmek almasını isteyiniz.
• Alışverişte, onu alışveriş arabasına ya da bebek arabasına oturtunuz. Rafa ulaşabileceği en yakın mesafeye gelince bir kendine bir de size sevdiği yiyeceği alıp sepete koymasını isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak başka bir kişi ile oynarken kendisi ve diğer kişi için birer oyuncak alırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu kucağınıza oturtarak düz, rahat bir zemine oturunuz.

2 Kitabı çocuğunuza dönük olacak şekilde tutarak okuyunuz.

3 Karakterleri gösteriniz, karakterin ne söylediğini ifade ediniz.

4 Çocuğunuzun cümledeki en az bir sözcüğü taklit etmesini bekleyiniz.

5 Çocuğu onaylayınız ve cümlesini tekrar ediniz.

6 Birlikte kitap okumaya devam ediniz.

19-24 AY

TAKLİT (TAK)

KAZANIM: TAK 6.7. Yetişkinin cümlesinin bir ya da iki sözcüğünü taklit eder.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• TAK 6.6. Yetişkinin sözcüklerini taklit eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin cümlenizin bir ya da iki sözcüğünü taklit ediyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde sizin cümlenizin bir ya da iki sözcüğünü taklit ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Çocuğunuzun yaşına uygun az yazı içeren bir resimli öykü kitabı.

UYGULAMA
Çocuğunuzu kucağınıza oturtarak ya da düz ve rahat bir zemine birlikte oturunuz. Kitabı çocuğunuza dönük olacak şekilde tutunuz. "Aaa bak burada ne var?" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve kitabın üzerine çekiniz. Çocuğunuzun kitabın kapak sayfasını incelemesi için 4-5 saniye bekleyiniz. Ardından çocuğunuzla etkileşimli bir şekilde kitap okumaya başlayınız. Öykünün ilk sayfasını çocuğunuzla birlikte açınız. Çocuğunuzun resimleri incelemesi için 4-5 saniye bekleyiniz. "Aaa burada neler/kimler varmış?" diyerek çocuğunuzun dikkatini kitap üzerinde sürdürmesini sağlayınız. Ardından çocuğunuzun sizi takip edebileceği bir hız ve vurguyla yazıları okumaya başlayınız. Karakterlerin cümlelerini sesinizi değiştirerek okuyunuz (örneğin "Tavşan fareye 'Ben havuç severim.' demiş." vb.). Karakterlerin cümlelerini okuduktan sonra çocuğunuza "..... ne demiş?" deyiniz ve 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz cümledeki en az bir sözcüğü taklit ederse "Evet, "..... (karakterin adı) ..... demiş." diyerek kitap okumaya devam ediniz. Çocuğunuz cümledeki en az bir sözcüğü taklit etmezse, karakterin cümlesini tekrar ediniz ve "..... (karakterin adı) ne demiş?" diye tekrar sorunuz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz yine cümledeki en az bir sözcüğü taklit etmezse, sözcüklerin ilk hecesini söyleyip çocuğunuzun en az bir sözcüğü taklit etmesine yardım ediniz. Aynı adımları takip ederek farklı cümleler için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve kitabın üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuz sözcüğü taklit ederken sesletim hatası yapsa bile doğru kabul ediniz ve siz sözcüğü doğru biçimde yeniden söyleyiniz. Örneğin "havuç" yerine "haput" derse "Evet, havuç." deyiniz.
• Uygulama sonrası aynı kitabı birkaç gün üst üste okumaya özen gösteriniz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, kitapta okuduğunuz nesnelerden birkaçını (varsa karakterlerin oyuncaklarını) okuma sırasında çocuğunuzun eline yerleştirerek incelemesini sağlayabilirsiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dili kullanarak açıklama yapınız ve yönerge veriniz. Çocuğunuza işaret dili ile cümleler kurunuz. Cümlenizin bir ya da iki işaretini taklit ederse çocuğunuza sevindiğinizi belli ediniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, karakterlerin cümlelerini sesinizi değiştirerek okuyunuz. Bu adımı 1-2 kez daha tekrar ediniz. Karakterlerin cümlelerini okuduktan sonra çocuğunuza "..... (karakterin adı) ne demiş?" deyiniz ve 7-8 saniye bekleyiniz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun dikkatinin kitap üzerinde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuzla gün içerisinde sık sık konuşunuz. Söylediğiniz bir cümleyi tekrar ederek çocuğunuzun cümlenizdeki bir veya iki sözcüğü taklit etmesine fırsat oluşturabilirsiniz.
• Çocuğunuza sık sık şarkı söyleyiniz. Çocuğunuzun şarkıların nakarat bölümlerinde duraklayıp "Sen de söyle." diyerek çocuğunuzun bir iki sözcüğü taklit etmesine fırsat verebilirsiniz.
• Çocuğunuzla birlikte dış mekânlarda bir anons duyduğunuzda anonsu dinlemeye çalışınız. Çocuğunuza gelen anonsla ilgili "Ne söyledi?" diye sorarak anonsun içinde geçen bir ya da iki sözcüğü taklit etmesine fırsat verebilirsiniz.
• Çocuğunuza şarkı söyleyen oyuncaklar alabilirsiniz. Çocuğunuzun oyuncakla oynarken bir ya da iki sözcüğü taklit edip etmediğini gözlemleyebilirsiniz.
• Çocuğunuzla parka gittiğinizde akranlarının cümlelerin içinde geçen sözcükleri taklit edip etmediğini gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin cümlenizin bir ya da iki sözcüğünü taklit ediyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste sizin cümlenizin bir ya da iki sözcüğünü taklit ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla birlikte karşılıklı olacak şekilde oturunuz.

2 Çocuğunuzun bakışını, yüz ifadelerini, çıkardığı sesleri taklit ediniz.

5 "Harikasın. Çok güzel yaptın." diyerek çocuğunuzu alkışlayınız.

3 "Haydi tekrarlama oyunu oynayalım. Sana söylediğim sayıları tekrarlamanı istiyorum." deyiniz.

4 Çocuğunuza tek basamaklı üç tane sayı söyleyiniz. "Üç, beş, sekiz. Haydi sen de tekrarla." deyiniz ve 4-5 saniye bekleyiniz.

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.12. Kendisine söylenen tek basamaklı üç sayıyı tekrar eder.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- TAK 6.6. Yetişkinin sözcüklerini taklit eder.
- TAK 6.7. Yetişkinin cümlesinin bir ya da iki sözcüğünü taklit eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz kendisine söylenen tek basamaklı üç sayıyı tekrar ediyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde kendisine söylenen tek basamaklı üç sayıyı tekrar ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller

UYGULAMA
Çocuğunuzla karşılıklı oturunuz. Çocuğunuzla konuşarak, başını okşayarak çocuğunuzun dikkatini kendi üzerinize çekiniz. Çocuğunuzun bakışını, yüz ifadelerini, çıkardığı sesleri taklit ederek çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde kalmasını ve taklit oyununa geçişinin kolaylaşmasını sağlayınız. Çocuğunuza heyecanlı bir yüz ifadesiyle "Haydi tekrarlama oyunu oynayalım." diyerek çocuğunuzu meraklandırınız. Çocuğunuza "Şimdi benim yaptığım hareketi yap." diyerek "kolları yukarı kaldırma, elleri açma-kapama" hareketi yapınız. Şimdi de "Sana söylediğim sayıları tekrarlamanı istiyorum." diyerek oyunu çocuğunuza açıklayınız. "Haydi başlayalım." diyerek çocuğunuza tek basamaklı üç tane sayı söyleyiniz. "Üç, beş, sekiz. Haydi sen de tekrarla." deyiniz ve çocuğunuzun yanıt vermesi için 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz sayıları doğru sırada tekrarlarsa "Harikasın….(çocuğun adı). Çok güzel tekrarladın." diyerek onu tebrik ediniz. Çocuğunuz sayıları doğru sırada tekrarlamazsa veya tepki vermezse, "Üç, beş, sekiz. Şimdi sen söyle bakalım!" diyerek sayıları çocuğunuza hatırlatınız ve çocuğunuzun sayıları tekrarlamasını sağlayınız. "Harikasın. Çok güzel yaptın." diyerek çocuğunuzu alkışlayınız. Aynı adımları takip ederek üç sayıdan oluşan sayı dizileriyle uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
- Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz sayıları doğru sırada tekrarlamazsa veya tepki vermezse sayı dizisini 3-4 kez tekrar ediniz, sayıları fısıltıyla söyleyerek veya sayıların hangi sesle başladığını ipucu vererek (Örneğin üç sayısını hatırlatmak için /ü/ sesini çıkartınız.) çocuğunuzun sayıları doğru sırada tekrarlamasını sağlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Çocuğunuza üç oyuncak/nesne ismi (top, kuş, şapka gibi 1-2 heceden oluşan sözcükler) söyleyip sizden sonra tekrarlamasını isteyerek bu etkinliği çeşitlendirebilirsiniz.
- Çocuğunuza anlamsız üç sözcük (ras, gük, mati gibi 1-2 heceden oluşan sözcükler) söyleyip sizden sonra tekrarlamasını isteyerek bu kazanımda ustalaşması için fırsat verebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz kendisine söylenen tek basamaklı üç sayıyı tekrar ediyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste kendisine söylenen tek basamaklı üç sayıyı tekrar ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu yemek sandalyesine oturtunuz.

2 Masanın üstüne bardağını, çatalını, kaşığını ve tabağını yerleştiriniz.

5 Çocuğunuz şaşkın bir yüz ifadesiyle size baktığında veya "Yemek nerede?" dediğinde "Aaa, ben unutmuşum. İyi ki hatırlattın. Teşekkür ederim!" deyip tabağa yiyeceğini koyunuz.

3 Tabak boşken çocuğa yemesini söyleyiniz.

4 Çocuğunuzun tepki vermesi için bekleyiniz.

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.13. Günlük rutininde eksik olan kişi ya da nesneyi söyler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.10. İstediği nesneyi bulamadığında nesneyi birden fazla yerde arar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz beslenme rutininde eksik olan bir nesneyi (örneğin tabak, kaşık, su vb.) söylüyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde beslenme rutininde eksik olan bir nesneyi (örneğin tabak, kaşık, su vb.) söylerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Çocuğunuzun beslenme rutininde kullandığınız nesneler.

UYGULAMA
Çocuğunuzu yemek sandalyesine oturtunuz. Önlüğünü bağlayınız. Masanın üstüne bardağını, çatalını, kaşığını yerleştiriniz. Yiyeceğini koyacağınız tabağı da masanın üzerine yerleştiriniz. Fakat tabağa yiyeceği koymayınız. "Haydi yemeğini ye." deyiniz. 4-5 saniye bekleyiniz ve çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuz şaşkın bir yüz ifadesiyle size baktığında veya "Yemek nerede?" dediğinde "Aaa, ben unutmuşum. İyi ki hatırlattın. Teşekkür ederim!" deyip tabağa yiyeceğini koyunuz ve çocuğunuzun beslenmesini sağlayınız. Çocuk hiçbir tepki vermezse ya da başka bir şeyle ilgilenirse şaşkın bir yüz ifadesiyle "Yemeğin nerede?" diye sorup çocuğunuza bakınız. Ardından "Unutmuşuz!" diyerek çocuğunuzun yiyeceğini tabağına koyunuz. Aynı adımları takip ederek bir sonraki öğünde uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun sizi rahat izleyebileceği biçimde yüz yüze bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için çocuğunuzu yemek masasına oturtunuz, yemek tabağını masanın üzerine koyunuz, çocuğunuzun elini tabağa getirmesine yardımcı olunuz ve "İşte yemeğin burada. Haydi ye." deyiniz. Çocuğunuz neyle/nasıl yiyeceğini sorarsa veya kaşığının olmadığını söylerse "Aaa, ben unutmuşum. İyi ki hatırladın. Aferin sana!" diyerek çocuğunuza kaşığı veriniz, çocuğunuzun yemeğini yemesini sağlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, masaya hem çocuğunuz hem kendiniz için bir tabak koyunuz, fakat yemekleri koymayınız. "Haydi yemeğimizi yiyelim." deyiniz. Ardından "Aaa benim tabağımda yemek yok." diyerek çocuğunuza model olunuz. Çocuğunuza "Senin yemeğin nerede?" diye sorduktan sonra çocuğunuzun tabağın içine bakması için çocuğunuzun başını hafifçe öne eğiniz. "Aaa senin yemeğin de yok. Yemek koymayı unutmuşuz." deyiniz. Ardından tabaklara yemekleri koyunuz ve çocuğunuzun beslenmesini sağlayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz şaşkın bir yüz ifadesiyle size baktığında, önce boş tabağa sonra size ve ardından tekrar boş tabağa baktığında ya da boş tabağa bakarak sesler çıkardığında "Aaa, ben unutmuşum. İyi ki hatırladın. Teşekkür ederim!" deyip tabağa yiyeceğini koyunuz ve çocuğunuzun beslenmesini sağlayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuzun günlük rutinleri size özel ve biricik olacaktır. Bu nedenle çocuğunuzun günlük rutinlerini dikkatli bir şekilde gözlemleyiniz. Çocuğunuzun günlük rutininde ilgisini çeken kişi veya nesneleri belirleyiniz. Belirlediğiniz kişi veya nesneleri eksik bırakarak bu etkinliği yoğun bir şekilde çeşitleyebilir ve genelleyebilirsiniz.
• Çocuğunuzun güne başlama, gün sonu, beslenme, temizlik, uyku, banyo, park, oyun/etkinlik, evden ayrılış/eve geliş gibi rutinlerinde kişi veya nesneleri eksik bırakarak bu etkinliği genelleyebilirsiniz.
• Çocuğunuzun rutin olarak oynadığı iki parçalı oyuncakların bir parçasını veriniz, bir parçasını vermeyiniz (örneğin oyuncak davul verip tokmağını vermemek vb.). Çocuğunuzun eksik parçayı hatırlayıp istediğinde eksik parçayı vererek çocuğunuzun oyuncakla oynamasına fırsat veriniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz beslenme rutininde eksik olan bir nesneyi (örneğin tabak, kaşık, su vb.) söylüyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste beslenme rutininde eksik olan bir nesneyi (örneğin tabak, kaşık, su vb.) söylerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Materyalleri hazırlayarak masaya oturunuz ve çocuğunuzun dikkatini çekerek onu yanınıza çağırınız.

2 Masadan elinize bir büyüteçlerden birini alınız ve kutulardan birinin içine koyunuz.

3 Diğer büyüteci elinize alarak "Bak bu bununla aynı." deyip diğer büyüteci koyduğunuz kutuya bırakınız.

4 Masada duran diğer materyalleri kutulara gruplayınız.

5 Materyallerinin hepsini kavanozlardan çıkartıp çocuğunuzun önüne koyunuz ve "Bunları eşle." deyiniz.

6 Çocuğunuzun kutulara koymasını bekleyiniz.

25-30 AY

EŞLEME/SINIFLAMA BECERİLERİ (ESF)

KAZANIM: ESF 9.7. Dört farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• ESF 9.5. İki farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşler.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza dört farklı türden ikişer nesne veriniz ve bunları eşlemesini isteyiniz. Çocuğunuz altı denemenin dördünde dört farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşlerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Evinizde var olan fen etkinlikleri uygulamaya yönelik araç gereçler (örneğin iki büyüteç, iki cetvel, iki dürbün, iki ayna ve iki kutu).

UYGULAMA
Bu beceriyi dört farklı türden nesne kullanarak "ESF 9.5."te anlatıldığı şekilde uygulayınız. Dört farklı türden nesnelerle çalışmadan önce gerek duyarsanız, ara basamak olarak üç farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşleme becerisi çalışabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, öğretim oturumu şeklinde değil günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda, yaş grubuna uygun olacak şekilde oyun etkinliği şeklinde uygulamaya çalışınız.
• Çocuğunuzun günlük yaşamda sık karşılaştığı, tanıdığı, basit nesne/oyuncak/yiyeceklerle çalışınız. Nesneleri seçerken çocuğunuzun bir kez eline alınca bırakmak istemeyeceği çok sevdiği nesne ya da oyuncakları tercih etmeyiniz.
• Öğretim yaparken nesneleri kestirilemez sırayla veriniz ve etkinlik süresince eşlenecek nesnelerin yerlerini değiştiriniz.
• Öğretim yaparken kullandığınız nesneleri/oyuncakları/araç gereçleri/yiyecekleri sık sık değiştiriniz.
• Öğretim denemelerini ne gereğinden yavaş ne de çok hızlı yapınız. Önerilen süre, çocuğunuzun dikkatinin dağılacağı, öğretimden uzaklaşacağı kadar uzun olmamalıdır.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 1-2 dakika bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Öğretim sürecinde kullandığınız araç gereçlerin değerlendirme sürecinde kullanacağınız araç gereçlerin aynı olmamasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çocuğunuzun nesneleri çeşitli özelliklerine göre eşleştirebilmesi için nesnelerin dokularının/büyüklüklerinin/şekillerinin aynı olmasına dikkat ediniz. Çocuğunuz az görüyorsa, parlak renkli veya zıt renkli, hareketli, farklı dokunma yüzeylerine sahip nesneler/oyuncaklar kullanınız. Çocuğunuz kendisine uzatılan nesneyi fark edemeyebilir. Bu nedenle, nesneyi eline almasına yardım edebilirsiniz. Çocuğunuza, nesneleri elleriyle dokunup tanıması için belli bir süre tanıyarak öğretime daha sonra başlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuğunuz çevredeki nesnelerle birebir etkileşime giirememişse şekil, büyüklük-küçüklük algısı gelişmemiş olabilir. Bu nedenle, çocuğunuzun bu konudaki deneyimlerini artırıcı çalışmalar yapınız. Çocuğunuzun tutma, kavrama, koyma becerilerinde hareket kısıtlığı varsa, sizi bakışlarla sözel olarak ya da jestlerle yönlendirmesiyle eşleştirme çalışmalarına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, abartılı jestler kullanınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklarla çalışınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, sade, açık bir dil kullanarak, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken yapılandırılmış masa başı etkinlikleri yerine doğal öğretim yaparak çocuğunuzla birlikte oynayarak çalışınız. Ortamda dikkatini dağıtacak bir nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek bulundurmayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereçler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle dört farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Evinizde var olan sanat etkinlikleri uygulamaya yönelik araç gereçlerle örneğin iki makas, iki yapıştırıcı, iki kalem, iki kalemtıraş kullanarak bu etkinliği tekrarlayınız.
• Evinizdeki var olan oyuncak ya da eşyaları örneğin iki terlik, iki elbise askısı, iki sabun ve iki tarak kullanarak bu etkinliği tekrarlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz altı denemenin dördünde üç oturum üst üste bağımsız olarak dört farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Masaya küçük bir el aynası, tarak, diş fırçası ve havlu ile bunların resimlerini koyunuz ve banyo zamanından hemen sonra çocuğunuzun dikkatini çekerek masada yan yana oturunuz.

2 Elinize tarağı alınız ve tarak resmine işaret edip "Bak, bu tarak. Bu da tarak. Bunlar aynı." ya da "Bu ayna. Bu da ayna. Bunlar aynı." deyiniz. Tarağı tarak resminin yanına koyunuz.

3 Daha sonra, "Haydi, sen de bunları eşle." diyerek çocuğunuzdan da nesne ve resimlerini eşlemesini isteyiniz.

4 İki farklı türden nesneleri resimlerle başardığında "Ooo, mükemmel iş çıkardın. Aynayı ayna resminin, tarağı da tarak resminin üzerine koydun. Aferin sana." gibi bir ifadeyle davranışını pekiştiriniz.

EŞLEME/SINIFLAMA BECERİLERİ (ESF)

KAZANIM: ESF 9.8. İki farklı seçenek sunulduğunda nesneleri resimleri ile eşler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• ESF 9.5. İki farklı türden ikişer nesne sunulduğunda nesneleri eşler.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza iki farklı nesne (bir ayna, bir tarak) ve bunların resimlerini veriniz. Çocuğunuz altı denemenin dördünde iki farklı seçenek sunulduğunda nesneleri resimleri ile eşlerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 4 tane nesne (el aynası, tarak, diş fırçası, havlu).
• 4 tane resim (el aynası resmi, tarak resmi, diş fırçası resmi, havlu resmi).

UYGULAMA
Çocuğunuz bu yaşlarda, günlük yaşamında karşılaştığı nesneler ve resimlerde gördüğü nesneler arasında bağlantı kurmaya başlamaktadır. Çocuğunuzla bir öykü kitabı incelerken ya da bir gazetede örneğin bir köpek resmi gördüğünüzde "Bak, bu kitapta bir köpek var. ….. (köpeğin adı), …'nın da bunun gibi bir köpeği var, değil mi?" gibi ifadelerle gerçek nesneler ve resimdeki nesneler arasında ilişki kurmasına yardım ediniz. Böylece, çocuğunuz resimlerden daha fazla şey öğrenmeye başlayabilir. İki farklı seçenek sunulduğunda nesneleri resimleri ile eşleme çalışmasına başlamadan önce, çocuğunuza bir nesneyi bir resimle eşleme becerisini öğretiniz. Bunun için çocuğunuza aşina olduğu bir oyuncağını gösteriniz. Oyuncağın ismini söyleyiniz ve çocuğunuzun da bu oyuncağın ismini söylemesini isteyiniz. Ardından çocuğunuza bu oyuncağın aynısı (ya da çok benzeri) olan bir resim gösteriniz. Resimdeki nesnenin ismini söyleyiniz ve çocuğunuzun da bu oyuncağın ismini söylemesini isteyiniz. Bu ikisinin aynı olduklarından bahsederek benzerlikleri hakkında konuşunuz. Son olarak çocuğunuza aşina olduğu bir oyuncağını gösterip biri bunun aynısı biri de tamamen farklı olan iki resim gösteriniz. Bu beceriyi çalışırken ilk aşamada resimlerin gerçek nesnelerle aynı olmasına dikkat ediniz. Çocuğunuz ustalaştıkça resimlerde uyarlamalar yapabilir ve resimlerinin sayısı artırabilirsiniz. İki farklı seçenek sunulduğunda nesneleri resimleri ile eşleme becerisini çalışmak üzere, banyo zamanından hemen sonra çocuğunuzun dikkatini çekerek onu yanınıza çağırınız. Masaya bir el aynası, tarak, diş fırçası ve havlu ile bunların resimlerini koyunuz. "Bak, bu tarak. Bu da tarak. Bunlar aynı." ya da "Bu ayna. Bu da ayna. Bunlar aynı." deyiniz. Daha sonra "Haydi, sıra sende." diyerek çocuğunuzdan da nesne ve resimlerini eşlemesini isteyiniz. Çocuğunuz yanlış resme tarağı/aynayı koymak için hamlede bulunduğunda resmi önünden iterek uzaklaştırınız ve "Dikkat et. Bu tarakla/aynayla o resim aynı değil." gibi bir ifadeyle düzeltme ve hatırlatma yapınız. İki farklı türden nesneleri, resimleri ile eşleştirmeyi başardığında "Ooo, mükemmel iş çıkardın. Aynayı ayna resminin, tarağı da tarak resminin üzerine koydun. Aferin sana." gibi bir ifadeyle davranışını pekiştiriniz. Öğretim süresi bitince çocuğunuzun saçlarını onun istediği modelde tarayınız. Kendi saçlarınızı da taramasına izin veriniz. Çocuğunuz ustalaştıkça ilerleyen zamanlarda iki nesneyi, biri bunlardan farklı olan 3-4 resimle eşleme becerisini çalışınız. Bu etkinliği, çocuğunuza nesneyi verip aynı nesne resminin üzerine/yanına koymasını isteme ya da resmi vererek resimdeki nesnenin üzerine/yanına resmi koymasını isteme şeklinde iki farklı şekilde de uygulayabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, öğretim oturumu şeklinde değil günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatları değerlendirerek ve yaş grubuna uygun olacak şekilde oyun etkinliği şeklinde uygulamaya çalışınız.
• Çocuğunuzun günlük yaşamda sık karşılaştığı, tanıdığı, basit nesne/oyuncak/yiyeceklerle çalışınız. Nesneleri seçerken çocuğunuzun bir kez eline alınca bırakmak istemeyeceği çok sevdiği nesne/oyuncak/yiyecekleri tercih etmeyiniz.
• Kullanacağınız resimlerin açık, net şekilde nesneyi temsil ettiğinden emin olunuz.
• Öğretim yaparken nesneleri kestirilemez sırayla veriniz ve etkinlik süresince resimlerin yerlerini değiştiriniz.
• Resimlerin kalın mukavva veya karton üzerine yapıştırılması ve streç film gibi bir maddeyle kaplanması dayanıklığını artıracaktır.
• Öğretim denemelerini ne gereğinden yavaş ne de çok hızlı yapınız. Önerilen süre, çocuğunuzun dikkatinin dağılacağı, öğretimden uzaklaşacağı kadar uzun olmamalıdır.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Öğretim sürecinde kullandığınız nesne ve resimleriyle değerlendirme sürecinde kullanacağınız nesne ve resimlerin aynı olmamasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken, nesneleri rengine göre eşleştirebilmesi için nesnelerin daha parlak renkli veya zıt renklerini, farklı dokunma yüzeylerine sahip olanlarını kullanınız. Çocuğunuz masadaki ya da kendisine uzatılan nesneyi fark edemeyebilir. Bu nedenle nesneyi eline almasına yardım edebilirsiniz. Çocuğunuza, nesneleri elleriyle dokunup tanıması için süre tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çevredeki nesnelerle birebir etkileşime girememişse şekil, boyut gibi kavramsal algısı gelişmemiş olabilir. Bu nedenle, çocuğunuzun bu konudaki deneyimlerini artırıcı çalışmalar yapınız. Çocuğunuzun tutma, kavrama, koyma becerilerinde hareket kısıtlığı varsa, sizi bakışlarıyla, seslerle sözel olarak ya da jestlerle yönlendirmesiyle eşleştirme çalışmalarına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, abartılı jestler kullanınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklarla çalışınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken çalışma ortamında çocuğun dikkatini dağıtacak bir nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek bulundurmayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereçler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle iki farklı seçenek sunulduğunda nesneleri resimleri ile eşleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuzla birlikte bir öykü kitabı okurken öyküde resmedilen nesnenin odada veya evinizde olup olmadığını araştırmasını isteyiniz. Resimdeki nesnenin aynısını bulmayı öğrendikten sonra bir kerede 2 nesne göstererek hangisinin resimdekinin aynısı olduğunu sorunuz.
• Çocuğunuzla başka bir odadayken telefonunuzu kullanarak çocuğunuzun odasındaki oyuncak rafının resmini çekiniz. Daha sonra, bu resmi telefonunuzun ekranından çocuğa gösteriniz. Resimdeki iki oyuncağı, örneğin oyuncak davulu ile bez bebeği odasına gidip size getirmesini isteyiniz. Çocuğunuz oyuncakları getirince telefondaki resimle yan yana koyarak "Bu oyuncakları telefondaki resimleriyle yan yana koydun. Aferin sana." gibi bir pekiştireç veriniz.
• Yanınıza bir dergi, gazete, kullanılmayacak eski bir resimli kitabı alarak birlikte bir çevre gezisine çıkınız. Bir bank ya da çim alana oturup çevrenizi gözlemleyiniz. Çevrede gördüğünüz nesnelerin dergide/gazetede/kitapta da olup olmadığını araştırmasını isteyiniz. Daha sonra çevrede gördüğü iki nesnenin resimlerini dergide/gazetede/kitapta bulmasını söyleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz altı denemenin dördünde üç oturum üst üste bağımsız olarak iki farklı seçenek sunulduğunda nesneleri resimleri ile eşlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Kesip hazırladığınız şekilleri masaya koyunuz ve çocuğunuzun dikkatini çekerek onu yanınıza çağırınız.

2 Elinize bir daire alarak "Bak. Ben bunu aynısının yanına koyuyorum. Bunlar aynı." deyiniz.

3 Çocuğunuzun eline bir kare verip "Şimdi sen de bunu aynısının yanına koy." deyiniz.

4 Doğru şekille eşlediğinde "Evet oldu. Bunlar aynı." diyerek şekle vurgu yapınız.

5 İki farklı türden tüm şekilleri eşlemeyi başardığında "Hey, oldu işte. Aynılarını buldun. Harikasın." gibi bir ifadeyle sevincinizi paylaşınız.

25-30 AY

EŞLEME/SINIFLAMA BECERİLERİ (ESF)

KAZANIM: ESF 9.9. İki seçenek sunulduğunda geometrik şekilleri eşler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• ESF 9.3. Birbiri ile aynı olan iki nesneyi eşler.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza aynı renk ve büyüklükte hazırlanmış iki şekil gösterip bunları eşlemesini isteyiniz. Çocuğunuz altı denemenin dördünde iki seçenek sunulduğunda geometrik şekilleri eşlerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Aynı renk ve büyüklükte iki kare, iki daire şekli.

UYGULAMA
Şekil eşleme öğretim sürecinde, kendinizin hazırlayacağı ya da satın alacağınız aynı büyüklükte, aynı renkte kare, daire, üçgen, dikdörtgen, yamuk, elips gibi şekil kartlarıyla çalışmaya başlayabilirsiniz. Öğretim sürecine, iki şekli birbirinden ayırt etmesi daha kolay olsun diye önce daire ve kare şekli ile başlayınız ve sonra üçgen ve dikdörtgen gibi şekillerle devam ediniz. Sert bir mukavva kullanarak ikisi de aynı büyüklükte ve ikisi de ya aynı renkte ya da farklı farklı renklerde olmak üzere 2 tane daire ve kare şekli kesip hazırlayınız. Kesip hazırladığınız şekilleri masaya koyunuz. Çocuğunuzun dikkatini çekerek onu yanınıza masaya çağırınız. Elinize bir daire alarak "Bak, ben bunu aynısının yanına koyuyorum. Bunlar aynı." deyiniz. Ardından çocuğunuzun eline bir kare verip "Şimdi sen de bunu aynısının yanına koy." deyiniz. Çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuz kareyi daireye koymak için hamlede bulunduğunda daire şeklini hafifçe önünden uzaklaştırarak "Dikkatle incele bakalım. Elindekinin aynısı bu mu?" gibi bir ifadeyle düzeltme ve hatırlatma yapınız. Gerektiğinde elini yönlendiriniz. Doğru şekille eşlediğinde "Evet oldu. Bunlar aynı." diyerek şekle vurgu yapınız. Nesneleri veriş sıranızı öngöremeyeceği şekilde karışık olarak vererek etkinliği sürdürünüz. İki farklı türden nesneleri eşlemeyi başardığında "Hey oldu işte. Aynılarını buldun. ….. (çocuğun adı) harikasın." gibi bir ifadeyle sevincinizi paylaşınız. Çocuğunuz iki şekli eşleme becerisinde ustalaştıkça ilerleyen zamanlarda, şekillerin büyüklüklerini ve renklerini değiştiriniz. Örneğin büyük ve sarı bir daireyle küçük ve mavi bir kareyi büyük ve sarı daireyle eşit büyüklükte mavi bir kareyi büyük ve kırmızı bir daireyle küçük ve yeşil bir kare eşlemesini isteyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Odasının duvarlarına ya da buzdolabının üzerine göz hizasında olacak şekilde geometrik şekil kartlarını ya da şekil kartlarının arkasına yapıştırdığınız çubuk mıknatıslarla oluşturduğunuz geometrik şekil görsellerini asınız. Bu görselleri, haftada bir ya da iki haftada bir kez değiştiriniz. Günlük etkinliklerinizi süresince nesnelerin geometrik şekil bakımından benzerlik/farklılık içeren özellikleri hakkında sohbet ediniz ve açıklamalarda bulununuz.
• Daireler ya da kareler için aynı renkleri seçmeniz önemlidir. Örneğin daireler için hep sarı rengi seçerseniz veya daire için sarıyı kare için maviyi seçerseniz, çocuğunuzun sarı renge göre mi yoksa üçgen şekline göre mi eşleme yaptığından emin olamazsınız.
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, öğretim oturumu şeklinde değil günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda, yaş grubuna uygun olacak şekilde oyun etkinliği şeklinde uygulamaya çalışınız.
• Öğretim yaparken materyalleri kestirilemez sırayla veriniz.
• Öğretim yaparken kullandığınız nesneleri/oyuncakları/araç gereçleri/yiyecekleri sık sık değiştiriniz.
• Öğretim denemelerini ne gereğinden yavaş ne de çok hızlı yapınız. Önerilen süre, çocuğunuzun dikkatinin dağılacağı, öğretimden uzaklaşacağı kadar uzun olmamalıdır.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Öğretim sürecinde kullandığınız araç gereçlerin değerlendirme sürecinde kullanacağınız araç gereçlerin aynı olmamasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Nesneleri çeşitli özelliklerine göre eşleştirebilmesi için nesnelerin dokularının/büyüklüklerinin/şekillerinin tamamen aynı olmasına dikkat ediniz. Az gören bir çocuk ise daha parlak renkli veya zıt renkli, belirgin dokunma yüzeylerine sahip nesneler kullanınız. Çocuğunuz kendisine uzatılan nesneyi fark edemeyebilir. Bu nedenle, nesneyi eline almasına yardım edebilirsiniz. Çocuğunuza, nesnelerin şekillerine elleriyle dokunup tanıması için süre tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çevredeki nesnelerle birebir etkileşime girememişse şekil, büyüklük-küçüklük algısı gelişmemiş olabilir. Bu nedenle çocuğunuzun bu konudaki deneyimlerini artırıcı çalışmalar yapınız. Çocuğunuzun tutma, kavrama, koyma becerilerinde hareket kısıtlığı varsa, sizi bakışlarıyla, seslerle, sözel olarak ya da jestlerle yönlendirmesiyle eşleştirme çalışmalarına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, abartılı jestler kullanınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklarla çalışınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, sade, açık bir dil kullanarak açık, net yönergeler ve açıklamalarda bulununuz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken çalışma ortamında çocuğun dikkatini dağıtacak bir nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek bulundurmayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereçler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle iki seçenek sunulduğunda geometrik şekilleri eşleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuzla birlikte kurabiye yapınız. Kurabiyelere şekil verirken farklı geometrik şekil kalıpları kullanınız ve çocuğunuzdan kalıplarla şekiller çıkarmasını isteyiniz. Kurabiyeler pişince ve yeteri kadar soğuyunca aynı geometrik şekilde olanları eşlemesini isteyiniz. Daha sonra bunu iki çift şekille tekrarlayınız.
• Çocuğunuzla birlikte bir öykü kitabı okurken öykünün resimlerinde gördüğünüz nesnelerin geometrik şekilleri hakkında sohbet ediniz. Resimdeki şeklin aynısının odada olup olmadığını araştırmasını isteyiniz. Daha sonra bunu iki çift şekil bulmasını ve bunları yan yana koymasını isteyerek tekrarlayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz altı denemenin dördünde üç oturum üst üste bağımsız olarak iki seçenek sunulduğunda geometrik şekilleri eşlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Beş ya da daha fazla sayıdaki halkadan oluşan bir adet sallabaş oyuncağını ortanıza koyarak çocuğunuzla birlikte yere oturunuz.

2 Halkaların çıkarılması için model olunuz.

3 Çocuğun çıkarması için bekleyiniz.

4 Halkaları takması için model olunuz.

5 Çocuğun takması için bekleyiniz.

6 Tüm halkaları takınca alkışlayınız.

25-30 AY

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.23. Farklı büyüklükteki beş ya da daha fazla sayıdaki halkayı çubuktan çıkarıp çubuğa sırasıyla tekrar takar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.14. En büyük halkayı çubuktan çıkarıp çubuğa tekrar takar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza farklı büyüklükteki beş ya da daha fazla sayıdan oluşan halka çubuk oyuncağını veriniz. "Halkaları çıkar/tak." dediğinizde çocuğunuz dört denemenin üçünde farklı büyüklükteki beş ya da daha fazla sayıdaki halkayı çubuktan çıkarıp çubuğa sırasıyla tekrar takarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bir adet sallabaş halka oyuncağı.

UYGULAMA
Çocuğunuz halkaları çubuktan çıkarıp geri takmasıyla parça-bütün ilişkisini anlamaya başlayacak ve boyut/büyüklük kavramı geliştirmeye başlayacaktır.
Çocuğunuzun keyifli olduğu bir anda yere karşılıklı oturunuz ve dikkatini halka çubuk oyuncağına çekiniz. Çocuğunuzun bir süre kendi başına çeşitli yollarla (örneğin sallabaş halkalarına dokunma, sallama, aşağı-yukarı çekiştirme, yere vurma vb.) oynamasına fırsat tanıyınız. Bu sırada çocuğunuz bir halkayı çubuktan kendiliğinden çıkarmayı keşfedebilir. Halkaları çubuktan çıkarma daha kolay olduğu için öncelikle çıkarma becerisi çalışmalısınız. Çocuğunuz halkaları çubuktan kendiliğinden çıkaramıyorsa bu beceriyi öğretmek üzere, en büyük halkayı en alta ve en küçüğünü de üstte olacak şekilde diziniz. Çocuğunuz size bakarken "Bak. Ben bu halkayı çıkarıyorum." deyiniz. Bunu yaparken sizi izlediğinden emin olunuz. Halkayı çıkarınız ve hafifçe yere vurunuz ya da sürterek sesler çıkarınız. Ardından tüm halkaları çıkarınız ve halkaları takılı sallabaş oyuncağını çocuğun önüne koyunuz. Ardından "Sen de halkayı çıkar." deyiniz. Elini halkaya koyduğunda, halkayı havaya kaldırmadığını gözlemlerseniz "Havaya kaldır." diye sözel yönerge veriniz. Gerekliyse fiziksel yardım vererek çıkarmasına yardım ediniz. Halkayı kısmen yukarı kaldırırsa tamamen çıkarması için cesaretlendiriniz. Halkayı çıkartınca " ..... (çocuğun adı) harikasın. Aferin sana." diyerek sevincinizi belirtiniz. Halkayı tutuyor ama yukarı çektiğinde çıkaramıyorsa çubuğu hafifçe eğerek çıkarmasına yardım ediniz. Sözel/fiziksel yardımı giderek azaltarak en büyük halkayı çubuktan bağımsız şekilde çıkarmasını sağlayınız. Bu basamakları tek elle yapamıyorsa iki elini kullanarak halkayı tutmasını sağlayınız. Aynı işlemi tüm halkalar için tekrarlayınız. Çocuğunuz bağımsız olarak halkaları çubuktan çıkarmayı öğrendikten sonra, halkayı çubuğa takma becerisine geçebilirsiniz. Bunun için, halkaların hepsini çubuktan çıkararak yere koyunuz. Halkaları çubukta döndürerek ya da bunlarla çeşitli sesler çıkartarak çocuğunuzun dikkatini çekiniz. Sizi izlediğinden emin olunuz. En büyük halkayı elinize alınız ve göstererek "Bak, halkayıı çubuğa takıyorum." diyerek nasıl geçirdiğinizi gösteriniz. Sonra açıklayarak tüm halkaları takınız ve ardından çocuğun da takmasını isteyiniz. Çocuk beklerse "En büyük halkayı tak." yönergesini veriniz. Çocuğunuzun yardıma ihtiyacı varsa yerdeki halkaları işaret ederek "..... (çocuğun adı) en büyük halkayı eline al." deyiniz. Çocuğunuz çubuğu eline aldığında "Çubuğa tak." deyiniz. Halkayı eline aldığında yere paralel olarak tutmasını sağlayınız. Model olduğunuz gibi elini yukarı kaldırıp halkayı çubuğun üzerine yaklaştırıp yaklaştırmadığını gözlemleyiniz. Halkayı sadece elinde tutuyor ve çubuğa yaklaştırmıyorsa elinden nazikçe tutup fiziksel yardım vererek halkayı çubuğun başına kadar birlikte yaklaştırınız. Bir halkayı çubuğun başına kadar getirip bırakmıyorsa "Halkayı bırak." diyerek halkayı bırakmasını isteyiniz ve halkanın aşağı düşüp çubuğa geçmesini sağlayınız. Halka çubuğa geçince "Bravo ..... (çocuğun adı)." diyerek alkışlayınız. Yerdeki diğer halkalar için de aynı işlemi tekrarlayınız. Tüm halkaları çubuğa takınca çocuğunuzu tebrik ederek pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, çocuğunuzun uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Çubuğun yüksekliği çok fazla olduğunda çocuğunuz yorulabilir, denemeyi bırakabilir, kolunu yükseğe kaldıramayabilir ya da halkayı çubuktan çıkaramayabilir, çubuğa takamayabilir. Bu nedenle satın aldığınız çubuk/halka oyuncağının çubuğu 10 cm'den daha uzunsa bunu kısaltınız.
• Çocuğunuz ilk aşamada zorlanıyorsa daha kısa çubuk ve daha geniş halkalarla çalışınız.
• Takma ve çıkarma çalışmalarını çocuğunuzun her iki eliyle de çalışmasını sağlayınız.
• Çocuğunuz karşılıklı olarak çalışırken zorlanıyorsa çocuğunuzun arkasına geçip kollarını yönlendirmeniz yararlı olabilir.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Etkinliğe başladıktan bir süre sonra çocuğunuz çubukları çıkarmak/takmak yerine farklı şekillerde kullanmaya başladığında etkinliği sonlandırıp farklı etkinliklere geçiş yapınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız çubuğu ve halkaları dokunarak tanıması için yeterli zaman veriniz. Halkaların daha büyük, daha parlak renkli olanlarını ve çubukla halka arasında renk zıtlığı olan materyali temin etmeye çalışınız. Çocuğunuzun bu etkinliği çalışabilmesi için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve halkalara odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekliyse ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönergenizi verirken görsellerden de yararlanabilirsiniz. Ayrıca sözel iletişim becerileri olmayan çocuklar için geliştirilen resimli kartlar, işaret dili veya bilgisayar sistemleri gibi alternatif iletişim tekniklerinden de yararlanınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun halka ve çubukları en kolay göreceği/tutacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız. Gerekliyse çubuğu yatay olacak şekilde eğebilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Çocuğunuzun günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, farklı büyüklükteki 5 ya da daha fazla sayıdaki halkayı çubuktan çıkarıp çubuğa tekrar takma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Halka çubuk oyuncakları ile farklı oyunlar oynayınız. Örneğin bir çubuğu siz çıkarınız, sonra çocuğunuz çıkarsın. Bir kez o taksın, bir kez siz çıkarınız ya da ya o sadece çıkarsın/taksın siz de sadece takınız/çıkarınız.
• Etkinliği kendinizin hazırlayacağı halka şeklindeki ve farklı büyüklükteki simitlerle ve bir stantla tekrarlayabilirsiniz.
• Oyuncak köşesine bardak, çay takımı gibi kulplu oyuncaklarını asmasını isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde bağımsız olarak farklı büyüklükteki beş ya da daha fazla sayıdaki halkayı çubuktan çıkarıp çubuğa sırasıyla tekrar takarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla karşılıklı oturarak önünüze iç içe geçebilen 6 kap alınız.

2 Büyük kabı alıp ortaya koyunuz.

3 Çocuğunuza ne yaptığınızı açıklayarak diğer kapları iç içe koyunuz.

4 Çocuğunuza da iç içe geçen 6 kap veriniz. "Bunları iç içe koy." deyiniz.

5 6 kabı uygun şekilde iç içe koyduğunda tebrik ederek çocuğunuzu pekiştiriniz.

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.22. Farklı büyüklükteki altı ya da daha fazla kabı denemelerle iç içe yerleştirir

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.19. Farklı büyüklükteki dört kabı denemelerle iç içe yerleştirir.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza altı veya daha fazla kap veriniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde farklı büyüklükteki altı ya da daha fazla sayıdaki kabı denemelerle iç içe yerleştirirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 6 ya da daha fazla sayıda iç içe geçen kap.

UYGULAMA
Bu beceriyi, altı ya da daha fazla sayıda kapla "GUİ 1.19."da anlatıldığı şekilde uygulayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, çocuğunuzun uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Çocuğunuz ilk aşamalarda zorlanıyorsa, kapları masanın üzerine büyükten küçüğe doğru sıralayabilirsiniz. Fakat bir süre sonra mutlaka her seferinde küçük olan kabı farklı yerlere koyarak çocuğunuzun tesadüfi olarak küçük kabı belirleme olasılığını ortadan kaldırınız.
• Yuvarlak nesneleri iç içe koymak ilk aşamalarda çocuğunuz için daha kolaydır. Çünkü nesnelerin kenarlarını/köşelerini uyması için döndürmek zorunda değildir. Bu nedenle öncelikle yuvarlak nesnelerle çalışınız. Çocuğunuz ustalaştıkça kenarları kare veya dikdörtgen iki farklı büyüklükteki nesnelerle bu etkinliği deneyiniz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız kaplara dokunarak tanıması için yeterli zaman veriniz. Satın alacağınız kaplardan daha büyük, daha parlak renkli olanlarını, renk zıtlığı olanları temin etmeye çalışınız. Görme kaybının derecesine göre, az gören ve göremeyen çocuğunuzun eline kapları siz verebilirsiniz. Çocuğun kaplara dokunarak büyüklüklerini keşfetmesini sağlayınız. Kapları iç içe koyması için dokunarak bulmasını sağlayınız. Çocuğunuzun bu etkinliği çalışabilmesi için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekliyse ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönergenizi verirken görsellerden de yararlanabilirsiniz. Ayrıca, sözel iletişim becerileri olmayan çocuklar için geliştirilen resimli kartlar, işaret dili veya bilgisayar sistemleri gibi alternatif iletişim tekniklerinden de yararlanınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun kapları en kolay göreceği/tutacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Çocuğunuzun günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, farklı büyüklükteki iç içe geçen altı ya da daha fazla sayıdaki kabı denemeler yaparak iç içe yerleştirme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Satın alabileceğiniz kaplar dışında, mutfağınızda hâlihazırda bulunan farklı büyüklükteki tencere, karıştırma ve ölçme kapları, kavanoz kapakları, plastik kovalar ya da saksılar gibi ev gereçleriyle, çocuğunuzun oyuncak mutfak eşyalarıyla ya da ayakkabı kutusu gibi iç içe geçmeye uygun kutularla bu çalışmayı tekrarlayınız.
• Evinizde bulunan aynı büyüklükteki plastik bardakları içi içe koymasını isteyiniz. Bu etkinlik, iç içe koyma sırasında nesnelerin büyüklüğüne odaklanmasına gerek bıraktırmayacağı için kolay olacaktır.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak farklı büyüklükteki 6 ya da daha fazla sayıdaki kabı denemelerle iç içe yerleştirirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuza belirgin büyüklük farkları olan iki oyuncak gösteriniz.

2 “Büyük olanı göster.” deyiniz.

3 Doğru yanıtı verdiğinde “Harikasın. Büyük olan ….. bu.” diyerek pekiştiriniz.

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.21. İki farklı büyüklükteki nesne arasından istendiğinde büyük ya da küçük olanı gösterir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• GUİ 1.9. Elinde tuttuğu nesneleri inceler.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza farklı büyüklükte iki nesne gösteriniz. Çocuğunuz "Büyük/küçük olanı göster." dediğinizde dört denemenin üçünde iki farklı büyüklükteki nesne arasından büyük ya da küçük olanı gösterirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• İki farklı büyüklükte olan aynı tür nesne veya farklı büyüklükte olan oyuncaklar.

UYGULAMA
Çocuğunuz farklı büyüklükte benzer/aynı nesnelerle karşılaştıkça büyüklüğe ilişkin anlayış geliştirmektedir. Bu beceriyi çalışmak için, çocuğunuzun oyun oynadığı herhangi bir zaman yanına giderek ona belirgin büyüklük farkları olan iki oyuncağını gösteriniz. "….. (çocuğun adı) oyuncaklara bak. Büyük olanı göster." deyiniz. Yanlış yanıt verdiğinde "Hayır, bak büyük olan bu." diyerek düzeltiniz. Doğru yanıtı verdiğinde "Harikasın. Büyük olan ….. bu." deyiniz ve sevincinizi belirtiniz. Çocuğunuzun bir nesnenin büyüklüğüne ilişkin kavramları kazanmasına yardım etmek amacıyla gün içinde bir nesneyi tarif ederken büyüklüğüne ilişkin açıklamalar yapınız (örneğin"Bak, büyük bir kedi geçiyor, küçük kitabı alalım, büyük sepeti ben taşıyayım." vb.). Çocuğunuzu gün içinde gözlemleyiniz. Çocuğunuz büyük bir nesneyi kavramak için iki elini birden mi kullandığını, küçük bir nesneyi ise tek eliyle mi tutmaya çalıştığını kontrol ediniz. Büyüklüğe ilişkin tercihlerde bulunup bulunmadığını izleyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuz büyüklükle ilgili kavramları tam olarak kazanıncaya kadar büyüklük/boyutla ilgili açıklamalarda bulunmayı sürürünüz. Gün içinde nesnelerin büyüklükleriyle ilgili benzerlik veya farklılıkları vurgulayınız (örneğin "Bak büyük top orada. Benim elimdeki küçük top." vb.).
• Çocuğunuz algıladığı görsel ipuçlarına güveneceği için nesnelerin belirgin şekilde büyük/küçük olanlarını kullanınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Kullanacağınız oyuncaklara/nesnelere karar verirken dokulu/sesli/ışıklı/daha parlak veya zıt renkli olanlarını ve belirgin şekilde büyük/küçük olanlarını tercih ediniz. Çocuğunuzun oyuncakların/nesnelerin büyüklüğünü anlayabilmesi için bunlara dokunması ve karar verebilmesi için yeterli zaman tanıyınız. Ayrıca, nesnelerin büyük olanını göstermesi yerine büyük olanı size vermesini isteyebilirsiniz. Nesnelerin büyüklüklerine ilişkin açıklamaları daha vurgulu yapınız. Çocuğunuz için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Sözel dili yoksa işaret etme yoluyla büyük/küçük olanı göstermesini kabul ediniz. Gerekli olduğunu düşünüyorsanız ses tonunuzu artırınız. Ayrıca sözel iletişim becerileri olmayan çocuğunuz için geliştirilen resimli kartlar, işaret dili veya bilgisayar sistemleri gibi alternatif iletişim tekniklerinden de yararlanınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, motor becerileri doğrultusunda nesneyle en kolay şekilde etkileşim kurabileceği uygun pozisyonda yerleştiriniz. Beceriyi çalışırken sizi izlediğinden emin olunuz. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, aşırı duyarlı olduğu nesneleri/oyuncakları belirleyiniz ve bunlarda uyarlamalar yapınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Çocuğunuz nesneleri amacına uygun olarak oynayıp kullanmak yerine nesnenin bir ayrıntısına takılarak sürekli onunla ilgilenebilir. Bu nedenle çocuğunuz için seçeceğiniz nesnenin parlak renkli olmamasına, özellikle de dönerek hareket eden bir oyuncak olmamasına dikkat ediniz.Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Çocuğunuzun günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, iki farklı büyüklükteki nesne arasından istendiğinde büyük ya da küçük olanı gösterme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuza seçenekler sununuz. Örneğin biri küçük ve biri büyük iki kurabiye veriniz. "Büyük olan kurabiyeyi mi küçük olan kurabiyeyi mi istersin söyle/göster." diye sorunuz. Sözel olarak büyüklüğe ilişkin açıklama yapmasını (örneğin "Büyük kurabiyeyi istiyorum." vb.) isteyiniz.
• Önüne biri büyük biri küçük iki şapka koyunuz. Kendi başına takması için hangisini tercih ettiğini gözlemleyiniz.
• Çocuğunuza kendi ayağına ya da oyuncak bebeğine giydirmek için biri büyük biri de küçük ayakkabı veriniz. Çocuğunuza hangi ayakkabının kendine uygun olacağını sorunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak iki farklı büyüklükteki nesne arasından istendiğinde büyük ya da küçük olanı gösterirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun mama saati yaklaştığında onun acıktığını size ifade etmesi için bekleyiniz.

2 Çocuğunuzun acıkmasını bekleyiniz. Çocuğunuz acıktığında sizi mama sandalyesine doğru çekiştirip çekiştirmediğini veya mama sandalyesini işaret edip etmediğini gözlemleyiniz.

3 "Acıktın mı? Haydi yemek zamanı!" diyerek çocuğunuzla beslenme rutininize geçiniz.

25-30 AY

KİŞİSEL BAKIM RUTİNLERİNİ ANLAMA (KBR)

KAZANIM: KBR 4.9. Yemek yeme, uyku, tuvalet, temizlik gibi günlük bir rutinin yerine getirilmesini sözel ya da sözel olmayan yollarla ister.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- KBR 4.6. Uykusunun geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli eder.
- KBR 4.7. Günlük bakım rutininin zamanının geldiğini hareketlerle ya da seslerle belli eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz yemek yeme, uyku, tuvalet, temizlik gibi günlük bir rutinin yerine getirilmesini sözel ya da sözel olmayan yollarla istiyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde yemek yeme, uyku, tuvalet, temizlik gibi günlük bir rutinin yerine getirilmesini sözel ya da sözel olmayan yollarla isterse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Çocuğunuzun beslenme saati yaklaştığında çocuğunuzu rahat, düz bir zemine oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Çocuğunuzun acıkmasını bekleyiniz. Çocuğunuz acıktığında sizi mama sandalyesine doğru çekiştirirse, mama sandalyesini işaret ederse, mutfağa gidip buzdolabının kapısını açmaya çalışırsa "Acıktım, mama." gibi ifadeler kullanırsa "Acıktın mı? Haydi yemek zamanı!" diyerek çocuğunuzla beslenme rutininize geçiniz. Çocuğunuz sizi mama sandalyesine doğru çekiştirmezse mama sandalyesini işaret etmezse ya da "Acıktım." gibi ifadeler kullanmazsa çocuğunuza "Oyun oynadıktan sonra ne yapalım?" diye sorunuz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz yine sizi mama sandalyesine doğru çekiştirmezse mama sandalyesini işaret etmezse ya da "Acıktım." gibi ifadeler kullanmazsa çocuğunuzu mama sandalyesine oturtunuz. Çocuğunuzun yemeğini elinize alıp görmesini sağlayınız. Ardından "Ne yapalım?" deyiniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz yemeğe doğru uzanmaya çalışırsa yemeği işaret ederse ya da "Acıktım." gibi. ifadeler kullanırsa "Haydi yemek zamanı!" diyerek çocuğunuzla beslenme rutininize geçiniz. Çocuğunuz yemeğe doğru uzanmaya çalışmazsa, yemeği işaret etmezse ya da "Acıktım." gibi ifadeler kullanmazsa çocuğunuzun elinden tutarak yemeğe doğru uzanmasını, yemeği işaret etmesini sağlayınız. Ardından "Haydi yemek zamanı!" diyerek çocuğunuzla beslenme rutininize geçiniz. Aynı adımları takip ederek diğer günlük bakım rutinleri için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında çocuğunuzun sizi rahat izleyebileceği biçimde yüz yüze bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
- Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- Görme yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuzun sizi mama sandalyesine doğru çekiştirmesi ve mama sandalyesini işaret etmesi için mama sandalyesinin nerede olduğunu öğrenmesini sağlayınız. Çocuğunuzun elinizde yemek olduğunu anlaması için tabağı çocuğunuzun burnuna yaklaştırarak yemeğin kokusunu algılamasını sağlayınız. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
- Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz sizi mama sandalyesine doğru çekiştirmezse, mama sandalyesini işaret etmezse ya da "Acıktım." gibi ifadeler kullanmazsa çocuğunuza "Oyun oynadıktan sonra ne yapalım?" diye sorunuz. 4-5 saniye bekleyiniz. Bu adımı 1-2 kez daha tekrarlayınız. 7-8 saniye bekleyiniz. Çocuğunuzun yemeğini elinize alıp görmesini sağlayınız. Ardından "Ne yapalım?" deyiniz. Bu adımı 1-2 kez daha tekrarlayınız. 7-8 saniye bekleyiniz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz önce mama sandalyesine, sonra size ve ardından tekrar mama sandalyesine bakarsa doğru tepki kabul ediniz. "Acıktın mı? Hadi yemek zamanı!" diyerek çocuğunuzla beslenme rutininize geçiniz.
- Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun repertuvarında uzanma, gösterme, işaret etme jestlerinin olup olmadığına dikkat ediniz. Çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Çocuğunuzun karnı acıktığınızda karnını göstermesine veya "Mammam.", "Acıktım." gibi ifadeler kullanmasına model olabilirsiniz.
- Çocuğunuzun uykusu geldiğinde uyku rutininde olan bir oyuncağı/nesneyi size getirip getirmediği gözlemleyebilirsiniz.
- Çocuğunuz yerinde zıplayarak, elini iç çamaşırını götürerek veya "Çiş!", "Çişim geldi." gibi ifadeler kullanarak sizden onu tuvalete getirmenizi istediğinde "Aferin benim çocuğuma." diyerek sevindiğinizi belli ediniz ve çocuğunuzu tuvalete götürünüz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz yemek yeme, uyku, tuvalet, temizlik gibi günlük bir rutinin yerine getirilmesini sözel ya da sözel olmayan yollarla istiyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste yemek yeme, uyku, tuvalet, temizlik gibi günlük bir rutinin yerine getirilmesini sözel ya da sözel olmayan yollarla isterse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun oyuncak bebeklerini ya da yumuşak dolgu oyuncaklarını alarak birlikte halıya oturunuz ve bu oyuncakları kullanarak bir oyun oynamayı teklif ediniz.

2 Oyun sırasında oyuncak bebek/ayıcık ağlıyormuş gibi sesler çıkararak "Bebek ağlıyor. Karnı acıkmış, ağlıyor." deyiniz. Çocuğunuza "Bebek/ayıcık neden ağlıyor?" gibi "neden soruları" sorunuz ve çocuğunuzun yanıtlamasını bekleyiniz.

NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİ (NSİ)

KAZANIM: NSİ 5.8. Acıkmak, yağmurda ıslanmak, hasta olmak gibi günlük yaşantısındaki olaylara yönelik neden-sonuç ilişkisi içeren soruları yanıtlar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• NSİ 5.7. Bir sonuca ulaşmak için ardışık olarak iki ayrı davranış gösterir.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz acıkmak, yağmurda ıslanmak, hasta olmak gibi günlük yaşantısındaki olaylara yönelik neden-sonuç ilişkisi içeren soruları yanıtlıyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde acıkmak, yağmurda ıslanmak, hasta olmak gibi günlük yaşantısındaki olaylara yönelik neden-sonuç ilişkisi içeren soruları yanıtlıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Oyuncak bebek veya dolgu oyuncaklar.

UYGULAMA
Çocuğunuzun doğduğu ilk günden itibaren, gün içinde karşılaştığınız her uygun durumda açıklamalar yaparak neden-sonuç ilişkilerini ona anlatmayı alışkanlık hâline getirirseniz çocuğunuz da günlük deneyimleri hakkında neden-sonuç ilişkileri içeren sorulara kolaylıkla yanıt verebilecektir. Örneğin beslenme sırasında "Tabağındakileri yersen acıkmazsın.", parka çıktığınızda "Yağmurda şemsiyesiz kalırsak ıslanırız." ya da "Çok koşarsan terlersin." gibi açıklamalar çocuğunuzun neden-sonuç ilişkilerini anlamasına yardım eder. Bu beceriyi çalışmak için gün içinde karşınıza çıkan her fırsatta "Ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin, kim? sorularına" cevap vereceği açık uçlu sorular sorunuz. Çocuğunuzun tüm ihtiyaçlarını karşıladığınız, keyifli bir zamanda oyuncak bebeklerini ya da yumuşak dolgu oyuncaklarını alarak birlikte halıya oturunuz. Bu oyuncakları kullanarak bir oyun başlatınız ve bu süreçte neden-sonuç soruları sorabileceğiniz senaryolar üretiniz. Örneğin oyun sırasında oyuncak bebek/ayıcık ağlıyormuş gibi sesler çıkararak "Bebek/ayıcık ağlıyor. Neden ağlıyor olabilir? Acaba karnı acıkmış olabilir mi?" gibi sorular sorunuz. Daha sonra oyun içinde bebeğin/ayıcığın karnını doyurunuz. Aradan bir süre geçtikte sonra çocuğunuza "Bebek/ayıcık neden ağlamıştı?" gibi çocuğunuzun 'nedeni' sorgulayabileceği soruları sorunuz. Çocuğunuzun yanıtlarını onaylayınız. Farklı bir senaryoda ise "Bebeğin/ayıcığın uykusu geldi. Yatağına yattı. Şimdi ne olacak?" gibi "sonuç soruları" sorunuz. Cevap vermesini bekleyiniz. Verdiği cevapları onaylayarak ve genişleterek neden-sonuç ilişkileri kurmasına yardım ediniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuza arka arkaya çok fazla soru sorarak kendisini baskı altında hissetmesine neden olmayınız. Bu durumda çocuğunuzun cevap verme davranışı azalacaktır.
• Gezi-gözlem etkinlikleri yapmanız neden-sonuç ilişkilerini anlamasına yardım edecektir.
• Gerektiğinde görsel desteklerden yararlanınız.
• Çocuğunuza sorularınıza cevap vermesi için zaman tanıyınız. Cevabı dinlemek için zamanınız yoksa ya da bir cevap almayı beklemiyorsanız soru sormayınız.
• Çocuğunuzu gün içinde değişik durumlarda size "Ne, kim, nerede, ne zaman, neden? ve öncelik-sonralık, şart bildiren sorular" sorması için teşvik ediniz. Sorularını cevaplandırarak başka sorular sorması için destekleyiniz. Çocuğunuza "etki, etken, sonuç, bu yüzden, sonuç olarak, böylece, çünkü" gibi neden-sonuç ilişkileri içeren kelimeleri öğretiniz. Çocuğunuz sorularınıza yanıt vermiyorsa dikkati sizdeyken "Sıcak tabağa değersem ne olur? Elim yanar mı? Yanar. O hâlde sıcak tabağa değmemeliyim." şeklinde kendi kendinize konuşma yaparak ona model olunuz. Çocuğunuzun verdiği cevapları "Evet haklısın. Bu nedenle öyle olur ya da ..... yaparsan ..... olur." gibi ifadelerle genişleterek pekiştiriniz ve onaylayınız. Yanlış yanıt verdiğinde ise "Yaklaştın.", "Doğru yoldasın. Düşünmeye devam et.", "Bir de şu şekilde düşünelim mi?", "Acaba ..... düşünürsen nasıl olur?" gibi ifadelerle ipuçları veriniz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Çocuğunuzun neden-sonuç ilişkilerini doğrudan gözlemleyip denemesi için gün içinde pek çok fırsat oluşturunuz. Neden-sonuç ilişkilerini sözel olarak açıklamak yerine uygulamalı olarak göstermeniz sizi amacınıza daha kolay ulaştıracaktır. Bu yaştaki çocuğunuz eylemlerinin sonucunu gördükten sonra, sözel ya da jest/mimik/vücut hareketlerini kullanarak sözel olmayan yollarla olayların sonucuna/sonuçlarına ilişkin çıkarımlar/yorumlar yapmasını bekleyebilirsiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çevreyi güvenli hâle getirerek düzenleyiniz. Çevresini incelemeyi, araştırmayı, keşfetmeyi destekleyecek şekilde birçok materyalle zenginleştiriniz. Çocuğunuzun hareketleri kısıtlı olabileceği için daha çok yakın çevresinde aktif olarak deneyimleyebileceği farklı oyuncaklar/nesneler/araç gereçler bulundurarak bunlarla etkileşime girmesini sağlayınız. Çocuğunuzla gün içinde bol bol konuşunuz ve onun ilgisini çekebilecek konuları anlayabileceği bir dilde anlatınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Gerektiğinde görsel desteklerden, gezi/gözlem etkinliklerinden yararlanınız. Gerektiğinde çocuğunuzla aranızda bir alternatif iletişim yöntemi geliştirerek çevresinde olan biteni ona açıklayınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, hareket gelişimi kısıtlı ise oyuncakları/nesneleri/araç gereçleri daha çok yakın çevresinde bulundurarak kolay erişmesini sağlayınız. Çocuğunuzun kendisini yeterli ve bağımsız bir birey olarak görmesini engelleyecek gereksiz/aşırı fiziksel yardım sağlama, onun yerine cevap verme gibi eylemlerden kaçınınız. Gerektiğinde beceriyi çalışırken çocuğunuza daha uzun zaman ayırınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları kullanınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net cümleler kullanınız. Çocuğunuz sizinle göz teması kurmadığında, nazikçe çenesinden tutarak başını kendinize döndürünüz ve bakmasını sağlayınız. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, acıkmak, yağmurda ıslanmak, hasta olmak gibi günlük yaşantısındaki olaylara yönelik neden-sonuç ilişkisi içeren soruları yanıtlama etkinlikleri planlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak acıkmak, yağmurda ıslanmak, hasta olmak gibi günlük yaşantısındaki olaylara yönelik neden-sonuç ilişkisi içeren soruları yanıtlarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Nesneleri çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz.

2 Ters çevrilmiş bir şekilde plastik kapların birini çocuğunuzun önüne birini kendi önünüze koyunuz.

5 Çocuğunuz plastik kabı davul, kaşıkları baget yerine kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz.

3 Kaşıkları çocuğunuzun ellerine yerleştiriniz.

4 Kaşıklarla kendi önünüzdeki plastik kaba vurarak "Haydi sen de davul çal.", "Haydi birlikte davul çalalım." deyiniz.

25-30 AY

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.8. Bir nesneyi başka bir nesnenin yerine kullanarak oynar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• AG 3.15. Oyun sırasında nesneleri işlevine uygun kullanır.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz bir nesneyi başka bir nesnenin yerine kullanarak oynuyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde bir nesneyi başka bir nesnenin yerine kullanarak oynarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 2 tane plastik kap.
• 4 tane tahta tatlı kaşığı.

UYGULAMA
Çocuğunuzu destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Materyalleri çocuğunuzun görüş alanına getiriniz. "..... (çocuğun adı) aaa bak burada neler varmış?" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve nesnelerin üzerine çekiniz. Ardından nesneleri çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz. Çocuğunuza nesneleri incelemesi için 4-5 saniye veriniz. Çocuğunuz nesnelerle ilgilenirken "Bunlarla ne yapsak? Buldum. Haydi davul çalalım." diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. Ters çevrilmiş bir şekilde plastik kapların birini çocuğunuzun önüne birini kendi önünüze koyunuz ve "Bunlar davul olsun." deyiniz. Kaşıkları çocuğunuzun ellerine yerleştiriniz ve "Bunlar da bagetlerimiz olsun." deyiniz. Ardından coşkulu bir şekilde kaşıklarla kendi önünüzdeki plastik kaba 9-10 saniye vurunuz. " ..... (çocuğun adı) Haydi birlikte davul çalalım." diyerek çocuğunuzu teşvik ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz plastik kabı davul, kaşıkları baget yerine kullanırsa "Harika davul çalıyorsun sen!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve bu oyunu oynamasına fırsat veriniz. Çocuğunuz plastik kabı davul, kaşıkları baget yerine kullanamazsa "Beni izle." diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. Tekrar plastik kaba kaşıklarla vurup "Böyle yap." deyiniz. Çocuğunuz yine plastik kabı davul, kaşıkları baget yerine kullanamazsa çocuğunuzun ellerinden tutarak kaşıklarla plastik kaba 9-10 saniye vurmasını sağlayınız. Ardından "Harika davul çalıyorsun sen!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve bu oyunu oynamasına fırsat veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, Çocuğunuzun nesneleri eliyle dokunarak tanımasına yardımcı olunuz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, ilk birkaç oturumda plastik kaba davul resmi yapıştırarak çocuğunuzun nesneyi hangi nesne yerine kullandığını hatırlamasına yardımcı olabilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun ilgisini çeken nesneler seçtiğinizden ve çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

• Çocuğunuza küçük bir tel süpürge alıp "Haydi gitar çalalım!" diyerek süpürgeyi gitar yerine kullanmasına fırsat verebilirsiniz.
• Çocuğunuzla birlikte kumanda, şampuan şişesi gibi bir nesneyi mikrofon yerine kullanarak şarkı söyleyebilirsiniz.
• Oyun sırasında çocuğunuzla küçük not defteri veya yassı ilaç kutularını telefon yerine kullanarak konuşabilirsiniz.
• Çocuğunuzla parka giderken yanına 2 tane kullanılmış tuvalet kâğıdı rulosu alınız. Parka gittiğinizde ruloları dürbün yerine kullanarak çocuğunuzla gözcülük oyunu oynayabilirsiniz. Rulonuzu çocuğunuzun akranlarından birine vererek çocuğunuzun ve akranının birlikte gözcülük oynamasına fırsat oluşturabilirsiniz.
• Çocuğunuzla plastik kovaları ters çevrilmiş şekilde başınıza geçirip şapka veya başlık yerine kullanarak askercilik oynayabilirsiniz.
• Yeşil soda şişelerini ağaç yerine kullanıp şişelerden bir orman oluşturabilirsiniz. Çocuğunuzun oluşturduğunuz ormanda minyatür oyuncak hayvanları ile oynamasına fırsat verebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz bir nesneyi başka bir nesnenin yerine kullanarak oynuyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste bir nesneyi başka bir nesnenin yerine kullanarak oynarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz.

2 Çocuğunuz sizi izlerken oyuncak sebzeleri tencereye koyunuz.

5 Çocuğunuz sizi izlerken peçeteyi elinize alıp ağzını siliyormuş gibi yapınız.

3 Çocuğunuz sizi izlerken tenceredeki sebzeleri ocağın üstüne koyunuz.

4 Çocuğunuz sizi izlerken tabağınıza sebze koyunuz. Elinize bir kaşık alarak yemek yiyormuş gibi yapınız.

25-30 AY

6 Çocuğun oyuncak sebzeleri tencereye koymasını gülerek izleyiniz.

7 Çocuğun tencereredeki sebzeleri ocağın üstüne koymasını gülümseyerek izleyiniz.

8 Çocuğun sebze koymasını ve eline bir kaşık alarak yemek yiyormuş gibi yapmasını gülümseyerek izleyiniz.

9 Çocuk sizi izlerken peçeteyi elinize alıp ağzını siliyormuş gibi yapmasını gülümseyerek izleyiniz.

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.9. -mış gibi ardışık dört ve daha fazla eylemi birleştirip oyun dizisi oluşturur.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• OSO 8.7. -mış gibi üç eylemi birleştirip oyun dizisi oluşturur.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyun sırasında sebzeleri yıkıyormuş gibi, yemek pişiriyormuş gibi, yemek yiyormuş gibi ve ağzını siliyormuş gibi yapıyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde oyun sırasında sebzeleri yıkıyormuş gibi, yemek pişiriyormuş gibi, yemek yiyormuş gibi ve ağzını siliyormuş gibi yaparsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Peçete.
• Oyuncak sebzeler.
• Evcilik setindeki oyuncaklar.

UYGULAMA
Çocuğunuzu destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzun görüş alanına getiriniz. "Aaa bak burada neler varmış?" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve oyuncakların üzerine çekiniz. Ardından evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz. Çocuğunuza oyuncakları incelemesi için 10-15 saniye veriniz. Çocuğunuz oyuncaklarla ilgilenirken "Haydi yemek yapalım." diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. "Önce sebzeleri yıkayalım." deyip tencereye koyduğunuz sebzeleri yıkıyormuş gibi yapınız. "Şimdi yemeği pişirelim." deyip tenceredeki sebzeleri ocağın üstüne koyunuz ve pişiriyormuş gibi 3-4 saniye bekleyiniz. "Ohh, yemek pişti. Haydi şimdi yiyelim." diyerek elinizde bir kaşık varmış gibi tabaktaki yemeği yiyiniz. ""Immm, doydum." deyip peçeteyi elinize alıp ağzını siliyormuş gibi yapınız. Bu rutini 3-4 kez tekrarlayınız. Daha sonra oyuncak tencere, sebze, kaşık ve peçeteyi çocuğunuza yakın olacak şekilde yerleştiriniz ve coşkulu bir şekilde "Sıra sende, haydi şimdi benim yaptıklarımı yap!" diyerek çocuğunuzu teşvik ediniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz sebzeleri yıkıyormuş gibi, yemek pişiriyormuş gibi, yemek yiyormuş gibi ve ağzını siliyormuş gibi yaparsa "Aferin sana, harikasın!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve çocuğunuza sevdiği bir yiyecek veriniz. Çocuğunuz sebzeleri yıkıyormuş gibi, yemek pişiriyormuş gibi, yemek yiyormuş gibi ve ağzını siliyormuş gibi yapamazsa çocuğunuzun ellerinden tutarak yapmasını sağlayınız. "Aferin sana, harikasın!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve çocuğunuza sevdiği bir yiyecek veriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, nesneleri çocuğunuzun eliyle uzanabileceği mesafeye yerleştiriniz. Çocuğunuzun oyuncak setindeki oyuncakları, oyuncak sebzeleri dokunarak tanımasına yardımcı olunuz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz oyuncaklarla ilgilenirken "Haydi yemek yapalım." diyerek çocuğunuzun dikkatini üzerinize çekiniz. "Önce sebzeleri yıkayalım." deyip tencereye koyduğunuz sebzeleri yıkıyormuş gibi yapınız. "Şimdi yemeği pişirelim." deyip tenceredeki sebzeleri ocağın üstüne koyunuz ve pişiriyormuş gibi 3-4 saniye bekleyiniz. "Ohh, yemek pişti. Haydi şimdi yiyelim." deyip tabağınıza sebze koyunuz. Elinize bir kaşık alarak yemek yiyormuş gibi yapınız. "Immm, doydum." deyip peçeteyi elinize alıp ağzını siliyormuş gibi yapınız. Bu rutini 7-8 kez tekrarlayınız. "Sıra sende, haydi şimdi benim yaptıklarımı yap!" dedikten sonra ise çocuğunuza ne yapması gerektiğini sözel ipucu vererek (örneğin önce sebzeleri yıkamasını söyleyerek) çocuğunuza yardım ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, oyuncakları sırasıyla çocuğunuzun eline yerleştirerek tutmasını sağlayınız. Çocuğunuzun dirseklerinden hafifçe destekleyerek sebzeleri yıkıyormuş gibi, yemek pişiriyormuş gibi, yemek yiyormuş gibi ve ağzını siliyormuş gibi yapmasına fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun ilgisini çeken nesneler seçtiğinizden ve çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuza mutfak malzemeleri, temizlik malzemeleri, doktorculuk, tamircilik seti gibi oyuncak setleri alarak bu setlerdeki oyuncak/nesnelerle oynarken çocuğunuzun oyuncak bebeğe veya karakterlere (doktor, tamirci vb.) yönelik -mış gibi ardışık 4 ve daha fazla eylemi birleştirip oyun dizisi oluşturması için fırsatlar oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyun sırasında sebzeleri yıkıyormuş gibi, yemek pişiriyormuş gibi, yemek yiyormuş gibi ve ağzını siliyormuş gibi yapıyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste oyun sırasında sebzeleri yıkıyormuş gibi, yemek pişiriyormuş gibi, yemek yiyormuş gibi ve ağzını siliyormuş gibi yaparsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

25-30
AY

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.10. Oyuncak bebeklere ya da hayvanlara duygu yükleyerek oynar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DG 7.19. Hayalî oyunlardaki karakterlerin duygularını ifade eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyuncak bebeklere ya da hayvanlara duygu yükleyerek oynuyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde oyuncak bebeklere ya da hayvanlara duygu yükleyerek oynarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Oyuncak bebek/hayvan.
• Evcilik setindeki oyuncaklar.

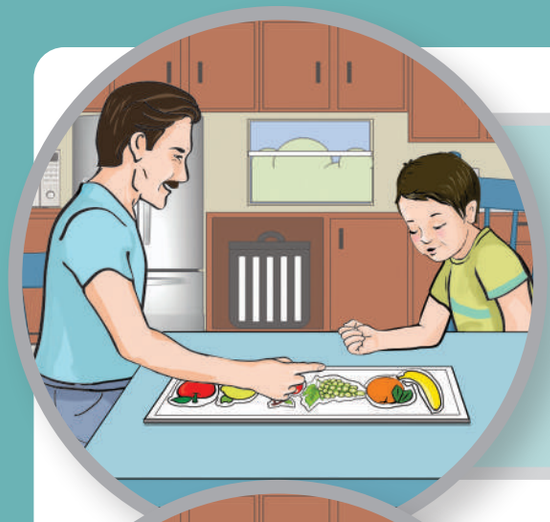
UYGULAMA
Çocuğunuzu destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları ve oyuncak bebeği çocuğunuzun görüş alanına getiriniz. "..... (çocuğun adı) Aaa bak burada kim varmış?" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve oyuncak bebeğin üzerine çekiniz. Evcilik setindeki oyuncakları ve oyuncak bebeği çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz. Ardından oyuncak bebekle konuşmaya başlayınız. "..... (oyuncak bebeğin adı) nasılsın bakalım? Karnın mı acıktı senin? Süt ister misin?", "Uykun mu geldi?", "Parka mı gitmek istiyorsun?" gibi konuşmaları yapınız. Çocuğunuza bakıp "..... (oyuncak bebeğin adı) senin süt içermeni istiyor." "..... (oyuncak bebeğin adı) seninle parka gitmek istiyor." diyerek oyuncak bebeği çocuğunuza veriniz. 9-10 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz oyuncak bebeğine duygu yükleyerek, oyuncak bebeği bir canlıymış gibi davranarak oyun oynarsa "Aferin sana, ... (oyuncak bebeğin adı) çok mutlu oldu." diyerek çocuğunuzu alkışlayınız. Çocuğunuz oyuncak bebeğine duygu yükleyerek oyun oynamazsa "..... (oyuncak bebeğin adı) meyve yemek istiyormuş." deyiniz, oyuncak meyvelerden birini oyuncak bebeğe yediriyormuş gibi yapınız ve "..... (oyuncak bebeğin adı) çok mutlu oldu." deyiniz. "Aaa, başka bir şey daha yemek istiyormuş. Sence ne yemek istiyor?" deyip oyuncak bebeği çocuğunuza veriniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz doğru tepki verirse "Evet, ... yemek istiyor." diyerek oyuna devam ediniz. Çocuğunuz doğru tepki vermezse "..... yemek istiyor. Sen de söyle." deyiniz ve sizi taklit etmesini sağlayınız. Ardından "Aferin sana, bebeğin çok mutlu oldu." diyerek çocuğunuzu alkışlayınız. Aynı adımları takip ederek bebeğin uyumak istemesi, üzülmesi, şaşırması gibi istek/duygular için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

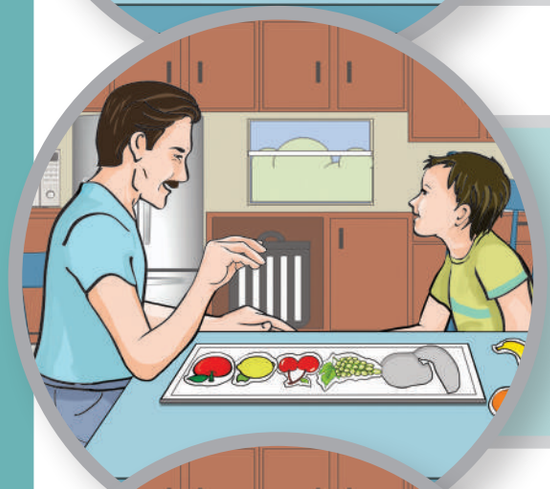
YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, nesneleri çocuğunuzun eliyle uzanabileceği mesafeye yerleştiriniz. Çocuğunuzun nesneleri eliyle dokunarak tanımasına yardımcı olunuz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, oyuncakları sırasıyla çocuğunuzun eline yerleştirerek tutmasını sağlayınız. Çocuğunuzun dirseklerinden hafifçe destekleyerek sebzeleri yıkıyormuş gibi, yemek pişiriyormuş gibi, yemek yiyormuş gibi ve ağzını siliyormuş gibi yapmasına fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuzun sevdiği bir oyuncak hayvan ve doktorculuk setiyle oynayabilirsiniz. Stetoskopu oyuncak hayvanın sırtına koyup "..... (oyuncak hayvanın adı) hasta olmuş." diyebilir, oyuncak hayvana iğne yapıyormuş gibi yapıp "Aaa azıcık canı acıdı." diyerek çocuğunuzun oyuncak bebekle duygu yükleyerek oynaması için fırsat oluşturabilirsiniz.
• Dışarı çıkarken yanınıza oyuncak bebek/hayvan alarak çocuğunuzun oyuncak bebekle duygu yükleyerek oynayıp oynamadığını gözlemleyiniz.
• Çocuğunuzla meyve yeme zamanında, meyveleri yemeden önce meyvelerle konuşabilirsiniz. "Ne güzel bir muzsun sen, haydi birlikte kaydıraktan kayalım.", "Aaa elma sen biraz yorgun musun?", "Şeftali de burada uyuyakalmış." gibi ifadeleri zenginleştirerek oyun oynayabilirsiniz.
• Çocuğunuzla dışarı çıkarken çocuğunuzun oyuncak bebeğine ceket, ayakkabı giydirip giydirmediğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyuncak bebeklere ya da hayvanlara duygu yükleyerek oynuyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste oyuncak bebeklere ya da hayvanlara duygu yükleyerek oynarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Kullanacağınız yapbozu masaya koyarak çocuğunuza tanıtınız. Tüm resmi bir bütün olarak görmesini sağlamak için "Bak burada elma, ayıcık ..... var." diyerek ilişkisiz parçaları isimlendiriniz.

2 Bir parça yerinde kalacak şekilde yan yana iki parçayı yuvasından çıkartıp çocuğunuzun tercih ettiği elinin yakınına koyunuz. "Bu parçaları yerine koy." deyiniz.

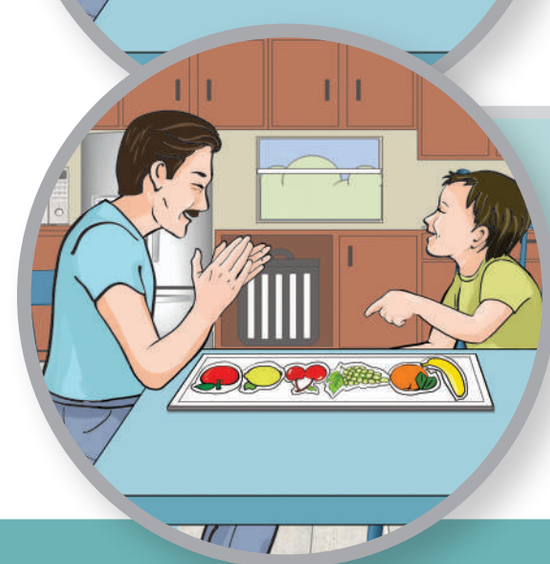
3 Parçaları sizin kaldırdığınız yere götürüp doğru yönde yuvalarına koyarsa "Çok dikkatlisin. Bravo sana." gibi bir ifadeyle sevincinizi paylaşınız.

4 Aynı yolu takip ederek altı parçayı da yuvalarından kaldırarak yapbozu tamamlatınız.

5 Çocuğunuzun tamamlaması için bekleyiniz.

6 "Harikasın." diyerek davranışı pekiştiriniz.

25-30 AY

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.10. Altı parçalı ilişkisiz yapbozu tamamlar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• PÇZ 10.8. Üç parçalı ilişkisiz yapbozu tamamlar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Altı parçalı ilişkisiz bir yapbozu alarak masaya oturunuz. Çocuğunuz "Yapbozu tamamla." yönergesini verdiğinizde, dört denemenin üçünde altı parçalı ilişkisiz yapbozu tamamlarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Altı parçalı ilişkisiz bir yapboz.

UYGULAMA
Çocuğunuza üç parçalı ilişkisiz bir yapbozu nasıl tamamlayacağını "PÇZ 10.8."de öğrettikten sonra, aynı süreci altı parçalı ilişkisiz bir yapboz kullanarak tekrarlayınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyi doğrultusunda, yapboz altı parçalı ise tüm parçaları daha fazla parçalı ise sadece altı parçasını aynı anda yuvalarından çıkartıp "..... (çocuğun adı) bu parçaları yerine koy." diyerek çalışabileceğiniz gibi daha küçük basamaklara bölerek örneğin dörtlü veya beşli kombinasyonlar hâlinde de çalışabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Etkinlikleri çocuğunuzla karşılıklı yüz yüze bir pozisyonda gerçekleştiriniz.
• Dikkatinin etkinlikte kullanacağınız yapboz ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Çocuğunuzun yapbozu ve yuvaları keşfedebilmesi için parmaklarını yapbozun üzerinde gezdirmesine izin veriniz.
• Çocuğunuz deneme-yanılma yoluyla öğreneceği için sabırlı olunuz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini davranışı vurgulayarak anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çocuğunuz az görüyorsa, yapbozun parçalarını daha büyük seçiniz. Çocuğunuz için geometrik şekilli büyük tek parçalı bir yapboz kullanınız. Hem tabanın boşluğunu hem de elindeki parçanın köşelerini incelemesini sağlayınız. Yerleştirirken köşelere ve kenarlara dikkatini çekiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuzun yapbozla daha kolay ve rahat etkileşime gireceği pozisyonda olmasını sağlayınız. Yapboz parçasının çocuğunuz tarafından kolay kavranabilecek olmasına özen gösteriniz. Gerekli durumlarda fiziksel yardım sağlayınız. Çocuğunuzun hareket yeterliliği çok zayıf ise yapbozu sizi yönlendirmesini isteyerek birlikte tamamlayabilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu dokudaki yapbozlarla çalışmayınız. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, ortamda dikkatini dağıtacak nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek olmamasını sağlayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir, farklı altı parçalı ilişkisiz yapbozlarla, farklı ortamlarda ve farklı kişilerle ilişkisiz bir yapbozun parçalarını tamamlama etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Gazete veya dergilerden keseceğiniz, çocuğunuzun aşina olduğu ve sevdiği birçok nesnenin resimlerini birleştirerek ilişkisiz yapbozunuzu kendiniz oluşturunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz "Yapbozu tamamla." yönergesini verdiğinizde dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak altı parçalı ilişkisiz yapbozun parçalarını tamamlarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuza birlikte masaya oturunuz. Yapbozu masaya koyunuz. Yapbozu çocuğunuza tanıtınız.

2 İlişkili bir ikili yapbozu parçalarına ayırınız.

5 Çocuğunuz parçaları doğru yerlerine taktığında "Harikasın. İşte bir kedi oldu." diyerek çocuğunuzu pekiştiriniz.

3 Çocuğunuz size bakarken iki parçalı yapbozu tamamlayınız ve "İşte kedimiz oldu." deyiniz.

4 Yapbozu tekrar ayırıp parçaları yerlerinden kaldırarak "Şimdi sen de yap." deyiniz ve çocuğunuzun tercih ettiği elinin yanına bırakınız.

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.11. İki parçalı ilişkili bir yapbozu tamamlar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• PÇZ 10.9. Üç parçalı ilişkisiz yapbozun parçalarını tamamlar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
İki parçalı ilişkili bir yapbozu alarak masaya oturunuz. Çocuğunuz "Yapbozu tamamla" yönergesini verdiğinizde dört denemenin üçünde iki parçalı ilişkili bir yapbozu tamamlarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 2 parçalı ilişkili yapboz.

UYGULAMA
Çocuğunuza ilişkisiz parçalardan oluşan bir yapbozun parçalarını tamamlamayı öğrettikten sonra, benzer süreci ilişkili bir yapboz kullanarak tekrarlayınız. Öncelikle kullanacağınız ilişkili yapboza karar verirken birbirinin benzeri olan, örneğin bir muzun iki yarısının resimlerinden oluşan bir yapboz seçmek yerine resimlerine bakınca hangi parçanın neyi temsil ettiğini kolayca ayırt edebileceği iki parçalı örneğin kafası ve bacaklarının resmedildiği kedi yapbozu seçiniz. Yapbozu masaya koyunuz ve yapbozu tanıtarak açıklamada bulununuz. Öncelikle yapbozun tamamını çocuğunuzun görmesini sağlayınız. Parçaların renk olarak birbirine benzerliğine, girinti ve çıkıntıların uyumuna, köşelere dikkat çekiniz. Ardından ayırıp çocuğunuz size bakarken tamamlayınız. Daha sonra "İşte kedimiz oldu." deyiniz ve yapbozu tekrar ayırıp " ..... (çocuğun adı) şimdi sıra sende. Haydi sen de yap." deyiniz. Parçaları yerlerinden kaldırarak çocuğunuzun tercih ettiği elinin yanına bırakınız. Çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuz parçaları doğru yerlerine taktığında "Harikasın. İşte bir kedi oldu." gibi bir pekiştireçle sevincinizi belirtiniz. Tamamlamada zorluk yaşıyorsa sözel ipuçlarınızla yönlendirme yaparak ya da ilk parçayı siz yerleştirip diğer parçayı onun yerleştirmesini isteyerek çocuğunuza yardım ediniz. Zamanla yardımı keserek bağımsızlaşmasını sağlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Kullanacağınız yapbozun çocuğunuzun tanıdığı/bildiği bir hayvan/nesne/araç gereçle ilgili parçalardan oluşmasına dikkat ediniz.
• Etkinlikleri çocuğunuzla karşılıklı yüz yüze bir pozisyonda gerçekleştiriniz.
• Dikkatinin etkinlikte kullanacağınız yapboz ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Çocuğunuzun yapbozu ve yuvaları keşfedebilmesi için parmaklarını yapbozun üzerinde gezdirmesine izin veriniz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini davranışı vurgulayarak anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Parçaların birbirine benzerliğine, girinti ve çıkıntıların uyumuna, köşelere dikkatini çekiniz. Çocuğunuz az görüyorsa yapbozun parçalarını daha büyük, zıt ve parlak renkli ya da dokunsal olarak ayırt edici özellikte seçiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çocuğun dikkatini çekmek için sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun yapbozla daha kolay ve rahat etkileşime gireceği pozisyonda olmasını sağlayınız. Yapboz parçasının çocuğunuz tarafından kolay kavranabilecek olmasına özen gösteriniz. Gerekli durumlarda fiziksel yardım sağlayınız. Çocuğunuzun hareket yeterliliği çok zayıf ise yapbozu sizi yönlendirmesini isteyerek birlikte tamamlayabilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu dokudaki yapbozlarla çalışmayınız. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, ortamda dikkatini dağıtacak nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek olmamasını sağlayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir, farklı iki parçalı ilişkili yapbozlarla, farklı ortamlarda ve farklı kişilerle ilişkili bir yapbozun parçalarını tamamlama etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Gazete veya dergilerden keseceğiniz çocuğunuzun aşina olduğu ve sevdiği bir nesnenin resmini iki parçaya bölünüz. Bu resimlerle ilişkili yapbozunuzu kendiniz oluşturunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz "Yapbozu tamamla." yönergesini verdiğinizde, dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak iki parçalı ilişkili bir yapbozu tamamlarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla birlikte boyama yapmak için karşılıklı olarak bir masaya oturunuz.

2 Çalışma yaptığınız sırada "Bak. Bu çok güzel boyuyor. Ben sana bir boya veriyorum. Al." diyerek bu bir boyayı almasını sağlayınız.

5 Yaptığınız resimler bitince sergileyiniz.

3 Bir süre sonra "Haydi sen de bana bir tane boya ver." deyiniz ve elinizi ona doğru açarak bekleyiniz.

4 Size bir tane boya verdiğinde "Bana bir tane boya verdin. Teşekkür ederim." diyerek bu davranışını pekiştiriniz.

25-30 AY

KAZANIM: SHS 7.8. Bir tane nesne istendiğinde bir nesne verir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.1. Bir eliyle bir tane nesneyi tutar.
• SHS 7.7. Başka bir kişi ile oynarken kendisi ve diğer kişi için birer oyuncak alır.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuzdan birden çok nesne arasından bir tane nesne vermesini isteyiniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde "Bana bir tane ..... ver." denildiğinde bir tane nesne verirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Pastel boyalar.
• Boyama sayfaları.

UYGULAMA
Bu beceri, çocuğunuzun sayı kavramları ve sayma becerilerine ek olarak birebir eşleme yapma becerisi geliştirdiğinin işareti olarak kabul edilmektedir. Ayrıca çocuğunuz elindeki oyuncağını birine vermesi, iletişim kurmaya açık, kendi oyunlarına başkasını katmaya istekli ve bilgi paylaşımı yapmaya hazır olduğunu göstermektedir.
Sayıca birden çok nesneler arasından "bir" tanesini verme becerisini çalışmak üzere, çocuğunuzla birlikte boyama yapmak için karşılıklı bir masaya oturunuz. Çalışma yaptığınız sırada "Bak. Bu çok güzel boyuyor." diyerek elinizdeki pastel boyayı çocuğunuza gösteriniz ve ben sana bu pastel boyayı veriyorum, al." deyiniz ve eline dokunarak veya gerekliyse elini kendi avucunuzun içinde tutarak pastel boyalardan birini almasını sağlayınız. Bir süre sonra "Haydi sen de bana bir tane boya ver." deyiniz ve elinizi ona doğru açarak 4-5 saniye bekleyiniz. Size bir tane boya veriyorsa " ..... (çocuğun adı) bana bir tane boya verdin. Teşekkür ederim." diyerek bu davranışını pekiştiriniz. Birden fazla pastel boya uzatırsa "Hayır. Ben bir tane boya istiyorum. Çok pastel boya istemiyorum." diyerek aralarından sadece bir tanesini alınız ve "Bak bu bir tane pastel boya deyiniz. Elinize aldığınız pastel boyayı ona gösteriniz. Diğer boyaları kutuya geri koymasını sağlayınız. Yaptığınız resimler bitince "Şuna bakın, resimlerimiz çok güzel görünüyor." diyerek uygun bir yerde sergileyiniz. Eş/benzer olan nesnelerle çalıştıktan sonra ilerleyen zamanlarda daha karmaşık, eş olmayan nesneler/durumlar arasından size bir nesne vermesi konusunda beceriyi çeşitlendiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuzun "bir" kavramını/sayısını öğrenebilmesi için gün içinde çevrede gördüğünüz sayılabilen her şeyi isimlendirirken kaç tane olduklarını açıklamak üzere "bir" sözcüğünü kullanınız. Örneğin onun bir kediyle ilgilendiğini gördüğünüzde "Bu bir kedi." diyerek kedinin kaç tane olduğunu söyleyiniz. Benzer şekilde, günlük hayatta karşılaştığı herhangi bir durumda cümlenize "bir" sayısını ekleyiniz. "Sana bir tane top aldım, şimdi bu bir topla oynayalım.", "Bu bir taksi. Şimdi bu bir taksiye bineceğiz."
• Bu kazanımı çalışırken çocuğunuzun çevresinde ve elinde istenildiğinde vermeye gönüllü olmayacağı nesneler bulundurmayınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Nesne seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan nesne/oyuncak/araç gereçleri seçiniz. Aşina olmadığı nesneleri açıklama yaparak tanıtınız ve bunları keşfetmesi için zaman tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çocuğun dikkatini çekmek için sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız ve daha renkli oyuncaklar kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve çocuğunuzun yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun ve nesnenin daha kolay ve rahat etkileşime girecekleri pozisyonda olmalarını sağlayınız. Çocuğun bir nesneyi verebilmesi için gerekli durumlarda çevrede nesnelerin daha büyük boyutta ve kavraması kolay olanlarını bulundurunuz. Oyuncakları alma/tutma/verme süreçlerinde çocuğunuza biraz daha fazla zaman tanıyınız. Gerektiğinde fiziksel yardım veriniz. Çocuğunuzun başını sallayarak, işaret ederek ya da jest/mimik kullanarak "bir" taneye işaret etmesini onaylayabilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklarla çalışınız. Çocuğunuz tek sözcük dönemindeyse basit cümle, basit cümle dönemindeyse daha karmaşık cümlelerle yönerge veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her türlü fırsatı değerlendirerek çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler yardımıyla, farklı ortamlarda ve farklı kişilerle bir nesne istenildiğinde bir nesne verme becerisi çalışacağınız etkinlikler planlayınız. Örneğin;
• Çamaşır asarken "Bana bir tane mandal ver." deyiniz ve bir mandal verdiğinde pekiştiriniz. Birden daha fazla vermeye kalkarsa "Hayır, ben çok mandal istemiyorum. Sadece bir tane istiyorum." diyerek bir tane vermesi için cesaretlendiriniz. Benzer şekilde, çamaşırları kurutucudan çıkardıktan sonra halının üzerine bırakınız ve "Bana bir tişörtünü/kazağını/eteğini ver ve birlikte katlayalım." deyiniz. Çocuğunuz sadece bir tişörtünü/kazağını/eteğini verdiğinde "Aferin, bana sadece bir tane verdin." diyerek bu davranışını pekiştiriniz.
• Bir bisküvi paketi çocuğunuzun elindeyken "Bana bir tane bisküvi ver." deyiniz ve sadece tek bir bisküvi verdiğinde "Teşekkür ederim. Bana bir tane bisküvi verdin." diyerek çocuğunuzun bu davranışını pekiştiriniz.
• Vücut bölümleriyle ilgili bir tekerleme oluşturunuz ve gün içinde tekrarlayınız (örneğin "İki kulağım, iki kolum, iki bacağım var. Bir burnum bir ağzım bir de çenem var." vb.).
• Çocuğunuzla iki bebeğini alarak oyunlar oynayınız. Bir süre sonra "Bu bebekler acıkmışlar. Haydi, onlara yemek hazırlayalım." diyerek bebekleri görebileceği şekilde çocuğunuzun karşında sıraya diziniz. Oyuncak mutfak gereçleri yanınıza alarak içlerinden bir tabağı bir bebeğin önüne koyunuz ve çocuğunuza "Sıra sende. Sen de bebeğe bir tabak ver." deyiniz. Bir tabak alıp bebeğe verdiğinde pekiştiriniz. Ardından her bebeğe bir çatal, bir kaşık gibi oyuncaklar vererek oyununuza devam ediniz.
• Giyinme sırasında ayakkabısının tekini saklayarak "Hey, bir ayakkabımız var. Öbürü neredeymiş? Haydi, bir ayakkabımızı bulalım." diyerek ayakkabıyı arayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuzdan birden çok nesne arasından bir tane nesne vermesini istediğinizde dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak bir nesneyi verirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun repertuvarında olmayan ve günlük rutinlerde kullanılan sözel bir ifade seçiniz (Örneğin kapıdan çıkan birine görüşmek üzere demesini vb).

2 Kazanımı çalışmaya başladıktan sonra birkaç gün boyunca yoğun bir şekilde uygun durumlarda bu ifadeyi kullanarak çocuğunuza model olunuz (Örneğin bir süre kapıdan çıkan kişilere yoğun bir biçimde görüşmek üzere demek vb).

3 Çocuğunuzun yeni duyduğu bu ifadeyi, birkaç gün sonra sizin kullandığınız bağlamda kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz.

4 Sözcüğü kullandığında "Aaa, ... dedin.", "Evet .....!" diyerek çocuğunuzu alkışlayınız ve sevindiğinizi belli ediniz.

TAKLİT (TAK)

KAZANIM: TAK 6.8. Yetişkinin daha önce kullandığı ifadeleri bir süre sonra uygun durumlarda taklit eder.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- TAK 6.6. Yetişkinin sözcüklerini taklit eder.
- AK 6.7. Yetişkinin cümlesinin bir ya da iki sözcüğünü taklit eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin daha önce kullandığınız ifadeleri bir süre sonra uygun durumlarda taklit ediyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde sizin daha önce kullandığınız ifadeleri bir süre sonra uygun durumlarda taklit ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Çocuğunuzun repertuvarında olmayan ve günlük rutinlerde kullanılan sözel bir ifade seçiniz. Kazanımı çalışmaya başladıktan sonra, birkaç gün boyunca yoğun bir şekilde uygun durumlarda bu ifadeyi kullanarak çocuğunuza model olunuz. Örneğin kapıdan çıkarken "Görüşmek üzere.", oyun oynarken bir hata yaptığınızda "Olamaz, yanlış oldu.", yemekten sonra "Ellerine sağlık.", eve biri geldiğinde "Hoş geldin." benzeri sözel ifadeleri çocuğunuz bilmiyorsa seçebilirsiniz. Bu sözel ifadeleri çocuğunuz yanınızdayken aynı zaman ve aynı bağlamda tutarlı bir şekilde kullanmaya özen gösteriniz. Çocuğunuz yeni duyduğu bu ifadeyi, birkaç gün sonra sizin kullandığınız bağlamda kullandığında "Aaa, ... dedin.", "Evet .....!" gibi sözlerle çocuğunuzu alkışlayınız ve sevindiğinizi belli ediniz. Aynı adımları takip ederek farklı sözel ifadeler için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- Görme yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuza hangi durumda seçtiğiniz sözel ifadeyi kullandığınızı uygun bir şekilde betimleyiniz. Örneğin "Baba şu an işe gitmek için evden dışarı çıkıyor." diye betimledikten sonra "Görüşmek üzere." diyerek model olunuz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa sözel ifade yerine bir işaret seçerek uygulamayı tekrarlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sözel ifadeleri tekrarladığınız anlarda çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Çocuğunuzun sizi gün içerisinde gözlemleyebilmesi için zamanlar oluşturabilir ve ortam düzenleyebilirsiniz.
- Çocuğunuzun gün içerisinde sizin kullandığınız rutin ifadeleri sık sık duymasını sağlayabilirsiniz.
- Çocuğunuz her uyandığında "Günaydın!" diyerek bu ifadeyi ilerleyen günlerde uyandığında taklit etmesi fırsat oluşturabilirsiniz.
- Yemek sırasında herkesin birbirine birkaç kez "Afiyet olsun!" demesini sağlayarak çocuğunuzun ilerleyen günlerde yemek yerken bu ifadeyi taklit etmesini sağlayabilirsiniz.
- Çocuğunuzla dış mekânlardayken çalışanlara (örneğin kasiyere, çevreyi temizleyen görevlilere) "Kolay gelsin!" diyerek model olabilir, çocuğunuzun ilerleyen günlerde uygun durumlarda bu ifadeyi taklit etmesi için fırsatlar oluşturabilirsiniz. Çocuğunuzu evcilik, doktorculuk, mutfak, temizlik, çiftlik, tamir seti gibi oyuncak setleri ile oynarken gözlemleyiniz. Oyuncak setleriyle oynarken daha önce kullandığınız ifadeleri uygun durumlarda taklit edip etmediğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin daha önce kullandığınız ifadeleri bir süre sonra uygun durumlarda taklit ediyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste sizin daha önce kullandığınız ifadeleri bir süre sonra uygun durumlarda taklit ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde halıya oturunuz.

2 İçinde nesne resimlerinin olduğu keseyi çocuğunuzun görüş alanına getiriniz.

3 Elinizi kesenin içine atınız, birkaç saniye keseyi karıştırıyormuş gibi yapınız ve keseden bir nesne resmi çıkartınız.

4 Nesne resmini çocuğunuza düz görünecek şekilde halıya koyunuz.

5 4-5 saniye sonra resmi elinizle kapatınız.

6 Çocuğun nesnenin adını söylemesi için bekleyiniz.

31-36 AY

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.14. Bir nesne resmi gösterilip kapatıldığında resimde ne olduğunu söyler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.9. İki kaptan birinin altına bir nesne saklanırken izledikten sonra saklanan nesneyi doğru kabın altında bulur.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz bir nesne resmi gösterilip kapatıldığında resimde ne olduğunu söylüyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde bir nesne resmi gösterilip kapatıldığında resimde ne olduğunu söylerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 1 tane kese.
• Çocuğunuzun dikkatini çeken nesnelerin resimlerden 4-5 tane.

UYGULAMA
Çocuğunuzla karşılıklı oturunuz. İçinde nesne resimlerinin olduğu keseyi çocuğunuzun görüş alanına getirerek "Acaba bu kesenin içinde ne var?" diyerek çocuğunuzun dikkatini ve ilgisini üzerinize çekiniz. "Bakalım ne varmış?" diyerek elinizi kesenin içine sokunuz, birkaç saniye keseyi karıştırıyormuş gibi yapınız ve keseden bir nesne resmi çıkartınız. Nesne resmini çocuğunuzun görebileceği şekilde önüne koyunuz. Ardından "Aaa bu ne? Bu bir ..... (nesnenin adı) resmi." deyiniz. Çocuğunuzun nesne resmine 4-5 saniye bakmasına fırsat veriniz. 4-5 saniye bekledikten sonra nesne resminin üzerini elinizle kapatınız. Çocuğunuza " ..... (çocuğun adı) az önce resimde ne gördün?" diye sorunuz. Çocuğunuzun yanıt vermesi için 4-5 saniye süre tanıyınız. Çocuğunuz doğru yanıt verirse nesne resminin üzerinden elinizi çekiniz ve "Harikasın .... (çocuğun adı), evet .... (nesnenin adı) vardı." deyiniz. Çocuğunuz doğru yanıt veremezse veya herhangi bir tepkide bulunmazsa nesne resminin üzerinden elinizin bir kısmını veya tamamını çekerek çocuğunuzun nesne resmini görmesini sağlayınız. Ardından tekrar "Az önce resimde ne gördün?" diye sorunuz. Çocuğunuzun yanıt vermesi için 4-5 saniye süre tanıyınız. Çocuğunuz doğru yanıt verirse nesne resminin üzerinden elinizi çekiniz ve "Harikasın ..... (çocuğun adı), evet ..... (nesnenin adı) vardı." deyiniz. Aynı adımları takip ederek diğer nesne resimleriyle uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi nesne resimlerinin nesnenin gerçekteki hâline benzediğinden, renk ve çözünürlüğünün uygun olduğundan ve çizim, animasyon gibi özellikte olmadığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi nesne resimlerinin kolayca buruşabilen, yırtılabilen bir malzemeden yapılıp yapılmadığına dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesne resimlerinin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuzun ilgisini çeken ve daha önce tanıdığı nesneleri yakınınıza bir yere koyunuz. Nesnelerden birini çocuğunuzun eline vererek çocuğunuzun nesneyi 4-5 saniye incelemesine fırsat veriniz. Ardından nesneyi çocuğunuzun elinden alıp "..... (çocuğun adı) az önce neye dokundun?" sorusunu sorunuz. Çocuğunuz doğru yanıt verirse çocuğunuzu alkışlayınız ve sevindiğinizi belli ediniz. Çocuğunuz doğru yanıt veremezse veya herhangi bir tepkide bulunmazsa nesneyi incelemesi için tekrar çocuğunuza veriniz. Dokunarak, koklayarak incelemesine fırsat veriniz. Daha sonra nesneyi çocuğunuzun elinden alıp "Az önce neye dokundun?" sorusunu tekrar sorunuz. Çocuğunuz doğru yanıt verdiğinde, çocuğunuzu alkışlayınız ve sevindiğinizi belli ediniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, ilk birkaç oturumu nesne resimleri yerine gerçek nesnelerle gerçekleştirebilirsiniz. Çocuğunuz doğru yanıt veremezse veya herhangi bir tepkide bulunmazsa, nesne resminin üzerinden elinizi çekerek "Bu bir ..... (nesnenin adı) resmi." deyiniz. Hiç beklemeden "Az önce resimde ne gördün?" diye sorunuz. Çocuğunuzun yanıt vermesi için 4-5 saniye süre tanıyınız. Çocuğunuza nesnenin adını fısıldayarak veya nesnenin hangi heceyle başladığını söyleyerek ipucu veriniz ve çocuğunuz doğru yanıt vermesini sağlayınız. Ardından " ..... (çocuğun adı) harikasın, evet ..... (nesnenin adı) vardı." deyiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz. Uygulama öncesi nesne resimlerinden ikişer tane hazırlayınız. Nesne resimlerinin eşlerini hem keseye koyunuz hem de çocuğunuza düz görünecek şekilde halıya koyunuz. Keseden bir nesne resmi çekiniz. Nesne resmini 4-5 saniye çocuğunuzun göz hizasında tuttuktan sonra nesne resmini kapatınız. Ardından çocuğunuzdan az önce gördüğü nesne resmini, halıdaki nesne resimleri arasından göstermesini isteyiniz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, uygulama öncesi nesne resimlerinden ikişer tane hazırlayınız. Uygulamayı masada yapınız. Nesne resimlerinin eşlerini hem keseye koyunuz hem de çocuğunuza düz görünecek şekilde masaya koyunuz. Keseden bir nesne resmi çekiniz. Nesne resmini 4-5 saniye çocuğunuzun göz hizasında tuttuktan sonra nesne resmini kapatınız. Ardından masadaki resimleri işaret ederek "Az önce bu resimlerden hangisini gördün?" diye sorunuz. Çocuğunuzun yanıt vermesi için 4-5 saniye süre tanıyınız. Çocuğunuz önce doğru nesne resmine, sonra size, ardından tekrar doğru nesne resmine bakarsa veya doğru nesne resmine bakıp sesler çıkarırsa, çocuğunuzu alkışlayınız ve sevindiğinizi belli ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz. Keseden nesne resimlerini çocuğunuzun seçmesine fırsat vermek çocuğunuzun etkinliğe katılımını kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Farklı nesne resimleriyle oyuncaklar/hayvanlar/giysiler/eşyalar ile etkinlik uygulamasını genelleyebilirsiniz. Nesne resimlerini satın alabileceğiniz gibi nesnelerin fotoğraflarını çekip fotoğraflarını bastırarak kendiniz de hazırlayabilirsiniz.
• Çocuğunuzla resimli kitap okurken kitaptaki oyuncaklar/hayvanlar/giysiler/eşyalar hakkında konuşunuz. Bir nesne seçtikten sonra nesneyi işaret parmağınızla gösterip "Aaa bak burada ..... (nesnenin adı) var." diyerek çocuğunuzun dikkatini nesneye çekiniz. Ardından nesnenin üzerini elinizle kapatınız. Çocuğunuza " ..... (çocuğun adı) az önce ne gördün? Söyle bakalım burada ne var?" diyerek az önce gördüğü resimde ne olduğunu söylemesine fırsat verebilirsiniz.
• Çocuğunuzla birlikte ailenizin fotoğraf albümü inceleyiniz. Çocuğunuzun tanıdığı kişileri işaret parmağınızla gösterip "Aaa bak, dede." diyerek çocuğunuzun dikkatini fotoğraflar üzerine çekiniz. Ardından fotoğrafta dedenin olduğu kısmı elinizle kapatınız. Çocuğunuza "Az önce kimi gördün?" diyerek fotoğrafta kimi gördüğünü söylemesine fırsat oluşturabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz bir nesne resmi gösterilip kapatıldığında resimde ne olduğunu söylüyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste bir nesne resmi gösterilip kapatıldığında resimde ne olduğunu söylerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuza gün içinde belli bir süre sonra çocuğunuzun sevdiği bir etkinliği yapacağınıza dair söz veriniz.

2 Çocuğun hatırlaması ve ifade etmesi için bekleyiniz.

3 Çocuğunuz hatırladığında söz verdiği etkinliği yapınız.

BELLEK/NESNE DEVAMLILIĞI (BND)

KAZANIM: BND 3.15. Kendisine daha önce verilen sözlerin yerine getirilmesini ister.

ÖN KOŞULLAR:

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz kendisine daha önce verilen sözlerin yerine getirilmesini istiyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde kendisine daha önce verilen sözlerin yerine getirilmesini isterse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller

UYGULAMA
Çocuğunuza gün içinde belli bir süre sonra çocuğunuzun sevdiği bir etkinliği yapacağınıza dair söz veriniz (örneğin "Akşam yemeğinden sonra ..... (çocuğun sevdiği etkinliğin/oyunun adı) yapalım/oynayalım." vb.). Akşam yemeğinizi yedikten sonra çocuğunuzu 1-2 dakika gözlemleyiniz. Çocuğunuz "Akşam yemeğinden sonra ..... (çocuğun sevdiği etkinliğin/oyunun adı) yapacaktık/oynayacaktık." diyerek verdiğiniz sözü yerine getirmenizi isterse "Evet, sana söz vermiştim. Aferin, unutmadın." diyerek çocuğunuzu tebrik ediniz ve söz verdiğiniz etkinliği/oyunu yapınız. 1-2 dakika çocuğunuzu gözlemledikten sonra çocuğunuz verdiğiniz sözü yerine getirmenizi istemezse "Biz yemekten sonra ne yapacaktık?" diyerek etkinliğe/oyuna yönelik bir kişi/nesne/yer göstererek çocuğunuza ipuçları veriniz. Çocuğunuzun yanıtlaması için 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz verdiğiniz sözü yerine getirmenizi isterse "Evet, sana söz vermiştim. Aferin, unutmadın." diyerek çocuğunuzu tebrik ediniz ve söz verdiğiniz etkinliği/oyunu yapınız. Çocuğunuz yine verdiğiniz sözü yerine getirmenizi istemezse "..... (çocuğun sevdiği etkinliğin/oyunun adı) yapacaktık/oynayacaktık, hatırladın mı?" diyerek çocuğunuzun verdiğiniz sözü söylemesini sağlayınız ve ardından sözünüzü yerine getiriniz. Aynı adımları takip ederek verdiğiniz diğer sözler için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz. Uygulama sırasında çocuğunuz etkinlik/oyun ile ilgili bir kişi/nesne/yeri işaret ediyorsa, sizi kolunuzdan tutup etkinlik/oyun ile ilgili kişi/nesne/yere götürüyorsa "Evet, sana söz vermiştim. Aferin, unutmadın." diyerek uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz önce etkinlik/oyun ile ilgili kişi/nesne/yere, sonra size, ardından tekrar etkinlik/oyun ile ilgili kişi/nesne/yere bakıyorsa veya çocuğunuz önce etkinlik/oyun ile ilgili kişi/nesne/yere bakıp sesler çıkarıyorsa "Evet, sana söz vermiştim. Aferin, unutmadın." diyerek uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Çocuğunuzun tanıdığı kişilere çocuğunuzla bu kazanımı çalıştığınızı söyleyip bu kişilerden çocuğunuza yapabilecekleri küçük sözler vermelerini rica ediniz. Ardından çocuğunuzun kendisine daha önce verilen sözlerin yerine getirilmesini isteyip istemediğini gözlemleyerek veya kişilerle görüşme yaparak öğrenebilirsiniz.
- Çocuğunuzla alışveriş yapmaya çıkacağınız günden 1-2 gün önce, internetten çocuğunuza yaşına uygun, satın alabileceğiniz birkaç oyuncağı gösteriniz. Çocuğunuzla "Bunlardan bir tanesini alma şansın olsa, hangisini seçerdin?" gibi sorular sorarak oyuncaklardan birini seçmesini sağlayınız. Daha sonra "Tamam, söz veriyorum, bugün alışveriş sırasında böyle bir oyuncağı sana alacağım." diyerek çocuğunuza söz veriniz. Çocuğunuzla alışverişe çıktığınızda çocuğunuzun size "Seçtiğim oyuncağı alacağına söz vermiştin." demesini bekleyiniz, "Aaa evet, hatırlatman çok iyi oldu, haydi oyuncakçıya gidip alalım." deyiniz, oyuncakçıya giriniz ve söz verdiğiniz oyuncağı alınız. Bu strateji aynı zamanda çocuğunuzun ve sizin oyuncak satın alma süreçlerinde yaşadığınız olumsuz durumları (oyuncak seçmede yaşanan krizler, zaman kaybı vb.) daha kolay atlatmanızı sağlayacaktır.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz kendisine daha önce verilen sözlerin yerine getirilmesini istiyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste kendisine daha önce verilen sözlerin yerine getirilmesini isterse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Ortanıza dörder tane mavi, turuncu, sarı ve yeşil küp koyunuz ve çocuğunuzun dikkatini çekerek onunla ikiniz için kule yapmak istediğinizi söyleyiniz.

2 Tüm renklerden birer tane alarak kulenizin zeminini oluşturmak üzere yere koyunuz.

3 Bir tane turuncu küpü alarak etiketleme yapmadan "Bu, bununla aynı renk." diyerek turuncu küpün üzerine koyunuz.

4 Bir turuncu küp alarak çocuğunuza uzatınız ve "Haydi. Sen de aynısının üzerine koy." deyiniz.

5 Çocuğun tepkisini bekleyiniz.

6 Legolar bitene kadar aynı rutinde devam ediniz.

31-36 AY

EŞLEME/SINIFLAMA (ESF)

KAZANIM: ESF 9.10. Dört seçenek sunulduğunda renkleri eşler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• ESF 9.3. Birbiri ile aynı olan iki nesneyi eşler.
• GUİ 1.17. Dört küple kule yapar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza iki farklı renk küp verip sadece aynı olanları üst üste koymasını isteyiniz. Çocuğunuz altı denemenin dördünde verilen dört rengi doğru eşlerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Dörder tane mavi, turuncu, sarı ve yeşil küp.

UYGULAMA
Renkleri tanımanın ilk aşaması renkleri eşlemektir. Çocuğunuz aynı rengi aynı renkle eşlemeyi öğrendikten sonra iki seçenek arasından renkleri eşlemeye gelmektedir. Çocuğunuzun renk edinim sırasını dikkate alarak çalışmaya turuncu ve mavi çifti ile başlayabilir, daha sonra yeşil ve sarıya geçebilir, bunlarda ölçütler karşılandıktan sonra kırmızı ve mor ikilisini çalışabilir, kahverengi ve pembeyi ise en sona bırakabilirsiniz. Ancak çocuğunuz sarı ve turuncu nesnelerle daha çok ilgileniyorsa öğretime sarı ve turuncu renk çifti ile başlayınız. Renk eşleme çalışmalarında öncelikle gerçek nesnelerle çalışmalı ve daha sonra renklerin aynı büyüklükte ve şekilde 5x5 cm boyutlarında hazırlanmış kartlarıyla çalışmayı denemelisiniz. 4 seçenek sunulduğunda renkleri eşleme beceri çalışmak üzere, çocuğunuzun dikkatini çekerek onunla ikiniz için birer kule yapmak istediğinizi söyleyiniz. Ortanıza dörder mavi, turuncu, sarı ve yeşil küp koyunuz. Renklerin hepsinden birer tane alıp kulenizin zeminini oluşturmak üzere yere koyunuz. Bir tane turuncu küpü alarak etiketleme yapmadan "Bu, bununla aynı renk." diyerek turuncu küpün üzerine koyunuz. Diğer turuncu olan küpü alarak ve göstererek "Bu da bununla aynı renk." deyiniz. Daha sonra ortadan turuncu bir küp alarak çocuğunuza uzatınız ve "Haydi sen de aynısının üzerine koy." deyiniz. Küpler bitene kadar aynı rutinde devam ediniz. Doğru tepkilerini sevincinizi belirterek pekiştiriniz ve yanlış tepkilerinde düzeltme ve hatırlatma veriniz. Kuleniz tamamlandıktan sonra "Bunu çok beğendim. Çok güzel oldu." diyerek bir süre birlikte bu kuleyle oynayınız. Araba, oyuncak ev, hayvanlarını da ekleyerek oyununuzda küplerle daha karmaşık yapılar inşa edebilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, öğretim oturumu şeklinde değil günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda, yaş grubuna uygun olacak şekilde oyun etkinliği şeklinde uygulamaya çalışınız.
• Çalışmaya, çocuğunuzun en sevdiği oyuncağının rengiyle başlamanız işinizi kolaylaştırabilir.
• Öğretim yaparken çocuğunuzun günlük yaşamda sık karşılaştığı, tanıdığı, basit nesne/oyuncak/yiyeceklerle çalışınız. Nesneleri seçerken çocuğunuzun bir kez eline alınca bırakmak istemeyeceği çok sevdiği nesne ya da oyuncakları tercih etmeyiniz.
• Öğretim yaparken nesneleri kestirilemez sırayla veriniz.
• Öğretim denemelerini ne gereğinden yavaş ne de çok hızlı yapınız. Önerilen süre, çocuğunuzun dikkatinin dağılacağı, öğretimden uzaklaşacağı kadar uzun olmamalıdır.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Öğretim sürecinde kullandığınız araç gereçlerin değerlendirme sürecinde kullanacağınız araç gereçlerin aynı olmamasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Renkleri daha belirgin ve parlak olan veya zıt renkli olan nesneler/oyuncaklar kullanınız. Çocuğun nesnelerin renklerini fark etmesi için desensiz renksiz bir zeminde durmasını sağlayınız. Renk eşleme çalışmaları sırasında nesnelere yakından bakması için çocuğunuza süre tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan çocukla çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak için çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza eşlemesi için yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan bir çocuğun çevredeki nesnelerle birebir etkileşime girememişse renk algısı gelişmemiş olabilir. Bu nedenle, çocuğunuzun bu konudaki deneyimlerini artırıcı çalışmalar yapınız. Çocuğunuzun tutma, kavrama becerilerinde sınırlılıkları varsa, sizi bakışlarla, seslerle sözel olarak ya da jestlerle yönlendirmesiyle eşleştirme çalışmaları yapmasına yardım ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereçler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle iki seçenek sunulduğunda renkleri eşleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuzla birlikte iki farklı renk birçok balon şişiriniz. Sevdiği bir müziği açarak önce balonlarla dans ediniz. Ardından balonları renklerine göre ayrı ayrı sınıflaması için iki büyük sepet veriniz. Sepetlere balonları koymakta zorlanırsa şişirdiğiniz iki farklı balon rengindeki kurdeleler ile yere yaptığınız halkaların içine balonları atmasını isteyebilirsiniz.
• Çamaşırlarınızı yıkadıktan sonra mavi ve yeşil mandallar kullanarak bunları ipe asınız. Çamaşırlar kuruduktan sonra ipten alınız ve çocuğunuzdan ipteki mandalları gerekliyse fiziksel da yardım vererek toplamasını isteyiniz. Çocuğunuza bir mavi bir de yeşil küçük sepet veriniz. Renklerine göre mandalları bu sepetlerde eşlemesini isteyiniz. Hangi renk mandallardan daha çok/az olduğunu sorunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz altı denemenin dördünde üç oturum üst üste bağımsız olarak dört seçenek sunulduğunda renkleri eşlerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Önceden hazırladığınız çocuğunuzun sevdiği büyüklü ve küçüklü tuzlu kurabiyeleri, tekli kekleri ve iki boş tabağı masaya koyarak çocuğunuzu mutfağa yanınıza çağırınız.

2 Kurabiye ve tekli keklerden bütün büyük olanları bir tabağa ve bütün küçük olanları da diğer tabağa koyunuz.

5 Birlikte keklerden yiyiniz.

3 Ardından tüm yiyecekleri tabaklardan çıkartarak ortadaki servis tabağına geri koyup "Sıra sende. Sen de büyükleri bir tabağa ve küçükleri de diğer tabağa koy." deyiniz.

4 Çocuğunuz bütün yiyecekleri yardım almaksızın büyüklüklerine göre bir tabakta topladığında "Bravo sana. Büyük ve küçük yiyecekleri ayrı ayrı tabaklara yerleştirdin. Haydi, şimdi bunları afiyetle yiyelim." diyerek ona sarılınız.

31-36 AY

EŞLEME/SINIFLAMA (ESF)

KAZANIM: ESF 9.11. İki farklı büyüklükteki iki grup nesneyi büyüklüklerine göre sınıflar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• ESF 9.4. İki farklı grup nesneyi türlerine göre sınıflar.
• GUİ 1.21. İki farklı büyüklükteki nesne arasından istendiğinde büyük ya da küçük olanı gösterir.
• GUİ 1.24. Bir nesneyi istendiğinde diğer bir nesnenin içine koyar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza aynı anda hem büyük hem de küçük yiyecekleri aynı anda birlikte veriniz ve sınıflandırmasını isteyiniz. Çocuğunuz altı denemenin dördünde iki farklı büyüklükteki iki grup nesneyi büyüklüklerine göre sınıflarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 2 tane tabak.
• 2 tane farklı büyüklükte tuzlu kurabiye.
• 2 tane farklı büyüklükte tekli kek.

UYGULAMA
Bu kazanımda, çocuğunuzdan nesneleri sadece büyük ve küçük olma durumuna göre ayırması istenmektedir. Çocuğunuzun bir arkadaşı evinize ziyarete geldiğinde misafirleriniz için (ya da misafir yokken kendiniz için) çocuğunuzun sevdiği büyüklü ve küçüklü tuzlu kurabiyeler ve tekli kekler hazırlayınız. Daha sonra çocuğunuzun dikkatini çekerek onu mutfağa yanınıza çağırınız. Masanın üzerine iki boş servis tabağı koyunuz. Hazırladığınız tüm kurabiye ve tekli kekleri de masanın ortasına başka bir servis tabağıyla yerleştiriniz. "Bak, burada büyük ve küçük kurabiyeler ve tekli kekler var. Bütün büyükleri bu tabağa, bütün küçükleri şu tabağa koyalım. Büyük olanları biz ..... teyzenle yiyelim, küçük olanları da siz ..... ile birlikte yiyin." deyiniz. Yiyeceklerden bütün büyük olanları bir tabağa ve bütün küçük olanları da diğer tabağa koyunuz. Ardından tüm yiyecekleri tabaklardan çıkartarak ortadaki servis tabağına geri koyunuz. Daha sonra "Sen de büyükleri bir tabağa ve küçükleri de diğer tabağa koy." deyiniz. Çocuğunuzun tepkilerini 4-5 saniye bekleyerek gözlemleyiniz. Çocuğunuzun yardıma ihtiyacı olduğunu gözlemlediğinizde "O tekli kek büyük mü yoksa küçük mü? Şu tekli kekle karşılaştır." ya da "Dikkat et, o küçük bir kurabiye. Küçük olanlar hangi tabaktaydı?" gibi sözel ipuçları veriniz. Çocuğunuz bütün yiyecekleri yardım almaksızın büyüklüklerine göre bir araya getirdiğinde "Bravo sana. Büyük ve küçük yiyecekleri ayrı ayrı tabaklara yerleştirdin. Haydi, şimdi bunları içeri götürelim ve afiyetle yiyelim." diyerek ona sarılınız ve sevincinizi gösteriniz. Kurabiye ve tekli kekleri birlikte yiyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Yapacağınız her türlü etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekmelisiniz. Etkinlikleri, öğretim oturumu şeklinde değil günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda, yaş grubuna uygun olacak şekilde oyun etkinliği şeklinde uygulamaya çalışınız.
• Seçeceğiniz yiyeceklerin büyüklük açısından belirgin farklılıkları olmasına dikkat ediniz.
• Çocuğunuzun günlük yaşamda sık karşılaştığı, tanıdığı, basit nesne/oyuncak/yiyeceklerle çalışınız. Nesneleri seçerken çocuğunuzun bir kez eline alınca bırakmak istemeyeceği çok sevdiği nesne ya da oyuncakları tercih etmeyiniz.
• Öğretim yaparken kullandığınız nesneleri/oyuncakları/araç gereçleri/yiyecekleri sık sık değiştiriniz.
• Öğretim denemelerini ne gereğinden yavaş ne de çok hızlı yapınız. Önerilen süre, çocuğunuzun dikkatinin dağılacağı, öğretimden uzaklaşacağı kadar uzun olmamalıdır.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bir süre bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Öğretim sürecinde kullandığınız araç gereçlerin değerlendirme sürecinde kullanacağınız araç gereçlerin aynı olmamasına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çocuğunuzla çalışırken nesneleri büyüklüklerine göre eşleştirebilmesi için nesnelere dokunmasını sağlayınız. Çocuğunuza, yiyeceklere elleriyle dokunup tanıması ve incelemesi için süre tanıyınız. Çocuğunuz az gören bir çocuk ise tabak renklerinin seçimini kurabiye ve tekli keklere göre belirleyiniz. Örneğin kakaolu kurabiye ve tekli kek için beyaz tabak seçebilir. Görsel olarak zıtlıkları çocuğunuzun ayırt etmesini sağlayabilirsiniz. Çocuğunuz masaya koyduğunuz yiyecekleri fark edemeyebilir. Bu nedenle yiyecekleri eline vererek tutmasına yardım edebilirsiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Sözel iletişim becerileri olmayan çocuklar için geliştirilen fotoğraflar, resimli kartlar, işaret dili veya bilgisayar sistemleri gibi alternatif iletişim tekniklerinden yararlanınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çevredeki nesnelerle birebir etkileşime girememişse büyüklük-küçüklük algısı gelişmemiş olabilir. Bu nedenle çocuğunuzun bu konudaki deneyimlerini artırıcı çalışmalar yapınız. Çocuğunuzun tutma, kavrama, koyma becerilerinde hareket kısıtlığı varsa, sizi seslerle, bakışlarla, sözel olarak ya da jestlerle yönlendirmesiyle sınıflama çalışmalarına yardım ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, abartılı jestler kullanınız. Çocuğunuzun sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklarla çalışınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken yapılandırılmış masa başı etkinlikleri yerine doğal öğretim yaparak, çocuğunuzla birlikte oynayarak çalışınız. Ortamda dikkatini dağıtacak bir nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek bulundurmayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle iki farklı büyüklükteki iki grup nesneyi büyüklüklerine göre sınıflama etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Odasını düzenlenmeyi öneriniz ve dikkatini çekerek onu yanınıza çağırınız. Ortaya iki sepet koyunuz ve dolgu hayvan oyuncakları ile bloklarını ortaya dökünüz. "Bak, burada büyük ve küçük oyuncaklar var. Bütün büyükleri bir arada, bütün küçükleri bir arada toplayalım." deyiniz. Oyuncaklardan bütün büyük olanları bir sepete ve bütün küçük olanları da diğer sepete koymasını isteyiniz.
• Sanat etkinliği yaparken, masada hem büyük hem de küçük yapıştırıcı ve resim kâğıtları varken "Büyük olanları ben kullanayım, küçüklerle sen çalış." diyerek küçük olanları almasını isteyiniz.
• Mutfağınızı düzenleme konusunda yardımını isteyiniz. Tutabileceğinden emin olduğunuz büyüklükteki birkaç servis kaşığını ve yemek kaşığını masaya koyunuz. Tüm güvenlik önlemlerini aldıktan sonra dikkatiniz sürekli üzerinde olacak şekilde, büyük ve küçük kaşıkları bir yerde sınıflamasını isteyiniz. Çocuğunuz sınıflamasını yaptıktan sonra "Yardımın için teşekkür ederim." diyerek çocuğunuzun büyüklüklerine göre ayırdığı kaşıkları çekmeceye kaldırınız.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz altı denemenin dördünde üç oturum üst üste bağımsız olarak iki farklı büyüklükteki iki grup nesneyi büyüklüklerine göre sınıflarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla masaya oturunuz. Çocuğunuza birkaç lego verip bir süre oynamasına izin veriniz.

2 Bir kutuyu ve bir sepeti çocuğunuzun yanına koyunuz.

5 Etkinliği tüm legolar bitene kadar sürdürünüz. Çocuğunuz beceriyi başarıyla tamamladığında "Aferin sana. Legoları kutunun içine koydun." diyerek pekiştiriniz.

3 "Şimdi toplanma zamanı. Bu legoyu kutunun içine koyuyoruz." deyiniz.

4 Bu legoyu sepetin içine koyuyoruz." deyiniz.

GÖRSEL/UZAMSAL İLİŞKİLER (GUİ)

KAZANIM: GUİ 1.24. Bir nesneyi istendiğinde diğer bir nesnenin içine koyar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• OSO 8.3. Nesneler ve bir kutu ile doldur-boşalt oyunu oynar.
• DOD 2.5. Bakışını bir nesneden diğerine yöneltir.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza bir lego parçası veriniz ve önündeki kutunun içine koymasını isteyiniz. Çocuğunuz üç denemenin ikisinde "İçine koy." dediğinizde bu oyuncağı bir kabın içine koyarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• 1 tane kutu
• Birkaç lego.
• Kenarları çok yüksek olmayan bir kutu.

UYGULAMA
Çocuğunuzun artık yaygın olarak kullanılan sözcüklerin, fiillerin, yer/yön bildiren zarfların anlamını öğrenmeye ve cümle içinde diğer sözcüklerle olan ilişkilerini kavramaya başlamaktadır. Bu yaştaki çocuğunuzun en az 20 fiil, 10-15 sıfat ve için-de-altında-üstünde yön zarflarını kavraması beklenmektedir. Gün içinde çocuğunuzla sohbet ederken yer-yön zarflarını kullandığınızda ve vurguladığınızda, çocuğunuz bunlara aşina olmaya başlayacaktır.
Çocuğunuzun keyifli olduğu bir an onu masaya çağırınız. Elinizde kutuyu, sepeti ve legoları göstererek dikkatini çekiniz. Legolarla bir süre oynamasına izin veriniz. Süre sonunda "Şimdi toplama zamanı. Legoları kutunun ve sepetin içine koyuyoruz." deyiniz. Kutuyu ve sepeti çocuğunuzun yanına koyunuz. Elinize bir lego alınız ve nasıl yaptığınızı göstererek "Bak, ben legoyu bu kutunun içine koyuyorum, bunu da sepetin içine koyuyorum." deyiniz. Ardından çocuğunuzdan bir lego almasını isteyip "Legoyu kutunun içine koy." deyiniz. Çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuz legoyu kutunun içine koyarsa onu alkışlayınız. Koymazsa kutnun içini göstererek "Buraya koy." deyiniz. Ardından farklı bir legoyu sepetin içine koymasını isteyiniz. Çocu-ğunuzun nesnelerin yerini/yönünü anladığını gördükçe ipucu vermeyi bırakınız. Çocuğunuz beceriyi başarıyla tamamladığında "Aferin ….. (çocuğun adı) sana. legoları kutunun ve sepetin içine koydun." diyerek alkışlayınız ve sevincinizi belli ediniz. Çocuğunuz nesneleri tam olarak başka bir nesnenin içine koymayı öğrenene kadar alıştırmalar yapmayı sürdürünüz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulayacağınız etkinliğe başlamadan önce çocuğunuzun dikkatini çekiniz. Etkinlikleri, çocuğunuzun uyanık, mutlu olduğu zamanlarda ve sakin bir ortamda, öğretim oturumu şeklinde değil de günlük etkinlikler çerçevesinde karşınıza çıkan fırsatlarda oyun etkinliği şeklinde uygulayınız.
• Kutunun içine koyması için çocuğunuzun en çok sevdiği bir oyuncağı tercih ettiğinizde kutunun içine bırakmaya gönüllü olmayabilir. Bu nedenle çocuğunuz tarafından çok tercih edilen oyuncakları bu etkinlik için uygulama dışında tutunuz.
• Öğretim süresinde kenarları çok yüksek kutuları ya da geniş olmayan kutuları tercih etmeyiniz.
• Cümlelerinizde yer-yön zarflarını kullanmaya devam ediniz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmaya başlamadan önce adını söyleyerek dikkatinin sizde olmasını sağlayınız. Legoları kutunun içine koyma becerisi çalışmadan önce çocuğunuzun Legoları ve kutuyu dokunarak tanımasına fırsat veriniz. Kullanacağınız nesnenin/oyuncağın ve kutunun büyüklüğüne çocuğunuzun görme kaybının derecesine göre karar veriniz. Çocuğunuz az görüyorsa, parlak renkli, dokulu ve sesli oyuncakları tercih etmeye ve seçtiğiniz oyuncakla kutunun zıt renkler-de olmasına dikkat ediniz. Gerekliyse kutunun sadece kenarlarını boyayarak görünürlüğünü artırınız. Çocuğunuzun için oda ışığını en rahat edeceği şekilde ayarlayınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerekli olduğunu düşünüyorsanız ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönergenizi verirken görsellerden de yararlanabilirsiniz. Ayrıca sözel iletişim becerileri olmayan çocuklar için geliştirilen resimli kartlar, işaret dili veya bilgisayar sistemleri gibi alternatif iletişim tekniklerinden de yararlanınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun kutuyu ve topu en kolay göreceği, tutacağı ve bunlarla işlemler yapacağı pozisyonda olmasını sağlayınız. Gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği oyuncakları/nesneleri kullanınız. Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun, açık, net yönergeler, açıklamalar veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsi-niz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Çocuğunuzun günlük yaşam deneyimlerini zenginleştirecek şekilde, gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, bir nesneyi istendiğinde diğer bir nesnenin içine koyma etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Eski gazeteleri/dergileri yırtmasını isteyiniz ve yırtılan kağıtları bir kutunun içine doldurmasını söyleyiniz. Kısa süre size bakmamasını isteyiniz ve yırtık kağıtların arasına sevdiği küçük bir oyuncağını saklayınız. "….. (çocuğun adı) sence kutunun içinde ne var?" diye sorunuz. Elleriyle kutuyu karıştırarak kutunun içinde ne olduğunu araştırmıyorsa "….. (çocuğun adı) oyuncağını bu kutuda arayabilirsin." diyerek araştırmasını sağlayabilirsiniz. Çocuğunuz oyuncağı bulunca "Evet. Kutunun içindeki …..'yı budun." diyerek pekiştiriniz.
• Alışverişe gittiğinizde raftan aldığınız ürünleri alışveriş arabasının ya da sepetin içine koymasını isteyiniz.
• Bir öykü okurken, kitabın resimlerine işaret edip "…..'nın içinde ne var?", "İçinde ….. olanı göster." gibi sorularınızla yer-yön bildiren zarfları tekrarlayınız.
• Mutfağın, dolabının, çantasının içinde neler olduğunu sorunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz üç denemenin ikisinde üç oturum üst üste "İçine koy." dediğinizde bağımsız olarak bir nesneyi diğer bir nesnenin içine koyarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Düz bir zemine içi su dolu kapı yerleştiriniz. Etrafına plastik oyuncaklar koyunuz. Çocuğunuzla bir süre oyuncakları suda yüzdürerek, suyun içine batırıp suyun yüzeyine çıkararak oyun oynayınız.

2 Çocuğunuzun kıyafetleri ıslandığında, çocuğunuzun kıyafetinin değiştirilmesini isteyip istemediğini gözlemleyiniz.

3 "Evet, kıyafetini değiştirmemiz gerek." diyerek çocuğunuza kuru kıyafetini giydiriniz.

KİŞİSEL BAKIM RUTİNLERİNİ ANLAMA (KBR)

KAZANIM: KBR 4.10. Gereksinim duyduğunda kıyafetinin ya da aksesuarlarının değiştirilmesini ister.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• KBR 4.9. Yemek yeme, uyku, tuvalet, temizlik gibi günlük bir rutinin yerine getirilmesini sözel ya da sözel olmayan yollarla ister.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz gereksinim duyduğunda kıyafetinin ya da aksesuarlarının değiştirilmesini istiyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde gereksinim duyduğunda kıyafetinin ya da aksesuarlarının değiştirilmesini isterse, bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Bebek küveti/büyük kap.
• Yüzebilen oyuncaklar.
• Çocuğunuzun kuru kıyafetleri.

UYGULAMA
Bebek küvetine ya da büyük bir kaba su koyunuz. Banyoya getirdiğiniz yüzebilecek oyuncakları da kabın yanına koyunuz. Çocuğunuzla birlikte banyoya gidiniz. Çocuğunuza " ..... (çocuğun adı) haydi bu oyuncakları yüzdürelim." diyerek çocuğunuzla birlikte oyuncakları suda yüzdürerek, suyun içine batırıp suyun yüzeyine çıkararak oyun oynayınız. Çocuğunuzun bu oyun sürecinde kıyafetleri ıslanacaktır. Çocuğunuzun kıyafetinin değiştirilmesini isteyip istemediğini gözlemleyiniz. Çocuğunuz ıslanan kıyafetinin değiştirilmesini isterse "Evet, kıyafetini değiştirmemiz gerek." diyerek çocuğunuzla birlikte odaya gidip kıyafetlerini değiştiriniz. Çocuğunuz ıslanan kıyafetinin değiştirilmesini istemezse "Aaa, kıyafetin ıslanmış!" diyerek çocuğunuza sözel ipucu veriniz. Çocuğunuz yine ıslanan kıyafetinin değiştirilmesini istemezse çocuğunuzun kıyafetinde ıslanan yerleri gösterip "Oooo kıyafetin ıslanmış. Kıyafetini değiştirmemiz lazım. Yoksa hasta oluruz." diyerek kendi kıyafetinize de bakıp "Benim kıyafetim de ıslanmış, ben de değiştireyim kıyafetimi." diyerek kıyafetinizi değiştirip çocuğunuza model olunuz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz yine ıslanan kıyafetinin değiştirilmesini istemezse çocuğunuzun kuru kıyafeti tutmasını sağlayarak "Aferin, senin de kıyafetini değiştirmen gerek." deyip çocuğunuza kuru kıyafetini giydiriniz. Aynı adımları takip ederek uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun sizi rahat izleyebileceği biçimde yüz yüze bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.
• Uygulama yapılacak zemin su ile ıslanıp kaygan bir zemine dönüşebileceği için yere kaymaz örtü örtünüz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, kuru kıyafetleri çocuğunuzun görebileceği bir yere yerleştiriniz. Kıyafetinin değiştirilmesi için önce kuru kıyafete sonra size ve ardından tekrar kuru kıyafete bakarsa doğru tepki kabul ediniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuza çorap giydirerek ev içinde kovalamaca oynayabilirsiniz. Çocuğunuzun kovalamaca oynarken basacağı (kaygan olmayan) zeminlere bir miktar su dökünüz. Çocuğunuzun çorapları ıslandığında değiştirilmesini isteyip istemediğini gözlemleyerek etkinliği çeşitleyebilirsiniz.
• Çocuğunuza yaz mevsiminde atkı, bere giydirerek bu aksesuarların değiştirilmesini isteyip istemediğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz gereksinim duyduğunda kıyafetinin ya da aksesuarlarının değiştirilmesini istiyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste gereksinim duyduğunda kıyafetinin ya da aksesuarlarının değiştirilmesini isterse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla birlikte bir kitap okuyunuz ya da anlatınız.

2 İsterseniz bir sayfanın hemen sonunda isterseniz de öyküyü okumayı bitirdiğinizde, okuduğunuz öyküde geçen bir olayın sonucu ve nedenleri hakkında sohbet ediniz. “Niçin böyle olmuş?”, “Sence neden böyle oldu?” gibi sorular sorunuz. Cevap vermesi için çocuğunuzu cesaretlendirip doğru cevabı verdiğinde onaylayıp pekiştiriniz.

NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİ (NSİ)

KAZANIM: NSİ 5.9. Kendisine okunan ya da anlatılan bir öyküdeki bir olayın sonucu açıklandığında olası nedeni söyler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• NSİ 5.8. Acıkmak, yağmurda ıslanmak, hasta olmak gibi günlük yaşantısındaki olaylara yönelik neden-sonuç ilişkisi içeren soruları yanıtlar.
• DOD 2.12. Yetişkinle birlikte kitap ya da resimlere en az 5 dakika süreyle bakar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuzla birlikte bir kitap okuyunuz. Bu öyküdeki bir olayın sonucunu açıklayınız ve olası neden hakkındaki fikirlerini sorunuz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde kendisine okunan ya da anlatılan bir öyküdeki bir olayın sonucu açıklandığında olası nedeni söylerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Resimli bir öykü kitabı.

UYGULAMA
Çocuğunuz bu yaşlarda kendisine anlattığınız veya okuduğunuz resimli ya da resimsiz öykülere ilgi duymaya başlayacaktır. Kütüphanenizde birden fazla çocuk kitabınız varsa okunacak öyküyü çocuğunuzun seçmesini istediğinizde dikkati daha uzun süre öyküde olacaktır.
Çocuğunuzun ilgilendiği bir konuyu içeren (örneğin kediler), yaş düzeyine uygun, bol resimli, kısa, her sayfasında birkaç cümle olan bir kitabı alınız. Çocuğunuzla rahat bir yere yan yana oturunuz ya da kitabı rahatça görebileceği şekilde onu kucağınıza alınız. Kitabı birlikte inceleyiniz. Çocuğunuzun kitabın sayfalarını çevirmesi, dokunması, resimlere dikkatini vermesi için destekleyiniz. Gerektiğinde cesaretlendiriniz, model olunuz ya da fiziksel yardım veriniz. Öyküyü farklı mimik ve tonlama kullanarak çocuğunuzun sizi takip edebileceği bir hızda, ne çok hızlı ne de çok yavaş olmayacak şekilde okuyunuz/anlatınız. İsterseniz bir sayfanın hemen sonunda isterseniz de öyküyü okumayı bitirdiğinizde, okuduğunuz öyküde geçen bir olayın sonucu ve nedenleri üzerine sohbet ediniz. "Niçin böyle olmuş? Sence neden böyle oldu?" gibi sorular sorarak öyküdeki sonuca yol açan nedenin ne olabileceğini açıklamasını isteyiniz. Cevap vermesi için çocuğunuzu cesaretlendiriniz ve süre tanıyınız. Doğru cevabı verdiğinde çocuğunuzu pekiştiriniz ve onaylayınız. Cevabı bulmakta zorlanıyorsa gerektiğinde kitabın resimlerine bakıp ipucu almasını sağlayınız. Cevabı hâlâ bulamıyorsa "Şu nedenden dolayı böyle olmuş olabilir mi sence?" diyerek doğru cevabı bulmasını sağlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Kitaptaki öyküyü etkileşimli olarak okuyunuz. Bir sayfada kuşlarla ilgili bir cümle geçtiğinde çocuğunuzdan kuş sesi çıkarmasını ya da ellerini hareket ettirerek kuş taklidi yapmasını isteyebilirsiniz.
• Çocuğunuza resimli bir öykü okuyacaksanız, öykünün, olayın akışına uygun, neden-sonuç ilişkisini vurgulayan ve resim ile anlatılan olay arasında ilişki kurmasına yardım edecek kadar sade, basit ve ayrıntılı resimlerden oluşmasına dikkat ediniz.
• Öykü saatinin ne zaman yapılacağı konusunda katı bir kural yoktur. Bu etkinliği sadece uyku öncesi için sınırlandırmayınız. Gün içinde herhangi bir zaman diliminde, öyküyü okurken/anlatırken rahatsız edilmeyeceğiniz bir mekânda ve zamanda örneğin öğle uykusu sonrası ya da sakin, aç olmadığı bir zamanda okuyabilir/anlatabilirsiniz.
• Çocuğunuzun dikkat süresi kısa olduğu için, çocuğunuzun dikkatinin dağıldığını veya sıkıldığını gözlemlediğinizde öyküyü ilginç ve mutlu bir sonla sonlandırınız ve ilgisini tekrar çektikten sonra amacınıza uygun soruyu sorunuz.
• Resimli kitaptaki öyküyü okurken çocuğunuz diğer sayfalarla ilgilenmek için sayfaları çeviriyorsa o sayfadaki bir olay ile ilgili neden-sonuç ilişkisine odaklanıp amacınıza uygun soruyu bu sayfa üzerinden sorunuz.
• Aynı öyküyü farklı günlerde tekrarlı olarak okuyunuz.
• Okuduğunuz resimli bir öyküyü çocuğunuzun da eline alıp kendi kendine okumasına fırsat sağlayacak ortamlar oluşturunuz.
• Çocuğunuzun korkabileceği öyküler okumaktan/anlatmaktan kaçınınız.
• Çocuğunuza arka arkaya çok fazla soru sorarak kendisini baskı altında hissetmesine neden olmayınız. Bu durumda, çocuğunuzun cevap verme davranışı azalacaktır.
• Çocuğunuza sorularınıza cevap vermesi için zaman tanıyınız. Cevabı dinlemek için zamanınız yoksa soru sormayınız.
• Çocuğunuzun gün içinde değişik durumlarda size "Ne, kim, nerede, ne zaman, neden? ve öncelik-sonralık, şart bildiren sorular" sorması için teşvik ediniz. Sorularını cevaplandırarak başka sorular sorması için destekleyiniz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Bir öykü kitabının nasıl uygun şekilde kullanılacağını ve yerine kaldırılacağını öğretmeyi de unutmayınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, dokunma yüzeyleri olan kitaplarını seçerek algılamasını kolaylaştırınız. Büyük boyutlu, zıt renkli resimlerden oluşan resimli kitapları tercih ediniz. Çocuğunuzun dikkatini çekmek ve sürdürmek için öyküdeki nesneye ait bir ses varsa bu sesi çıkarmaya çalışınız. Çocuğunuzla gün içinde bol bol konuşunuz ve onun ilgisini çekebilecek konuları anlayabileceği bir dilde anlatınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Öykünün resimlerinin amacınızla çok iyi uyuştuğundan ve çocuğunuzun resimleri çok iyi gördüğünden emin olunuz. Verdiği cevabı ya da dudak kıpırdatma, anlamsız sesler çıkarma, sesletim hataları yaparak cevaplama gibi yollarla anlatmak istediği her ne ise anlamaya çalışıp doğrusunu tekrar ediniz. Çocuğunuzun size anlatmak istediklerini size anlatabildiğini ona hissettirin ki ileride sözel iletişim kurmada çekimser olmasın. Çocuğunuz işitebiliyor ama hiç konuşamıyorsa sorunuzu yanıtlaması için aranızda bir alternatif iletişim yöntemi geliştirerek neden-sonuç ilişkilerini ifade edebilmesine yardım ediniz. Örneğin en uygun resmi işaret ederek göstermesi ve sizin de "Evet-Hayır." gibi kısa cevap verebileceği şekilde sorular sorarak genişlettiğiniz durumları kabul edebilirsiniz. Çocuğunuzun bakmak, eliyle vurmak gibi yollarla ifade etmesini kabul edebilirsiniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, gerektiğinde yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çalışırken gelişim düzeyine uygun, açık, net cümlelerden oluşan öyküler okuyunuz/anlatınız.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, kendisine okunan ya da anlatılan bir öyküdeki bir olayın sonucu açıklandığında olası nedeni söyleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuzun kendisinin kahramanı olduğu, mutlu sonla bite bir öykü oluşturunuz ve ona anlatınız. Bu, onu heyecanlandıracak ve dinlemek için istekli olacaktır. Örneğin anlattığınız öyküdeki çocuğun ismi çocuğunuzun ismi ve olay da o gün içinde yaşadığınız bir durum olacak şekilde bir öykü anlatabilirsiniz.
• Öyküyü her zaman siz anlatmayınız. Çocuğunuzun bir başkasının okuyacağı veya kayıt cihazına kaydedilmiş olan öyküleri de dinleyip öykü ile ilgili soruları cevaplaması için yeni etkinlik planlayıp uygulayabilirsiniz.
• Öyküyü dramatize ederek ya da kukla yardımıyla anlatınız ve ilgili sorunuzu sorunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak kendisine okunan ya da anlatılan bir öyküdeki bir olayın sonucu açıklandığında olası nedeni söylerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla birlikte bir kitap okuyunuz ya da anlatınız.

2 Öyküyü okurken en heyecanlı yerinde anlatımı bırakınız ve çocuğun anlatarak öyküyü tamamlamasını isteyiniz. Çocuğun tamamlaması için "Neden ..... oldu?", "Nasıl oldu?" gibi sorular sorunuz ve çocuğu anlatması için cesaretlendiriniz.

NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİ (NSİ)

KAZANIM: NSİ 5.10. Kendisine okunurken ya da anlatılırken yarım bırakılan bir öyküyü neden-sonuç ilişkisi kurarak tamamlar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• NSİ 5.8. Acıkmak, yağmurda ıslanmak, hasta olmak gibi günlük yaşantısındaki olaylara yönelik neden-sonuç ilişkisi içeren soruları yanıtlar.
• DOD 2.12. Yetişkinle birlikte kitap ya da resimlere en az 5 dakika süreyle bakar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza bir kitap okurken ya da öykü anlatırken bir yerde durunuz ve öyküyü neden-sonuç ilişkisi kurarak onun tamamlamasını isteyiniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde kendisine okunurken ya da anlatılırken yarım bırakılan bir öyküyü neden-sonuç ilişkisi kurarak tamamlrsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Resimli bir öykü kitabı.

UYGULAMA
Bu etkinliği "NSİ 5.9."da anlatıldığı şekliyle uygulayınız ve öyküyü okurken/anlatılırken bir yerde durunuz. Çocuğunuzdan neden-sonuç ilişkisi kurarak bu öyküyü tamamlamasını isteyiniz. Cevap vermesi için çocuğunuzu cesaretlendirip doğru cevabı verdiğinde onaylayıp pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuza resimli bir öykü okuyacaksanız, öykünün, olayın akışına uygun, neden-sonuç ilişkisini vurgulayan ve resim ile anlatılan olay arasında ilişki kurmasına yardım edecek kadar sade, ayrıntılı resimlerden oluşmasına dikkat ediniz.
• Öykü saatinin ne zaman yapılacağı konusunda katı bir kural yoktur. Bu etkinliği sadece uyku öncesi için sınırlandırmayınız. Gün içinde herhangi bir zaman diliminde, öyküyü okurken/anlatırken rahatsız edilmeyeceğiniz bir mekânda ve zamanda örneğin öğle uykusu sonrası ya da sakin, aç olmadığı bir zamanda okuyabilir/anlatabilirsiniz.
• Çocuğunuzun dikkat süresi kısa olduğu için, çocuğunuzun dikkatinin dağıldığını veya sıkıldığını gözlemlediğinizde öyküyü ilginç ve mutlu bir sonla sonlandırınız.
• Çocuğunuzun korkabileceği öyküler okumaktan/anlatmaktan kaçınınız.
• Çocuğunuza arka arkaya çok fazla soru sorarak kendisini baskı altında hissetmesine neden olmayınız. Bu durumda, çocuğunuzun cevap verme davranışı azalacaktır.
• Çocuğunuza sorularınıza cevap vermesi için zaman tanıyınız. Cevabı dinlemek için zamanınız yoksa soru sormayınız.
• Çocuğunuzu gün içinde değişik durumlarda size "Ne, kim, nerede, ne zaman, neden? ve öncelik-sonralık, şart bilidiren sorular" sorması için teşvik ediniz. Sorularını cevaplandırarak başka sorular sorması için destekleyiniz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.
• Bir öykü kitabının nasıl uygun şekilde kullanılacağını ve yerine kaldırılacağını öğretmeyi de unutmayınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, dokunma yüzeyleri olan kitaplarını, az gören çocuğunuz için büyük boyutlu, zıt renkli resimlerden oluşan resimli kitapları tercih ediniz. Ayrıca öykü ses kayıt cihazlarında da yararlanınız. Çocuğunuzun dikkatini çekmek ve sürdürmek için öykü deki nesneye ait bir ses varsa bu sesi çıkarmaya çalışınız. Çocuğunuzla gün içinde bol bol konuşunuz ve onun ilgisini çekebilecek konuları anlayabileceği bir dilde anlatınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, çalışırken size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Öykünün resimlerinin amacınızla çok iyi uyuştuğundan ve çocuğunuzun resimleri çok iyi gördüğünden emin olunuz. Verdiği cevabı ya da dudak kıpırdatma, anlamsız sesler çıkarma, sesletim hataları yaparak cevaplama gibi yollarla anlatmak istediği her ne ise anlamaya çalışıp doğrusunu tekrar ediniz. Çocuğunuzun size anlatmak istediklerini size anlatabildiğini ona hissettirin ki ileride sözel iletişim kurmada çekimser olmasın. Çocuğunuz işitebiliyor ama hiç konuşamıyorsa sorunuzu yanıtlaması için aranızda bir alternatif iletişim yöntemi geliştirerek neden-sonuç ilişkilerini ifade edebilmesine yardım ediniz. Örneğin en uygun resmi işaret ederek göstermesi ve sizin de evet-hayır gibi kısa cevap verebileceği şekilde sorular sorarak genişlettiğiniz durumları kabul edebilirsiniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, gerektiğinde yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çalışırken gelişim düzeyine uygun, açık, net cümlelerden oluşan öyküler okuyunuz/anlatınız.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler kullanarak farklı ortamlarda ve farklı kişilerle, kendisine okunan ya da anlatılan bir öyküdeki bir olayın nedeni açıklandığında olası sonucu söyleme etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Çocuğunuzun kendisinin kahramanı olduğu, mutlu sonla bite bir öykü oluşturunuz ve ona anlatınız. Bu onu heyecanlandıracak ve dinlemek için istekli olacaktır. Örneğin anlattığınız öyküdeki çocuğun ismi çocuğunuzun ismi ve olay da o gün içinde yaşadığınız bir durum olacak şekilde bir öykü anlatabilirsiniz.
• Öyküyü her zaman siz anlatmayınız. Çocuğunuzun bir başkasının okuyacağı veya ses ve görüntü kaydı kayılmış öyküleri dinletip ilgili sorularınızı sorunuz.
• Öyküyü dramatize ederek ya da kukla yardımıyla anlatınız ve ilgili sorunuzu sorunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak kendisine okunurken ya da anlatılırken yarım bırakılan bir öyküyü neden-sonuç ilişkisi kurarak tamamlarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu rahat, düz bir yere oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz.

2 Çocuk izlerken oyuncak sebzeleri bir tencereye koyarak yemek pişiriyormuş gibi yapınız.

3 Çocuk izlerken pişirdiğiniz yemekleri tabaklara koyunuz.

4 Çocuk izlerken eliniz boşken elinizde bir tuzluk varmış da yemeğe tuz atıyormuş gibi yapınız.

5 Çocuğunuzun elinde bir tuzluk varmış gibi tuz atıp atmadığını gözlemleyiniz.

6 "Ohh, tuz da attık, şimdi yemeğimizi yiyebiliriz." deyip oyuna devam ediniz.

OYUN/SEMBOLİK OYUN (OSO)

KAZANIM: OSO 8.11. Oyunda var olmayan bir nesne varmış gibi yaparak oynar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
• OSO 8.8. Bir nesneyi başka bir nesnenin yerine kullanarak oynar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyunda var olmayan bir nesne varmış gibi yaparak oynuyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde oyunda var olmayan bir nesne varmış gibi yaparak oynarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Evcilik setindeki oyuncaklar/piknik seti.

UYGULAMA
Çocuğunuzu destekleyerek rahat, düz bir yere oturtunuz. Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde yerleşiniz. Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzun görüş alanına getiriniz. "….. (çocuğun adı) aaa bak burada neler varmış?" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve oyuncakların üzerine çekiniz. Evcilik setindeki oyuncakları çocuğunuzla sizin aranızda kalan alana koyunuz. Ardından oyuncak sebzeleri bir tencereye koyarak yemek pişiriniz ve pişirdiğiniz yemekleri tabaklara koyunuz. "Aaa tuz atmayı unuttum, yemeğe biraz tuz atalım." deyiniz ve elinizde bir tuzluk varmış da yemeğe tuz atıyormuş gibi yapınız. Ardından "Şimdi sen de tuz at." deyiniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz elinde bir tuzluk varmış gibi tuz atarsa "Ohh, tuz da attık, şimdi yemeğimizi yiyebiliriz." deyip oyuna devam ediniz. Çocuğunuz elinde bir tuzluk varmış gibi tuz atamazsa tekrar "Yemeğe tuz atıyorum." deyip elinizde bir tuzluk varmış da yemeğe tuz atıyormuş gibi yapınız. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz elinde bir tuzluk varmış gibi tuz atarsa "Ohh, tuz da attık, şimdi yemeğimizi yiyebiliriz." deyip oyuna devam ediniz. Çocuğunuz yine elinde bir tuzluk varmış gibi tuz atamazsa çocuğunuzun elinden tutarak "Yemeğe tuz at." deyip çocuğunuzun elinde bir tuzluk varmış gibi tuz atmasını sağlayınız. Ardından "Ohh, tuz da attık, şimdi yemeğimizi yiyebiliriz." deyip oyuna devam ediniz. Aynı adımları takip ederek kaşık varmış gibi yemek yeme, bardak varmış gibi su içme vb. davranışlar için uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
• Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesnelerin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
• Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde ve onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
• Uygulama sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
• Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, nesneleri çocuğunuzun eliyle uzanabileceği mesafeye yerleştiriniz. Çocuğunuzun nesneleri eliyle dokunarak tanımasına yardımcı olunuz. Görme engelli çocuğunuzun daha önce tuzluk ile ilgili bir bilgisi yok ise etkinlik öncesi çocuğunuzun eline gerçek bir tuzluk verip incelemesini isteyiniz ve nasıl kullanıldığını elinizle destek vererek gösteriniz. Etkinliğe bu uygulamadan sonra geçiş yapınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
• Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, "Aaa tuz atmayı unuttum, yemeğe biraz tuz atalım." deyiniz ve elinizde bir tuzluk varmış da yemeğe tuz atıyormuş gibi yapınız. Bu rutini 3-4 kez tekrarlayınız. Ardından "Şimdi sen de tuz at." deyiniz. Uygulamaya kaldığınız yerden devam ediniz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, oyuncakları sırasıyla çocuğunuzun eline yerleştirerek tutmasını sağlayınız. Çocuğunuzun dirseklerinden hafifçe destekleyerek sebzeleri yıkıyormuş gibi, yemek pişiriyormuş gibi, yemek yiyormuş gibi ve ağzını siliyormuş gibi yapmasına fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun dikkatinin sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
• Çocuğunuzla oynayacağınız her oyunda var olmayan bir nesnenin gerekli olduğunu söyleyip "….. (nesnenin adı) lazım ama yok. ….. (nesnenin adı) varmış gibi yapalım." diyerek bu kazanımı her oyunda çeşitleyebilirsiniz.
• Çocuğunuzla manavlık oynayabilirsiniz. Çocuğunuza "Ben manav olayım. Sen benden meyve-sebze al." deyiniz. Ardından oyuncak meyve-sebzeleri masaya koyunuz. Masanın arkasında durarak "Gel, gel, en güzel meyveler, en güzel sebzeler burada!" deyiniz. Çocuğunuz meyve-sebzelere yaklaştığında "Buyurun, ne istersiniz, gösterin vereyim." deyip çocuğunuzun istediği meyve-sebzeyi çocuğunuza uzatınız. Ardından "1 lira." gibi bir fiyat söyleyiniz. Çocuğunuzun kulağına eğilerek "Cebinden para çıkarıp veriyormuş gibi yap." deyiniz. Çocuğunuz cebinden para çıkarıp veriyormuş gibi yaparsa "Çok teşekkür ederim. Afiyetle yiyin." deyiniz. Tüm meyveleri çocuğunuz satın alana kadar oyunu sürdürebilirsiniz.
• Çocuğunuzla kek yapma oyunu oynayınız. 2 kap ve 2 kaşık alınız. Masada karşılıklı olacak şekilde oturunuz. Kabın ve kaşığın birini çocuğunuza veriniz. Diğerlerini kendi önünüze alınız. "Neyli kek yapsak?", "İçine neler koysak?" gibi sorularla kekin içine koyacağınız malzemeler hakkında çocuğunuzla konuşunuz. "Şimdi ….. (malzemenin adı) koyuyorum." deyip kekin içine koyacağınız malzemeleri masanın üzerinden alıp kaba koyuyormuş gibi yapınız. "Haydi sen de ….. (malzemenin adı) koy." deyip çocuğunuzdan da aynı malzemeyi masanın üzerinden alıp kaba koyuyormuş gibi yapmasını isteyiniz. Kekiniz piştikten sonra "Haydi şimdi kekimizi yiyelim." diyerek kek yiyormuş gibi de yapabilirsiniz.
• Çocuğunuzla birlikte engelli parkurda araba yarışı oynayabilirsiniz. "Önümüzde engeller varmış gibi yaparak araba süreceğiz." diyerek çocuğunuza oyunu açıklayınız ve "Şimdi bir ağacın üzerinden zıplıyorum.", "Şimdi kayalıklardan geçiyorum." gibi betimlemeler yaparak çocuğunuza model olunuz. Ardından çocuğunuzun arabasının önünde engeller varmış gibi oynayıp oynamadığını gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz oyunda var olmayan bir nesne varmış gibi yaparak oynuyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste oyunda var olmayan bir nesne varmış gibi yaparak oynarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuza birlikte masaya oturunuz. Yapbozu masaya koyunuz. Yapbozu çocuğunuza tanıtınız.

2 İlişkili bir dörtlü yapbozu parçalarına ayırınız.

3 Çocuğunuz size bakarken dört parçalı yapbozu tamamlayınız ve "İşte ..... oldu." deyiniz.

4 Yapbozu tekrar ayırıp parçaları yerlerinden kaldırarak "Şimdi sen de yap." deyiniz ve çocuğunuzun tercih ettiği elinin yanına bırakınız.

5 Çocuğunuz parçaları doğru yerlerine taktığında "Harikasın. İşte bir ..... oldu." gibi bir pekiştireç veriniz.

PROBLEM ÇÖZME (PÇZ)

KAZANIM: PÇZ 10.12. Dört parçalı ilişkili bir yapbozu tamamlar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• PÇZ 10.11. İki parçalı ilişkili bir yapbozu tamamlar.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Dört parçalı ilişkili bir yapbozu alarak masaya oturunuz. Çocuğunuz "Yapbozu tamamla." yönergesini verdiğinizde, dört denemenin üçünde dört parçalı ilişkili bir yapbozu bağımsız tamamlarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Dört parçalı ilişkili bir yapboz.

UYGULAMA
"PÇZ 10.11." kazanımında uyguladığınız etkinliği, dört parçalı ilişkili yapboz kullanarak tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Kullanacağınız yapbozun çocuğunuzun tanıdığı/bildiği bir hayvan/nesne/araç gereçle ilgili parçalardan oluşmasına dikkat ediniz.
• Etkinlikleri çocuğunuzla karşılıklı yüz yüze bir pozisyonda gerçekleştiriniz.
• Dikkatinin etkinlikte kullanacağınız yapboz ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Çocuğunuzun yapbozu ve yuvaları keşfedebilmesi için parmaklarını yapbozun üzerinde gezdirmesine izin veriniz.
• Çocuğunuz deneme-yanılma yoluyla öğreneceği için sabırlı olunuz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini davranışı vurgulayarak anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Parçaların birbirine benzerliğine, girinti ve çıkıntıların uyumuna, köşelere dikkatini çekiniz. Çocuğunuz az görüyorsa, yapbozun parçalarını daha büyük, zıt ve parlak renkli ya da dokunsal olarak ayırt edici özellikte seçiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız. Yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun yapbozla daha kolay ve rahat etkileşime gireceği pozisyonda olmasını sağlayınız. Yapboz parçasının çocuğunuz tarafından kolay kavranabilecek olmasına özen gösteriniz. Gerekli durumlarda fiziksel yardım sağlayınız. Çocuğunuzun hareket yeterliliği çok zayıfsa yapbozu sizi yönlendirmesini isteyerek birlikte tamamlayabilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, dokunsal duyularıyla ilgili problem durumları belirleyiniz ve bu dokudaki yapbozlarla çalışmayınız. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışıyorken ortamda dikkatini dağıtacak nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecek olmamasını sağlayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir, farklı dört parçalı ilişkili yapbozlarla, farklı ortamlarda ve farklı kişilerle ilişkili bir yapbozun parçalarını tamamlama etkinlikleri planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Gazete veya dergilerden keseceğiniz çocuğunuzun aşina olduğu ve sevdiği bir nesnenin resmini dört parçaya bölünüz. Bu resimlerle ilişkili yapbozunuzu kendiniz oluşturunuz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz "Yapbozu tamamla." yönergesini verdiğinizde dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak dört parçalı ilişkili bir yapbozu tamamlarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla birlikte yakın bir markete alışverişe çıkınız.

2 Rafların arasında gezerken yemişlere dikkatini çekiniz ve "Aa bu cevizler çok lezzetli görünüyor. Bunlardan iki paket alalım. Bu bir, bu iki." diye sayarak iki ceviz paketini ona uzatınız ve almasını sağlayınız.

3 Kısa bir süre sonra "Bana iki tane sakız ver." deyiniz ve elinizi ona doğru açarak uzatıp bekleyiniz.

4 Size iki tane sakız verdiğinde ona gülümseyerek bu davranışını pekiştiriniz.

SAYI HİSSİ (SHS)

KAZANIM: SHS 7.9. İki tane nesne istenildiğinde iki tane nesne verir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.8. Bir tane nesne istendiğinde bir nesne verir.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuzdan ikiden çok nesne arasından iki tane nesne isteyiniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde "Bana iki tane ..... ver." denildiğinde iki tane nesne verirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Alışveriş sırasında alınabilecek yiyecek/araç gereçler.

UYGULAMA
Bu beceri, "SHS 7.8." kazanımındaki gibi sayı kavramları, sayma becerileri, birebir eşleme becerilerinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Çocuğunuzun sayıca ikiden çok nesneler arasından "iki" tanesini vermesi konusundaki beceriyi çalışmak üzere, çocuğunuzla birlikte yakın bir markete alışverişe çıkınız. Rafların arasında gezerken şekerlere dikkatini çekiniz ve "Aa bu ceviz paketleri çok lezzetli gözüküyor. Bunlardan iki tanesini alalım. Bu bir bu iki" diye sayarak iki küçük ceviz paketini çocuğunuza uzatınız. Almak için elini uzatmıyorsa elini kendinize doğru hafifçe çekerek avucunuzun içine alınız. İki küçük ceviz paketini çocuğunuzun almasını sağlayınız. Kısa bir süre sonra çocuğunuzun kaldırabileceği kadar ağırlıkta olan başka nesnelerden iki tanesine dikkatini yöneltiniz ve size vermesini söyleyiniz. Örneğin "Bana iki tane sakız ver." deyiniz ve elinizi ona doğru açarak uzatıp 4-5 saniye bekleyiniz. Size iki tane sakız verdiğinde ona gülümseyerek bu davranışını pekiştiriniz. Bir tane ya da ikiden daha fazla uzattığında "Hayır ben iki tane istiyorum, iki." deyiniz ve sakızları bir iki diyerek sayınız. Başka bir raftan tekrar iki tane nesneyi size vermesini isteyerek çocuğunuzun iki nesne verme becerisini geliştiriniz. Alışveriş tamamlanınca "Alışverişimizi tamamladık. Bana yardım ettiğin için çok mutlu oldum. Eve dönmeden önce birlikte ..... (parka gitmeye vb.) ne dersin?" diye sorarak keyifli vakit geçiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuzun "iki" kavramını/sayısını öğrenebilmesi için çevrede gördüğünüz sayılabilen her iki şeyi isimlendirirken "iki" sözcüğünü kullanınız (örneğin "İki elini de yıka.", "Tabağında iki havuç kalmış.", "İki katlı bir ev." vb.).
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Bu kazanımı çalışırken çocuğunuzun çevresinde ve elinde vermeye gönüllü olmayacağı nesneler bulundurmayınız.
• Çocuğunuzun dikkatinin etkinlikte kullanacağınız nesne/oyuncak/araç gereçlerin ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Nesne seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan nesne/oyuncak/araç gereçleri seçiniz. Aşina olmadığı nesneleri açıklama yaparak tanıtınız ve bunları keşfetmesi için zaman tanıyınız.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, dikkatini çekmek amacıyla sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çalışırken çocuğunuzun ve nesnenin daha kolay ve rahat etkileşime girecekleri pozisyonda olmalarını sağlayınız. Çocuğun bir nesneyi verebilmesi için gerekli durumlarda çevrede nesnelerin daha büyük boyutta ve kavraması kolay olanlarını bulundurunuz. Oyuncakları tutma ve bırakma sürecinde çocuğunuza biraz daha fazla zaman tanıyınız. Gerektiğinde fiziksel ipucu sağlayınız. Çocuğunuzun başını sallayarak, işaret ederek ya da jest/mimik kullanarak "iki" taneye işaret etmesini onaylayabilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği yiyeceklerle/nesnelerle/oyuncaklarla/araç gereçlerle çalışınız. Çocuğunuz tek sözcük dönemindeyse basit cümle, basit cümle dönemindeyse daha karmaşık cümlelerle yönerge veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her türlü fırsatı değerlendirerek çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı oyuncaklar/yiyecekler/araç gereçler yardımıyla iki nesne istenildiğinde iki nesne verme kazanımını çalışacağınız etkinlikler planlayınız. Örneğin;
• Birlikte kek yaparken "Şimdi sıra yumurtalarda. Bana iki yumurta ver bakalım." diyerek ondan iki yumurta istediğinizi belirtiniz.
• Yemek saatinizde, çocuğundan yardım isteyerek "Masaya iki çatal koy." deyiniz.
• Banyo zamanında iki sayısını pekiştirmek için "Yüzünü ne güzel yıkadın. Şimdi de iki elini yıka bakalım." deyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz "Bana iki tane ..... ver." denildiğinde dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak iki tane nesne verirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla birlikte bahçe ya da park gibi açık havaya çıkınız.

2 Çocuğunuza zıplama yarışması yapacağınızı söyleyip oyunun kuralını açıklayınız. “Önce ben ‘Bir-iki-üç. Zıpla!’ diyorum ve yorulana kadar zıplıyoruz. İkimizden birimiz durunca dinleniyoruz. Sonra komut verme sırası sana geçiyor ve sen “Bir-iki-üç. Zıpla!” diyorsun ve biz yine zıplıyoruz.” diye açıklama yapınız. “Hazır mısın? Bir-iki-üç. Zıpla!” deyiniz ve oyunu başlatarak birlikte zıplayınız.

3 Birkaç kez zıplayıp durunuz ve sayma sırasının (komut verme) ona geldiğini hatırlatınız.

SAYI HİSSİ (SHS)

KAZANIM: SHS 7.10. Üçe kadar ritmik sayar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• BND 3.12. Kendisine söylenen tek basamaklı üç sayıyı tekrar eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde "Haydi say." dediğinizde üçe kadar ritmik sayarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
-

UYGULAMA
Küçük çocukların çevrelerindeki her şeyi saymaya karşı eğilimleri vardır. Bu nedenle çocuğunuzun sayı ve nicelik kavramları geliştirmesine yardım etmek için çevrenizi, üzerinde sayıların bulunduğu her türlü oyuncakla/araç gereçle/materyalle zenginleştirerek çocuğunuzun bunlarla sürekli meşgul olmasını sağlayınız. Çocuğunuzu tekrarlı şekilde bunlarla etkileşim kurmaya yönlendirmeniz, onun sayı sembollerini, sayıların isimlerini ve bunların neyi temsil ettiğini anlamasına, sayıların öncelik-sonralık ilişkilerini ezberlemesine yardım eden fırsatlar sunmakta ve günlük yaşamda sayıların nasıl kullanıldığına alışmalarına yardım etmektedir.
Çocuğunuzla ritmik sayma becerisi çalışmak üzere, hava uygunsa birlikte bahçenize ya da bir parka çıkınız ya da evinizin uygun bir odasında çalışınız. Çocuğunuza zıplama yarışması yapacağınızı söyleyiniz. Oyunun kuralını açıklayınız. Önce ben "Bir-iki-üç. Zıpla!" diyorum ve yorulana kadar zıplıyoruz. İkimizden birimiz durunca dinleniyoruz ve sonra sen "Bir-iki-üç. Zıpla!" diyorsun ve yine zıplıyoruz şeklinde açıklama yapınız. "Hazır mısın?" diye sorarak oyunu başlatınız. "Bir-iki-üç. Zıpla!" deyiniz ve birlikte zıplamaya başlayınız. Birkaç kez zıplayıp durunuz ve sayma sırasının (komut verme) ona geldiğini hatırlatınız. Çocuğunuz ritmik sayma yaptığında heyecanınızı gösterip bu davranışını pekiştiriniz. Gerektiğinde sözel yardım sağlayıp ritmik saymasını sağlayınız. Çocuğunuzun ilgisine göre oyun süresini belirleyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuz doğru sırada saymayı, sizden sık sık duydukça öğrenecektir. Bu nenenle, bu beceriyi çalışırken gün içinde rutin olarak sayma alıştırmaları yapınız.
• Çocuklar bir sayıdan sonra ne geldiğini bildiklerinde bir grup hâlinde sayma yapmaktan hoşlanmaktadırlar. Bu nedenle çocuğunuzun bunu deneyimlemesi için çocuğunuzun çevrenizdeki akranlarından yararlanınız.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Bu beceriyi yapılandırılmış masa başı etkinlikleri yoluyla öğretmek yerine gün içinde karşınıza çıkan her fırsatı bir öğretim fırsatına dönüştürünüz.
• Çocuğunuzun dikkatinin etkinlikte kullanacağınız nesne/oyuncak/araç gereçlerin ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 1-2 dakika bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Harekete dayalı oyunları "Bir-iki-üç. Başla!" gibi bir ifade ile başlatınız. Çocuğunuzun farklı dokuda hazırladığınız yerdeki üç kare plakaya tek tek çıplak ayakla basmasını isteyebilir, bunu yaparken de birlikte "Bir-iki-üç." diye sayabilirsiniz.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, ritmik sayma becerisi geliştirme sürecinde daha fazla zaman tanıyınız. Çocuğunuzun dikkatini çekmek için sözel ifadelerinizi jestlerle birlikte kullanınız. Etkinliğe ve size odaklanmasını kolaylaştırmak üzere çalışılan ortamdaki gürültü ve karışıklığı ortadan kaldırınız. Çocuğunuza yönerge verirken göz kontağı kuracak şekilde yüz yüze olmaya dikkat ediniz ve yönergenizi anladığından emin olunuz. Gerektiğinde ses tonunuzu biraz daha artırınız.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, dil gelişimi normal gelişim gösteriyorsa ritmik sayma çalışabilirsiniz. Çocuğunuza sayma becerisi geliştirme sürecinde çocuğunuzun nesnelere dokunmak zorunda olmadığını hatırlayınız. Oyun sırasında gerekliyse fiziksel yardım sağlayınız.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği yiyeceklerle/nesnelerle/oyuncaklarla/araç gereçlerle çalışınız. Çocuğunuz tek sözcük dönemindeyse basit cümle, basit cümle dönemindeyse daha karmaşık cümlelerle yönerge veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her türlü fırsatı değerlendirerek çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler yardımıyla ve farklı ortamlar ile farklı kişilerle birlikte üçe kadar ritmik sayma çalışabileceğiniz etkinlikler planlayınız. Örneğin;
• Oyun saatinde 3 tane top ve bir kutu hazır bulundurarak birlikte basketbol oyunu oynayınız. Önce siz topları kutuya atınız ve her basket attığınızda "Bir, iki, üç... Şimdi sıra sende." deyiniz.
• Birlikte jimnastik yapmayı teklif ediniz. Önce siz "Bir, iki, üç. Şimdi kollar havaya!" deyiniz. Komut verme sırasının onda olduğunu hatırlatarak ritmik sayması için teşvik ederek bekleyiniz. Hareketlerin her birini üçer kez yapınız. Her seferinde de "Bir-iki-üç." diye sayınız.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz "Haydi say." dediğinizde dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak üçe kadar ritmik sayarsa bir sonraki hedef davranışa geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla birlikte evcilik eşyaları ile bir oyun kurunuz.

2 Oyuna başlarken dikkatini evcilik eşyalarına çekip "Ben bir tane oyuncak alıyorum sen de bir tane al." deyiniz. Aynı anda bir oyuncak alıp bir parmağınızı havaya kaldırınız ve ona göstererek "Bak, bu bir. Haydi, sen de biri göster." deyiniz.

3 Bir parmağını kaldırıp size gösterdiğinde "Süpersin. Bu bir." diyerek sevincinizi paylaşınız.

4 İki sayısı için de iki oyuncak alıp iki parmağınızı çocuğunuza gösteriniz "Bak, bu iki. Sen de bana ikiyi göster." deyiniz.

5 İki parmağını kaldırıp size gösterdiğinde "Harikasın. Bana ikiyi gösterdin. Bu iki." diyerek çocuğunuzun bu davranışını pekiştiriniz.

KAZANIM: SHS 7.11. Bir ya da ikiyi göstermesi istenildiğinde bir ya da iki parmağını kaldırır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• SHS 7.8. Bir nesne istenildiğinde tek bir nesne verir.
• SHS 7.9. İki nesne istenildiğinde iki nesne verir.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuzdan size bir ya da ikiyi göstermesini isteyiniz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde bir ya da ikiyi göstermesi istenildiğinde bir ya da iki parmağını kaldırırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
• Çocuğunuzun evcilik eşyaları.

UYGULAMA
Çocuğunuzun oyun oynarken yanına gidip birlikte oyun oynamayı teklif ediniz. Evcilik oyununda kullanılacak eşyalara dikkatini çekiniz ve "Ben bir tane oyuncak alıyorum sen de bir tane al." deyiniz. Bir oyuncak alıp bir parmağınızı havaya kaldırınız. Aynı anda ona göstererek "Bak, bu bir. Haydi, sen de biri göster." deyiniz. 4-5 saniye bir parmağını kaldırarak size göstermesini bekleyiniz. Tepki vermiyorsa bir kez daha model olarak bir parmağını göstermesini bekleyiniz. Gerektiğinde fiziksel yardım veriniz. Bir parmağını kaldırıp size gösterdiğinde "Süpersin. Evet bu bir." diyerek sevincinizi çocuğunuzla paylaşınız ve onu pekiştiriniz. Aynı süreci iki sayısı için de tekrarlayınız. Bu kez aynı elinizde iki parmağınızı kaldırıp çocuğunuza gösteriniz. "Bak, bu iki. Sen de bana ikiyi göster." deyiniz. 4-5 saniye iki parmağını kaldırarak size göstermesini bekleyiniz. İki parmağını kaldırıp size gösterdiğinde "Harikasın. Bana ikiyi de gösterdin. Evet. Bu iki." diyerek çocuğunuzun bu davranışını pekiştiriniz. Tepki vermiyorsa bir kez daha model olarak iki parmağını göstermesini bekleyiniz. Gerektiğinde fiziksel yardım vererek iki parmağını kaldırmasına yardım ediniz ve "Evet aferin. Bu iki." deyiniz. Ardından birlikte etkileşimli olarak bir süre daha oyun oynamaya devam ediniz. Gün içinde karşınıza çıkan her fırsatta bu alıştırmaları yapınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
• Çocuğunuzla birlikte gelişim düzeyine uygun resimli çocuk kitaplarını sık sık inceleyiniz ve resimde kaç tane kişi/nesne olduğunu parmağınızla işaret ederek sayma alıştırmaları yapınız.
• Çocuğunuzla gün içinde sohbet ederken bir ve iki sözcüğünü parmaklarını bir ya da iki yaparak destekleyiniz.
• Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
• Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için 1-2 dakika bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
• Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Çocuğunuz bu kazanımda parmağınızı kaldırıp gösterdiğinizi göremeyeceği için bir ya da iki parmağınızı kaldırdığınızda, onun elini tutarak sizin parmaklarınıza dokunmasını sağlayınız. Kendi parmağını kaldırırken de sizin fiziksel yardımınıza ihtiyacı olabilecektir.
• İşitme yetersizliği olan çocuk için, yönerge verirken çocuğunuz işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
• Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, gerekliyse fiziksel yardım sağlayınız. Çocuğunuz fiziksel yardımınızla parmaklarını kaldıramıyorsa, bu beceri için parmak kaldırması yerine sözel olarak ifade etmesini isteyebilirsiniz.
• Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği yiyeceklerle/nesnelerle/oyuncaklarla/araç gereçlerle çalışınız. Çocuğunuz tek sözcük dönemindeyse basit cümle, basit cümle dönemindeyse daha karmaşık cümlelerle yönerge veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
• Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde karşınıza çıkan her fırsatı değerlendirerek çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler yardımıyla, farklı ortamlar ve farklı kişilerle birlikte biri göstermesini istediğinizde bir ya da ikiyi göstermesini istediğinizde iki parmağını kaldırma çalışmaları planlayabilirsiniz. Örneğin;
• Beslenme sırasında, bir dilim salatalığı alıp "Bak ben bir dilim salatalık aldım. Bu bir." diyerek bir parmağınızı kaldırınız ya da atıştırmalıklardan iki tane çubuk kraker alıp "Ben iki tane çubuk kraker aldım. Bu iki." diyerek iki parmağınızı çocuğunuza gösteriniz. Onun da bir ya da ikiyi göstermesini isteyiniz.
• Çocuğunuza seçenek sununuz. Örneğin "Bir dilim mi yoksa iki dilim mi elma yemek istersin? Haydi bana parmağınla göster bakalım." ya da "Bugün boyama yaparken bir renk mi kullanalım yoksa iki renk mi? Haydi bana parmağınla göster bakalım." diye sorarak bir ya da iki parmağını göstermesini isteyiniz.
• Çocuğun görüş alanı içinde bir panoya beş parmaklı eldivenin 4 parmağını katlayarak yanına bir nesne resmi (örneğin çiçek) asınız. Başka bir 5 parmaklı eldivenin 3 parmağını katlayarak yanına iki nesne resmi (örneğin kuş) asınız. Çocuğunuz pano yanına geldiğinde parmakları ve nesneleri sayınız. Farklı zamanlarda etkinliği nesne resimlerini çeşitlendirerek yürütünüz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak bir ya da ikiyi göstermesini istediğinizde bir ya da iki parmağını bağımsız olarak kaldırırsa bir sonraki hedef davranışa geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun sevdiği arabalarını/bebeklerini/pelüş oyuncaklarını alıp karşısına oturunuz. Dikkatini bu oyuncaklara çekip heyecanlandırınız.

2 Kendi önünüze 2 tane, onun önüne 7 tane oyuncak koyunuz.

3 Kendi önünüzdeki oyuncakları gösterip "Bak, bunlar az." ve onun önündeki oyuncakları gösterip "Bak, bunlar çok." deyiniz.

4 Bu oyuncakları kaldırınız ve kullandığınız oyuncakları değiştirip tekrar kendi önünüze 2-3, onun önüne 7-8 oyuncak koyup çocuğunuza "Hangisi az/çok?" diye sorunuz.

5 Çocuğunuz doğru cevabı verirse "Kocaman bir alkış sana. Az/çok olanı doğru gösterdin." diyerek mutluluğunuzu belirtiniz.

SAYI HİSSİ (SHS)

KAZANIM: SHS 7.12. İstendiğinde farklı sayılarda nesne içeren iki nesne grubu arasından az ve çok olan grubu gösterir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- SHS 7.6. Ellerini iki yana açmak, "Bitti." demek, bakmak gibi davranışlarla nesnelerin varlık ve yokluklarını anladığını gösterir.
- SHS 7.11. Bir ya da ikiyi göstermesi istenildiğinde bir ya da iki parmağını kaldırır.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuza farklı sayıda nesne içeren iki grup gösterip "Hangisi az/çok" diye sorunuz. Çocuğunuz dört denemenin üçünde farklı sayılarda nesne içeren iki nesne grubu arasından "Hangisi az/çok?" soruları sorulduğunda az/çok olan grubu gösterirse bu kazanım için artı veriniz.iniz.

ETKİNLİK
Materyaller
- Çocuğun sevdiği oyuncaklar.

UYGULAMA
Çocuğunuzun oyun oynadığı bir anında yanına gidiniz. Sevdiği arabalarını/bebeklerini/pelüş oyuncaklarını alarak çocuğunuzun karşısına oturunuz. Onunla konuşarak sevdiği ve ilgisini çeken bu oyuncakları gösteriniz. Birlikte oyun oynayacağınızı söyleyerek onu heyecanlandırınız. Aynı tür oyuncaklardan (araba/bebek) kendi önünüze 2 tane onun önüne 7 tane koyunuz. Kendi önünüzdeki oyuncaklara işaret edip "Bak, bunlar az." ve onun önündeki oyuncakları gösterip "Bak, bunlar çok." deyiniz. Bir süre sonra bu oyuncakları kaldırınız ve biraz önce kullandığınızdan farklı oyuncaklar çıkartarak yan yana diziniz. Nesne gruplarının arasında belirgin sayı farkı olmasını sağlayıp (3 oyuncak-8 oyuncak gibi) çocuğunuza "Hangisi az/çok?" diye sorunuz. Çocuğunuz doğru cevabı verirse "Kocaman bir alkış sana. Az/çok olanı doğru gösterdin." diyerek mutluluğunu belirtiniz ve çocuğunuzun doğru davranışını pekiştiriniz. Az/çok nesne kümelerini koyduğunuz tarafı denemeler süresince değiştiriniz. Birkaç denemeden sonra hâlâ yanlış gösteriyorsa yardım ediniz. Denemeler sırasında onu cesaretlendiriniz. Ardından oyuncaklarla birlikte oynayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Etkinlikleri çocuğunuzla karşılıklı yüz yüze bir pozisyonda gerçekleştiriniz ve dikkatinin etkinlikte kullanacağınız nesne/oyuncak/araç gereç/yiyeceklerin ve sizin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Nesne grupları içinde çocuğunuzun daha önce hiç görmediği nesneler varsa bu amaca yönelik değerlendirme yapmadan önce bunları keşfetmesi için biraz zaman tanıyınız.
- Nesne gruplarının yerlerini değiştirerek az/çok olanın bazen sağda bazen solda (üstte/altta) olmasını sağlayınız.
- Çocuğunuzla konuşurken ve yönerge verirken göz kontağı kurmaya dikkat ediniz.
- Etkinlikleri gerçekleştirirken coşkulu, yumuşak bir ses tonu kullanınız.
- Çocuğunuzun başarılı girişimlerini ve doğru tepkilerini anında pekiştiriniz. Sık sık destekleyici geri bildirim veriniz. Fakat gereksiz ya da fazladan ipucu vermekten kaçınınız. Yardıma ihtiyacı olduğundan emin olmak için bekleyerek gözlem yapınız. Yardıma gereksinim duyduğundan emin olduktan sonra yardım ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- Görme yetersizliği olan çocuk için, çalışmadan önce ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişiminizi başlatınız. Oyuncak seçiminizi yaparken görme kaybının derecesine göre zıt renk ve dokudaki, sesli, hareketli, dokunsal özelikleri olan ve dokunulduğunda diğerleri arasından ayırt edilmesi kolay olan oyuncakları (nesne/araç gereç) seçiniz. Aşina olmadığı oyuncakları açıklama yaparak tanıtınız. Nesne gruplarının tümünü elleriyle keşfetmesine yardım ediniz. Uygulamaya, birinde üç diğerinde sekiz tane pinpon topunun yapıştırılmış olduğu iki panoya dokunarak az-çok olanı bulma gibi bir oyun ile başlayabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, az/çok gibi kavramları pekiştirici etkinliklerle meşgul olmaya diğer çocuklardan daha çok gereksinim duyabileceğine dikkat ediniz. İşitme yetersizliği olan çocuğunuza yönerge verirken işaret dili kullanıyorsa işaret dili, henüz kullanamıyorsa aranızda bir işaretleşme üreterek yönergenizi veriniz. Verdiğiniz yönergeyi anladığından emin olunuz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, gerektiğinde fiziksel yardım sağlayınız. Fiziksel yardımınızla az/çok olanı gösteremiyorsa bu beceri için sözel olarak ifade etmeyi ya da bakışları ile göstermeyi doğru yanıt olarak kabul ediniz.
- Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sevdiği ve ilgilendiği yiyeceklerle/nesnelerle/oyuncaklarla/araç gereçlerle çalışınız. Çocuğunuz tek sözcük dönemindeyse basit cümle, basit cümle dönemindeyse daha karmaşık cümlelerle yönerge veriniz. Çocuğunuzun ilgisini ve dikkatini izleyerek etkinlik oluşturunuz.
- Dikkat eksikliği olan çocuk için, çalışırken ortamda çocuğunuzun dikkatini dağıtacak başka nesne/oyuncak/araç gereç bulundurmayınız. Çocuğunuzun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler ve abartılı tonlamalar yapılabilirsiniz. Etkinliği, gözlemlemeyi ve değerlendirmeyi kazanımın doğal olarak ortaya çıkabileceği zamanlarda uygulamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
Gün içinde çocuğunuzun gelişimine uygun, güvenli ve ulaşılabilir farklı nesne/oyuncak/araç gereç/yiyecekler yardımıyla, farklı ortamlarda ve farklı kişilerin "Hangisi az/çok?" sorularını yöneltebileceği etkinlikler planlayabilirsiniz. Örneğin;
- Beslenme sırasında karşılıklı oturunuz. Masadaki sayılabilecek yiyecekler arasından, kendinizin ve onun tabağına farklı sayıda yiyecek koyunuz. Hangi tabaktakilerin az/çok olduğunu göstermesini isteyiniz.
- Birlikte evinizin penceresine yaklaşınız ve çocuğunuzun dikkatini yolun her iki tarafına park etmiş araçlara çekiniz. Hangi taraftaki park eden arabaların az/çok olduğunu göstermesini isteyiniz.
- Parka gittiğinizde, buradaki tahterevalli/salıncak/kaydıraktan hangisinde az/çok çocuk olduğunu göstermesini isteyiniz.
- Markette ödeme sırasındayken, çocuğunuzun kendi alışveriş arabanıza ve bir başkasının alışveriş arabasına dikkatini vermesini isteyiniz. Hangi arabada az/çok nesne/yiyecek olduğunu göstermesini isteyiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz dört denemenin üçünde üç oturum üst üste bağımsız olarak farkı sayılarda nesne içeren iki nesne grubu arasından az/çok olan grubu gösterirse bir sonraki hedef davranışa geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde oturunuz ve evcilik seti ile oynayınız.

2 Oyuncak bebek dışarı çıkıyormuş ve el sallıyormuş gibi yapınız.

3 Çocuğunuzun oyuncak bebek dışarı çıkıyormuş ve el sallıyormuş gibi yapmasını izleyiniz.

4 Çocuğunuzla oyun oynamaya devam ediniz.

31-36 AY

TAKLİT (TAK)

KAZANIM: TAK 6.9.Yetişkinin sözel ya da sözel olmayan davranışlarını oyunda taklit eder.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
- TAK 6.2. Yetişkinin yaptığı basit el ya da vücut hareketlerini taklit eder.
- TAK 6.3. Yetişkinin nesnelerle yaptığı tek aşamalı davranışları taklit eder.
- TAK 6.8. Yetişkinin daha önce kullandığı ifadeleri bir süre sonra uygun durumlarda taklit eder.

DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin sözel ya da sözel olmayan davranışlarınızı oyunda taklit ediyor mu?
Çocuk dört denemenin üçünde sizin sözel ya da sözel olmayan davranışlarınızı oyunda taklit ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK
Materyaller
- Evcilik setindeki oyuncaklar (her bir oyuncaktan ikişer tane).

UYGULAMA
Çocuğunuzla karşılıklı olacak şekilde düz ve rahat bir zemine oturunuz. Evcilik setindeki oyuncakları aranızda kalan alana koyunuz. "Aaa bak burada neler var?" diyerek çocuğunuzun dikkatini sizin ve oyuncakların üzerine çekiniz. Ardından çocuğunuzla evcilik oynamaya başlayınız. Çocuğunuza "Bebeğimiz gezmeye gitmek istiyormuş. Hazırlanmış evden dışarı çıkacakmış." diyerek bebeği yürütünüz. Bebek kapının önünde giderken bize 'Bay bay.' diyor." diyerek bebeğin kolunu kaldırınız ve kapıdan çıkmış gibi yapınız. Daha sonra "Haydi senin bebeğinde dışarı çıksın." diyerek çocuğun da bebekle aynı davranışları yapmasını isteyiniz ve 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuk bebekle oyun davranışlarınızı taklit ederse "Bay bay minik bebek." deyiniz ve oyun oynamaya devam ediniz. Çocuğunuz taklit etmezse oyuncak bebekle sizin dışarı çıkarken söylediğiniz ifadeyi/yaptığınız davranışı tekrarlayarak oynayınız. "Haydi şimdi bebeği sen dışarı çıkartıp gezdir." deyiniz. 4-5 saniye bekleyiniz. Yine taklit etmezse çocuğunuzun elinden tutarak oyuncak bebekle sizin dışarı çıkarken söylediğiniz ifadeyi/yaptığınız davranışı tekrarlayarak oynamasını sağlayınız. Ardından oyun oynamaya devam ediniz. Aynı adımları takip ederek farklı bir rutinle (oyuncak bebeğe yemek yedirme, banyo yaptırma, uyutma vb.) uygulamayı tekrarlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR
- Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Uygulama öncesi seçtiğiniz nesnelerin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında çocuğunuzun dikkatinin sizin ve nesnenin üzerinizde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında çocuğunuzla yüz yüze olacak şekilde, onun sizi rahat izleyebileceği bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için sık sık etkinlikler düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR
- Görme yetersizliği olan çocuk için, oyuncakları çocuğunuzun ulaşabileceği mesafeye yerleştiriniz. Oyuncakları çocuğunuzun eline yerleştirerek tanımasına, bulmasına yardım ediniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, işaret dili öğretimi başlamışsa işaret dilini ve sözel dili birlikte kullanarak iletişim kurunuz. Uygulama sırasında jest ve mimiklerinizi yoğun bir şekilde kullanınız, konuşurken yavaş konuşunuz ve çocuğunuzun dudaklarınızı incelemesine izin veriniz.
- Zihinsel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuz taklit etmezse oyuncak bebekle sizin dışarı çıkarken söylediğiniz ifadeyi/yaptığınız davranışı tekrarlayarak oynayınız. Bu adımı 1-2 kez daha tekrarlayınız. "Haydi şimdi bebeği sen dışarı çıkartıp gezdir." dedikten sonra 7-8 saniye bekleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, çocuğunuzun oyuncakları hareket ettirmesi için fiziksel yardım sağlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu ya da riski olan çocuk için, çocuğunuzun dikkatinin sizin ve oyuncağın üzerinizde olduğundan emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME
- Çocuğunuzu evcilik, doktorluk, mutfak, temizlik, çiftlik, tamir gibi oyuncak setleri ile oynarken gözlemleyiniz. Oyuncak setleriyle oynarken sizin söylediğiniz ifadeleri veya yaptığınız davranışları taklit edip etmediğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME
Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?
Çocuğunuz sizin sözel ya da sözel olmayan davranışlarınızı oyunda taklit ediyor mu?
Çocuk üç oturum üst üste sizin sözel ya da sözel olmayan davranışlarınızı oyunda taklit ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.